

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET I OSLO
ARKEOLOGISK SEKSJON
Postboks 6762,
St. Olavs Plass
0130 Oslo

RAPPORT

ARKEOLOGISK UTGRAVNING

MIDDELALDERRUIN

Avaldsnes Prestegård, 86/1
Karmøy kommune, Rogaland

Erlend Nordlie og Anette Sand-Eriksen

Oslo 2019

Gårds-/ bruksnavn Avaldsnes prestegård	G.nr./ b.nr. 86/1
Kommune Karmøy	Fylke Rogaland
Saksnavn Kongsgårdprosjektet Avaldsnes	Kulturminnetype Middelalderruin, dyrkningsspor, kremasjonsgrav, kokegrop
Saksnummer (KHM) 2009/5750	Prosjektkode 280141
Eier, adresse Opplysningsvesenets fond, Postboks 535 Sentrum, 0105 Oslo	Tiltakshaver Karmøy kommune
Tidsrom for utgravning 06.06.17-14.07.17 og 31.07.17-13.10.17	UTM-koordinater/ Kartdatum EU89-UTM; Sone 32 N: 6585513,45 Ø:289232,65
A-nr. (UiS) 2017/133	S.nr. 13896, 13897
ID nr. (Askeladden) 34379-6	Sf.nr. 153689 – 155480
Rapport ved: Erlend Nordlie og Anette Sand-Eriksen	Dato: 22.02.19
Saksbehandler: Dagfinn Skre	Prosjektleder: Dagfinn Skre

1	SAMMENDRAG	7
2	INNLEDNING	8
2.1	Beliggenhet	8
2.2	Prosjektet og undersøkelsens bakgrunn	8
2.3	Registrerte kulturminner i nærheten av planområdet	10
2.4	Problemstillinger og formål med undersøkelsen	10
3	AVALDSNES	11
3.1	Stedshistorie	11
3.2	Terrengbeskrivelse	13
4	TIDSROM OG DELTAKERE	15
4.1	Tidsrom	15
4.2	Gjennomføring, værforhold og tidsbruk	15
4.3	Deltakere	15
4.4	Forskningsprosjektets struktur og organer	16
5	PRAKTISK GJENNOMFØRING AV UTGRAVNINGSPROSJEKTET	17
5.1	Undersøkelsens prioriteringer	17
5.2	Utgravningsmetode	17
5.2.1	Flateavdekking, sjakting og stratigrafisk graving	17
5.2.2	Metallsøk	19
5.2.3	Sålding	19
5.3	Dokumentasjon	19
5.3.1	Innmåling	19
5.3.2	Tegning	19
5.3.3	Fotografering	20
5.3.4	Innsamling og behandling av prøver og funn	20
5.4	Utgravningens forløp	21
5.5	Kildekritiske forhold	23
6	ANLEGG, STRUKTURER OG KONTEKSTER	25
6.1	Før middelalder	25
6.1.1	Fossile dyrkingslag	26
6.1.2	Kremasjonsgrav	27
6.1.3	Kokegrop	27
6.2	Middelalder	28
6.2.1	A60010: nordbygningen	30
6.2.2	A60030: forbindelsesmuren	38
6.2.3	A60020: bygningen og anlegget i sør	41
6.2.4	A60023: murene ved sørvestre hjørne	58
6.2.5	A60025: latrine	60
6.2.6	Mulig MA-kirkegård?	61
6.2.7	Kongsgårdsanlegget som helhet	62

6.3	Etter middelalder	63
6.3.1	Gjenbruk av underetasjen	63
6.3.2	Resten av A60020 etter 1368	64
6.3.3	Kirkegården og kirkegårdsmuren	66
7	FUNNMATERIALE	67
7.1	Mynter	67
7.2	Bygningsstein	70
7.3	Keramikk og glass	75
7.4	Metall	75
7.5	Gjenstander i bein og stein	77
7.6	Branngrav	78
8	NATURVITENSKAPELIGE PRØVER OG ANALYSER	79
8.1	Prøvemateriale til datering	79
8.2	Mikromorfologianalyser	80
8.3	Makrofossilanalyser	81
8.4	Osteologi	83
8.5	Sammendrag	83
9	TOLKNING AV LOKALITETEN I LYS AV STRUKTURER OG FUNN	85
10	FORMIDLING OG PUBLIKUMSKONTAKT	93
11	LITTERATUR	96
12	VEDLEGG	100
12.1	Strukturliste	100
12.2	Prøveliste	106
12.3	Tilveksttekst	107
	S13896/1-111	107
	S13897/1-6	120
12.4	Tegninger	121
12.5	3D-modell, NIKU	128
12.6	Fotoliste	130

RAPPORT FRA ARKEOLOGISK UTGRAVNING

AVALDSNES PRESTEGÅRD, 86/1, KARMØY KOMMUNE, ROGALAND

1 SAMMENDRAG

Utgravningen av kongsgårdanlegget på Avaldsnes har gitt informasjon om middelalderen lokalt og regionalt, så vel som nasjonalt. Funnene viste seg å være rester etter to sammenstøtende murbygninger fra høymiddelalderen. Disse er 9-10 meter brede og har en total lengde på 51 meter, mens de 1-1,4 meter tykke murene tyder på at bygningene kan ha hatt flere etasjer i stein. I nord har bygningene vært forbundet med Olavskirken via en 8,75 meter lang mur, og samlet har de dannet kongsgårdens østfløy og en 70 meter lang fasade mot Karmsundet i øst.

I følge skriftlige kilder satte Håkon IV Håkonsson (r. 1217-63) i gang arbeidet med å bygge Olavskirka omkring 1250, byggetekniske og dekorative elementer tyder på bygningen lengst mot nord har blitt bygget samtid eller i tiårene like etter Olavskirken. Denne byggevirkksomheten utgjør anleggets første fase, mens bygningene lengre sør og forbindelsesmuren utgjør den andre fasen. Dette har trolig foregått i tiårene rundt 1300, med datering til 1295-1395 e.Kr. som representativt for bygningens primære bruksfase. Støttet av funnet av tre engelske sterling av typen Long Cross, trolig tilhører en av de to Edvardene som regjerte mellom 1279-1327. I 1368 ble imidlertid kongsgården, sammen med alle kongens gårder langs Karmsundet, brent og ødelagt av hanseatene. Flere observasjoner viser derimot at i hvert fall deler av bygningene var i bruk etter 1368, noe som også er bekreftet av dateringer og gjenstandsfunn. Denne fasen har trolig fortsatt inn i etterreformatorisk tid, for det er ingen indikasjoner på brudd før den store brannen i 1698.

I 1698 brant prestegården på Avaldsnes ned, et anlegg som har røtter i senmiddelalderen og som etter all sannsynligvis har gjenbrukt deler av bygningene fra høymiddelalderen. Hagen tilhørende prestegården bygget etter brannen i 1698 har vært heldig for bevaringen av den sørlige delen av kongsgårdanlegget. Denne delen av kongsgården ligger i et søkk, noe som fører til at murene her lå 2 meter dypere enn de øvrige murrestene, og gjort at det her er så mye som 1,5 meter mur bevart i høyden. Det var deler av denne muren som først ble oppdaget i 2012, og som har ført til at vi nå vet at det fantes fire og ikke tre kongsgårdsanlegg av stein i høymiddelalderens Norge – og det eneste vi til nå vet om som er anlagt utenfor en av datidens byer.

2 INNLEDNING

Kongsgårdprosjektet Avaldsnes er et over ti år langt utgravning- og forskningsprosjekt ved Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo, som i utgangspunktet skulle vektlegge kongsgårdens rolle i det tidlige kongedømmet og dets forhistorie. De tidligere utgravningene har gitt store mengder informasjon om stedet fra steinalderen og frem til nyere tid, med funn av flere hus og boplasser, naust, gravhauger, dyrkningsspor, kokegroper så vel som et noe uforventet funn av middelaldermur (Bauer og Østmo 2013). Murverket viste seg å være et kvadratisk rom antatt å være del av et større steinbygd middelalderanlegg (Bauer og Østmo 2013:101), ble funnet med kun to uker igjen av utgravningen i 2012. Da var det hverken tid eller midler til videre undersøkelse av murestene, de ble derfor dekt til med fiberduk og sjaktene fylt igjen.

Det er utgravningen av denne middelalderbygningen, med eventuelle tilhørende strukturer som er Kongsgårdprosjektets hovedaktivitet for utgravningen i 2017. Hovedmålet er å avklare bygningens utforming og funksjon, og på hvilken måte den har inngått i et større anlegg. Denne rapporten omhandler den arkeologiske feltundersøkelsen på Avaldsnes, Karmøy kommune, Rogaland i periodene 06.06.17-14.07.17 og 31.07.17-13.10.17. I tillegg vil resultatene publiseres i det andre av i alt to bind fra Kongsgårdprosjektet Avaldsnes (Sand-Eriksen og Nordlie in press).

2.1 BELIGGENHET

Avaldsnes ligger på den nordøstlige delen av Karmøy kommune, ei øy helt nord i Rogaland. Tettstedet befinner seg på et utstikkende nes på innsiden av øya, akkurat der Karmsundet tvinges inn i en trangere passasje. Denne beliggenheten har gjort det mulig å kontrollere skipstrafikken som har generert makt og rikdom over lang tid, og som er del av skipsleden langs kysten som har gitt kongeriket Norge dets navn, nemlig *Norðvegr*.

2.2 PROSJEKTET OG UNDERSØKELSENS BAKGRUNN

Det har i en årrekke blitt utført registreringer av kulturminner på Avaldsnes, og etter initiativ fra Karmøy kommune ble det mot slutten av 2004 opprettet en styringsgruppe som skulle diskuterte resultatene og vurdere den videre forskningsinnsatsen på stedet. Gruppen, bestående av anerkjente forskere fra inn- og utland, vedtok i begynnelsen av 2005 at midler som kommunen satt av til arkeologiske undersøkelser skulle brukes til å lete etter bosetningsspor. I 2006 påviste Arkeologisk museum i Stavanger (AM) bosetningsspor fra yngre jernalder på Avaldsnes, og på bakgrunn av dette ba Karmøy kommune Professor Dagfinn Skre, da ved Institutt for arkeologi, kunsthistorie og konservering, Universitetet i Oslo om å påta seg å utvikle og lede et forskningsprosjekt om Avaldsnes.

Forprosjektet Avaldsnes ble etablert høsten 2007 og pågikk frem til 2009. Her ble det utarbeidet en prosjektplan for *Kongsgårdprosjektet Avaldsnes* (Skre og Østmo 2008) og i brev av 03.12.08 ble det søkt om dispensasjon om å utføre forskningsutgravninger på Avaldsnes i henhold til lov om kulturminner § 8, første ledd. Etter at alle vilkår var imøtekommet startet prosjektet opp 01.04.11, med utgravninger inneværende år og påfølgende år. I løpet av utgravningene i 2011-12 regnes funn av flere hus, boplasser, naust, gravhauger, dyrkingsspor og kokegroper som de viktigste utgravningsresultatene (Bauer og Østmo 2013), og er sammen med andre resultater også publisert i det første av to bind fra Kongsgårdprosjektet Avaldsnes, redigert av professor Dagfinn Skre (2018).

Utover nevnte kulturminner ble det mot slutten av utgravningen i 2012 påtruffet murrester fra middelalderen. Kongsgårdprosjektet underrettet Riksantikvaren (RA) om funnet per epost 17.07.12. RA bestilte en tilstandsvurdering av Norsk Institutt for kulturminneforskning (NIKU), med forliggende rapport datert 15.10.12. Basert på rapporten ble det i brev av 07.11.12 vedtatt at ruinen skulle dekkes til og sikres. Tiltaket ble foretatt 20.-21.11.12 med representanter fra Kongsgårdprosjektet tilstede. I brev av 27.02.14 innvilget RA Kongsgårdprosjektet Avaldsnes' søknad av 18.09.13 om forskningsutgraving av middelalderruinen og tilhørende anlegg på Avaldsnes. Søknaden med vedlagt prosjektplan og budsjett ble oversendt RA av Rogaland fylkeskommune 21.10.13, med senere tilrådninger fra AM (19.11.13) og NIKU (24.01.14). Siden innvilgelse gjaldt for tre år ble det av brev datert 19.12.16 søkt om forlengelse. Med vilkår om iverksettelse i løpet av 2017 ble forlengelsen innvilget 23.12.16, i tillegg til tidligere gitte vilkår:

Utgravingsomfanget skal ikke overskride omfanget som fremgår av søknaden, men også begrenses til det som er nødvendig for å avklare problemstillingene.

Samarbeidsavtaler med Rogaland fylkeskommune og Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger skal foreligge før feltoppstart

Forpliktende avtaler for fullfinansiering av utgravningen, sikringen og konserveringen av ruinen, analyser og publisering av det vitenskapelige materialet fra utgravningen skal foreligge før feltoppstart.

Eksposering av kulturlag som ikke skal utgraves begrenses til et minimum, i tillegg skal eksponerte kulturlag som skal bevares in situ sikres. Kulturlagenes bevaringstilstand skal dokumenteres i samsvar med NS 9451:2009. punkt 7.

Murverk skal sikres under utgravningen, (og i perioden mellom utgravning og konservering).

Et evalueringsmøte med representanter fra Riksantikvaren, Rogaland fylkeskommune og Arkeologisk museum og NIKU skal gjennomføres etter avslutning av feltundersøkelsen, senest i 2018.

Kongsgårdprosjektets utgravningsfase avsluttes med ferdigstilling av denne rapporten den 22.02.19, et arbeid som har gått parallelt med en forsknings- og publiseringsfase (Sand-Eriksen og Nordlie in press)

2.3 REGISTRERTE KULTURMINNER I NÆRHETEN AV PLANOMRÅDET

Avaldsnes og det omkringliggende området er kjent for en høy tetthet kulturminner, og kanskje spesielt av den iøynefallende sorten. Samlingen av bautasteiner og gravhauger er spor etter samfunnets maktelite i sin samtid, som skipsgravene i Storhaug fra merovingertid og Grønhaug fra vikingtid (Opedal 1998) og de seks store bronsealderhaugene på Reheia eller bautasteinene De fem dårlige jomfruer (Nordenborg Myhre 1998, 2004). I tillegg er Karmøys lange og rike historie med aktivitet og funn fra alle de forhistoriske periodene, blitt beriket av en rekke arkeologiske utgravninger på øya fra ca. 1950 og utover. I det følgende vil de fleste av de registrerte kulturminnene i tilknytning til og i nærheten av årets utgravningsområde beskrives i korte trekk.

I tilknytning til planområdet er det flere gravminner, som Kongshaug, Kjellerhaugen og den engang så monumentale Flaghaug (ID34379-2). I dag er det kun rester etter haugbunnen tilbake, men før den ble gravd ut i 1834 hadde Flaghaugen en diameter på 43 meter og var rundt 5 meter høy. I grava var der et skiferkammer med et rikt gravgods, deriblant hals- og fingerringe i gull, et romersk gladiusverd, samt romerske kar i sølv og bronse, og 31 spillebrikker i glass. I tillegg var det flere sekundærgraver i haugen. Kun noen meter sør for Flaghaugen står den 7,2 m høye bautasteinen Jomfru Marias synål (ID34379-3). Bautaen har opprinnelig vært høyere og del av et større anlegg av steiner. I dag står steinen like inntil nordveggen til Olavskirka (ID83833), en steinkirke bygget rundt år 1250. Denne ble reist på samme sted som det ifølge Snorre sto en trekirke allerede fra begynnelsen på 1000-tallet.

På parkeringsplassen foran Olavskirka ble det under Kongsgårdprosjektets utgravning i 2011 avdekket en rekke spor etter hallignende bygninger med svært fragmentarisk bevaringsstilstand (Bauer og Østmo, 2013:70-71) samt rester etter et langhus med flere faser fra eldre jernalder (Bauer og Østmo 2013:106). Over hallbygningen fra romertid ble det også påvist lag og hellelegninger tolket som spor etter bosetninger og bygninger med en bruksfase mellom 1455-1650 e.Kr., og da tilhørende enten middelalderens kongsgårdsanlegg eller prestegården som brant ned i 1698 (Bauer og Østmoe 2013:182). KA foretok også en undersøkelse av den i hvert fall 30 m lange lønngangen, først påtruffet under restaureringsarbeidet av Olavskirka i 1923 og på nytt påvist under AMs registrering i 1985 og dokumentert gjennom en mindre utgravning i 1986 (Hærnes 1997:214). Under KAs undersøkelse kom det frem at deler av lønngangen hadde blitt brukt til å legge ned en høyspentledning (Bauer og Østmoe 2013: 185). I løpet av 2012-sesongen foretok prosjektet en begrenset undersøkelse av både Flaghaugen og Kjellerhaugen. For sistnevnte viste undersøkelsen at haugen var et komplekst gravminne med flere faser, den første trolig fra eldre bronsealder med en markant utvidelse i yngre bronsealder, før den på nytt ble påbygd en gang i løpet av førromersk jernalder (Bauer og Østmo 2013:34-42). I tillegg ble det avdekket og påvist flere diverse bosetningsspor (ID115870), deriblant én eller flere utpløyde steinalderboplasser, samt dyrkningsspor fra bronse- og jernalder så vel som kokegroper og ildsteder (Bauer og Østmo 2013: 42, 62).

2.4 PROBLEMSTILLINGER OG FORMÅL MED UNDERSØKELSEN

Prosjektplanen for Kongsgårdprosjektet Avaldsnes ble utarbeidet i 2013 og revidert i 2017, med formål å fremskaffe så mye informasjon som mulig om middelalderruinen oppdaget i

2012 så vel som å frilegge murverket for senere konservering og tilrettelegging. Hovedmålet var å avklare ruinens utforming og funksjon samt klargjøre på hvilken måte den inngår i et større anlegg. For at utgravningen skulle resultere i relevant data ble det satt opp delmål som skulle avklare:

- middelalderruinens utstrekning, det vil si størrelse, antall rom og hvorvidt det finnes andre bygningsfløyer
- middelalderruinens funksjon
- middelalderruinen og det større anleggets datering og bruksperiode
- hvorvidt det kan finnes belegg for en sammenhengende bygningsfløy nordover, helt til Olavskirkas kor
- i hvilket omfang det har vært et system av veier/ganger – hellelagte eller andre – i tilknytning til bygningen/bygningene
- om det finnes møddinglag med avfall fra den middelalderske husholdningen og hva slike lag kan si om bruken av bygningen og anlegget
- hvordan overgangen foregikk til ny bebyggelse og hageanleggelse etter rivningen av middelalderbygningen

Progresjonen i utgravningen og frileggelsen av den påviste ruinene, kombinert med fortløpende faglige og sikkerhetsmessige hensyn, gjorde det nødvendig å fortløpende prioritere og eventuelt begrense skisserte delmål.

3 AVALDSNES

3.1 STEDSHISTORIE

Som nevnt viser det arkeologiske kildematerialet at Avaldsnes har en rik og lang historie, men stedet er også godt kjent gjennom skriftlige kilder. I følge sagatradisjonen har Avaldsnes vært kongsgård for Harald Hårfagre, den første kongen over hele Norge, som etter det avgjørende slaget ved Hafersfjord ca. 870 skal ha lagt hovedgården sin her. Stedet var også kongesete før denne tid, og ifølge fornaldersagaene er stedet oppkalt etter kong Augvald, en legendarisk erobrerkinge som hersket her en gang på 500- eller 600-tallet (Hernæs 1997:147).

Det ble utført flere prøveutgravninger på Avaldsnes i perioden 1992-2006 som viste en tilsynelatende kontinuerlig gårdsbosetning fra rundt midten av førromersk jernalder, og det enestående funnet av en hank i forgylt bronse og to hankebeslag trolig tilhørende en stor keltisk kjele (Stylegar et al. 2011) kan indikere at Avaldsnes har vært et maktsentrum helt siden 200-tallet f.Kr. Eldre bosetning på og i nærheten av Avaldsnes er også kjent, deriblant funnet av de 5000 år gamle tuftene og steinredskapene på Helganes. Boplassen der har deretter blitt brukt i forbindelse med produksjon av olje fra selspekk i både førromersk jernalder og i romertid (Solberg 2014:18). Helt fra steinalderen skiller Karmsundet generelt seg ut i det arkeologiske funnbildet, med ikke mindre enn tre store flintdepoter – deriblant Skandinavias største med rundt 250 flintgjenstander. Slike funn er med på å understreke forbindelsen med havet og handel. Ved å ha kontroll over handel og ferdsel ved Karmsundet, kontrollerte man også den sørlige delen av *Norðvegr*, skipsleden langs kysten av Norge som har gitt landet dets navn (jf. Skre 2018:783).

Figur 1 Oversiktsbilde tatt med helikopter. I sentrum av bildet ligger utgravningsområde 1, med Nordvegen historiesenter til venstre og Olavskirka til høyre. Område 2 befinner seg blant tærne inne på kirkegården, sør for kirka. Sett mot nordvest (Foto: Jonny Engelsvoll, 2017-08-18_HeliFoto_Avaldsnes_11)

I tidlig- og høymiddelalder var Avaldsnes i den norske kronens eie, og omkring 1250 satte Håkon IV Håkonsson (r. 1217-63) i gang arbeidet med å bygge Olavskirka. Sagaen om ham har blitt tolkes om at kirka var ferdig før han døde (*Hákonar saga Hákonarsonar* [1964]:314). At kongen og hans etterfølgere fikk patronatsrett av Pave Innocent IV i 1247 har nok vært den direkte tilskyndelsen for at byggearbeidet av en steinkirke på Avaldsnes ble påbegynt. Patronatsrett vil si at kongen hadde rett til selv å utnevne presteskap i kirker bygd av han selv, sine forgjengere eller etterfølgere (Bagge 1976:48–49; Lidén 1999:106; DN 1:43). Kirka ble ett av landets 14 kongelige kapeller og senere én av landets fire kongelige kollegiatkirker. De øvrige tre var Apostelkirka i Bergen, Mariakirka i Oslo og Mikaelkirka i Tønsberg; kirka på Avaldsnes var altså den eneste utenfor middelalderbyene. I tillegg til religiøse oppgaver, kunne prestene ved kollegiatkirkene være lojale rådgivere og administrerte kongens inntekter av blant annet sakøre, landskyld og leidangskatt i regionen. Anleggelsen av Olavskirka på Avaldsnes og Håkon V Magnusson tillatelse fra Pave Clemens V i 1308 til å holde eget presteskap uavhengig av biskopens autoritet, vitner om oppbyggingen av et administrativt sentrum med viktige funksjoner i kongens riksstyring (Helle 1999: 67-83, 97).

Tidlig i senmiddelalder, i 1368, ble imidlertid kongsgården (og annen eiendom tilhørende kongen og hans menn i regionen) brent og ødelagt av hanseatene. Dette kjenner vi til først og fremst gjennom Håkon VI's erstatningskrav i etterkant (RN VII:46), som blir noe nærmere diskutert under (del 5.5). Hvorvidt kongsgården fortsatte å fungere som sådan er

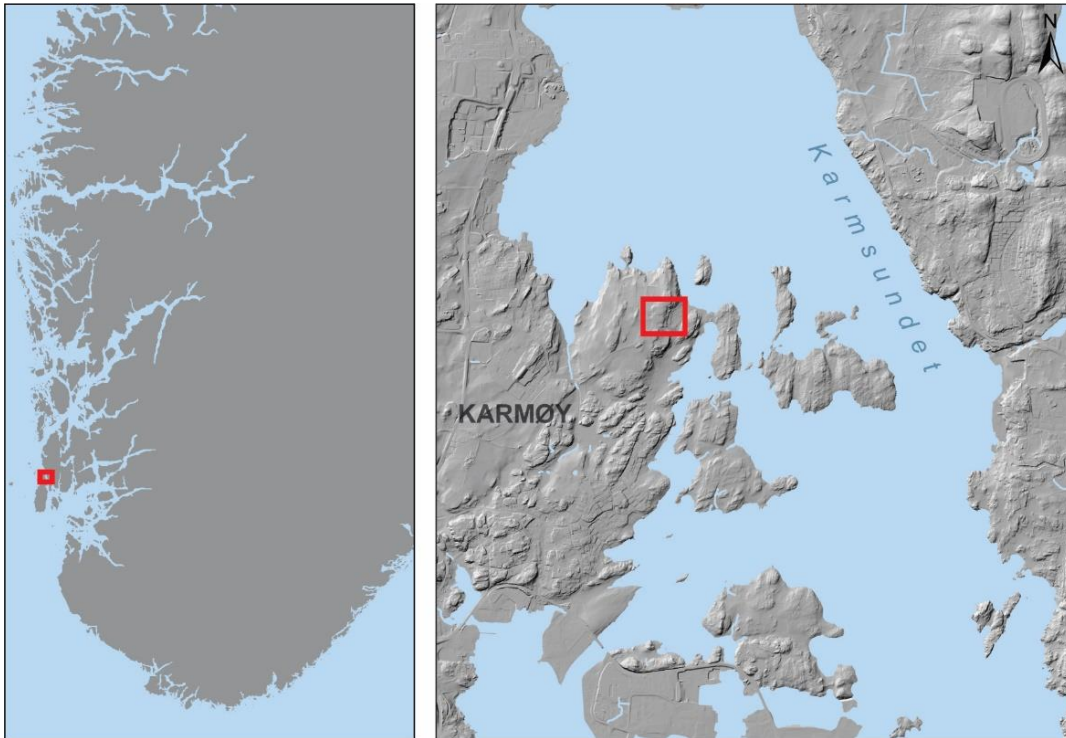
uklart. Etter personalunionen mellom Norge og Danmark i 1380, overtok byene helt som administrative sentra. Avaldsnes kom etter hvert i kirkas eie og ble prestegård. I dag kjenner man til to generasjoner prestegård på stedet der kongsgården lå, et eldre anlegg som brant ned i 1698, og et yngre som er avbildet på malerier fra 1700- og 1800-tallet og var i bruk til inn på 1900-tallet. Det eldre prestegårdsanlegget har sannsynligvis røtter i senmiddelalder, og har brukt deler av bygningene fra høymiddelalderen (se 6.3). Rester etter prestegårdsbygninger og tilhørende hageanlegg ble undersøkt av Kongsgårdprosjektet i 2011-12 og besto blant annet av spor av gulv og fundamenter, og store mengder husholdningsavfall, som skår fra glassflasker og keramikk, kritt Piper, østersskjell samt brent og ubrent dyrebene (Bauer og Østmo 2013:186). Det var sørøst for disse at middelalderruinen først ble avdekket helt mot slutten av 2012-sesongen, under tykke lag påført jord i det som hadde vært en del av haven til den yngre prestegården.

3.2 TERRENGBESKRIVELSE

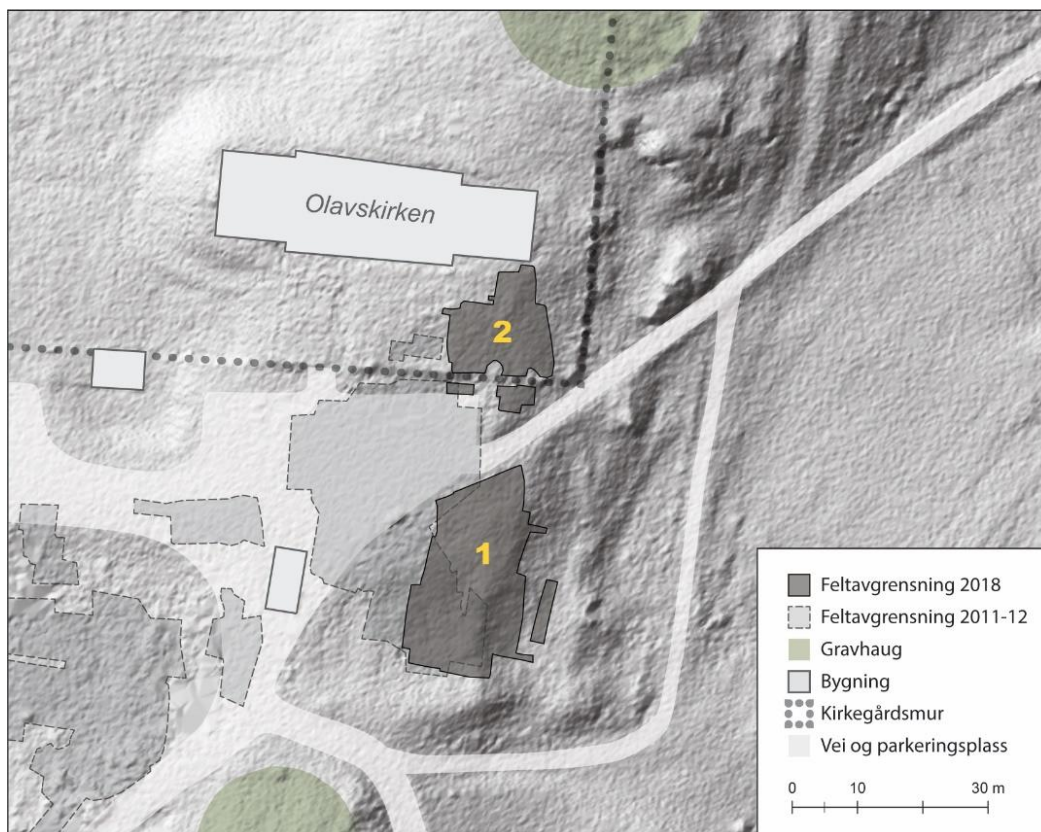
Avaldsnes ligger som en halvøy ut fra Nord-Karmøys østkyst, orientert inn mot og med god oversikt over Karmsundet, skipsleden og fastlandet. I sundet like utenfor ligger halvøya Gloppe og øyene Fårøy og Bukkøy. Landskapet er kupert, med tynne morenemasser over berggrunnen. Utgravningsområdet ligger 20-25 meter over dagens havnivå, som grunnet landhevingen antas å være ca. én meter lavere enn for 1000 år siden. I det omkringliggende områdene, i mellom de ulike høydedragene, er det flere store flater som i dag brukes til beitemark og enger til forproduksjon, mens det kupert landskapet ned mot havet brukes til beite for sauer og geiter. Deler av landskapet er i dag bevokst med trær, noe som historisk sett er en ny og uvanlig situasjon.

Landskapet domineres i dag av Olavskirka med tilhørende kirkegård, og en større slak helling ned mot Bøvågen på nord og nordvestlig side. På sørsiden av kirkegården, rett vest for mesteparten av utgravningsområdet, ligger en større gruslagt parkeringsplass. Nordvegen historiesenter er bygd inn i skråningen øst for tunet. I mellom historiesenteret og Olavskirka lå årets to utgravningsområder. Til sammen utgjorde de i underkant av 670 m² og var adskilt av kirkegårdsmuren og en gruslagt gangvei:

- Område 1 lå nord for veien ned til Nordvegen historiesenter og sørøst for Olavskirkas parkeringsplassen. Terrenget knakk markant ned like øst for utgravningsfeltet, før det flatet ut i et lite innegjerdet område brukt som beite. Terrenget førte til at området hadde betegnelsen Brinken under utgravningene i 2011-12. På flaten i øst var det en del mindre trær og busker, mens det på vestlig side, mot parkeringsplassen og stabburet, var noen enkelte løvtrær, deriblant en større lønn som måtte felles.
- Område 2 lå inne på kirkegården, der det opprinnelig var planlagt en mindre undersøkelse som i utgangspunktet bare skulle berøre områder med gresstorv uten markerte graver. Ettersom omfanget på murverket viste seg å være større enn antatt og det ble besluttet at undersøkelsen og området skulle utvides, måtte noen graver flyttes og en rekke store løvtrær langs kirkegårdsmuren felles. Trefelling ble gjort av hensyn til utgravningen, men også med tanke på å forbedre bevaringsforholdene for murettene i bakken og hindre skader på Olavskirka.

Figur 2 Avaldsnes plassert på kartet. (Illustrasjon: Ingvild Tinglum Bøckman)

Figur 3 Utgravningsområdene og terrenget rundt (Illustrasjon: Ingvild Tinglum Bøckman)

4 TIDSROM OG DELTAKERE

4.1 TIDSROM

Utgravningen ble gjennomført over to perioder sommeren og høsten 2017, adskilt av to uker fellesferie. Den første perioden var fra 6.6-14.7 og den andre fra 31.7-13.10. Det ble totalt utført 485 dagsverk, i tillegg var prosjektleder jevnlig på besøk med om lag tre ukesverk fordelt gjennom hele utgravningssesongen.

4.2 GJENNOMFØRING, VÆRFORHOLD OG TIDSBruk

Været var preget av lettskyet oppholdsvær, en del lette regnbyer og noen dager med kraftig regnskyll, samt noen finere perioder med sol. Gjennomsnittstemperaturer lå på knappe 10-12° for sommermånedene og en nedbørsmengde rundt normalen. Oktober skilte seg derimot ut med å være en særdeles våt måned, med så mye som en tredobling av den sedvanlige nedbørsmengden. Dette vanskeliggjorde sluttspurten med dokumentasjon og finrensing av flater, samtidig som dager med svært mye regn delvis fylte sjakter og strukturer med vann. Det var likevel vinden som skapte de største problemene, mest i forbindelse med innmåling. Været gjorde aldri at feltarbeidet måtte stanses, men det måtte foretas omprioriteringer underveis.

4.3 DELTAKERE

Med unntak av prosjektleder har alle ansettelser i forbindelse med prosjektet vært midlertidige. Siden tidspunktene for tiltredelse var forskjellig ble nødvendig opplæring og veiledning håndtert underveis i utgravningen. Alle arbeidet i stor grad selvstendig med utgravning og dokumentasjon.

Tabell 1 Datoene angitt viser når den enkelte begynte og sluttet å jobbe i felt, for- og etterarbeid er ikke inkludert her. I tillegg til nevnte maskinførere var ett titalls andre innom for tømning av tubber og andre mindre og kortvarige oppdrag

Navn	Stilling	Periode	Dagsverk
Erlend Nordlie	Utgravningsleder	06.06. -14.07 og 31.07.-13.10	80
Anette Sand-Eriksen	Feltleder	06.06. -14.07 og 31.07.-13.10	90
John Atle Stålesen	Feltarkeolog	06.06. -30.06 og 31.07.-13.10	80
Claudia Arangua Gonzalez	Feltarkeolog	10.07. -14.07 og 31.07.-13.10	65
Frida Espolin Norstein	Feltarkeolog	12.06. -14.07 og 15.09.-13.10	65
Andreas Ropeide Sæbø	Feltarkeolog	12.06. -14.07 og 15.09.-13.10	65
Kristin Møller-Nilsen	Feltarkeolog	18.09.-13.10	20
Jann-Sverre Rauø	Feltarkeolog	18.09.-13.10	20
Sum			485
Stein Inge Haaland Frode Hansen Mangor Ferkingstad Kristofer Ingimundarson Heidi Jørmeland Otto Vold Frode Gundersen Fredrik Pedersen	Maskinførere, Vassbakk & Stol	06.06. -14.07 og 31.07.-13.10 (Antall dagsverk og tidsfordeling varierer)	Ca. 40 (ekskludert transport, adm. etc.)

4.4 FORSKNINGSPROSJEKTETS STRUKTUR OG ORGANER

Kongsgårdprosjektet Avaldsnes er et forskningsprosjekt ved arkeologisk seksjon ved Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo, ledet av Professor Dagfinn Skre. Skre har ansvar for og styrer prosjektet innenfor de rammer satt i prosjektplanen, budsjettet, kontrakten med Karmøy kommune og RAs vedtak. Foruten midlertidig ansatte feltarkeologer, har de ansatte i prosjektets utgravningsfase vært utgravningsleder Erlend Nordlie og feltleder Anette Sand-Eriksen. Disse hadde også engasjement i prosjektets for- og etterarbeid samt den kommende publikasjon av Avaldsnes bind 2. I tillegg har Ingvild Tinglum Bøckman vært ansatt som prosjektsekretær og illustratør i analyse- og publiseringsfasen.

Utover dette har det under ledelse av prosjektleder eksistert et prosjektråd. Dette har vært et kontakt- og tilsynsorgan som primært skulle sikre informasjonsflyt mellom prosjekteier, bevilger og viktige støttespillere, og således se til at prosjektet gjennomføres innenfor de gitte rammene. Representantene var oppnevnt av Kongsgårdprosjektet og Karmøy kommune:

- Dagfinn Skre (professor, prosjektleder, Kulturhistorisk museum)
- Frans-Arne Stylegar (fylkeskonservator, Vest-Agder fylkeskommune)
- Torun Zachrisson (docent, Stockholms Universitet)
- Siv Kristoffersen (professor, Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger)
- Atle Omland (rådgiver, Riksantikvaren)
- Jarle Nilsen (ordfører, Karmøy kommune)
- Kjell Arvid Svensen (tidligere ordfører, Karmøy kommune)
- Sigurd Eikje (rådmann, Karmøy kommune)
- Svein Abrahamsen (representant, Rogaland fylkeskommune)
- Marit Synnøve Veia (prosjektleder Avaldsnesprosjektet, Karmøy kommune)
- Sigurd Aase (forretningsmann, Haugesund)

Deler av rådet kom sammen på Avaldsnes 16.8. for å diskutere spørsmål omkring konservering og tilrettelegging av det uventede omfanget av murrestene inne på område 2. Til forskjell fra bygningsrestene på område 1 i sør var ikke disse inkludert i planen for konservering og sikring utarbeidet av NIKU (Bauer et. al 2017). Karmøy kommune ønsket at bygningsrestene på område 2 skulle undersøkes, konserveres og tilrettelegges på samme måte, og derfor ble følgende invitert og tilstede som observatører med talerett under møtet:

- Helge S. Gaard (prost, Karmøykirken)
- Kjetil Osnes Bøe (kirkeverge, Karmøykirken)
- Egil Lindhart Bauer (arkeolog, NIKU)
- Regin Meyer (arkeolog, NIKU)
- Terje Berner (murmester, T. Berner & Co AS)

5 PRAKTISK GJENNOMFØRING AV UTGRAVNINGSPROSJEKTET

Den praktiske utgravningen, dokumentasjon og prøvetaking ble planlagt og gjennomført for best mulig svare på problemstillingene i utgravningsplanen og samtidig oppfylle RAs vilkår (se hhv. del 2.4 og 2.2).

5.1 UNDERSØKELSENS PRIORITERINGER

De overordnede målsetningene var å fremskaffe så mye informasjon som mulig om middelalderruinen oppdaget i 2012, og frilegge den for senere konservering og tilrettelegging. Utgravningens hovedinnsats skulle konsentrere seg om området med påviste bygningsrester, og avklare ruinens utstrekning, størrelse, antall rom, funksjon og eventuelle endringer i bruk. I tillegg var det et mål å undersøke et mindre område inne på kirkegården sør for Olavskirka, der georadarundersøkelser og skriftlige kilder antydte at det også kunne være bygningsrester av stein. Videre var det avgjørende å avklare forholdet mellom bygningsrestene, for eksempel hvorvidt murrestene utgjorde en sammenhengende bygningsfløy, og det eventuelle omfanget av veier og ganger i tilknytning til bygningen(e).

Dernest var det viktig å fremskaffe informasjon som kunne belyse middelalderruinen og det større anleggets datering og bruk, inkludert eventuelle endringer og ombygginger. Som et ledd i dette ble det anlagt sjakter i områder hvor det var sannsynlighet for å møte på møddinglag med avfall fra den middelalderske husholdningen. I tillegg skulle ikke minst ødeleggelsen av kongsgården stå i fokus – knyttet til Hanseatenes brenning av kongens gårder langs Karmsundet i 1368.

I løpet av utgravningen ble også rester etter minst to generasjoner prestegårdshus og tilhørende hageanlegg avdekket. Det fremkom mye informasjon om det yngste av disse under utgravningene i 2011-12. Under årets utgravning ble de senere bygningsrestene dokumentert på lik linje med de middelalderske strukturene, blant annet for å finne ut mer om overgangen til ny bebyggelse og hageanlegg etter ødeleggelsen.

5.2 UTGRAVNINGSMETODE

Avhengig av hvilke av de to utgravningsområdene som ble undersøkt, inkludert ulike deler innenfor hvert av områdene, ble det i løpet av utgravningen benyttet flere ulike gravetekniske metoder. Felles for begge områdene og hele utgravningen som sådan var at det kontinuerlig ble benyttet jordbor for å få et inntrykk av lagtype, lagtykkelse og eventuell tilstedeværelse av stein i forkant av videre graving.

5.2.1 FLATEAVDEKKING, SJAKTING OG STRATIGRAFISK GRAVING

I hovedsak besto utgravningen av en kombinasjon av maskinell flateavdekking og sjakting, der påfylte masser først ble fjernet med en gravmaskin på enten 14 eller 21 tonn. Deretter ble det, så langt det lot seg gjøre og uten uforsvarlig tap av gjenstandsfunn og/eller skader på underliggende lag og strukturer, gjennomført maskinell graving. Utgravning av de fleste strukturer og kulturlag ble foretatt med stratigrafisk kontekstuell graving (såkalt single context-metode). Det vil si at ethvert kulturlag eller enhver struktur først ble dokumentert og fjernet etter at alle yngre objekter i området var ferdig dokumentert og fjernet. Å grave ut én og én enhet i omvendt rekkefølge av hvordan den oppsto er en metode som ble

introdusert i arkeologien av Edward C. Harris gjennom hans bok *Principles of Archaeological Stratigraphy* (1979).

Gjennom å benytte en gravmaskin utstyr med rototilt var det mulig for maskinføreren i samarbeid med arkeologene å følge de ulike lagenes ujevnheter. Som så ble rensset frem for hånd med krafse, spade og graveskje før de ble dokumentert og man kunne fjerne laget ned til neste stratigrafiske enhet. Unntaket fra den stratigrafiske gravingen var etableringen av profiler, noe som vil si at man eksponerer et snitt gjennom flere lag. Slike profilbenker kan altså være svært nyttige for å få et mer oversiktlig bilde av lagene, samt å gjøre de arkeologiske tolkningene gjort i felt etterprøvbare og være et velegnet sted å ta ut ulike typer naturvitenskapelige prøver.

I tillegg ble maskinene brukt til flytte store stein og tubber. Tubber er mindre metallcontainere som kunne løftes og flyttes på innenfor utgravningsområde og plasseres på et klargjort sted. I anledning dette ble det byttet fra en gravmaskin på 14 tonn til en på 21, da det var nødvendig med forlengerarm for at tubbene skulle nå frem til ulike deler av ruinene. Ved å bruke gravmaskinene i samarbeid med arkeologer og håndgraving på en slik måte fikk man ikke bare fjernet store mengder masser på en forsvarlig, men effektiv måte, men også skånet murverket for unødvendig slitasje gjennom gjentatt forflyttelse av mannskap og utstyr så vel som slitasje på mannskap og muskelkraft.

Under gravingen av ruinene inne på område 2 ble det først benyttet en mindre maskin på 4 tonn. Dette fordi at maskinen måtte være av en slik størrelse at den kunne komme gjennom kirkegårdsporten og manøvreres mellom gravstøtter. Da murverket her inne viste seg å være mer omfattende enn forventet og mengden masser som måtte bort mye større, ble det satt inn en gravmaskin på 14 tonn. I tillegg ble det satt opp et transportbånd på vestsiden av feltet. Dette fraktet masser over kirkegårdsmuren og ut fra utgravningsområdet, hvor det ikke var noe sted for gravmaskinen å legge massene uten å dekke til graver og heller ikke noe særlig manøvreringsrom for maskinen.

Figur 4

Prøvetaking i sjakt øst for A60020, strategisk graving og dokumentasjon av lag i underetasjen, så vel som rensing av vestmuren. Sett mot øst (Foto: John Atle Stålesen, Sf153994).

5.2.2 METALLSØK

Bruk av metallsøker inngikk som en standard del av dokumentasjon og fjerning av kulturlag i bygning A60020, spesielt i underetasjen hvor stratigrafien var komplisert. Samme lag ble gjennom søkt flere ganger hvis det var tykt, omtrent hver 10-20 cm, eller om det ga spesielle utslag. I tillegg ble jevnlig søkt over løsmassene; funn derfra har en mer usikker kontekst, men det meste kunne bestemmes til lag og/eller hvor det stammet fra i anlegget.

5.2.3 SÅLDING

Til sålding ble det benyttet en spesiellbygd såldestasjon fra Kongsgårdprosjektets utgravninger i 2011-12 bestående av en avfallskontainer med et påsveiset skråstilt rammeverk for såldekasser. Maskevidden som ble benyttet besto enten av 2x2 eller 4x4 mm. Nettingen med den minste maskevidden var problematisk på dager med våte og/eller leirholdige jordmasser og medførte at såldingen ble tidkrevende. Siden det generelt var svært lav funnforekomst ble den groveste nettingen bruk som standard, men for å unngå eventuelle tap ble såld med den minste maskevidden plassert under som sikring når konteksten var tilsa det.

I tillegg ble de fleste prøver vasket eller flottert i felt med en modifisert versjon av «Sīraf tank» (Williams 1973). Nede i tønna samler en grovere nylonnetting (med 1 mm åpning) opp gjenstander, grus etc., mens et finmasket nylonnett (0,25 mm) samler opp makrofossiler og annet organisk materiale som flyter opp.

5.3 DOKUMENTASJON

Dokumentasjon av feltarbeidet ble gjennomført daglig ved føring av dagbok, i tillegg til skriftlige beskrivelser av strukturer, lag, prøver og funn, samt fotografering, prøvetaking og digital innmåling. Utvalgte profiler ble tegnet.

5.3.1 INNMÅLING

Til innmåling benyttet Kongsgårdprosjektet Avaldsnes en totalstasjon av merket Trimble TSC3. Fem fastpunkter ble satt ut av Karmøy kommune like etter utgravningsarbeidets oppstart. Dokumentasjonssystemet Intrasis (Version 3.1.1) ble brukt til behandling og analyse av innmålte enheter i felt. Dataflyten til Intrasis-programvaren skjer ved at målepunktene lagres som Trimble RAW-filer i totalstasjonens målebok. Her blir de konvertert til Intrasis-format før de blir eksportert til Intrasis-prosjektet på bærbar PC via kabel. Til videre databearbeiding, analyse og publisering av GIS-data ble Intrasis, ESRI's ArcMap 10 t og Adobe Illustrator benyttet.

Alle kartdata er satt i koordinatsystem UTM/WGS84 sone 32N, og lagret i ESRI geodatabase-format ved avlevering til Dokumentasjonsseksjonen ved Kulturhistorisk museum. I tillegg blir Intrasis-prosjektet avlevert til samme enhet for lagring og eventuell distribusjon.

5.3.2 TEGNING

Alle profiler ble innmålt og lagt inn i Intrasis-prosjektet, og utvalgte profiler ble tegnet på millimeterpapir i skala 1:20. Lagene i profilene er beskrevet på tegningene, og om mulig

knyttet til Intrasis-ID til lag innmålt i plan og beskrevet i annen dokumentasjon. Der det ble tatt prøver fra profilene er disse tegnet inn, med prøvenummer. Alle tegninger er ført opp på egen liste og vedlagt i rapporten (se vedlegg 12.4).

5.3.3 FOTOGRAFERING

Alle strukturer og kulturlag ble fotografert i plan, mens akke snitt også ble dokumentert i profil. I tillegg ble interessante detaljer ved deler av strukturer eller i massene fotografert, samt en rekke arbeids-, oversikts- og formidlingsbilder. Fotograferingen ble foretatt med et kamera av typen Canon PowerShot G12. Større strukturer og lag ble ved behov fotografert fra en større høyde, ved hjelp av en teleskopisk fotostang og fjernutløser. Her ble det anvendt et kamera av typen Olympus Tough TG-5, karbonstang og iPad med trådløs forbindelse til kameraet. Bildene ble tatt med målestokk i en størrelse valgt ut fra objektet som skulle dokumenteres, primært 1-meters stikkstenger. Noen strukturer og lag ble i tillegg fotografert uten målestokk dersom den var forstyrrende. I tillegg ble noen få utvalgte strukturer fotografert for å tilrettelegge for fotogrammetri, der fotografiene settes sammen til en tredimensjonal modell. Fotolistene ble fortløpende ført manuelt i felt og deretter overført til digital versjon på iPad, der motivets Intrasis-ID, samt en kort beskrivelse om nødvendig, retningen på bildet, dato og fotograf ble registrert. Bildene er digitalt sikret gjennom Universitetsmuseenes Fotoportal ved AM under Sf.nr. 153689– 155480. Det ble ført en fotoliste i felt før og en etter ferien, og siden disse ikke ble lastet opp kronologisk i databasen vil vedlagt fotoliste (12.5) starte fra og med 31.07.17 og gå over til feltoppstart 06.06.17 fra og med Sf155081. Før den til slutt går over til fotoliste for oversiktsbilder tatt med eget stangkamera fra og med Sf155405.

5.3.4 INNSAMLING OG BEHANDLING AV PRØVER OG FUNN

Under utgravningsarbeidet ble det samlet inn makrofossil-, mikromorfologi- og kullprøver, alt ettersom problemstillingene krevde det. En sikker og godt dokumentert kontekst er avgjørende både for valg av prøvested og prøvetype, så vel som for kvaliteten på analyseresultatet, og ikke alle kontekster ble vurdert som aktuelle i så måte. I tillegg til de nevnte prøvetypene gjennomførte NIKU, ved Vibeke Martens, innsamling av prøver for miljøovervåkning. I det følgende vil prøveinnsamlingen kun skisseres, en mer utfyllende beskrivelse av prøvene og analyseresultatene (se del 8 og 12.2) redegjøres for i rapportens del 8 og vil drøftes i forbindelse med strukturene (del 6) og tolkningene (del 9).

Makrofossilprøver ble tatt i kulturlag med mål om å frembringe kunnskap om aktiviteter og tafonomiske prosesser i et område, primært ved hjelp av plantematerialet. Analysene gjør det mulig å sannsynliggjøre særskilte aktiviteter, som for eksempel dyrking og husdyrhold. Fra de aktuelle lagene ble det til hver prøve tatt ut rundt 3-5 liter materiale. Prøvematerialet ble oppbevart i egnede plastbokser i en kjølig container på en låve frem til de kunne behandles videre. Makroprøvene ble flottert i felt av John Atle Stålesen og Anette Sand-Eriksen, mens et fåtall prøver ble vasket inne på museet etter endt feltarbeid. I etterarbeidsfasen, der oversikten over kontekst, sammenhenger og muligheten for prioriteringer større, ble et utvalg på 24 prøver videresendt til Rachel Ballantyne (CAU) for analyse. Dette arbeidet ble utført av Erlend Nordlie. For å kunne datere aktiviteter på utgravningsområdene ble det i tillegg tatt ut kullprøver der det var tydelige kullinsler. Til sammen ble 12 prøver 14C-datert ved Uppsala Universitet.

Mikromorfologiske undersøkelser kan supplere eller korrigere arkeologiske tolkninger og gi informasjon som ikke kan observeres i felt. De egner seg godt for å dokumentere områder hvor samme aktivitet har foregått over lengre tid, som for eksempel i dyrkningslag, gulvlag eller ovner. Mikromorfologisk analyse kan også belyse generelle avsetningsprosesser, for eksempel om materialet i prøven har vært utsatt for mekanisk slitasje, er avsatt i vann, under tak, i en rekke mindre episoder eller om alt er deponert samtidig, og så videre. Samtlige av i alt 14 mikromorfologiske prøver ble sendt inn til analyse. I tillegg ble en prøve sendt til Moesgaard Museum det for osteologiske analyse. Denne stammet fra en branngrav oppdaget under fjerningen av en større rot i arbeidet med å avdekke og frigjøre middelalderruinen. Det var i tillegg en stor mengde bein som antas å representere matavfall fra etterreformatoriske kontekster, og det ble vurdert at innsamling og analyse av dette ikke ville gi relevante resultater i henhold til problemstillingene

Katalogiseringen av funnmaterialet ble påbegynt i felt, av Claudia Arangua Gonzalez, Kristin Møller-Nilsen og Anette Sand-Eriksen, hovedsakelig ved organisering etter funntype, materiale og med enkle beskrivelser. Katalogiseringsarbeidet ble fullført og ført inn i gjenstandsdatabasen under museumsnummer S13896 og S13897 av Anette Sand-Eriksen og Åsa Dahlin Hauken etter endt feltsesong.

Funn og prøver ble fortløpende innmålt med totalstasjon og fikk således til enhver tid tildelt et ledig løpenummer i Intrasis. Løsfunn eller funn som ikke kunne knyttes til et direkte funnsted ble tildelt funnummer i Intrasis. Disse har i likhet med innmålte funn en Intrasis-ID som starter med «F», men for å enkelt kunne skille dem har de fått tallkode F4XXXXX. I denne rapporten ville de derimot primært refereres til med museumsnummer S13986/X. Prøvene vil benevnes med sin Intrasis-ID, som alltid begynner med bokstaven «P» for prøver, etterfulgt av typebenevnelse «M» for makrofossil-, «X» for mikromorfologi eller «K» for kullprøve.

5.4 UTGRAVNINGENS FORLØP

Undersøkelsen på Avaldsnes i 2017 ble videreført i lys av resultatene fra utgravningen i 2012. Feltarbeidet foregikk over to perioder og på to adskilte utgravningsområder, avgrenset på bakgrunn av de tidligere utgravninger, fosfatkarteringer fra 1990 og georadarundersøkelsen i 2013. Område 1 var utgravningens primærområde med påvist middelaldermur og var således avgrenset på bakgrunn av utgravningen i 2012. Område 2 utgjorde opprinnelig en mindre undersøkelse med potensiale for ytterligere murrester, se del 3.2 for nærmere beskrivelse av begge områdene.

Det ble søkt om å avdekke inntil 687,2 m² fordelt på to utgravningsområder, plassert etter behov innenfor en større avgrensing (Tabell 1). Til tross for at utgravningen ble større og mer omfattende enn prosjektert havnet den totalt sett innenfor grensene. Det ble imidlertid nødvendig å åpne et større areal inne på område 2 enn omsøkt. Inkludert i tallene som fremgår i tabellen er det to søkesjakter på sørlig utsiden av kirkegårdsmuren, anlagt for å få avklart om det var forbindelse mellom murrestene i de to områdene.

Tabell 1 Oversikt over størrelsen på undersøkelsesområdene som i prosjektbeskrivelsen av 18.09.13 og totalt avdekt areal etter endt utgravning 2017.

Område	Areal (m ²)	Andel utgravning	Omsøkt areal (m ²)	Avdekt areal (m ²)
1	1759	30 %	527,7	467,5
2	638	25 %	159,5	172
SUM	2397	28,7 %	687,2	633,5

Den første delen av utgravningen strakk seg fra 06.06. til 14.07 med hovedfokus inne på område 1. Arbeidet startet med å fjerne de påførte massene og eksponere ruinens vestmur, for deretter å kunne forlenge denne sjakten nordover og kartlegge eventuelle uoppdagede bygningsrester. Dersom det dukket opp bygningsrester nordover mot Olavskirkas kor ville det kunne begrense manøvreringsrommet til maskinen og legge føringer for håndteringen av masser, dermed også utgravningens forløp og fremdrift.

Det overordnede målet for den første perioden var å få et bilde over utstrekningen til ruinen i område 1, samtidig som det var viktig å få åpnet opp område 2, da det kunne være bygningsrester av ukjent omfang og tilstand der. Utgravningen påviste også umiddelbart rester av til dels omfattende middelaldermur i område 2. Det ble startet med å åpne en østvestgående sjakt, ca. 9 meter fra Olavskirka, hvor det basert på georadarundersøkelsen skulle være stein. Kun noen cm under torva ble det påtruffet et omrotet lag med mye stein og mørtel, ikke ulikt rivningsmassene lengre sør. Deretter ble det åpnet en nord-sørgående sjakt, og det ble tidlig klart at rivningslaget skrådde bratt nedover. Etter opprensing viste det seg at de store høydeforskjellene hadde årsak i at den første sjakta hadde truffet midt på en murkrone. Arbeidet med avdekking fortsatte ut uka, som ble avsluttet med funnet av en pent hugget hjørnekvader. Dette stadfestet at konstruksjonen var firkantet, ikke åttekantet som beskrevet i historiske kilder. Alt av felpersonell tok etter dette to ukers planlagt fellesferie, før oppstart av den andre perioden 31.07.

Denne andre perioden skulle opprinnelig vare frem til 15.09, men siden funnet av murrestene på område 2 var mer omfattende enn forventet ble det innvilget fire ukers forlengelse frem til 13.10. Dette skjedde etter at Prosjektrådet hadde en sammenkomst og påfølgende befaring 16.08. (se 0), og et enstemmig formannskap i Karmøy kommune sikret forlengelsen økonomisk under møte den 28.08. I denne andre perioden foregikk arbeidet i de to områdene parallelt. Felpersonellet ble til enhver tid benyttet der det var hensiktsmessig ut fra hensyn til fremdrift og logistikk, og hvilken kompetanse den enkelte arkeolog hadde.

Siden Olavskirka på Avaldsnes er en menighetskirke forekom det begravelser, og i respekt for gravfølget ble arbeidet med gravmaskin alltid stoppet i forkant av begravelsen og under båreseremonien under utgravninger på område 1, mens arbeide med maskin ble stoppet under hele seremonien under utgravninger på område 2 og arbeidet om mulig flyttet til område 1.

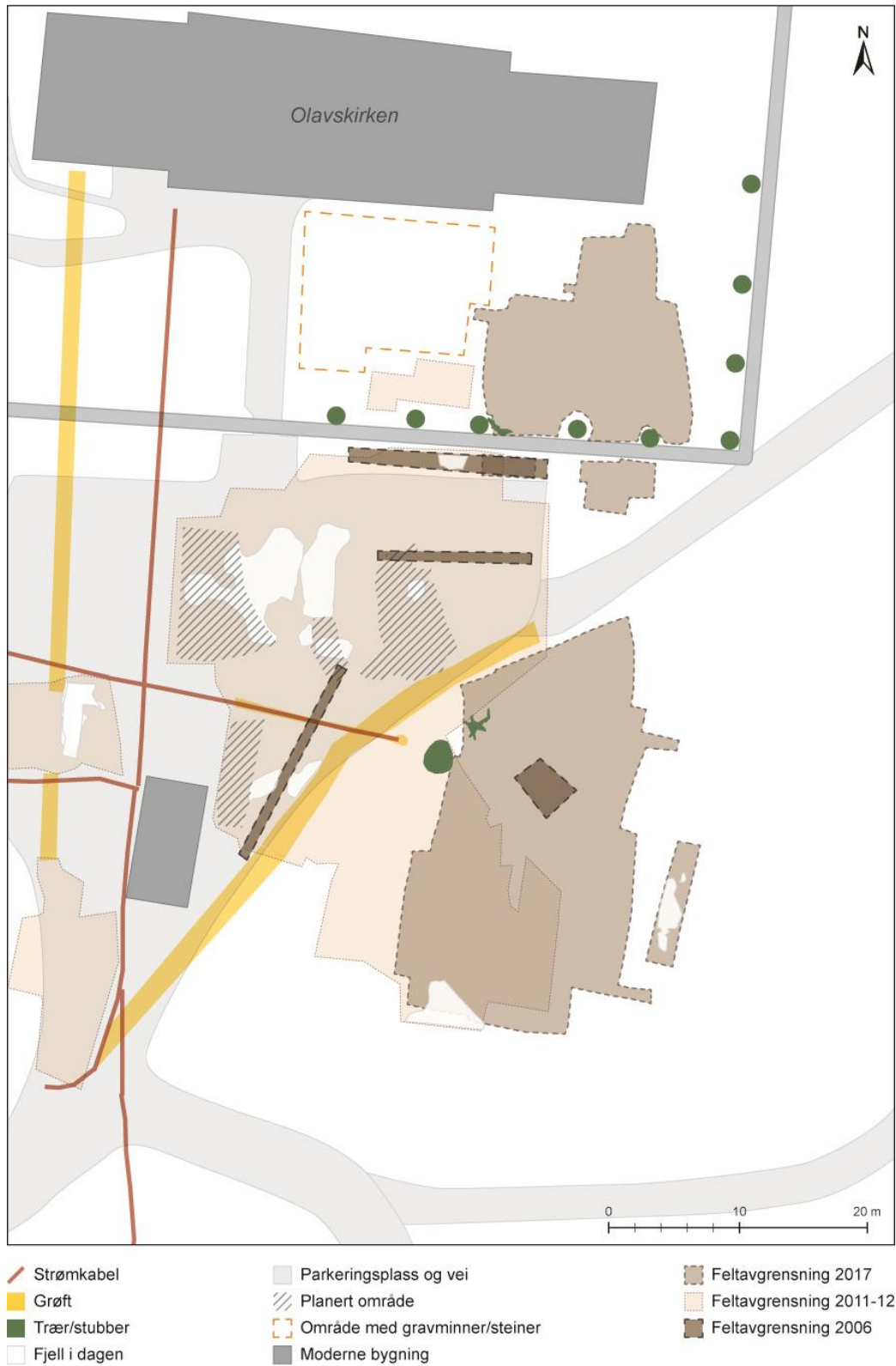
5.5 KILDEKRITISKE FORHOLD

På bakgrunn av det arkeologiske kildematerialet vet man at det har oppholdt seg mennesker på Avaldsnes fra eldre steinalder og frem til i dag, og det finnes spor fra alle arkeologiske perioder. Inngrep i nyere tid har likevel gjort at mange kulturminner har gått tapt, blant annet har etterreformatoriske bygninger og gravearbeid i forbindelse med etableringen av kirkas parkeringsplass påført store skader på kongsgårdsanlegget sør for kirkegården, mens gravlegginger over flere århundre og plantingen av løvtrær langs kirkegårdsmuren har forstyrret bygningsrestene på innsiden (Figur 5). Flere steder var det kun avtrykk av anlegget tilbake, noe som medfører et delvis fragmentarisk bilde av det større anlegget. En større lønn nord på område 1 skapte også problemer og måtte felles grunnet frykt for velt. Stubben som ble tilbake viste seg å være i direkte konflikt med to hellelegginger og fjerningen av den førte til skader på disse.

Slike nyere inngrep har også medført omroting av gammelt og nytt materiale, både gjenstander og potensielt naturvitenskaplig prøvemateriale. I tillegg må naturlige forstyrrelser fra trær og røtter medregnes, samt at levende organismer bioturberer eller blander jordpartikler. Områder hvor jordlagene mellom markoverflate og grunnfjell er relativt tynne er spesielt sårbare, siden markaktiviteten da blir desto mer konsentrert.

Når det gjelder de skriftlige kildene har sett på *Håkonar saga Hákonarsonar* ([1964]:314), Håkon Vs testamente (DN 4:128; Lidén 1999:130) og Håkon VIs erstatningskrav etter 1368 (RN VII:46). Disse kan være delvis problematiske. Sagaen, for eksempel, er skrevet for å fremstille Håkon IV i best mulig lys, og selv om vi ut fra visse stiltrekk mener kirka er bygget rundt 1250, kan vi ikke uten videre stole helt på sagaens underforståtte utsagn om at Olavskirka var ferdig før 1263. Testamentet har nok samme tendens til å fremstille kongen positivt, ved å også gi Håkon V noe ære for byggingen av Olavskirken, selv om dette ville bety at den fremdeles ikke var ferdig da testamentet ble skrevet mellom 1312 og 1319. Den tilsynelatende konflikten mellom disse kildene gjør det nødvendig å vurdere implikasjonene de kan ha for dateringen av kirka (se del 9 for diskusjon).

Erstatningskravet etter det hanseatiske angrepet i 1368 må selvsagt også leses med en viss skepsis, i en slik sammenheng må man regne med at det heller ble rundet opp enn ned. Som i sagaen og testamentet er ordlyden også her noe vag, og gir mer et overflatisk overblikk over hvilke steder som ble angrepet enn en brukbar beskrivelse av skadene. Da funn og observasjoner fra utgravningen tyder på at deler av de høymiddelalderske bygningene fremdeles var i bruk frem til etter reformasjonen kan man ikke lenger anta at kongsgården ble helt ødelagt i angrepet, slik erstatningskravet lett kan tolkes.

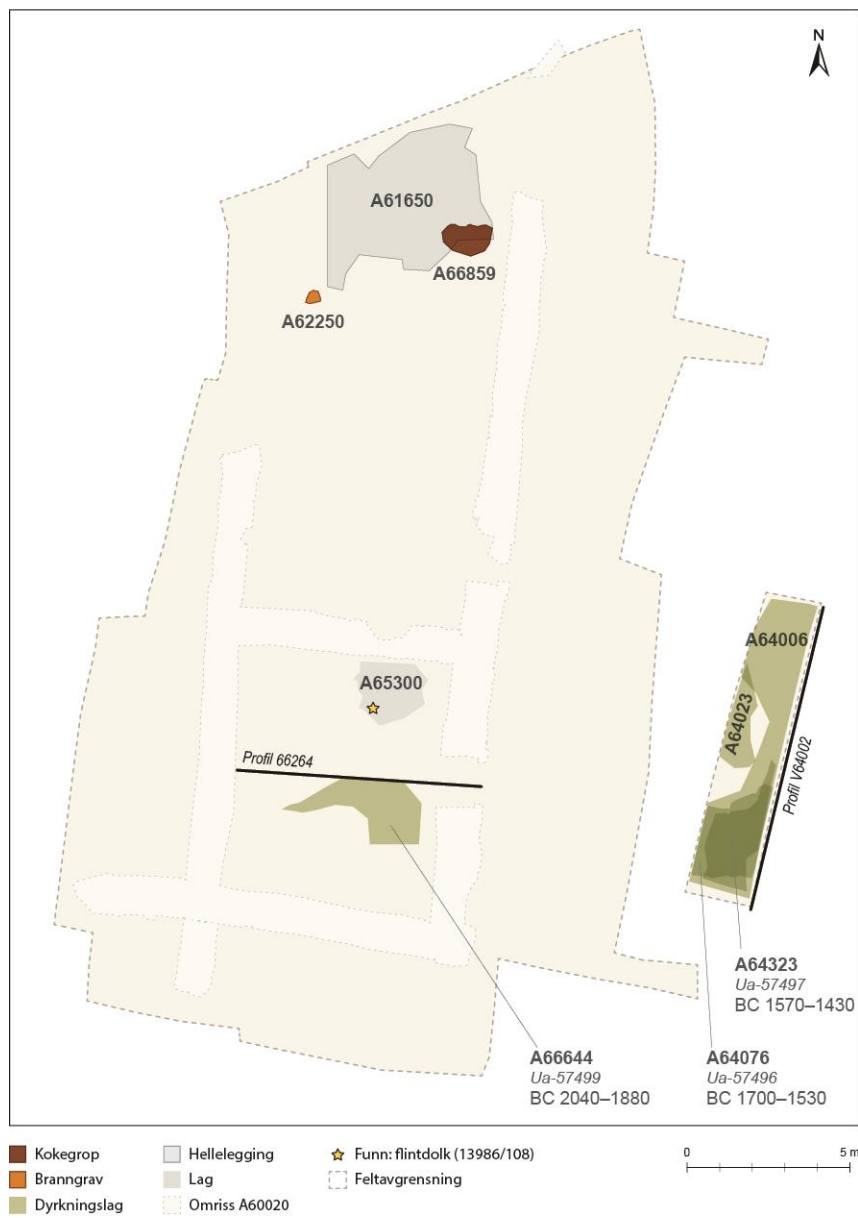
Figur 5 Forstyrrelsene i og i nærheten av undersøkelsesområdene (Illustrasjon: Ingvild Tinglum Bøckman).

6 ANLEGG, STRUKTURER OG KONTEKSTER

Undersøkelsen fant spor etter dyrking fra så tidlig som bronsealder, et gravminne fra førromersktid, murrester etter minst to bygninger fra middelalderen, og spor av en etterreformatorisk prestegård med hageanlegg. Følgende presentasjon er kronologisk og tematisk inndelt.

6.1 FØR MIDDELALDER

Det har vært menneskelig aktivitet på Avaldsnes helt siden steinalderen, og det fremkom naturlig nok eldre aktivitetsspor innenfor undersøkelsesområdet. Dette var også i tråd med funn og resultater fra utgravningene i 2011- 2012 og tidligere undersøkelser.

Figur 6 Aktiviteter og strukturer fra utgravningen i 2017 datert til før middelalder (Illustrasjon: Ingvild Tinglum Bøckman).

6.1.1 FOSSILE DYRKINGSLAG

Det ble påvist eldre dyrkingslag både i profilet C64002 i søkesjakt anlagt på flaten øst for A60020, og i profilen C66264 i underetasjen sør i A60020. Disse bør sannsynligvis ses i sammenheng med hverandre, så vel som en stor fossil åker påvist i 2011-12 (Bauer og Østmo 2013:43, 2018a:84-85). I 2011-12 ble det påvist spor etter gammelåker i tre adskilte utgravningsfelt, tolket som opprinnelig å ha utgjort en sammenhengende dyrkningsflate. Tykkelsen på dyrkingslagene var stedvis så mye som 130 cm, og dateringer viste at det hadde foregått åkerdrift i området i tre og et halvt tusen år – fra overgangen yngre steinalder-eldre bronsealder og frem til i dag.

Selv om dyrkingslagene kun ble påvist i deler av en søkesjakt på totalt 18,5 m² øst for A60020 (Figur 7) og i en profil gjennom underetasjen til samme bygning (Figur 30), er det rimelig å anta at lagene har strukket seg lengre. Lagene i søkesjakten var homogene med unntak av variasjoner i fargen, og besto av kullholdig silt og leire. Det nederste laget, A64076, var sort-gråsort i fargen mens laget over, A64006, mer rødbrunt.

Figur 7

Søkesjakt på flaten øst for A60020, med det eldre dyrkingslaget avdekket. Sett mot nord (Foto: Erlend Nordlie, Sf153996)

Dyrkingssporene var stedvis ganske tykke (30-70 cm), antagelig på grunn av erosjon i høyereliggende områder og vanntransport av løsmasser til denne flaten. Dette har antagelig blitt forsterket av åkerdrift og fjerning av naturlig vegetasjon. Både mikromorfologi og makrofossilanalyser bekreftet tolkningen av lagene som fossile dyrkingslag og spor etter husdyrhold. De ble henholdsvis datert til 1690-1560 (Ua-57496) og 1520-1445 f.Kr. (Ua-57497), altså eldre bronsealder.

Lag A66644 nederst i profil C66264 i underetasjen bør ses i sammenheng med de nevnte dyrkingslagene og den fossile åkeren påvist i 2011-12. Laget besto av opptil 10 cm med mørk brungrå silt, med leire og trekullbiter. Makrofossilanalysen viste at laget inneholdt spor etter prosessering av korn. Selv om kornene fra akkurat dette laget ikke kunne

identifiseres nærmere, bekrefter det arkeobotaniske materialet på generell basis at plantematerialet stammer fra avlinger (del 8). I tillegg til korn ble det påvist spor etter gjødsling eller påført kompost i laget. Laget ble datert til 2024-1930 f.Kr. (Ua-57499), senneolitikum. I dyptliggende delvis omrotede lag i underetasjen fremkom det også flere funn av bearbeidet flint (del 7.5) – deriblant fragment av et flateretusjert dolkblad, knekt i begge ender og brent (13896/108).

6.1.2 KREMASJONSGRAV

Helt inntil den vestlige sjakkanten i område 1 dukket det opp det en konsentrasjon brent bein under fjerning av en stor stubbe og opprensing av hellelegging A61650. Ved opprensing viste det seg at beina befant seg i en fragmentert urne og at dette var snakk om en enklere branngrav, A62250. Strukturen ble rensset frem for dokumentasjon, og deretter inndelt og gravd i fire deler. Massene fra de ulike delene ble såldet separat i tilfelle funn, og urnefragmentene lagt i markerte poser for hver del. Under gravingen ble det funnet et spinnehjul i brent leire og under såldingen flere kamfragmenter (del 7.6). I tillegg ble 1950 g brent og fragmentert beinmaterialet sendt til analyse hos Moesgaard Museum (del 8.4). Av dette kunne 10 % artsbestemmes, hvorav samtlige fragmenter var humane. Ingen observasjoner tydet på at det var mer enn ett individ i graven.

Gravgodset gir en sannsynlig datering til yngre romertid/folkevandringstid, noe som passer med tidligere påviste graver innenfor en radius på omtrent 200 m (jf. Sjurseike 2001; se også Østmo og Bauer 2018c:229). Under utgravningene i 2011-12 fremkom det enkelte samtidige gjenstandsfunn. Noen av personlig karakter, som glassperler tilhørende romersk jernalder og folkevandringstid (Østmo 2018:521), mens andre mer relatert til aktiviteter knyttet til produksjon eller husholdningen, som skår og fragmenter av spannformede leirkar (Kristoffersen og Hauken 2018; se også Bauer og Østmo 2013:26).

6.1.3 KOKEGROP

Det ble påvist én kokegrop, A66859, kun noen meter nordøst for branngrava (Figur 6) nord i område 1, ikke langt unna høyspentkabelen og gangstien ned mot sundet. Kokegropa var forstyrret og kun halvparten av strukturen var bevart, men den har trolig hatt en oval form i flate og en opprinnelig diameter på ca. 1,5 m (Figur 8). Strukturen ble oppdaget i arbeidet med å få kontroll på og fjerne ulike etterreformatoriske strukturer og lag innenfor et mindre område. Stedet hadde en komplisert stratigrafi bestående av ulike steinkonstruksjoner, omrotede fyllag og påførte masser, trolig forskyldt av anleggelsen av en kjeller tilhørende en eller begge prestegårdsfasene (se del 6.3). Kokegropa bør ses i sammenheng med de ca. 100 gropene påvist i 2011-12, som på bakgrunn av morfologi og dateringer kunne deles inn i fem kategorier (Bauer og Østmo 2013:62-63; Bauer 2018a:254). Den opprinnelige formen til kokegropa kan ikke defineres sikkert, da den ble kuttet under anleggelsen av prestegårdskjelleren, og kan derfor ikke tilknyttes noen av kategoriene i rapporten til Bauer og Østmo. Det ble ikke prioritert å datere A66859, men det er ingen grunn til å tro at den skiller seg vesentlig fra kokegropene som ble undersøkt i 2011-12; av disse ble 23 datert, og med unntak av en fra eldre bronsealder var alle fra mellom ca. 350 f.Kr. og 550 e.Kr. Det er også verdt å nevne at det fremkom en romertidsdatering 250-335 e.Kr. (Ua-60551) i nærheten av kokegropa, i et lag tilhørende det som er tolket som et planert gulvnivå inne i A60020. Det er trolig snakk om masser som har blitt omrotet eller påført under konstruksjonen av bygningen.

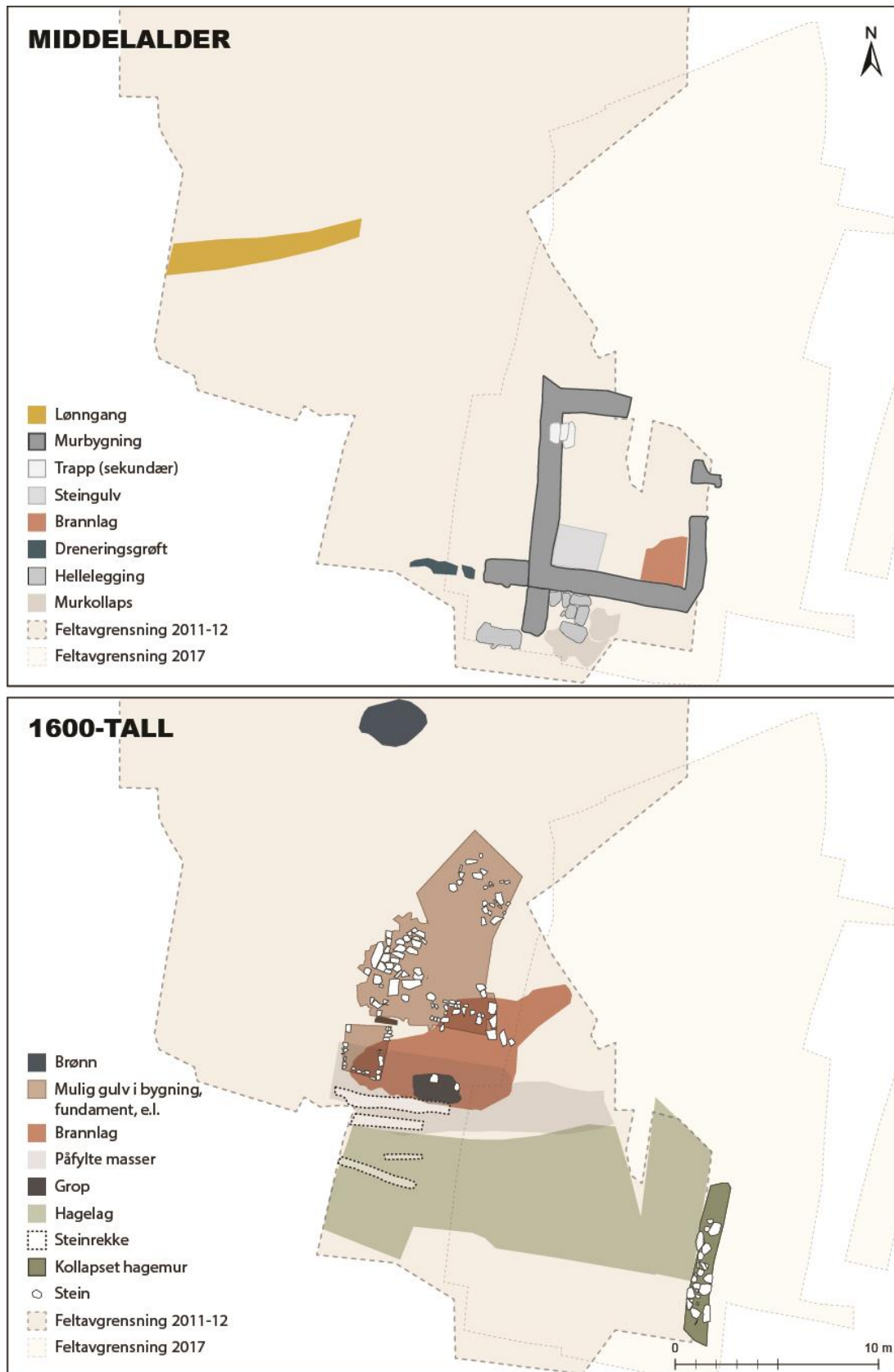
Figur 8 Midt i bildet, skjært av sørlige kjellervegg, ligger kokegropa A66859. Den befant seg i et svært omrota område av etterreformatoriske lag og strukturer. Sett mot sør (Foto: Erlend Nordlie, Sf154958).

6.2 MIDDELALDER

Tidligere undersøkelser har påvist levninger fra middelalder flere steder i området sør for Olavskirka (Figur 9, se også 2.3 og 3.1), som selv er fra 1200-tallet. Deriblant lønngangen, bosetningssporene funnet av Kongsgårdprosjektet i 2011-12 på parkeringsplassen rett sør for kirkegårdsmuren, og ikke minst deler av den steinbygde kongsgården fra høymiddelalder (Bauer og Østmo 2013:87; Bauer 2018b:277-307). Sistnevnte bygningsrester ble kalt A12 i den forrige utgravningsrapporten (Bauer og Østmo 2013), og undersøkelsen viste en kvadratisk middelalderbygning som sannsynligvis hadde blitt brukt eller gjenbrukt gjennom store deler av 1600-tallet (Figur 9). Hovedmålet for utgravningen i 2017 var en fullstendig avdekking og undersøkelse av A12 og eventuelle tilknyttete strukturer.

Undersøkelsene viste at A12 utgjør sørenden av en større bygning som i denne rapporten betegnes A60020 (se del 6.2.3), som sammen med den påviste bygning A60010 (se del 6.2.1) og forbindelsesmuren A60030 (se del 6.2.2) er del av et større kongsgårdsanlegg. Det ble altså avdekket mer omfattende bygningsrester enn forventet, bestående av minst to byggefaser i høymiddelalderen, med enkelte etterreformatoriske tilføyelser (se del 6.3).

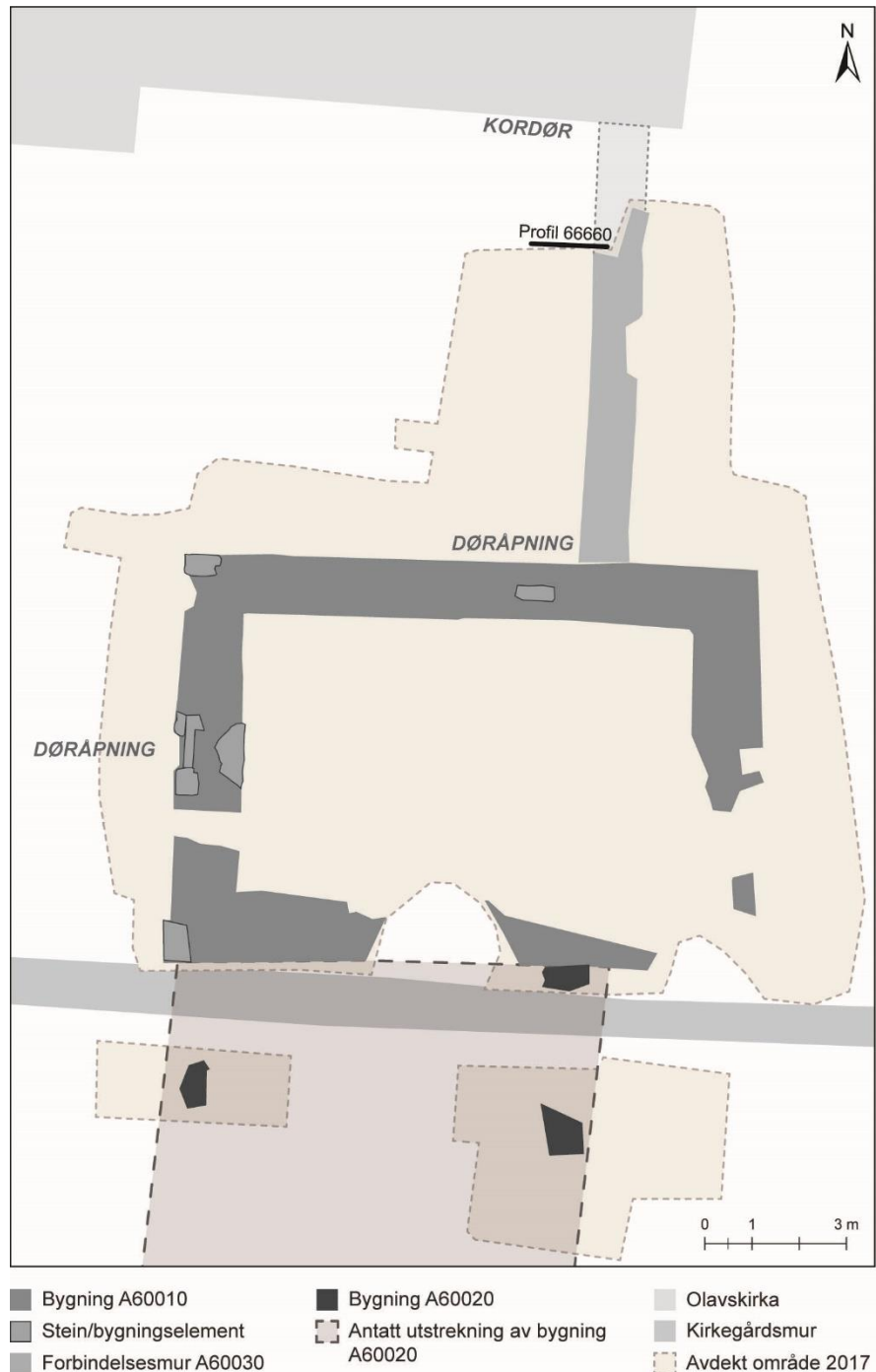
Følgende underkapitler presenterer resultatene og strukturene i sannsynlig kronologisk rekkefølge.

Figur 9 Funn og tolkninger fra utgravningene i 2011-12. Blant de viktigste nye resultatene er at underetasjen sannsynligvis var i bruk gjennom nesten hele 1600-tallet (Illustrasjon: Ingvild Tinglum Bøckman).

6.2.1 A60010: NORDBYGNINGEN

Inne på kirkegården sør for koret i Olavskirken ligger forholdsvis godt bevarte rester av den ganske nær nøyaktig nord-sør øst-vest orienterte bygningen A60010 (Figur 10). Bygningen ble oppdaget ved sjakting i et område hvor georadarundersøkelser fra 2013 hadde påvist mulige strukturer, som tilsynelatende støttet observasjoner fra slutten av 1700-tallet om en åttekantet murbygning i området (Hansen 1800:259; Stamnes og Bauer 2018:365, fig. 16.20: 366). Murrester skal visstnok også ha vært synlige et stykke inn på 1800-tallet (Lidén 1999:134).

Figur 10 A60010 i område 2 (Illustrasjon: Ingvild Tinglum Bøckman)

På grunnlag av de skriftlige kildene og georadardataene ble det anlagt en sjakt omtrent midt mellom kirkegårds-muren og koret, hvor det kun noen cm under torva ble påtruffet et omrotet lag med mye stein og. Det viste seg at denne første sjakta lå direkte over murverk, og det som var avdekket var murkronen til en kraftig kistemur. Etter hvert som feltet ble utvidet kom det frem at dette var restene etter en rektangulær bygning. Det ble ikke funnet spor av noen åttekantet konstruksjon. Videre undersøkelser av murene viste at A60010 opprinnelig var bygget som en frittstående bygning, uten forband til A60020 i sør og A60030 i nord (Figur 10).

Murverket i A60010 er typisk gotiske, murt med lite eller ikke bearbeidet stein lagt med de største flatene ut. De fleste har en flate opp mot eller litt over 1m², med primært horisontalt orientert utpinning i mellomrommene. Skiftene har noe uregelmessig kontur, men dette er vanskelig å vurdere nærmere da murene ikke er bevart i mer enn to skift i en høyde på ca. 1 m. I murkjernen er det mindre stein og mye mørtel. I sørvestre og nordvestre hjørne er det hjørnekvader, sistnevnte av fint hugget kleber (Figur 11, 12 og 13). En portal eller døråpning i vestmuren har også omramming hugget i kleber (Figur 14, 15 og 16), mens døråpningen i nordmuren ikke har bevart slike detaljer (Figur 17 og 18). Byggemåten plasserer bygningsrestene i høymiddelalder, og på grunnlag av bygningstekniske og stilistiske likheter er det overveiende sannsynlighet for at byggingen av A60010 har foregått i nær parallell med eller like etter byggingen av Olavskirken, påbegynt ca. 1250 (jf. Figur 24, se del 6.2.3 detaljer og del 9 for diskusjon; se også Sand-Eriksen og Nordli in press).

Murene er ikke like godt bevarte hele veien rundt, men siden bare sørøstre hjørne mangler helt kan målene fastslås med rimelig stor sikkerhet. Yttersiden av nordmuren er litt over 12,1 m lang og vestmuren 8,65 m. Den mulige kvadersteinen i sørvestre hjørne stikker noe ut fra flukten til vestmuren, og i tillegg er ikke vestmuren helt i 90 graders vinkel på murene i nord og sør, noe som tilsammen gjør at ytterlivet til sørveggen antagelig har vært nærmere 12,6 m. Det må tas to forbehold i denne sammenhengen, for det første var innmålingsforholdene i dette området særlig dårlige, og for det andre var ikke sørøstre hjørne bevart. Anslaget om 12,6 m baserer seg på at sørøstre hjørne bør ha vært der fluktlinjene til sør- og vestveggene møtes, noe som virker sannsynlig i og med at de bevarte murlivene er rimelig rette og regelmessige. På samme grunnlag bør østmuren ha vært omtrent 8,6 m.

Både nordmuren og vestmuren har bevart innerliv, henholdsvis 9,45 m og 5,8 m, og siden begge de indre hjørnene i vest er bevart gir dette relativt sikre indre mål på A60010 og rommet et gulvareal på litt under 60 m². Inkludert murene var bygningens areal imidlertid rundt 105 m². Nordmurens ytterliv ligger 9,5 m sør for Olavskirkens kor, målt rett nord-sør ved A60010s nordvestre hjørne. Det nordøstre hjørnet strekker seg noe utenfor korets sørøstre hjørne og medfører at østenden av A60010 ligger ca. 1,5 m utenfor sørøstre hjørne av Olavskirka. Kirka og bygningen har heller ikke en helt lik orientering, og østenden av A60010 ligger en knapp meter nærmere Olavskirka enn vestenden, hhv. 8,75 m og 9,5 m.

Figur 11 Bygning A60010. Vestmuren fremst i bildet er tydelig avgrenset av pent hugde kvader, sentralt mellom disse er døra plasser. Til høyre for døråpninga ser man at deler av vestmuren er fjernet grunnet en nedgravning av kabel for flombelysning. Sett mot øst (Foto: Anette Sand-Eriksen, Sf155477)

I murene er det brukt gulhvit kalkmørtel, som forekom knust og delvis oppløst i rivningslagene, men også delvis oppløst *in situ* i fuger og murkjerne. Murene er 1,25–1,5 m tykke. Generelt er murene lite utvasket og utrast, og virker stort sett stabile og solide. Noen partier er derimot åpenbart plyndret eller skadet av moderne kutt, først og fremst ved gjentatte gravlegginger over flere århundrer. Dette gjelder særlig østmuren, og aller mest det sørøstlige hjørnet. Der ble det funnet en større samling redeponerte skjelettdeler, som ifølge kirkegraverne er en fellesgrav for levninger funnet under gulvet på Olavskirka da den ble restaurert på 1920-tallet (se også Lidén 1999:153–160). Inngrepene har medført at deler av østmuren er fullstendig fjernet og ellers svært dårlig bevart. Der muren er fjernet finnes det likevel spor i grunnfjellet, noen få steiner og *in situ* kalkmørtel, mest nærmere det nordøstlige hjørnet.

Sørmuren var etter forholdene i god forfatning, med tanke på påkjenningene de store trærne må ha utsatt den for. Undersøkelsen ble imidlertid vanskeliggjort av stubbene, røttene og kirkegårdsmuren som lå helt inntil, og en fullstendig frilegging ble vurdert som umulig. Av de tre stubbene, hadde en diameter på 1-1,5 m og et massivt rotsystem, var det kun mulig å fjerne en, de to øvrige ville ikke latt seg fjerne uten å gjøre stor skade på både middelaldermur og kirkegårdsmur. Stubben som ble fjernet lå direkte over det sørvestre hjørnet, og etter den ble tatt bort kom både hjørnekvaderet og noe ytterliv frem.

I bygningens nordvestre hjørne ble det funnet en pent hugget kvader av kleber, lik dem som finnes i hjørnene av kirka. Mellom denne og kvaderen i det sørøstlige hjørnet, sentralt plassert på vestveggen, var det en smal døråpning (Figur 11 og 14). Mellom døråpningen og sørvestre hjørne var deler av muren fjernet i forbindelse med nedgravning av en

strømkabel til kirkens flombelysning. Muren sør for døra var også noe mer ustabil enn på nordlig side, noe som resulterte i at en stein raste ut. Ustabiliteten og raset bør antageligvis ses i kombinasjon av nedgravinger i området og røtter fra trærne langs kirkegårdsmuren.

Figur 12 A60010 sett mot sørøst og Karmsundet. I bildets høyre forkant ligger kvader A62060 (Foto: Claudia Gonzalez, Sf155060)

Figur 13 A60010 sett mot nordøst. I bakkant ses A60030 som fortsetter bort til Olavskirka. Deler av havnen skimtes til høyre (Foto: Erlend Nordlie, Sf154955)

Døråpningen er 65 cm bred, og anslagssteinen viser døra har slått innover. Fint huggede søylebaser i kleberstein flankerer døråpningen på utsiden, og en terskelstein er bevart *in situ* (Figur 14). Sistnevnte er ikke kleber, men likevel myk nok til at den kunne hugges presist, og bli synlig slitt. Den nordre søylebasen består av en del og noen fragmenter i skjøten inn mot terskelsteinen, mens den sørlige består av to deler. Sistnevnte er dekorert med hundetannornamenter, identisk med tilsvarende detaljer i søndre portal i Olavskirkens skip (Figur 15). Søylebasene og terskelsteinen ligger på en stor helle, som er på samme nivå som de andre hellene i døråpningen.

På terskelsteinen var det i tillegg spor etter et mulig steinhuggermerke i form av et kryss på ca. 5 cm (Figur 16). Slike bokstaver, runer, bumerker eller andre tegn fungerte som steinhuggerens signatur, kanskje for å vise antall og type steiner den enkelte håndverkeren hadde hugget – praktisk i forbindelse med akkordarbeid, men muligens også som en kunstnersignatur. Slike steinhuggermerker finner man først og fremst i bygninger med gotisk preg og fortrinnsvis i større bygninger (Lidén 1974:34–35; Andås 2003:25–26).

Figur 14 Døråpninga i vestmuren. Sett mot øst (Foto: Erlend Nordlie, Sf154835).

Figur 15 Til venstre: hundetannsornament på sørportalen i kirkeskipet (sett mot nordvest). Til høyre: Detaljbilde av sørlige søylebase med rester av hundetannsornamente (sett mot sørøst). Søylebasene til de to døråpningene er nærmest identiske (Foto: Erlend Nordlie, Sf154853 / Claudia Gonzalez, Sf155051).

Figur 16 Mulig steinhuggermerke i form av et kryss. Bruken av mindre, geometriske figurer ble vanligere fra og med seinmiddelalderen (Foto: Claudia Gonzalez, Sf155055).

Figur 17 Den mulige døra i nordveggen. Her med kordør direkte bak og A60030 til venstre i bilde. Sett mot sør (Foto: Erlend Nordlie, Sf154841)

Hugget stein	Helle	Terskelstein
Avtrykk av kvaderstein i in situ mørtel	Antatt utstrekning av helle	Antatt utstrekning av terskelstein
		Plassering av A60030

Figur 18 Spor etter nordlig døråpning. Sett mot sør (Illustrasjon: Ingvild Tinglum Bøckman)

I nordmuren er det flere spor som viser at det også her har vært en døråpning (for detaljer ser vedlegg 12.5; Nau og Engtrø Solem 2018:18-19, vedlegg A). Døra har vært plassert litt øst for midten av bygningen, tett inntil muren A60030, som forbinder A60010 og Olavskirken (Figur 17). En 80 cm lang brutt stein, som ut fra form og plassering horisontalt i murverket ikke kan være en bindingsstein, har blitt tolket som en dørterskel. Foran denne er det to fragmenter av det som opprinnelig har vært én større helle, 25–30 cm over mursokkelen. De to fragmentene ligger på samme nivå og har et flatt murparti mellom seg, dette består av flere mindre steiner på nivå med undersiden av hellefragmentene. Med andre ord ser det ut som en større helle er fragmentert, der midtdelen er borte mens endene ligger igjen. Over det vestlige fragmentet er det avtrykk i *in situ* mørtel av en kvaderstein, mens det ligger en hugget stein sør for denne ved vestenden av terskelsteinen (Figur 18). Til tross for at det kun er spor igjen etter døråpningen, gir hellefragmentene grunnlag til å anslå mulig størrelse og utforming av døråpningen. Dersom hella lå inn under vangene i døråpningen kan det være snakk om en døråpning på ca. 65 cm, noe som er omtrent samme størrelse som den i vest. Hadde derimot konstruksjonen bestått i at begge vangene lå på hella, altså lik den vestlige døråpningen, så tillater hellas lengde på litt over 1,5 m at det også her kan ha vært en dekorert portal. I underetasjen i A60020 sto imidlertid bare den ene vangen på dørhella, og om dette er tilfelle for den nordlige døråpningen i A60010, så kan åpningen ha vært bredere, men det ville i så tilfelle vært mindre rom for en eventuell portal. I tillegg ville en bredere døråpning kommet i konflikt med A60030 i øst. Alternativet kunne døråpningen ha blitt stengt etter byggingen av A60030, men siden det ikke ble funnet noen spor av eller tegn på gjenmuring virker dette lite sannsynlig, i tillegg passer det dårlig med tolkningen av A60030 som del av en direkte forbindelse mellom A60010 og kirka.

Figur 19 Østmuren og tilhugget grunnfjell. Sett mot nord (Foto: Anette Sand-Eriksen, Sf155480)

Mursokkelen til A60010 har litt varierende karakter, men hovedvarianten er en enkel hellelegning som stikker noen cm frem under selve muren. Denne ligger over et fundament som mest ligner på en grovere versjon av selve muren, bare med mindre mørtel. Med unntak av partiet under og øst for døråpningen i nordmuren er dette formen på bevart sokkel langs innerlivet på nordmuren og vestmuren. Der sokkelen ble avdekket langs ytterlivet av nordmuren er den litt annerledes, i stedet for en tydelig kant av heller er det mer som om fundamentet er en reell grunnmur, litt bredere enn muren over. På den lille delen av østmuren som er bevart ser det ikke ut til å være noen tydelig sokkel, muligens fordi muren der delvis er plassert rett på grunnfjell. Basert på spor er det grunn til å anta at grunnfjellet er noe hugget til (Figur 19).

Som nevnt var A60010 opprinnelig en frittstående bygning, men etter et tidsrom av ukjent varighet ble A60020 i sør og A60030 i nord bygget inntil. De nevnte hundetannornamentene og søylebasene i Olavskirken og A60010, peker mot en tidlig oppføring av A60010 innenfor kongsgårdsanleggets første byggefase (se del 9). I og med at det ikke er bevart puss eller kalking på de eksponerte murflatene til A60010, og murverket ved støtfuge til A60020 ikke lot seg demontere og ikke ble demontert ved A60030, er det ikke mulig å si om A60010 var helt ferdigstilt med pusset overflate før neste byggefase.

6.2.2 SA60030: FORBINDELSERMUREN

Mellom nordveggen til A60010 og sørveggen i koret til Olavskirka ble det funnet rester av A60030, en enkelt mur avdekt i en lengde på 7,5 m (Figur 21). Av hensyn til kirka og bruken av den ble ikke nordenden av denne ble ikke undersøkt, lik at det gjensto et parti på omtrent 1,25 m frem til korveggen (Figur 10). Muren har vært ca. 8,75 m lang og forbundet A60010 med Olavskirken. På overflaten ser det ut som om restaurering/reparasjon av kirka kan ha forstyrret selve møtepunktet mellom kirka og A60030, blant annet er det en del sement på og rundt steinene i den delvis eksponerte sokkelen til korveggen. Forbindelsesmuren har en nord-nordøst sør-sørvest orientering tilnærmet lik Olavskirka, et mønster A60010 avviker litt fra. A60030 begynner 2,7 m vest for nordøstre hjørne på A60010, og har antagelig møtt korveggen ca. 80 cm fra dens sørøstre hjørne. En tydelig støtfuge der A60010 og A60030 møtes viser også at de ikke ble bygget samtidig. Ut fra stratigrafien, byggemåten og historien til kongsgården er det imidlertid rimeligst å anta at A60030 ikke er mer enn noen årtier yngre enn Olavskirka og A60010.

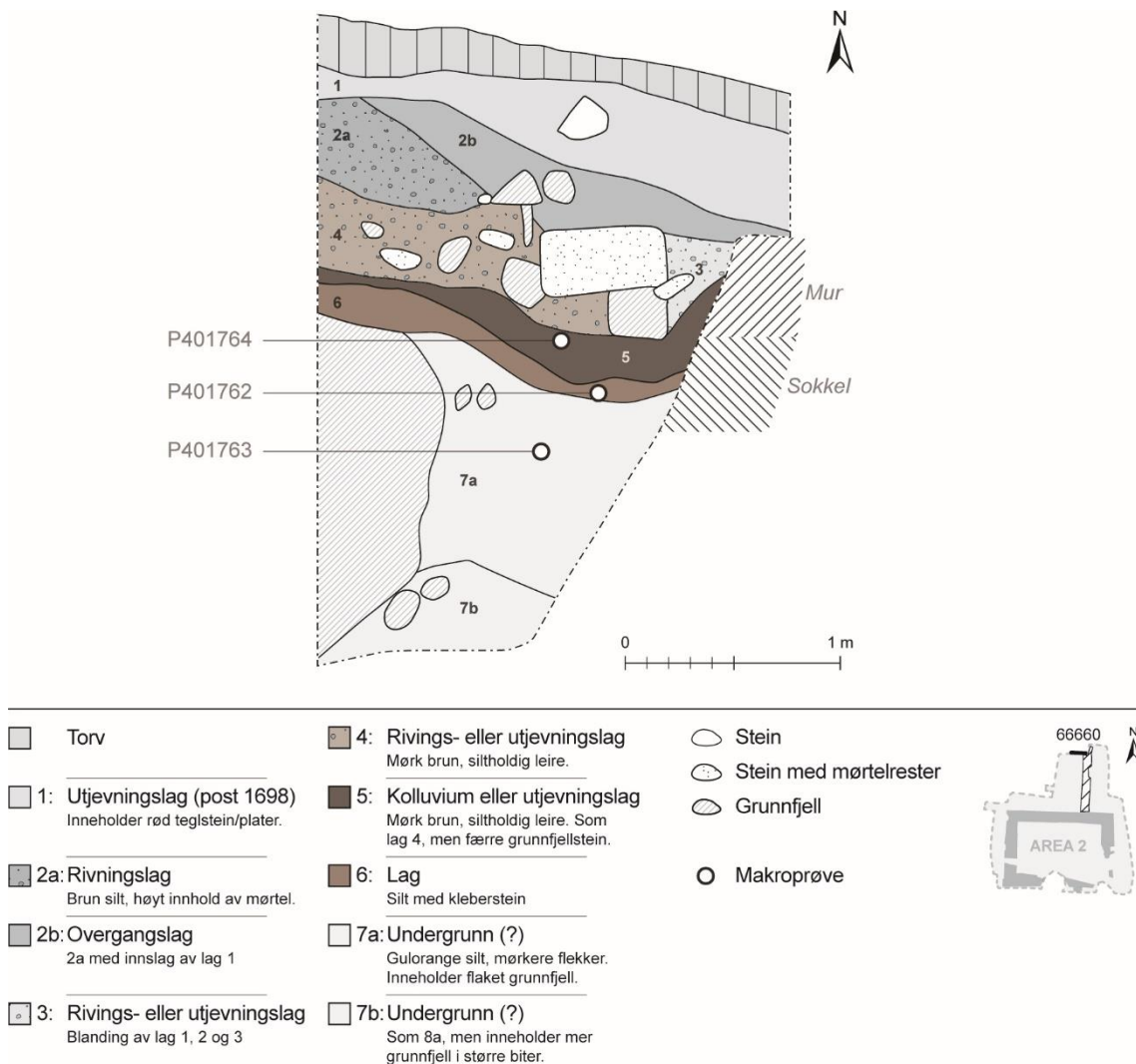
På begge sider av muren var stratigrafien helt ødelagt av yngre graver, unntatt et lite område helt i nord foran kordøra, hvor området har blitt bevar fordi grunnfjellet ligger for grunt til at det har vært umulig å grave graver (profil C66660, Figur 22). Deler av muren er også skadet av gravene, og det vanskelig å si sikkert hvordan arealene rett øst og vest for muren så ut da den sto. Hverken den bevarte stratigrafien i profil C66660 eller funn fra de forstyrrede områdene ga noen indikasjon på et gulv eller lignende mellom koret og A60010. I tillegg ble det ikke funnet spor av noen parallell mur i vest, selv om det ble gravd ned til sokkelhøyde og til dels dypere langs hele nordsiden av A60010 og noe forbi nordvestre hjørne av denne. Dette betyr antagelig at A60030 ikke var en bygning i seg selv, kun en sperring eller støtte for en struktur høyere oppe.

Figur 20 Forbindelsesmuren A60030, som går fra nordveggen til A60010 til hjørnet på Olavskirka. Sett mot sør (Foto: Claudia Gonzalez, Sf155068)

Figur 21 A60030 fra nordmuren til A60010, med døråpninga sett fra innsiden, og frem til Olavskirkas kor og korportalen. Sett mot nord (Foto: Erlend Nordlie, Sf154839).

Figur 22 Profil C66660; bevart stratigrafi i område 2 (Illustrasjon: Ingvild Tinglum Bøckmann).

I profilen C66660 (Figur 22) ble det også observert den eneste samlingen huggflis av kleber (Lag 6) som ble oppdaget på begge utgravningsområdene. Laget med kleberflis lå over to gule siltige lag (7a og 7b) tolket som mer eller mindre uforstyrret undergrunn. Tilsynelatende viser denne lagfølgen at torv og eventuell dyrket jord eller kulturlag ble fjernet før A60030 ble bygget, muligens ned til et nivå hvor stabile undergrunnsmasser og partier med grunnfjell var eksponert. Stratigrafien viste helt klart at flisene av kleber var eldre enn rivningen A60030, og mest sannsynlig bruken. Det var imidlertid uklart om laget også kunne være eldre enn byggingen av forbindelsesmuren, men siden denne ikke har noen bevarte spor av kleberdetaljer, er det mer sannsynlig at laget kan knyttes til byggingen av kirka eller A60010. Som i motsetning til A60030 begge har bevarte detaljer i kleber, det er derimot ikke mulig å utelukke at slike detaljer har forekommet høyere opp. Under lagene med rivningsmasser eller materiale fra kollaps (2a og 4 på tegningen) lå et mørkt lag (5), som enten er masser som ble vasket inn/avsatt mot A60030 mens den (jf. Macphail 2018) eller en utfylling under en hellelegning mellom koret og A60010. Det ble ikke funnet noen

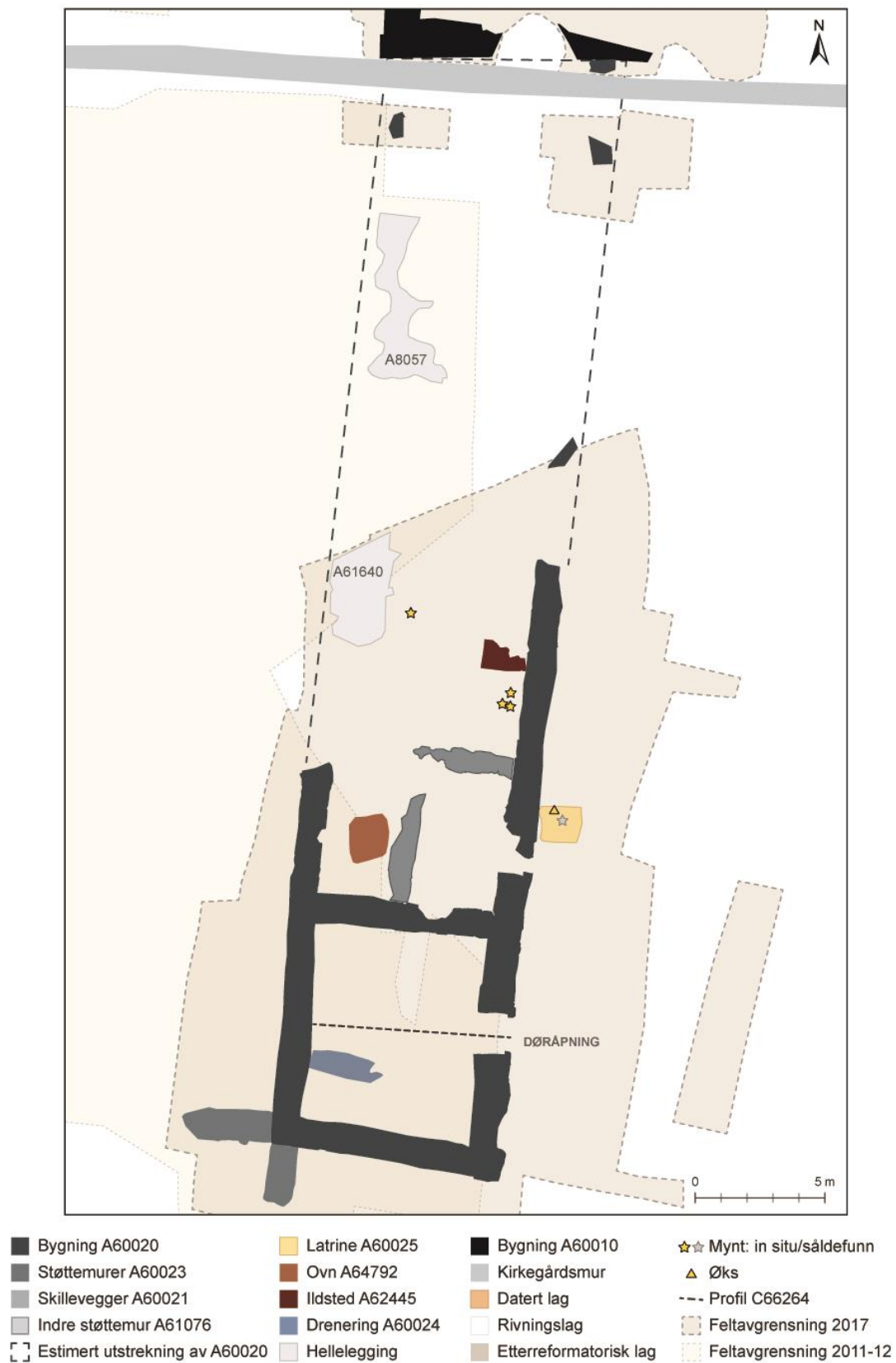
ytterlige spor av et slikt dekke, men plasseringen tilsier at det må ha vært trafikk over dette området, spesielt med tanke på at man gikk rett inn i koret herfra.

Inkludert A60020 sør for A60010 og A60030, som forbandt sistnevnte til Olavskirka, ville bygningsverket til sammen utgjort en ca. 70 m lang fasade i stein mot øst. I en slik sammenheng har nok funksjonen til A60030 først og fremst vært som sperring for bevegelse øst-vest, enten som et reelt forsvarstiltak eller mer symbolsk. Alternativt kan A60030 også ha utgjort en del av bæringen for en overbygd passasje mellom A60010 og koret i Olavskirken. På grunnlag av spor i korveggen har en slik passasje over bakkenivå allerede blitt foreslått av Lidén (1999:121). Uregelmessighetene består i en gjennomgående vertikal fuge på flere meter rett øst for det østre grindverksvinduet i koret, altså et tilsynelatende brudd i muren rett over vestre side av korportalen. Etter oppdagelsen av A60030 er det blitt mer sannsynlig at det har vært en åpning i muren øst for bruddet, altså rett over korportalen. Oppdagelsen av A60010 støtter også denne tolkningen, uten sikre spor av en samtidig bygning sør for koret ville det være vanskelig å godta forslaget om en gang inn i koret over bakkenivå.

6.2.3 A60020: BYGNINGEN OG ANLEGGET I SØR

Sør for A60010 ble det funnet mye murrester, som til tross for svært varierende bevaring rimelig sikkert kan knyttes sammen til én høymiddelaldersk bygning, kalt A60020 (Figur 23). En del av denne bygningen ble som nevnt funnet og undersøkt i 2011-12 (Bauer og Østmo 2013). Den gangen fikk den betegnelsen A12, som ble brukt både i utgravningsrapporten og i den senere publikasjonen (hhv. Bauer og Østmo 2013; Bauer 2018b), og selv om det er snakk om deler av samme bygning vil denne rapporten bruke betegnelsen A60020. På den måten blir det tydelig skille mellom nye observasjoner og tolkninger og de som ble gjort i 2012. Undersøkelsene av bygningen i 2017 var mye mer omfattende, og har gitt grunnlag for en del nye tolkninger og et større helhetsbilde av både bygningen og kongsgårdsanlegget den var en del av.

Murrestene som har blitt tolket som tilhørende bygning A60020 ble funnet i begge utgravningsområdene, og selv om det klart største volumet var i område 1 var sporene i område 2 også vesentlige for forståelsen av bygningen og sammenhengen med A60010. Det må likevel tas et lite forbehold om at det ikke er dokumentert noe mur i området med gangvei og høyspentledning mellom område 1 og 2, og det er derfor teoretisk mulig at det har vært et reelt opphold mellom bygningene der. Selv om det virker usannsynlig, er det mulig at murrestene vi har tolket som deler av A60020 på område 2 har vært en annen bygning, med samme orientering, bredde og flukt som A60020. Langs østmuren er området som ikke er undersøkt 8,5 m langt, mens det i vest bare er snakk om litt over 2 m, i og med at deler av dette området ble undersøkt i forbindelse med utgravningene i 2011-12 (Figur 23). Det ble ikke funnet spor av mur i den forbindelse, men bevaringsforholdene var så dårlige at det ikke kan tillegges noen vekt. Det ble funnet et lag (A8057) omtrent der vestmuren bør ha gått, som ut fra beskrivelsen av massene, plassering og stratigrafi kan ha blitt påført som planering under sokkelen eller under et hellelagt gulv.

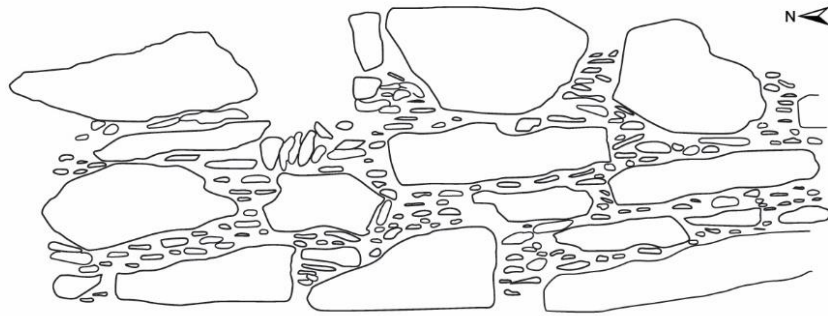
Figur 23 Bygning A60020 i område 1 og 2 (Illustrasjon: Ingvild Tinglum Bøckman).

A60020 ligger orientert mer eller mindre nord-nordøst sør-sørvest, og har lik orientering som kirka og forbindelsesmuren A60030, men som nevnte A60010 avviker noe i forhold til. Bredden på bygningens ytre mål har vært rundt 9-9,2 meter, mer nøyaktig kan det ikke angis på grunn av skadene på muren, og det er antydning til at veggene i lengderetningen ikke har vært helt parallelle. Bygningen har trolig vært litt bredere i nord enn i sør, men neppe mer enn 20-30 cm. Lengden på bygningen fra sørvestre hjørne til der den har møtt sørveggen i A60010 har vært 41,9 m, mens det fra sørøstre hjørne er målt 43,2 m. Forskjellen skyldes avviket i orientering mellom de to bygningene.

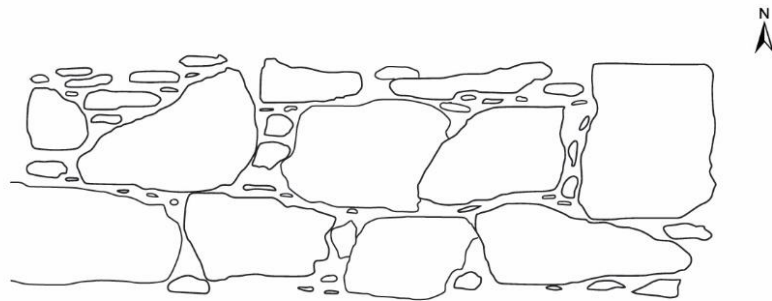
Murverket i A60020 er konstruert på samme måte som det i A60010; kistemurer av ubearbeidet eller svært grovt tilhugget stein i uregelmessige skift, murt med gulhvit kalkmørtel og utstrakt bruk av pinningsstein. Pinning var brukt mellom alle de større steinene og forkom både loddrett og vannrett, men sistnevnte var mest vanlig. Selv om alle tre bygningene har en byggemåte som plasserer dem innenfor gotikken, så skiller bruken av pinning i A60020 seg noe fra A60010 og Olavskirken (Figur 24). Flere har påpekt at bruken av pinningsstein øker utover 1200-tallet, parallelt med at steinene jevnt over blir mindre regelmessige i form (Ekroll 1997:85-86; A. T. Hommedal pers kom 21.0.2017, befarig av ruin; se også Lidén 1976:40-41; Kristoffersen 1984:31), som følge av mindre bearbeiding, mindre kritisk utvalg og økende tendens til å sette stein på høykant. Som nevnt under beskrivelsen av A60010 (del 6.2.1) er det flere detaljer som peker mot at byggingen av A60010 har foregått i nær parallell med eller like etter byggingen av Olavskirken, rundt 1250. Pinningen og murkarakteren generelt peker dermed mot at A60020 har blitt oppført etter A60010. Den omfattende bruken av pinning har kanskje også bidratt til at murverket til A60020 var mindre stabilt og i generelt dårligere stand enn A60010 ved avdekkingen, det var flere partier med utrast pinningsstein og utvaskede fuger med mye løs mørtel og jordmasser. I tillegg har murene blitt utsatt for mye press fra de påførte jordmassene i sørenden, hvor trykket har blitt forsterket av at bygningen ligger i en forsenkning som skrår nedover mot øst. Skadene er derfor mest tydelige på innsiden av vestmuren og utsiden av østmuren i kjelleren. Disse stedene var det flere oppsprukne steiner, og murpartier som anslagsvis helte 10-15 grader utover. Det forekom ett mindre ras av steiner begge plasser under utgravningen, og noe stein ble fjernet for å unngå farlige arbeidsforhold og ytterligere ukontrollert skade på murverket. I den nordlige delen av A60020 skyldes derimot den dårligere bevaringen først og fremst omfattende senere forstyrrelser, inkludert gjenbruk av bygningen og materialer fra den i minst to omganger mellom 1368 og 1900.

Vestmuren nord for underetasjen er fragmentert, og det er kun er litt over 4,5 m bevart. Noe som vil si at det til sammen er bevart 14,5 m sammenhengende mur fra bygningens sørvestre hjørne og nordover. Deretter kommer det et parti på omtrent 4,9 m uten noen spor før det dukker opp et hellelagt område (A61640) på rundt 4 m lengde i vestmurens fluktklinje (Figur 23). Deler av denne hellelegningen var lagt på en måte som ligner veldig på mursokkelen som finnes under andre murpartier. Dessverre har den og andre hellelegginger i området tatt skade av en større lønn som vokste her, og ved fjerningen av stubben etter dette treet ble strukturene ytterligere forstyrret. I nord fortsatte A61640 ut av utgravningsområdet, men må antas å være skadet eller fjernet i forbindelse med plasseringen av høyspentledningen rett utenfor feltavgrensingen her. Omtrent 6 m lengre

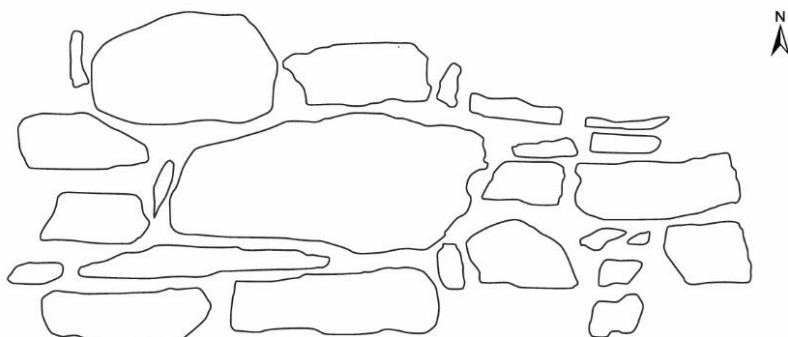
Bygning A60020

Bygning A60010

Olavskirka

0 100 cm

Figur 24 Bruken av pinning i de ulike bygningene. I muren til Olavskirken er pinningsstein dekket av sement, men omrissene av de større steinene viser at forholdet mellom steiner og pinning er mer likt A60010 og at det ikke er plass til like mye pinning som i A60020 (Illustrasjon: Anette Sand-Eriksen).

nord, på andre siden av høyspentledningen, ble det i 2011-12 også avdekket et lag (A8057) i og litt innenfor fluktlinjen til vestmuren som ut fra beskrivelse, plassering og stratigrafi kan ha fungert som planering under sokkelen (Figur 23). Nord for dette igjen var det et mindre parti som ikke ble undersøkt i 2011-12, det ble derfor åpnet en sjakt nært inntil kirkegårdsgjerdet under utgravningen i 2017 og hvor det ble påvist murrester i fluktlinjen til vestmuren (Figur 23). Disse murrestene fortsetter antagelig nordover og ender inntil A60010, men det er ikke mulig å fastslå uten å fjerne kirkegårdsmuren og restene av de store stubbene ved den.

Østmuren er det bevart vesentlig mer av, fra sørøstre hjørne er det 24 m sammenhengende mur og sokkel før den blir brutt av en yngre kjeller i nord (for detaljer se del 6.3.2). Etter bruddet ble det funnet en liten murrest helt i kanten av område 1 (Figur 23), som kanskje fortsetter videre utenfor feltavgrensingen, men som også kan være ødelagt av graving i forbindelse med høyspentledningen eller annen infrastruktur. Sør i område 2 ble det også funnet spor av østmuren til A60020, både helt inntil sørmuren i A60010 på nordsiden av kirkegårdsgjerdet og noe sør for kirkegårdsgjerdet. Også i østmuren er det enkelte partier med bare sokkel bevart. For begge murene er det primært snakk om planert sokkelflate med spor etter hellelagt sokkelskift. Hellelegningen varierer i størrelse, men er generelt bredere enn muren som står eller har stått oppå. Hellene ligger i sin tur enten oppå en steinfylt grøft av omtrent samme bredde som muren (Figur 25) eller rett på grunnfjell, uten noen grøft under. Grøftene finnes bare der det ikke var grunnfjell under, selv om grunnfjellet er av en slik art at det kan hugges uten spesialverktøy eller stor innsats. Noen steder var grunnfjellet likevel hugget delvis til for at mursokkelen skulle ligge plant (Figur 26).

Figur 25 Sokkel satt på grøft, her ved vestmuren til A60020. Sett mot øst
(Foto: Anette Sand-Eriksen, Sf154716)

Figur 26 Bearbeiding av grunnfjell for planering av sokkel, her ved skillevegg A60021B i A60020.
Sett mot øst (Foto: John Atle Stålesen, Sf153898)

Murverket i sørlig del av A60020 ligger i et søkk mellom høyere partier med grunnfjell i sør og nord (Figur 27), noe som fører til at murfundamentene her ligger opptil 2 m dypere enn de øvrige murrestene og at det på det meste er så mye som 1,5 m murverk bevart i høyden. Murene i denne delen av bygningen danner et tilnærmet kvadratisk rom på 9,86 m i lengderetningen og 9 m i bredden i ytre mål. På grunn av murverkets karakter og bevaring har rommet noe varierende indre mål, 7,5-7,9 m i lengden og 6,6 m i bredden, og et areal på ca. 50 m². Jevnt over er murene rundt 1,2 m tykke, noen steder så smale som 1,1 m, mens østmuren er opptil 1,45 m tykk. Av flere årsaker som drøftes nærmere under har rommet som utgjør bygningens underetasje blitt tolket som et sannsynlig lagerrom.

Figur 27 Underetasjen i A60020, liggende i ett søkk mellom steilende grunnfjell i sør og nord. Sett mot nord (Foto: Claudia Gonzalez, Sf155072)

Figur 28 A viser den fylte døråpninga etter at masser på utsiden har blitt fjernet. Sett mot vest. B viser ett av rivningslagene på innsiden av østmuren, bestående av større stein og mye mørtel (Foto: hhv. Claudia Gonzalez, Sf154097 og Frida Norstein, Sf154295)

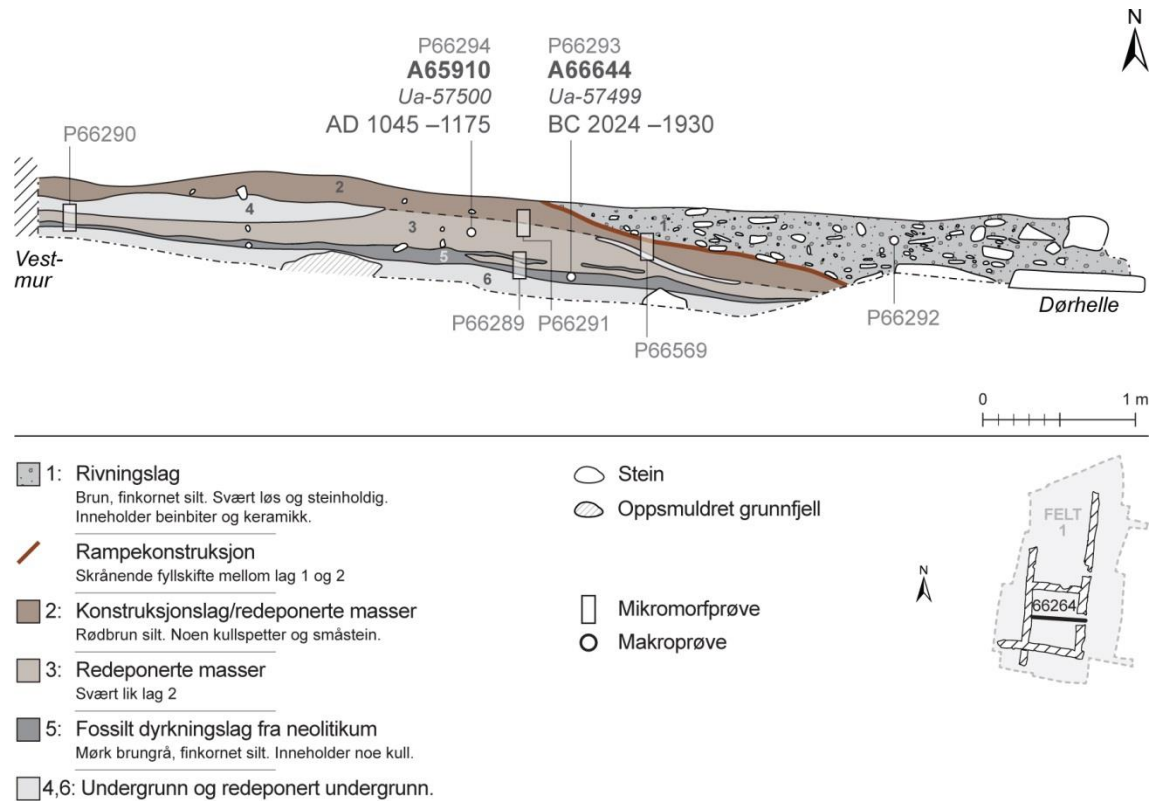

Figur 29 Dørråpningen i underetasjens østmur. Åpningen på bildet øverst måler 1,28 m, mens det mellom anslagene på det nederste bildet er 1,53 m. Anslagene viser også at døren har slått innover (Foto: Erlend Nordlie, hhv. Sf154852 og 51)

Omtrent 5 meter fra det sørøstlige hjørne i A60020 er det plassert en bred døråpning sentralt i underetasjens østmur. Den ble påvist og tolket som gjenmurt i 2012 (Bauer og Østmo 2013:92), men i 2017 ble døra fullstendig tømt og denne undersøkelsen kunne ikke bekrefte noen bevisst gjenmuring (Figur 28A). Det var ikke noe skille mellom kollaps- eller rivningslag inne i bygningen, i selve døråpningen eller på utsiden av østmuren (Figur 28B). Selv om det er mulig at noen av de større steinene var bevisst plassert i selve døråpningen, kan de også ha havnet der mer tilfeldig under anleggets ødeleggelse. Det var også flere store steiner rett innenfor døråpningen, deriblant en stor hugget kleberstein (13896/16, Figur 47, del 7.2) med flere profiler. Selve døråpningen var 1,28 m bred, med 1,53 m mellom dørvangene innenfor anslagene (Figur 29); fra innsiden av anslagene til indre murliv var det ca. 1,15 m. Utformingen av anslagene viser at døra har slått innover, og med mindre det var to dørblad har nok døra slått noe inn i rommet. I og med at det ikke var bevart spor av hengsler eller andre deler av døra, er det usikkert hvor tykk døra var, hvilken side den eventuelt var hengslet på, om det var en trekarm på innsiden av de murte vangene, så vel som andre detaljer som har hatt betydning for nøyaktig hvor langt inn i rommet døra eventuelt slo.

Det ble ikke påvist noe tydelig gulvnivå, men et profil (C66264) tvers gjennom underetasjen øst-vest, viser at nivået hellene rett innenfor døra ligger på har fortsatt i ytterlige 20-30 cm inn i rommet før det begynte å stige gradvis (Figur 30). Denne skråningen har blitt tolket som spor etter en rampekonstruksjon, støttet av mikromorfologiske analyseresultater (Macphail 2018: AV66289, AV66569), som viste at massene som bygget opp skråningen var påførte blandete masser i horisontale sjikt som delvis var trampet ned, og den delen som utgjorde hovedmassen i rampen ble datert til tidlig middelalder (Ua-57494; 1040–1170 e.Kr.). I lys av de naturvitenskaplige prøvene tolkes massene som redeponerte kulturlag, som i at tidlig middelalder var avsatt på eller nær byggeplassen, og brukt inne i underetasjen for å heve gulvnivået i den vestre delen av kjelleren. En lignende datering ble gjort på et nedtråkket lag utenfor døren til kjelleren (Ua-57500; AD 1040–1170 e.Kr.). Det ble ikke gjort noen mikromorfologisk analyse av dette laget, men lagene over var tydelig nedtråkket, i et fuktig miljø (Macphail 2018: AV65186). Partiet foran døra lå lavt i forhold til terrenget rundt, og det er sannsynlig at det ble påført masser også her for å bedre forholdene.

Orienteringen ned mot havna støtter tolkningen av underetasjen som et lagerrom. Rampekonstruksjonen og den brede døråpningen ville gjort det enkelt å trille vogner eller tønner inn og ut av rommet, men virker lite naturlig i et rom tenkt til opphold eller arbeid. At underetasjen har hatt en rampe forklarer også forskjellene i sokkelhøyden, som i vest lå 20 til 40 cm høyere enn i øst (se vedlegg 12.5; Nau og Engtrø Solem 2018: 9 og 12, vedlegg A). Utover rampekonstruksjonen er det ingen spor av noe indre organisering av rommet. Dørslåen må ha vært på innsiden av døråpningen, og det er dermed nødvendig å anta at det har vært tilgang til kjellerrommet fra et rom over gjennom en luke i taket; dette gjør hvelv mindre sannsynlig, om enn ikke helt umulig.

Figur 30 Profil (C66264) tvers gjennom underetasjen til A60020. Overgangen mellom lag 1 og 2 indikerer rampekonstruksjon (Illustrasjon: Ingvild Tinglum Bøckman)

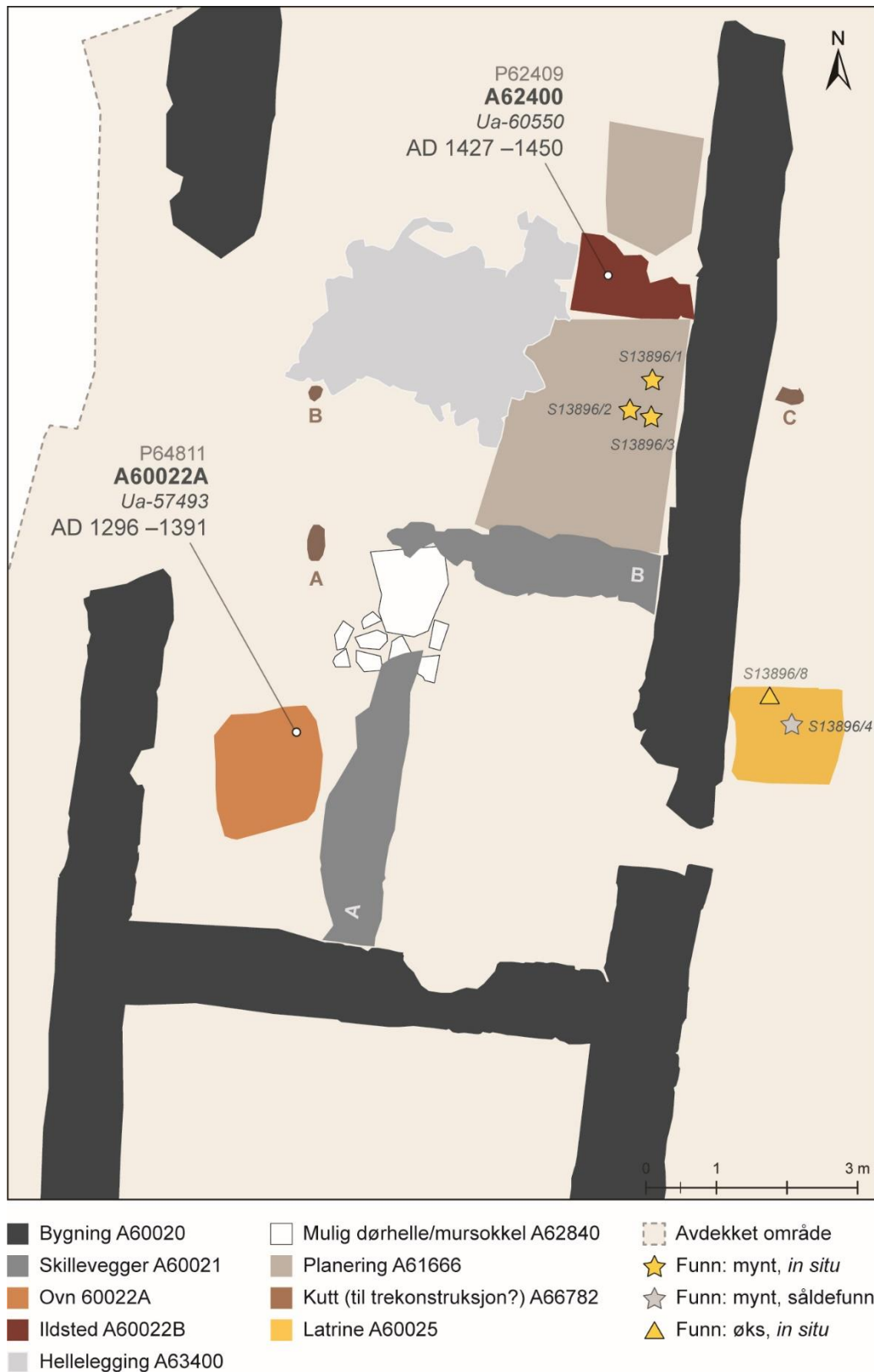
Under rampen ble det oppdaget en 95 cm bred og 30-40 cm dyp dreneringsgrøft, A60024. Den ble ikke fullstendig avdekket, men påvist i en lengde på 2,8 m på innsiden av rommet (Figur 31). Tester med jordbor på utsiden av vestmuren indikerer at den fortsetter vestover i en lengde på hvert fall 2,5 meter. Et etterreformatorisk kutt 1,6 m i diameter bryter A60024 litt øst for midten av rommet, men tester med jordbor indikerer at det også her har fortsatt videre. Det ble imidlertid ikke oppdaget spor av A60024 på utsiden av østmuren, og dreneringsgrøften opphører dermed et sted under østmuren. Funksjonen til A60024 har altså vært å lede vannet fra det høyereliggende området i vest, under og forbi kjellerrommet. At A60024 går under murverket viser at dreneringsgrøfta er anlagt før murverket har blitt reist, og vitner således om nøye planlegging. Fundamentene av stein lagt løst ned i en grøft uten mørtel, har ikke tatt skade av vannet, og vannet har antagelig drenert ganske fritt videre nedover terrenget øst for bygningen.

Figur 31 Dreneringsgrøft A60024. Sett mot vest (Foto: Erlend Nordlie, Sf154828)

6.2.3.1 A60021: skillevegger

Nord for underetasjen er det to skillevegger, A60021A og B, i mur inne i bygningens førsteetasje. Skilleveggene definerer minst to rom: ett i sørøstre hjørne etasjen på 3,25 x 5,1 m, skilt fra den øvrige delen av etasjen i nord av skillevegg A60021B og i vest av skillevegg A60021A (Figur 32). A60021A lå orientert tilnærmet parallelt med bygningens lengderetning, men ikke helt sentralt plassert i bygningen; 2,5 m fra vestveggen og 3,2 m fra østveggen. A60021B ligger litt nord for og orientert på tvers av lengderetningen, og er dårligst bevart av de to. Skilleveggen består i hovedsak av kalkmørtel på sokkel med grunnfjellet stikkende opp på begge sider (Figur 26). Muren ligger kant i kant med innerlivet på østmuren, og har en lengde på 3,9 m, men både bearbeidet grunnfjell, nedsenkninger etter stein og spor etter mørtel taler for at skilleveggen kan ha fortsatt vestover. A60021A måler 4,2 m, og består i sørlig del av 1-1,5 m murkjerne og innerliv. At denne delen er bedre bevart enn resten av skilleveggene skyldes at den ligger på et lavere nivå.

Figur 32 Bygningselementer og funn i førsteetasjen til A60020 (Illustrasjon: Ingvild Tinglum Bøckmann).

Utover det ene rommet med sikre mål består etasjen forøvrig av et større rom, som har vært delt inn i flere soner og muligens rom. Den klareste sonen ligger mellom A60021A og vestmuren, hvor et kutt i grunnfjellet (A66782A) like vest for A60021B kan tyde på at skilleveggen har fortsatt vestover, muligens som en trekonstruksjon. Om dette er tilfelle har A60021B dannet et rom i sørvestre hjørne av første etasjen på 2,6 x 5,1 m. I dette rommet ble det funnet spor etter en ovn (A60022A), som i seg selv kan ha gjort denne inndelingen nødvendig. Lengre nord ble det ikke funnet noen sikre spor etter indre skillevegger, derimot ble det funnet rester etter et ildsted (A60022B) hvis konstruksjon og plassering indiker at området nord for ildstedet i det minste har vært delvis skilt fra resten av førsteetasjen. Sporene etter et hellelagt gulv (A63400) støtter tolkningen, da det virker å ha avsluttet mer eller mindre på linje med ildstedet (se del 6.2.3.2 for nærmere beskrivelse).

I tillegg antyder skilleveggene et rom direkte under det sørøstlige rommet, liggende en halv etasje opp fra underetasjen (jf. Figur 33). Rommets funksjon er uklar, men med tanke på at det laveste punkt ligger mindre enn 1,5 m under førsteetasjens antatte gulvnivå og i tillegg har et skrående gulv som følger grunnfjellets naturlig stigning nordover, så har det etter alt å dømme hatt en ren praktisk funksjon, for eksempel et mindre lager eller en slags krypkjeller, sannsynligvis adskilt fra rommet over ved et tregulv. Dette mindre rommet må derfor ses på som en måte å utnytte de naturlige formasjoner, kjent fra blant annet kjellerrommene i Håkonshallen i Bergen (Ekroll 1997:136; Fischer og Fischer 1980:128). En krypkjeller eller et mindre lagerrom under det sørøstlige rommet kan ses på som støttende til tolkningen av sistnevnte som et mulig lager.

Mellom nordenden av skillevegg A og sørsiden av skillevegg B ble det på et tidligere stadium i utgravningen fjernet en mindre hellelegning (A62840) som i lys av oppdagelsene som kom senere også *kan* ha vært del av skilleveggene. Særlig er den store helle på ca. 1,2 x 1 m svært interessant, som også lå helt horisontalt omtrent på nivå med sokkelen til mur B og i det som på innmålingene av skillemurene fremstår som et tomrom der det opprinnelig bør ha vært enten mur eller en dør. Hvorvidt steinen har utgjort en del av sokkelen til skillevegg A eller en dørhelle/terskelstein er umulig å vite nå. I utgravningssituasjonen ble A62840 tolket som tilhørende en av prestegårdenes hellelegginger, og ikke da satt i forbindelse med murene, deriblant på grunn av mangel på spor av mørtel. Dette kan derimot støtte tolkningen som terskelstein, men det er også mulig at eventuelle spor av mørtel har blitt slitt/vasket bort i ettertid. Dersom døren var her, gikk man altså inn i det sørøstre rommet fra rommet med ovnen i sørvest, noe som støtter tolkningen av rommet som lager, nærmere knyttet til den mulige matlagingen i rommet med ovnen enn til det antagelig mer representative rommet med det hellelagte gulvet og det åpne ildstedet.

6.2.3.2 A60022: ovn og ildsted

Som nevnt ovenfor ble det funnet rester av en ovn (A60022A) og et ildsted (A60022B) i rommene i førsteetasjen. Ovnen A60022A ligger inntil og vest for skillevegg A60021A, mens ildstedet A60022B ligger litt over 3 m nord for skillevegg A60021B. I området mellom ildstedet og skilleveggen ble to kompakte siltholdige lag med noe mer kullrike partier (SL61666 og SL62575) tolket som spor etter utfylling eller planering under et gulv. Innenfor dette området på knappe 12 m² forekom utgravningens tetteste samling funn, totalt 11. Blant annet tre engelske *Long Cross* penninger (13896/1-3), preget under enten

Edvard I (1279-1307) eller Edvard II (1307-1327) (se del 7.1 for nærmere beskrivelse). Basert på funnkonteksten virker det sannsynlig at myntene stammer fra bygningens primære bruksfase, eventuelt byggefasen. Tolkningen støttes av en datering fra laget til 250-335 e.Kr. (Ua-60551), noe som tyder på at massene i området har blitt omrota eller påført med i forbindelse med byggingen. Like i nærheten ble det for eksempel funnet en branngrav fra romertid og en kokegrop antatt å stamme fra romertid basert på lignende funn i 2012 (se del 6.1.2 og 6.1.3)

Sørvest for og i tilknytning til A60022B ligger rester av helleleggingen A63400, som basert på nivå og at alle spor etter brann og ødeleggelse befant seg over den er tolket som middelaldersk. Strukturens lengste mål er på 3,3 m nord-sør og 3,7 m øst-vest, men har etter all sannsynlighet hatt en større utstrekning opprinnelig. Basert på sporene av planering sør for A60022B har trolig helleleggingen fortsatt ned til A60021B i østlig del av bygningen. I vestlig del stikker det opp grunnfjell mellom helleleggingen og A60022A, eventuelle spor etter et opprinnelig gulvnivå er derimot borte. Det er likevel sannsynlig at det hellelagte gulvnivå har fortsatt i denne retningen også, den kan for eksempel ha forsvunnet i den svært komplisert stratigrafi av hellegginger tilhørende prestegårdsfasene, hvor det ikke er utenkelig at en eller flere av disse har bygd videre på middelalderske hellegginger.

Figur 33 Førsteetasjen i A60020; murverket og skilleveggene markert i grått, ovn 60022A markert i oransje og ildsted A60022B i rødt, mens helleleggingen markert i hvitt (Illustrasjon: Ingvild Tinglum Bøckmann)

Figur 34 A viser ildstedet etter fjerning av massene, med den ovale herden A62400 tydelig i det fundamentet A62445, som smalner inn mot østmuren. B viser fundamentet i profil, delen rett under herden er bygd opp av større, solide steiner, mens inn mot østmuren er steinen mindre og mer rufsete. Sett mot nord (Foto: John Atle Stålesen, hhv. Sf153771 og Sf153846)

A60022B (Figur 34) har tilsynelatende vært et åpent, murt ildsted med en oval herd (A62400) på 40-50 cm i diameter, med ca. 13 cm dyp avrundet bunn, liggende direkte på et 1,7 m langt og 0,5-1,1 m bredt steinbygd fundament (A62445). I nord er det to høyere steiner som herden later å ha ligget oppimot, særlig viser spesielt en av steinene tydelige spor etter ild på siden som vender inn. Dette kan tyde på at A60022B har hatt en bakre vegg i nord, og dermed mer lik en røykovn eller en peis med røykgang eller avtrekk, slik som for eksempel i Erkebispegården i Trondheim (Ekroll 1997:132), enn de mer sedvanlige åpne årene. At steinfundamentet blir smalere mot østmuren og bygd opp av mindre ujevne steiner i to eller tre skift, kan vitne om en ikke-bærende konstruksjon. Dette har dannet en

70 cm lang, etter all sannsynlighet kalkmurt vegg mellom østmuren og ildstedet, således er det ikke usannsynlig at konstruksjonen som helhet har fungert delvis som romdeler. I tillegg til rødbrent sand og silt besto massene i herden i A60022B av betydelige mengder kull vedartsbestemt til utelukkende furu (*Pinus*), til dels fra større stammer. Makrofossilanalyse påviste også byggkorn i ildstedet. Fra A60022B har trekull av eldre stamme blitt datert til 1425-1450 e.Kr.(Ua-60551).

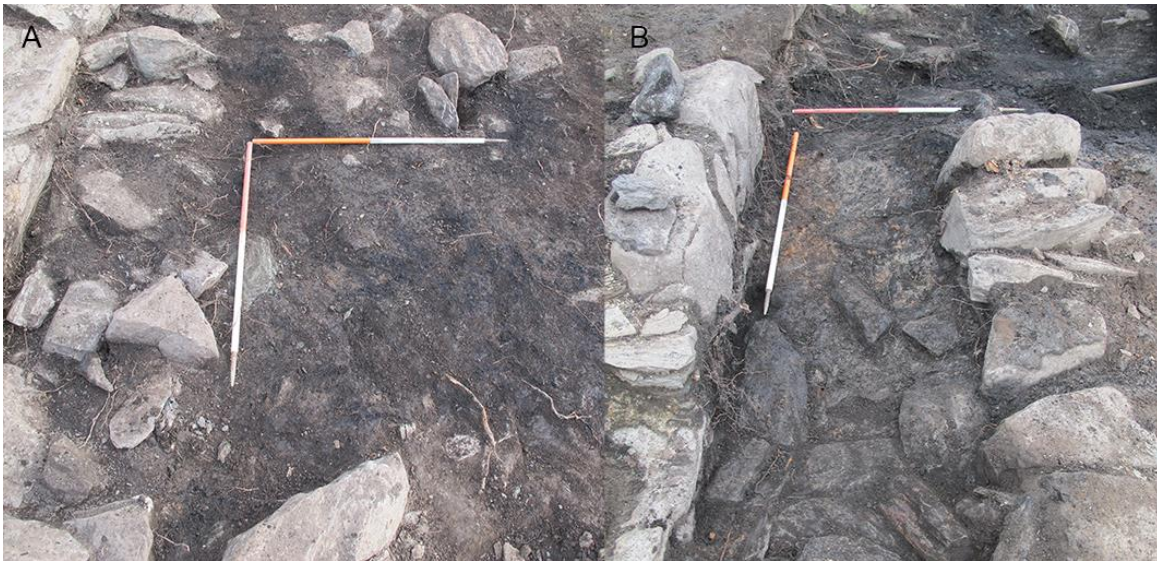
Vedartsanalysene viste at denne prøven også inneholdt trekull av ask (*Fraxinus*) og eik (*Quercus*), men ingen spor av furu. Det er vanskelig å tolke denne tydelige forskjellen mellom prøvene, utover at furu var foretrukket som brensel i den fasen prøven stammer fra. Trekullet i utfyllingslaget kan også stamme fra rydding av vegetasjon forut for byggingen eller fra inventar i bygninger som har brent et sted i nærheten. Eventuelt har man periodisk brukt disse treslagene som brensel; generelt har det sannsynligvis vært lite eller ikke noe skog hvor man kunne hente ved på gårdene langs Karmsundet, men det er mulig at styvinger av for eksempel ask og eik ble holdt i hevd (Ballantyne 2018). Avhengig av hvor ofte de blir beskåret kan styvinger levere både for, ved og byggematerialer, og kan kombineres med beite for å gi bedre utnyttelse av ikke-dyrkbart land. I den nevnte prøven og et par andre prøver fantes spor både av kvister og stammer av eik; det siste kan stamme fra tømmer til bygninger eller skip og komme langveis fra, mens kvister neppe er fraktet langt. Den generelle skogløsheten i distriktet tatt i betraktning bør dette kanskje tolkes som indikasjon på bruk av styvinger.

I rivningslagene på hver side av ildstedet ble det funnet to bryner (S13896/72, se del 7.5 for nærmere beskrivelse), disse kan muligens peke mot at rommet hadde en praktisk funksjon. To stykker hugd kleberstein (se del 7.2 for nærmere beskrivelse), også fra hver sin side av ildstedet, kan muligens peke mot rom av en noe høyere status. Det ene fragmentet (S13896/11) virker å være fra en dør- eller vindusinnramming; visflaten er sotet og har flere bumerker og et mulig steinhuggermerke. Det andre fragmentet (S13896/13) ser ut til å være dekorativt med en rekke parallelle bølger eller svungne riller, kanskje en skulpturell fremstilling av hår eller klær.

Lagene over A60022A i sørvestre del av førsteetasjen hadde en svært kompleks stratigrafi. Etter at de mest omrotede lagene med mye moderne avfall hadde blitt fjernet begynte det å komme frem stadig mer kullholdige lag og etter hvert også med tettere konsentrasjon av stein (Figur 35), før det gikk over til å bli kompakte varmepåvirkede leirelag og til slutt et ujevnt lag med spetter av turkis leire, sand og porøse røde masser. Sistnevnte lag befant seg i et kammer av varmepåvirket stein på 1,5 x 1,7 m (Figur 36) og analyseresultatene viste at en prøve fra kammeret inneholdt mye makrofossiler; 35 byggkorn (*Hordeum vulgare*) og 14 av havre (*Avena*). Noen diagnostiske havreagener og korn som åpenbart er fra 6-radsbygg viser at materialet stammer fra avlinger og ikke viltvoksende kornarter. Størrelsen på kammeret, tilstedeværelsen av korn og mangelen på spor av for eksempel metallarbeid tyder på matproduksjon. En prøve fra kammeret ble datert til 1295-1395 e.Kr. (Ua-57493).

Det ble også funnet et ildsted bestående av en kraftig kullkonsentrasjon (A64150) og en enklere steinsetting med blandet kullfyll (A64305) ca. 70 cm utenfor sørmuren til A60020. Strukturen har ikke blitt datert, men basert på kontekst under rivningslag er det sannsynlig at også denne stammer fra middelalder. Makrofossilanalysen påviste blant annet forkullet

avføring fra geit/sau (*ovicaprid*), noe som kan ha blitt brukt som brensel, men siden det også ble påvist mye trekull fra løv- og bartrær vitner det trolig heller om avfallshåndtering.

Figur 35 A viser det første tydelige kullholdige lagene tolket til å være fra middelalder ett, mens B viser den stadig tettere konsentrasjonen av stein nedover. Sett mot nord (Foto: John Atle Stålesen, hhv. Sf153908 og Sf153924)

Figur 36 Kammeret av varmpåvirket stein som utgjør ovn A60022A. Sett mot sør (Foto: Andreas Sæbø, Sf154138)

6.2.4 A60023: MURENE VED SØRVESTRE HJØRNE

Ved A60020s sørvestre hjørne ligger to steinkonsentrasjoner eller murer (Figur 37), begge påvist i 2011-12 og da innmålt som A45720 (vest) og A45735 (sør), men siden de ikke kan ses uavhengig av hverandre vil de bli referert til som A60023 når de ses i sin helhet. Etter utgravningen i 2012 ble steinkonsentrasjonene tolket som støttemurer, konstruert å forhindre at A60020 skulle sige mot sør-sørvest (Bauer og Østmo 2013:94).

Figur 37 Steinkonsentrasjonene A60023 ved sørvestre hjørne av A60020. De ble tolket som støttemurer i 2012, men på bakgrunn av undersøkelsen i 2017 kan ikke eventuelle andre funksjoner utelukkes (Illustrasjon: Ingvild Tinglum Bøckmann).

Steinkonsentrasjonene har støtfuger til det sørvestre hjørnet til A60020, noe som viser at A60023 er sekundære i forhold til bygningen, tiden i mellom byggingen er derimot uviss. Steinen har også en litt annen karakter, generelt virker den å være større og mer avrundet, men selve konstruksjonsformen og mørtelmuringen virker derimot å være ganske lik. Et unntak her er forskjellen i bruk av pinningsstein, som til forskjell fra den hyppige bruken i murene til A60020 er tilnærmet ikke-eksisterende; i A45635 ble det ikke observert, mens det i A45720 kun er noen lange, smale steiner som kan tolkes som en form for pinning, de samme steinene ble antatt å være murens avslutning i 2011-12. Utgravningen i 2017 påvist derimot ytterligere 1 m mur vestover, og en total lengde på 3,45 m. A45720 er 1,15 m bred,

mens A45735 er noe smalere, med en bredde fra 1-1,15 m, og en lengde på 2,3 m. Sistnevnte er i tillegg noe grovere konstruert; primært oppbygd av et fåtall større steiner, en så mye som 1,3 m lang.

Figur 38 A45720. Sett mot øst (Foto: Frida Nordstein, Sf154079)

Med tanke på terrenget og klimaet er tolkningen av A60023 som støttmurer plausibel; det er ikke usannsynlig at murverket i denne delen av bygningen kunne blitt svekket gjennom å bli utsatt for overvann fra vest. Denne risikoen er imidlertid delvis fjernet gjennom anleggelsen av den nevnte dreneringsgrøfta A60024, i tillegg ble det ikke observert noen strukturelle skader eller ustabiliteter. Slike problemer kan selvfølgelig ha forkommet høyere opp i murene, i de delene av A60020 som ikke er bevart. Dette tatt i betraktning bør imidlertid muligheten for andre funksjoner tilknyttet A60023 vurderes. Da spesielt med tanke på at A45720 viste seg å være lengre enn først påvist i 2011-12, så vel som at det finnes observasjoner fra 2011-12 av en steinkonstruksjon (A20774) vest for utgravningsområdet i 2017. Den 2,25 m lange strukturen ble kun undersøkt i plan, men tolket som et mulig veggfundament (Bauer og Østmo 2013:87, 94), at den ligger helt på linje med A45720 (Figur 37) gjør det mulig at disse faktisk er rester etter den samme konstruksjonen (se del 9).

6.2.5 A60025: LATRINE

På østlig utside av A60020, omtrent 7 m nord for døråpninga i underetasjen ble det påvist spor tolket som en latrine eller dosjakt, A60025. Strukturen ble først påtruffet under fjerning av høyereliggende omrotet rivninglag (SL60923), da det ble oppdaget at nevnte laget forsvant ned i et brått søkk med unaturlig steilende grunnfjell i nord (Figur 39A) og at det begynte å komme frem en konsentrasjon av rødbrent sand og kull (SL64740). I dette laget begynte det å komme frem rester etter en plankebygd konstruksjon (Figur 39B), bestående av et fragmentert treverk som smuldret opp og datt fra hverandre under graveprosessen. Treverket ble derfor ikke observert fullstendig avdekket, men ga likevel tilstrekkelig informasjon til å danne et bilde av en tilnærmet firkantet kasse plassert i et kutt i grunnfjellet, støttet opp på innsiden av en steinsetting (Figur 39C). Sporene etter steinsettingen gikk langs hele den nordre vegg og rundt nordøstlige hjørne, og lå i et tynt blandet lag av kull og brent sand (SL66761). Selve kuttet eller nedskjæringen er kun 1-2 cm dyp i den sørlige delen, men stiger gradvis og blir vesentlig høyere i det nordvestlige hjørnet, opp til 45 cm (Figur 39D).

Figur 39 A: deler av rivningslaget ligger igjen i søkket, og SL64740 begynner å komme frem. B: detaljbilde av treverket. C: steinsettingen D: strukturen nesten helt tømt. Sett mot vest (Foto: Anette Sand-Eriksen, hhv. Sf154092, Sf154427, Sf154687, Sf154729)

Mellom steinene og kuttet ble det funnet en redskapsøks (13896/8), hvis skafthullsutforming tyder på en grov dateringsramme til 1000-1300 (se del 7.4 for detaljer), og under sålding av massene like over ble det også funnet en mynt (13896/4), trolig en dansk hvid preget under kong Hans, r. 1483-1513 (del 7.1 for detaljer).

Under både graving og sålding ble det også observert forkullet plantemateriale svært lik barnåler, samt mye frø og korn. Observasjonene ble bekreftet av de naturvitenskaplige analyseresultatene, for eksempel inneholdt makroprøven fra laget som dekket det øverste bevarte treverket (SL64740) store mengder kull fra nåletrær, og korn av bygg og havre. De kultiverte plantene var imidlertid i mindretall sammenlignet med ugressfrøene, som på sin side stort sett var fra planter knyttet til dyrkbar mark. Et såkorn av bygg (*Hordeum vulgare*) fra laget ble tidfestet til 1520-1600 e.Kr. (Ua-57492) – altså helt mot slutten av senmiddelalder eller tidlig etterreformatorisk tid, men før den nevnte brannen i 1698. Begge de underliggende stratigrafiske enhetene (SL64755 og SL66011) inneholdt et lignende arkeobotanisk materiale, men med spor etter det som virker som møkk, eventuelt avfall fra stall eller fjøs. Dette forekom i form av et lagdelt «sammenklistret» materiale. I tillegg ble det også påvist brente beinfragmenter og forkullede insekter og pupper (SL64755). Sistnevnte kan indikere at materialet har ligget uberørt lenge nok til å bli kolonisert (Ballantyne 2018). Laget under (SL66011) ble datert til 1490-1640 e.Kr. (Ua-57498), dateringen er gjort på uidentifisert nåletré, sannsynligvis furu (jf. Ballantyne 2018: 14, tabell 2). Utover dette ble det også funnet to fragmenter i kobberlegering i laget (13896/36), muligens en fot og et skår fra en støpt gryte (for detaljer se del 7.4).

6.2.6 MULIG MA-KIRKEGÅRD?

Mellom koret, forbindelsesmuren og porttårnet ble det gravd relativt langt ned for å se etter spor av gulv, brolegning eller lignende overflater fra middelalder. Lagene som ble gravd vekk var stort sett omrotet kirkegårdsjord, med noen mer eller mindre intakte etterreformatoriske graver og mange forstyrrede graver. Til slutt var sokkelhøyden på forbindelsesmuren så langt over gravenivået at det ble besluttet å stoppe uten at noe nytt stratigrafisk nivå hadde kommet frem, både av hensyn til sikkerheten til murverket og mannskapet. At det skulle fremkomme uforstyrrede middelalderkontekster virket også stadig mindre sannsynlig; for eksempel tilsa observasjonene i profil C66660 og sokkelnivået på murene at overflater fra middelalder burde ha ligget høyere. Det ble heller ikke funnet nedgravninger eller spor av konstruksjoner, men på det nivået gravingen ble stoppet ble det imidlertid funnet en delvis intakt begravelse orientert øst-vest med føttene mot øst. Det var ikke mulig å skille dette nivået stratigrafisk fra gravene høyere oppe på grunnlag av observasjoner under graving, men beina lå *in situ* så langt under sokkel at det var nødvendig å vurdere muligheten for at graven kunne være fra middelalder. I motsetning til mange av de klart yngre gravene var det ingen spor av kiste i form av spiker, rester av treverk, beslag eller lignende, og måten føttene lå på *kunne* peke mot svøp heller enn kiste. Det var ingen tegn til andre intakte graver på samme nivå innenfor dette området på ca. 10 m², men det kan ha vært flere under dette nivået.

Underekstremitetene ble rensset frem, målt inn, fotografert og et tåbein ble tatt som prøve (P66220), denne har ikke blitt videre behandlet men avlevert til AM sammen med annet prøvemateriale. Den mulige middelaldergraven ble dekket til med fiberduk og masser fra samme område.

6.2.7 KONGSGÅRDSANLEGGET SOM HELHET

A60010 måler 12,1 m øst-vest og 8,65 m nord-sør, med en murtykkelse liggende mellom 1,3-1,4 m. I lys av bygninger fra Sverige fra 1100- og 1200-tallet med tilnærmet identiske dimensjoner (Lovén 1996:367, 369) ville murtykkelse tillatt at bygning var av betydelig høyde, etter all sannsynlighet høyere enn den er lang. Det typiske gotiske murverket daterer byggingen til høymiddelalder, og på grunnlag av bygningstekniske og konstruksjonsmessige likheter er det sannsynlig at byggingen av A60010 har foregått i nær parallell med eller like etter byggingen av Olavskirken. Denne byggevirksomheten antas å være forbundet med at Håkon IV fikk patronatsrett av Pave Innocent IV i 1247 (se del 3.1), og kirka sannsynligvis i all hovedsak ferdig da Håkon IV døde i 1263. På et noe senere tidspunkt har kirka og A60010 blitt forbundet av A60030, en mur med tilnærmet like dimensjoner og byggemåte som det øvrige murverket. Oppdagelsen av forbindelsesmuren setter også uregelmessigheten i sørveggen på koret i nytt lys; den har tidligere blitt tolket som spor etter en forlengelse av koret østover (jf. Bagge 1976:174; Bauer 2018b:295), men tyder kanskje heller på at A60030 er spor av en større konstruksjon med en passasje over bakkenivå fra A60010 til kirka.

I sør har den større rektangulær bygning A60020 blitt bygget etter A60010, kanskje samtidig som A60030. Bygningen er 9-9,2 m bred og har mest sannsynlig opprinnelig vært 41,9-43,2 m lang. Det lengste bevarte murpartiet er på 24 m, men det er ytterligere murrester i flukt med de bedre bevarte partiene som må antas å tilhøre samme bygning. Samlet viser murrestene at A60020 opprinnelig strakk seg frem til A60010 og bygget inntil sistnevntes sørvegg. Helt sør i A60020 ble det avdekket en tilnærmet kvadratisk underetasje på ca. 7-8 m, og nord for denne spor etter en førsteetasje, med en murtykkelse som tillater en andreetasje. Byggemåten er i det grunnleggende lik A60010 og kirka, men det er en betydelig økning i bruk av pinningsstein (jf. Figur 24). Sammen med at steinene jevnt over blir mindre regelmessige i formen, har det blitt påpekt av flere at bruken av pinningsstein øker utover 1200-tallet (se del 6.2.3), og bør altså ses på som støttene i tolkningen av A60020 som yngre enn A60010. Funnet av tre engelske sterling av typen Long Cross støtter en datering til rundt 1300, da de trolig tilhører en av de to Edvardene som regjerte mellom 1279-1327. Disse vil bli drøftet nærmere senere (se del 7.1 og 9), men det er verdt å påpeke at de ble funnet i et lag som tolkes som planering under gulvet i første etasjen og at de enten har kommet dit i byggefasen eller bruksfasen. En datering fra en ovn i bygningens førsteetasje til 1295-1395 e.Kr. (Ua-57493), representerer trolig bygningens primære bruksfase.

Bygningsrestene avdekket i 2017 danner til sammen en 51 m lang og 10 m bred østfløy innenfor et større kongsgårdskompleks. Sammen med Olavskirka og forbindelsesmuren har det dannet en 70 m lang barriere mot øst, et storslått skue for de som kom gjennom Karmsundet. Kirka har også fungert som nordfløy i anlegget, og det er indikasjoner på at en sørfløy kan ha vært planlagt og så smått påbegynt. Samlet tyder det på at anlegget hadde et visst slektskap til andre helt eller delvis lukkede anlegg med gårdsplass, som kongsgården og bispeborgen i Oslo, kongsgården og erkebispegården i Bergen, den kongelige borgen i Tønsberg, anlegget som lå ved Steinhuset på Gran, anlegget på Storøya i Tyrifjorden, og kongsgården på Utstein.

6.3 ETTER MIDDELALDER

Det kjennes til to generasjoner prestegårdsanlegg innenfor utgravningsområdene; en eldre med hage anlagt delvis over den sørlige delen av A60020, som brant ned i 1698 og erstattet av en som besto til tidlig 1900-tall. Den yngre prestegården med hageanlegg er fremstilt på malerier fra 1700- og 1800-tallet, og det fremkom mye informasjon om denne fasen under utgravningene i 2011-12. Den eldste er derimot lite kjent, men må ha vært i bruk alt i senmiddelalder og har på bakgrunn av undersøkelsen i 2017 i hvert fall delvis gjenbrukt de gamle kongsgårdsbygningene.

6.3.1 GJENBRUK AV UNDERETASJEN

Flere observasjoner viser at underetasjen sør i A60020 var i bruk etter 1368. De viktigste bevisene er to helt åpenbar sekundære strukturer; en indre støttemur (A61076) relativt sentralt i rommet og en steintrapp (A45480) i det nordvestre hjørne (Figur 40). Ingen av dem var murt med mørtel; støttemuren var lagt inn mot innerlivet til vestmuren som åpenbart hadde begynt å sige innover på det tidspunktet, mens trappa delvis var bygget inn i samme mur ved at en del av denne var brutt ut. Begge konstruksjonene sto oppå lag som var yngre enn kjellermurene, noe både stratigrafiske forhold og gjenstandsfunn viste. Dette gjenstandsmaterialet ga inntrykk av å stamme fra 1600-tallet, vurdert ut fra trekk ved krittpefragmenter, glass, keramikk og tegl. Ingen av arkeologene hadde noen reell ekspertise på etterreformatoriske gjenstander, men det ble ikke gjort funn som åpenbart kunne tilskrives 1800- eller 1900-tallet, og den kjente brannen i 1698 tatt i betraktning virker det sannsynlig at kjelleren var i bruk frem til brannen.

Figur 40 Sekundære strukturer i underetasjen: rød markerer steintrappa (A45480) og oransje den indre støttemuren (A61076). Sett mot nordvest (Illustrasjon: Ingvild Tinglum Bøckman).

Det ble funnet ytterligere en sannsynlig etterreformatorisk struktur i underetasjen, et rundt kutt eller nedgravning i gulvet som gikk gjennom den middelalderske dreneringsgrøfta A60024. Funksjonen er uklar, men det var fylt med relativt løse steinete masser, og kan muligens ha vært et nytt dreneringstiltak. Det bør nevnes at nedgravningen ikke ble tømt helt til bunn, og ikke kan dateres sikkert utover at den er yngre enn det opprinnelige dreneringsanlegget. Fyllet inneholdt avfall typisk for 1600-tallet, men dette kan selvsagt være vesentlig yngre enn strukturen. At nedgravningen kuttet den sikre middelalderske dreneringen, uten at det så ut til å være gjort noe forsøk på å reparere sistnevnte, gjør det sannsynlig å knytte strukturen til 15-1600-tallet. Det at strukturen kutter den eldre dreneringsgrøften *kan* antyde at man var klar over at det var et dreneringssystem under der, som man ville koble seg på. Eventuelt visste man ikke om det og begge strukturene ble plassert der fordi det var det laveste punktet i terrenget/rommet. Bakgrunnen for tolkningen som en drenerende struktur, en slags synkekum, er denne plasseringen og fyllet som besto av løst pakket stein i varierende størrelse, der massen mellom steinene virket innvasket. Terrenget rundt tilsier også at det kunne være behov for drenering her.

Som nevnt tidligere kan funnet av en godt bevart kleberkvader fra en vindusomramming tolkes som at en vegg med et vindu i ble stående helt til kjellerdøra gikk ut av bruk, noe som ut fra stratigrafien bør være etter de nevnte sekundære strukturene i kjelleren. Så langt det lar seg bedømme ut fra en enkelt stein har vinduet vært rimelig likt de enkle lansettvinduene i kirka, og bør være høymiddelaldersk. Dette er en indikasjon på at i hvert fall en del mur sto igjen etter 1368. Mikromorfanalyse av et lag (SL65500) i underetasjens nordøstlige hjørne, under et aske- og kullblandet lag, viste tilsynelatende spor etter et mulig gulv av mørtel, eventuelt bunn av et ildsted (Macphail 2018). Mørtelgulv er sjeldne (Macphail viser kun til ett norsk eksempel som er noenlunde nær i tid, fra en middelalderkontekst i Trondheim), noe som delvis kan skyldes at de vil forvitte og vaskes ut når de ikke ligger beskyttet. I dette tilfellet kan bevaringen komme av at massene over laget inneholdt kalkholdig aske og mer mørtel. Hvorvidt dette virkelig kan være spor av et mørtelgulv er uklart. Det ligner i beskrivelsen på lag A45915 i det sørøstre hjørnet av kjelleren, som i 2012 ble tolket som et middelaldersk brannlag i 2012. Ved undersøkelsen av dette laget i 2017 ble det imidlertid funnet etterreformatorisk keramikk. Så om dette er snakk om det samme laget, kan det ikke være et middelaldersk gulvnivå. I analyserapporten (Macphail 2018) påpekes det at gulv av slik type kan tyde på et rom med høyere status, men med tanke på den enkle steintrappa og den grove (og plasskrevende) støttemuren virker det lite sannsynlig at det i det hele tatt har vært et oppholdsrom. Det er vanskelig å vurdere ut fra denne ene analysen hvorvidt det faktisk har vært et slikt gulv i rommet, og med så få kjente paralleller er det ikke grunnlag for å spekulere videre.

6.3.2 RESTEN AV A60020 ETTER 1368

Hagen som ble anlagt etter brannen 1698 har vært heldig for bevaringen av den sørlige delen av middelalderanlegget så vel som sporene av etterreformatorisk gjenbruk. Nord for underetasjen derimot, har bevaringen av alle faser vært dårligere og der er vanskelig å si noe konkret om bruken i senmiddelalder og tiden frem til 1698.

Utover å bygge oppå hellelegninger, rivningsmasser og murrester, som må anses som en relativt stabil og drenerende byggegrunn, virker det heller ikke som det yngre prestegårdsanleggets har gjenbrukt noen bygningselementer fra middelalder. Unntaket er muligens en liten kjeller nord i A60020 (Figur 41). Nederst i denne var det bevart ett til to

murskift, uten mørtel men med leire mellom steinene. Det var også spor av en liten trapp, denne gikk gjennom et nivå tolket som utfylling fra den opprinnelige middelalderske byggefasen. En av steinene brukt i trappa var en hugget kleberstein (F61637), mest sannsynlig ikke opprinnelig tiltenkt en slik bruk. Disse trekkene tyder på at muren er etterreformatorsk, men det er likevel mulig at den har erstattet en eldre konstruksjon i samme kutt. Hvorvidt den kan knyttes til en eldre eller yngre prestegårdsfasen er imidlertid umulig å si; fyllet i kjelleren besto av møddinglignende masser med mye materiale som måtte være fra 1800-tallet, men alt dette kan ha havnet i kjelleren etter at den yngre prestegården ble oppgitt tidlig på 1900-tallet. Kjelleren kan i teorien godt ha vært i bruk i begge prestegårdsfasene. Det at den ikke ble gjenfylt etter brannen i 1698 kan antyde at den er yngre, i tillegg hadde ikke kjelleren noen tilsynelatende direkte forbindelse med de middelalderske murene. Den var orientert på samme måte og lå innenfor murene til A60020, men det virket for eksempel å ha vært en døråpning mot øst gjennom østmuren til A60020. Det som var bevart av nordvangen til denne åpningen var murt med leire, som murene inne i kjelleren, og inneholdt noe rød tegl som hverken virket typisk middelaldersk eller 1600-talls. Døråpningen kan selvsagt være sekundær, for eksempel en ombygging etter brannen i 1698. Gulvet i kjelleren besto delvis av heller og delvis av grunnfjell; mellom og delvis over hellene lå det brente masser, men ikke i tykke lag. Inntrykket var at massene stammet fra en mindre struktur som hadde brent eller at det var delvis ryddet opp. Om det siste stemmer kan kjelleren likevel høre til anlegget fra før 1698, mangelen på direkte sammenheng mellom kjelleren og middelaldermurene i denne delen av A60020 må i så tilfelle tolkes som at kun den sørlige delen av bygningen besto i en forfatning som gjorde at kunne gjenbruks etter 1368.

Figur 41 Kjeller ved lønngangen, sett mot øst og sørvest (Foto: Claudia Gonzalez, Sf154938 og Sf154942).

Dersom kjelleren skulle være eldre enn prestegårdsfasene forutsetter det at kun kuttet er sikkert opprinnelig, mens trappa, døra og murene er sekundære. Mest sannsynlig også hellegulvet, som så ut til å være tilpasset de murte veggene. Dersom kjelleren likevel var anlagt i middelalder har den enten vært uten innvendig kledning eller hatt så er den ikke funnet spor av. Med tanke på gulvnivået inne i A60020 så ville kjelleren vært merkelig grunn, men det er fullt mulig at også dette kunne vært en krypkjeller eller vært forlenget med en halvetasje opp i A60020. Dette blir ren spekulasjon, men er likevel interessant med tanke på at lønngangen ligger svært nær nordøstre hjørne av kjelleren. Lønngangen passerer imidlertid så nærme at hjørnet av kjelleren kan ha kuttet inn i den dersom rommet opprinnelig har vært rektangulært eller kvadratisk, men denne nordre delen av kjelleren

kunne ikke graves ut grunnet nærheten til høyspentkabelen – som jo antageligvis er lagt i lønngangen.

På bakgrunn av undersøkelsen er det dessverre ikke mulig å si om det faktisk er en opprinnelig middelaldersk krypkjeller forbundet med lønngangen. Det er derimot mulig å undersøke denne hypotesen nærmere når høyspentledningen en gang graves opp, dersom ødeleggelsene ikke er for store. Dersom lønngangen skulle vise seg å ikke fortsette mot øst forbi kjelleren, vil det styrke hypotesen betraktelig, selv om selve kontaktflaten mellom kjelleren og lønngangen skulle være ødelagt av senere forstyrrelser.

I det østre av de to rommene nord for underetasjen i A60020, var det tilsynelatende også spor av yngre forstyrrelser, uten at det lot seg gjøre å fastslå annet enn at det har vært gravd noe der. Det var også en påfallende skade i østmuren i dette området, hvor noe stein var lagt til muren sekundært med bruk av leire i stedet for kalkmørtel. Det var for lite bevart av denne mulige gjenoppmuringen til å si sikkert hva formålet var, når det var gjort eller hva forholdet til skaden i muren eller gravingen rett innenfor eventuelt har vært. Plasseringen kan ikke utelukke at disse sporene stammer fra den yngre prestegårdsfasen, slik at skaden og reparasjonsforsøket ikke trenger å høre til den eldre prestegårdsfasen hvor det er sikre spor av gjenbruk av i hvert fall kjelleren rett sør for akkurat dette området.

6.3.3 KIRKEGÅRDEN OG KIRKEGÅRDSMUREN

Kirkegårdsmuren som står i dag er fra den yngre prestegårdsfasen og ble bygget en gang i løpet av 1800-tallet – på de eldste avbildningene av kirka og prestegården er kirkegården mindre og omgitt av et rundt/ovalt gjerde. Selv om det ikke ble observert noen spor av den eldre kirkegårdsmuren under utgravningene er det klart at den *må* ha krysset bygningsrester fra middelalderens kongsgård et sted mellom kirkekoret og den yngre kirkegårdsmuren. Vi kan regne med at steinen fra den eldre muren ble brukt igjen i den yngre, men vi må også anta at det var behov for mer stein, for ikke å glemme at steinen i den eldre muren også må ha kommet et sted fra. Det er således nærliggende å tenke at mye, om ikke alt, ble tatt fra kongsgårdsbygningene. I og med at løpet eller utformingen til den eldre kirkegårdsmuren ikke er kjent kan det ikke utelukkes at deler av den var eldre enn ødeleggelsen/oppgivelsen av A60010 og A60030, i så fall må den i hvert fall ha blitt lukket over denne delen av kongsgården i etterkant. Det er heller ikke kjent hvor eventuelle graver tilhørende kirken lå i middelalder, og med tanke på omrotingen i den delen av kirkegården som ble utgravd er det kanskje lite håp om å finne spor av middelalderkirkegård.

I alle tilfelle er det rimelig å anta at mye av steinen i kirkegårdsmuren kommer fra middelalderbygningene. Det var ikke mulig ved en overflatisk undersøkelse av kirkegårdsmuren å finne stein med rester av kalkmørtel eller tegn til varmpåvirkning, men det var heller ikke mulig å finne tegn til at steinen var brutt i nyere tid. Utvalget bergarter, størrelse og form på steinene virket å være rimelig likt det som var igjen i kongsgårdsmurene. Nær dagens kirkegårdsport er det et par store kvaderesteiner i kleber, men i og med at porten er yngre enn rivningen av det ødelagte middelalderkirketårnet i første halvdel av 1800-tallet, kan kvaderne også være derfra. Kirkegårdsmuren kan uansett være svaret på spørsmålet mange besøkende stilte; *hvor ble det av all steinen?* Dersom kirkegårdsmuren skal gjøres om i fremtiden, for eksempel i forbindelse med tilretteleggingen av ruinene, bør stein som har ligget mer beskyttet inne i muren undersøkes nøye etter spor av kalk.

7 FUNNMATERIALE

Det ble gjort funn fra flere ulike strukturer og kontekster i forbindelse med utgravningen, og det påfølgende vil være en redegjørelse for de generelle trekkene ved de ulike funnkategoriene. I tillegg vil enkelte mer spesielle funn trekkes frem, men for en detaljert fremstilling av alle funn henvises det til katalogteksten (del 12.3)

7.1 MYNTER

Under utgravningen ble det funnet syv mynter, hvorav fire kan tidfestes til middelalderen (13896/1–4), og tre til 1600-tallet (13896/5–7), samt en ytterlige mulig mynt (13896/82) med usikker datering. Denne ble funnet under metalløk i løsmasser fra skråningen øst for A60020 og er et sirkulært metallfragment brettet i to. Den er korrodert og det var først under katalogisering at det ble oppdaget at gjenstanden virket å ha likhetstrekk med myntene. I tillegg til å ha en tilnærmet lik diameter og tykkelse, kan den også preget av tilsynelatende like elementer. Uten røntgen eller konservering kan den imidlertid ikke nærmere bestemmes.

To av myntene fra 1600-tallet (Figur 42) ble funnet i tilknytning til A60010 i område 2; 13896/6 under rens av murkronen til sørveggen og 13896/7 i rivningslag inne i selve bygningen. 13896/6 er en 2 skilling preget under kong Frederik III, r. 1648–70. Reversen viser innskriften REX NOR VAN GOTO, mens aversen har innskriften FRIDERICIII DG DAN og pregåret 1650. Samlet betyr innskriften; Frederik III Konge av Danmark, Norge, vendere og gotere i Guds nåde. Mynten har en diameter 1,8 cm, veier 1,2 gram og er av sølvlegering. 13896/7 er en skilling preget under Christian V, r. 1670–1699. Aversens viser riksløven med hellebard og innskrift 2 SKILLING DANSKE 1698, mens reversen viser Kr. Speilmonogram C5. Mynten er også sølvlegering, med en diameter på 1,7 cm og veier 1,2 gram.

Figur 42 To av myntene fra 1600-tallet, begge funnet på område 2 (Foto: Ruben With)

Den tredje av myntene fra 1600-tallet ble funnet inne i A60020, like i utkanten av den middelalderiske helleggingen ved ildsted A60022B. Mynten er delt i seks fragmenter, men konserveringen (With & Oschmann 2018:7) fastslår at mynten er av sølvlegering, 2 cm i diameter og veide 0,25 gram. Bevaringsgraden gjør den vanskelig å tyde, men det er trolig men snakk om en 1 skilling, antagelig fra Danmark og omtrent samme tid som 13896/6 og 7. Det er derimot ikke mulig å bestemme nærmere, men det har også blitt forslått at den kan være preget under Christian IV, r. 1588-1648.

De øvrige sikre myntene ble alle funnet med metallsøker. Myntene 13896/1–3 (Figur 43) innenfor et avgrenset område tolket som gulvlag tilhørende ildstedet i A60020 (jf. Figur 32). Alle tre er engelsk sterling av type Long Cross, en mynttype preget fra og med kong Edward Is regjering i 1279 og videre under en rekke konger frem til 1489. Funn av slike mynter tilhører derimot svært ofte en av de tre Edvardene som regjerte mellom 1279 og 1377, noe som også virker å være tilfelle mynte funnet innenfor A60020. Alle tre er legeringer som i hovedsak består av sølv (Ag), og deretter varierende sammensetning av kobber (Cu), sink (Zn), gull (Au), krom (Cr), nikkel (Ni) og bly (Pb), hvorav 13896/3 virker å skille seg litt fra de to andre (jf. With og Oschmann 2018:10-14). Dette er også tilfelle for vekt og diameter, der 13896/3 veier 0,67 gram og er 1,7 cm, mens 13896/1 og 2 begge har en diameter på 1,9 cm og veier 1 og 1,05 gram.

Når det gjelder pregningen, så har alle tre en revers preget med kors og en samling av tre prikker. Der det er synlig er dette adskilt fra innskriften med en perlering. Reversen på 13896/1 viser i tillegg til det nevnte korset innskriften CIVITAS LONDON, men siden alle femten underklassene av Edvardianske sølvmyntene har varianter preget i London, så må myntens advers benyttes for videre innsnevring. Denne har en kronet byste og innskriften som noe vanskelig å fastslå helt sikkert, men som virker å enten være +EDWARANGLDNShYB eller +EDWRANG`LDNShYB, skrev med romersk N og ikke lombardisk ꝺ. Om dette er tilfelle så kan det, sammen med størrelsen og sølvlegeringen, ekskludere mynter slått under Edward III, altså de yngre enn 1327. Noe som forøvrig også virker å være tilfelle for de 13896/2 og 3. Utforming på byste og krone kan være til hjelpe når man skal skille mellom mynter preget under Edvard I (1279–1307) og Edvard II (1307–1327), da dette kan bidra til videre typebestemmelse innenfor de forskjellige underklassene. For eksempel håret og dets bølger, men også utformingen på kragen og en eventuell utsmykking med en liten stjerne. I tillegg kan kronen kan fremstå flatere og spisser i noen tilfeller, samt ha ulik utforming på kronbladene. For 13896/1 er det derimot kun kronen som virker å kunne gi noe ytterligere innsnevring; det er visstnok er vanligst at myntene preget under Edward I hadde trifoliate blader ytterst på kronen, mens de preget under Edward II hadde bifoliate blader (Savage 2014: 20–22; se også Wood 1989:44). Selv om 13896/1 er slitt virker kronens yttersider å være utformet tobladet, i så tilfelle peker dette mot at mynten er preget under Edward II, 1307–27. Linn Ekje Ramberg som katalogiserte myntene for Arkeologisk museum i Stavanger mener derimot at dette er et usikkert kriterium for bestemmelse på en slitt mynt, men at innskriften +EDWRANG`LDNShYB derimot tyder på at 13896/1 er preget under Edvard I, 1279–1307 (L. E. Ramberg pers kom, 5.11.18).

Figur 43 Edvardianske Long Cross myntene, 1279–1377, funnet i lag tolket som gulvlag tilhørende ildstedet i førsteetasjen til A60020 (Foto: Ruben With)

Figur 44 13896/4 etter konservering og bearbeidet røntgenfoto for å få frem pregningen på mynten tydeligere (Foto: Ruben With).

Den siste mynten (13896/4, Figur 44) ble funnet under sålding av masser fra latrina og har en sølvlegering med et høyere innhold av kobber enn de andre middelaldermyntene (With og Oschmann 2018:21). Mynten ble funnet med tekstil rundt seg, noe som kanskje kan indikere at den har lagt i en slags pung. Den har blitt konserverert slik at tekstilet er bevart, noe som vanskeliggjør typebestemmelsen, men det har blitt forslått at det kan være en dansk hvid preget under kong Hans (1483–1513). Gjennom å bearbeide kontrast og lysstyrke på røntgenfoto kommer noen elementer tydeligere frem. For eksempel en krone og et kors. Basert på foto etter konservering sammen med informasjonen hentet ut fra røntgenfoto virker det som siden med kors også har et skjold. I tillegg har i hvert fall en av sidene en perlering. Kombinasjonen med en kronet side og en side med kors på skjold var en vanlig under kong Hans, men uten tydelig innskrift kan den være slått i Danmark så vel som Norge. Myntene under kong Hans er nemlig de første som etter et knapt hundreår med union kunne slås i begge land (Galster 1965:45). En lignende mynt ble funnet i middelalderkontekst på Brinken under utgravningen i 2012, tilsvarende årets område 1. Denne har blitt identifisert av Terje Helland som en hvid slått under Rigsrådets interregnumperiode 1481–83, altså mellom Christian I og Hans (Bauer og Østmo 2013:26; Østmo 2018:518).

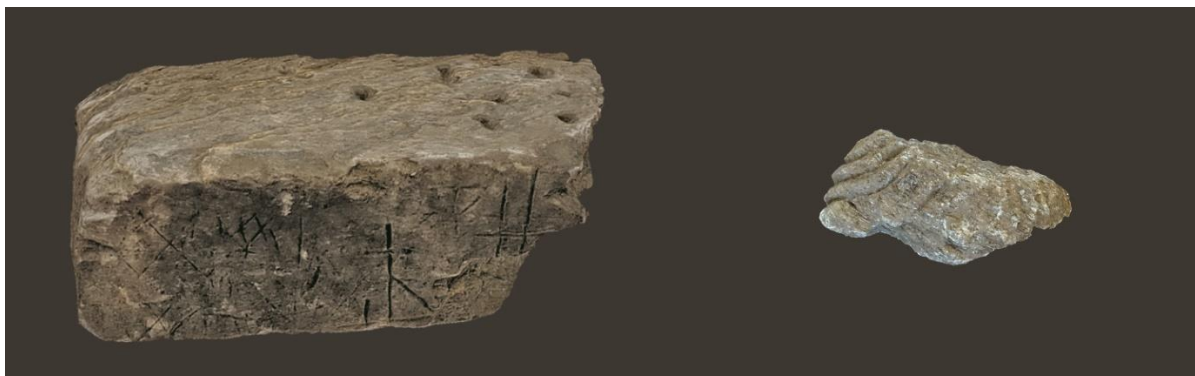
7.2 BYGNINGSSTEIN

Det ble gjort flere funn av hugget bygningsstein i kleber, disse varierer stort i form, dimensjon og antatt tolkning (Tabell 3). I tillegg til noen få hele veggsteiner består funnene av større og mindre fragmenter, både med grov og fin tekstur. Flere av disse har bumerker og huggmerker, noen også med forheftningsgroper, med og uten spor etter mørtel. Noen av steinene hadde også sotet visflate. Foruten de mer diagnostiske steinene var det flere mindre fragmenter (13896/73) av bygningsstein som alene ikke sier mye, men som samlet sett bidrar til å fylle ut bildet av kongsgården. I tillegg ble en del mindre fragmenter hentet inn som løsfunn (13896/111). Det ble også funnet tre stk. middelaldertegl (13896/23, Figur 45), hvor en hadde mørtelrester og en hadde innskrift. Denne kunne derimot virke nyere. I tillegg ble det funnet teglestein i de ulike rivnings- og utfyllingslagene hvor prestegården og middelalderruinen lå. Dimensjonen på noen av fragmentene tilsa at de etter all sannsynlighet var fra middelalder, men mesteparten var av nyere type.

Steinen 13896/11 og /13 (Figur 46) ble funnet i nærheten av ildsted A60022B, og kan peke mot at strukturen har hatt en dekorativ konstruksjon. 13896/11 virker å være fra en innramming, enten til ildstedet eller en nærliggende dør eller et vindu. I tillegg til å være sotet, har visflaten flere bumerker og et mulig steinhuggermerke. 13896/13 ser ut til å være dekorativt med en rekke parallelle bølger eller svungne riller, kanskje en skulpturell fremstilling av hår eller klær. 13896/16 (Figur 47) er funnet i rivningsmasser i underetasjen, den har med stor sikkerhet tilhørt en vindusomramming. Plassert i nedre venstre hjørne sett fra utsiden. En fals mot utsiden har opprinnelig rommet en vindusramme av tre, vinduet har med andre ord hatt glass eller muligens et annet dekke. Kanten av vindusomrammingen har hatt en fas på omtrent 45 grader, lik vinduene på kirka og døra i undretasjen. Selv om det er noen skader på hjørner og kanter av steinen, er de hugne flatene generelt veldig godt bevarte, uten spor av slitasje eller synlig forvitring. Det kan tyde på at steinen satt på sin opprinnelige plass i veggen frem til den havnet i rivningsmassene.

Figur 45 13896/23 (Foto: Theo Gil Bell)

Figur 46 13896/11 og 13896/13 (Foto: Theo Gil Bell)

Tabell 3 Enkel oversikt over bygningssteiner funnet under utgravningen.

S13896	Beskrivelse	Mål	Tolkning
10	Større og pent hugget, men med flere bruddsider. Funnet i underetasjen	L: 32 cm B: 23–29 cm T: 6 cm	Mulig del av gurtbue
11	Sotet visflate, bumerker og mulig steinhuggermerke. Brukket	L: 26–34cm B: 24 cm T: 10,5 cm	Innramming av dør, vindu eller ildsted
12	Hugget, tilnærmet kvadratisk gjenstand i kleber. Svak vinkling i vegger. Avrundet forsenkning i senter av bredest ende	L: 10 cm B: 8,5 cm H: 10 cm	Lykt (/morter)
13	Pent hugget klebersteinsfragment, brukket. Seks bølger, mulig spor etter to til. Funnet i samme kontekst som 13896/11, også mulig del av ildstedskonstruksjon	L: 14 cm B: 8 cm T: 3 cm	Dekorelement
14	Større avlange stein med avrundet kanter, grov tekstur	L: 33 cm B: 14 cm T: 10–12 cm	Bygningsstein
15	Pent hugget femkantet fragment. Huggspor/riller på undersiden, baksiden knekt. Funnet i underetasjen.	L: 10 cm B: 10 cm T: 7 cm	Mulig del av ribbehvelv
16	Stor hugget stein med flere profiler. Brukket	L: 39 cm B: 36 cm T: 19 cm	Innramming av vindu, eller dør
17	Hugget med profiler, en skrående. Først antatt å være uferdig innramming, men ikke mulig pga. tydelige slitespor	L: 42 cm B: 22 cm T: 12 cm	Krenelering
18	En flate med forheftningsgrop, grov tekstur. Mulig svakt bumerke	L: 17 cm B: 7–9 cm T: 2–4,5 cm	Bygningsstein
19	Buede sider som møtes i en spiss. Hugglinjer på undersiden	L: 10 cm B: 10 cm T: 3–3,5	Dekorelement
20	Full av bumerker på langside. Forheftingsgroper og mørtelrester	L: 22 cm B: 14–20 cm T: 7 cm	Veggstein
21	Med bumerker	L: 35 cm B: 17 cm T: 19 cm	Hjørnestein
22	Stor bygningsstein, rette fine linjer	L: 47 cm B: 26 cm T: 20 cm	Hjørnestein
23	Tre stk. En med spor etter mørtel og en med innskrift	L: 13,5–19 cm B: 12–13 cm T: 5-8,5 cm	Teglstein
73	Fjorten tilhøgd bygningssteiner, varierende form og størrelse.	Se tilvekst, del 12.2	Bygningssteiner
111	Åtte fragmenter i varierende størrelse. Ett brannskadd med spor etter kull. Noen med profiler, huggmerker og/eller heftingsspor	Se tilvekst, del 12.2	Bygningssteiner

Figur 47 13896/16 (Foto: Theo Gil Bell)

13896/10 er et større og pent hugget fragment forslått å være fra en mulig gurtbue, men 13896/15 kan være del av et ribbehvelv (Figur 48). Under gotisk arkitektur ble det vanlig å benytte ribbehvelv med et skjelett av bærende murte buer eller ribber, sistnevnte virker å være et mindre fragment fra en slik ribbe. Gurtbuer derimot, ligger i skjæringen mellom to hvelvkapper og fungerer som forsterkende i hvelvet. Det er interessant at begge de mulig fragmente fra et hvelvformet rom ble funnet i underetasjen. På motsatt side, så viser døråpningen i underetasjen at dørslåen *må* ha vært på innsiden av døra, og siden det ikke er noen andre spor etter innganger i murverket er det dermed nødvendig å anta at det har vært tilgang til underetasjen fra et rom over gjennom en luke i taket; noe som gjør hvelv mindre sannsynlig, om enn ikke helt umulig.

Steinen 13896/17 (Figur 49) ble først antatt å være en uferdig del av en dør- eller vindusomramming, men siden det har tydelig slitespor ble dette utelukket. Det har derimot blitt foreslått at fragmentet kan være del av et skyteskår, noe som i så tilfelle indikerer at A60020 hadde en krenelert murkrone.

Figur 48 Øverst 13896/10 med tilhørende avbrukket del under, nederst 13896/15 (Foto: Theo Gil Bell)

Figur 49 13896/17 (Foto: Theo Gil Bell)

7.3 KERAMIKK OG GLASS

Det samlede keramikkmaterialet fra Avaldsnes besto av store mengder skår varierende både i alder og type, hovedsakelig funnet i utfyllings- og rivningslag fra område 1. Det er kun det middelalderske keramikkmateriale som har blitt katalogisert (13896/45–59), selv om det etterreformatorisk godset utgjorde den største funnmengden. Dette besto deriblant av rødgoods med klar glasur fra 16/1700-tallet, typisk 1800-talls saltglasert steintøy samt håndmalte og trykte fajanser. Når det gjelder det katalogiserte materialet besto dette av ulike skår hvis type hank, bunn, rand eller glasur tilsa at de var fra middelalderen. Skårene kom fra ulike typer kanner, krukker og potter, de fleste av importert steintøy fra 13–1500-tallet av typen Siegburg-, Raeren- eller Frechen-gods, men også finmagret keramikkskår av østengelsk import fra årene 1250–1400. Noen av skårene kunne delvis typebestemmes, for eksempel ble det funnet deler av en mulig miniatyrbeholder av type saltpotte eller salvekrukke samt en Jakobkanne, i tillegg var to av skårene var tydelig sekundært brent. Glassmaterialet besto primært av skår fra flasker og glassvinduer av nyere tid, men det var funn av et lite brannskadd randskår i glass (13896/44). På innsiden av det under 1 mm tykke skåret var det rester etter organisk materiale.

7.4 METALL

Av metallgjenstandene var det meste av jern, primært bestående av nagler og spiker i ulike varianter og størrelse. I tillegg var det en del gjenstander med ulike bestemmelsesgrad, deriblant alt fra relativt uanselige, men bevisst utformede jernklumper, beslag og hengsler til lettere gjenkjennbare gjenstander som en vridlåsnykkel og flere hestesko, samt en armbrøstbolt (13896/29) med litt bevart mineralisert organisk materiale fra skjefet på tangen.

Figur 50 Den grove redskapsøksen, 13896/8, funnet i latrina (Foto: Ruben With)

Det ble også gjort en del funn av bronse og kobberlegering, deriblant flere ulike bestanddeler av kobberkar/-gryter, som føtter, vegg- og randskår, men også flere ulike fragmenter, plater og beslag som vanskelig kan bestemmes, her også med enkelte innslag av dekorelementer. I tillegg ble en jerngjenstand med svært fint dekorerte messingbelegg (13896/9), tolket som mulig knivskaft (Figur 51), og en liten remspenne (13896/27) funnet ved at metallsøker gikk over løsmassene; henholdsvis i masser fra underetasjen, sammen med blant armbrøstbolten, og i søk av påfylte masser fra utgravningen i 2012, hvor det også ble funnet en pent dekorert knivholk i sølv (13896/26). Utover dette var det et fåtall funn av mindre gjenstandsfragmenter i bly (13896/83–86) og en smeltet blyklump med spor etter blant annet sølv (With og Oschmann 2018:30) med et rennende utseende og et rektangulært avtrykk på den ene siden (13896/43).

Mange av funnene fremkom gjennom systematisk bruk av metallsøker under utgravningen, og felles for de fleste gjenstandsfunnene er at de er funnet i enten løsmasser eller svært omrotede lag. Flere av metallgjenstandene er det altså svært vanskelig å bestemme alder på, og det kan derfor ikke utelukkes at enkelte nyere gjenstander har kommet med blant funnene tilhørende S.nr.13896.

Figur 51 Skaft eller beslag, 13896/9, med pent dekorert messingbelegg (Foto: Ruben With)

7.5 GJENSTANDER I BEIN OG STEIN

Det ble funnet to gjenstander av bearbeidet bein i middelalderruinen, den ene en manglekantet knivholk (13896/25) der den lengste siden er glattet og har tydelige slitespor, mens de resterende sidene er dekorert med linjer og sirkler (Figur 52). Den andre gjenstanden var et knekt skaft av hvalrosstann (13896/24), også med linjedekor.

Når det gjelder gjenstander i stein ble det funnet flere fragmenter av kvernsteiner (13896/74) i glimmerskifer og granatglimmerskifer, kun ett kan nærmere bestemmes til kantfragment av overligger, trolig fra Saltdal. Det ble også funnet en baksthelle i skifer med rifler på begge sidene (13896/71) og tre fragmenter av bakstheller (13896/75), ett

bryne og syv fragmenter av bryner (13896/72), et snøresøkke i kleber (13896/69, figur 53), et ovalt garnsøkke av fyllitt (13896/68) og et triangulært garnsøkke eller vevlodd i skifer (13896/70). Flere av gjenstandene ble funnet slik at de muligens kan knyttes til strukturer eller rom i kongsgårdsanlegget, for eksempel ble de fleste brynene funnet i sammenheng med ildstedet og oven i førsteetasjen i A60020. Foruten de nevnte gjenstandene ble det også funnet noe bearbeidet flint. I tillegg til flere avslag, ble det funnet en kjerne, to flekker og en ufullstendig dolk (13896/108-110).

Figur 52 Beslag 13896/25, funnet i rivningsmasser i område 2 (Foto: Anette Sand-Eriksen, Sf154732-34)

Figur 53 Snøresøkke 13896/69 til venstre og den ufullstendige dolken 13896/108 til høyre (Foto: Anette Sand-Eriksen, Sf154382 og Sf154385)

7.6 BRANNGRAV

I branngrava fremkom det under graving et spinnehjul (13897/1) med diameter på 3,2 cm og som er 2,4 cm tykt. Spinnehjulet er av brent leire og har rett basis, hvelvet topp og sideflater sammensatt av en rett og en krum del. Under sålding av massene fremkom det i felt fragmenter av en trelagskam i gevir med to små bronsenagler (13897/2) og flere tenner (13897/6). Flere av kamfragmentene var dekorerte med linjer, i tillegg var fragment et endestykke med prikkdekor på profildelen. Det ble også samlet sammen i alt 2,75 kg keramikkfragmenter fra branngravens urne (13897/3), inkludert noe omkringliggende masser. Disse har blitt tørket og behandlet av konservator ved Arkeologisk museum i

Stavanger, men ikke ytterligere gjennomgått. I felt ble det derimot identifisert og plukket ut noen randskår (13897/5), som trolig tilhører urnen da det virker å være av likt grovmagret og mørkegrått gods. Det var imidlertid noen skår av en tilsynelatende annen type keramikk, også grovmagret, men med brungrått gods og en side med rødoransje farge, den motsatte med spor etter dekor i form av to riller (13897/4).

Utover gjenstandsfunnene ble det også samlet inn 1950 g beinmaterialet, som ble sendt inn til analyse hos Moesgaard Museum (se del 8.4 og 12.5). I den osteologiske analysen ble det, i tillegg til å identifisert ett fullvoksnt individ påvist ytterlige seks kamfragmenter.

8 NATURVITENSKAPELIGE PRØVER OG ANALYSER

Det ble tatt ut 61 prøver for ulike naturvitenskaplige analyser; 16 kullprøver, 31 makrofossilprøver og 14 mikromorfprøver. Siden makrofossilprøver vil fange opp både kull, korn og frø var prøvestrategien å ta ut flest mulig av de, med tilhørende kullprøver der konteksten tillot spesielt egnede biter. Rachel Ballantyne ved MacDonald Institute for Archaeological Research, University of Cambridge, analyserte i alt 28 makrofossilprøver for Kongsgårdsprosjektet, alle flottert av prosjektstaben enten i felt eller etter endt utgravning. I tillegg identifisert, pakket og videresendte Ballantyne andre egnede prøver for datering. De radiologiske dateringene ble gjennomført av Göran Possnert og Lars Beckel ved Uppsala Universitet. Samtlige mikromorfprøver ble sendt til Richard Macphail, University College London, for preparering og analyse. I tillegg ble beinmaterial fra branngraven analysert av Jakob Kveiborg ved Moesgaard Museum, Afdeling for Konservering og Naturvidenskap.

Følgende er en tabellmessig oversikt over det analyserte prøvematerialet, med et tilhørende sammendrag og tolkning, se vedlegg 12.2 for en fullstendig oversikt over prøver.

8.1 PRØVEMATERIALE TIL DATERING

Tabell 4 Oversikt over prøvene sendt til C14-datering, dateringene er gjort på materiale plukket ut fra makrofossilprøve eller kullprøver.

Lab.nr	P. nr	Materiale	BP	Kalibrert 1σ	Kalibrert 2σ	Kontekst
Ua-57492	P64788	<i>Hordeum vulgare</i>	287 +/- 31	AD 1520-1600	AD 1490-1670	A64740 brent lag i latrine A60025
Ua-57493	P64811	<i>Hordeum vulgare</i>	629 +/- 30	AD 1295-1395	AD 1280-1400	A64792 i ovn A60022A
Ua-57494	P65110	<i>Hordeum vulgare</i>	904 +/- 31	AD 1040-1170	AD 1030-1210	A64870 utenfor døråpning i underetasje
Ua-57495	P66368	<i>Ukjemt</i>	150 +/- 30	AD 1660-1950	AD 1660-1950	A66360 i NV-hjørne av A60010
Ua-57496	P64350	<i>Corylus avellana</i>	3351 +/- 34	BC 1690-1560	BC 1740-1530	A64076 i sjakt A64002 på flate øst for A60020
Ua-57497	P64351	<i>Salix/populus</i>	3228 +/- 32	BC 1520-1445	BC 1610-1430	A64323 i sjakt A64002 på flate øst for A60020
Ua-57498	P66037	<i>Bark med yteved, trolig Pinus</i>	339 +/- 30	AD 1490-1640	AD 1470-1640	A66011 kullinse i latrine A60025
Ua-57499	P66293	<i>Corylus</i>	3612 +/- 33	BC 2025-1930	BC 2120-1880	A66644 i ØV-profil A66264 underetasje

Ua-57500	P66294	<i>Corylus avellana</i> , <i>Hordeum vulgare</i>	904 +/- 31	AD 1040-1170	AD 1030-1210	A65910 i ØV-profil A66264 underetasje
Ua-57501	P66356	<i>Pinus sylvestris</i>	303 +/- 30	AD 1520-1650	AD 1480-1660	A66280 brent lag på nordlig utside av A60010
Ua-57502	P66570	<i>Calluna</i>	195 +/- 30	AD 1660-1930	AD 1640-1920	A66560 i NV-hjørne av underetasje
	P65569	<i>Corylus avellana</i>	Materiale var ikke daterbart			A65550 brannlag i underetasje
Ua-60550	P65569	<i>Pinus</i>	457 +/- 28	AD 1425-1450	1410-1470	I ildsted A60022B
Ua-60551	P62409	<i>Betula</i>	1742 +/- 29	AD 250-335	AD 230-390	A62400 planert lag like ved ildsted A60022B

8.2 MIKROMORFOLOGIANALYSER

Tabell 5 Oversikt over mikromorfprøver og analyseresultater, alle prøvene bortsett fra en er tatt i profiler

PX.nr.	S.nr.	Kontekst	Analysesultat	Tolkning
64347	64002	Område 1, sjakt på flate øst for A60020	<u>Lag 64006</u> : Gråbrun til mørkt gråbrun siltholdig leire, med sort og finkornet kullholdig siltig leire ispedd grus (<7mm). <u>Lag 64076</u> : kompakt sort kullrikt lag av siltig leire, med innslag av veldig mørk gråbrun og litt brun kullholdig siltig leire. Noen få innslag av grus (<3,5mm) og noe trekull (<8mm).	Utvask fra høyereliggende dyrket mark, også mulig spor etter husdyrhold og steinkonstruksjon.
64378	64002	Område 1, sjakt på flate øst for A60020	<u>64323</u> : gråbrun siltig leire, med finkornet sand og noe grus (<8mm), samt forekomster av finkornet trekull (<4mm). <u>64076</u> : mørkt gråbrunt kullrikt lag av siltig leire, innslag av brun siltig leire med skråstilt mindre stein (15-40 mm) og en del grus eller småstein (<28 mm). Mye finkornet trekull (<5mm). Kan være gulv eller uttrekk fra huset, spor etter et mulig lag av steinpakking (muligens tilstede i lag 65130 i profilet rett utenfor døra) over et noe mer gjørmete lag (64323)	
65186	65158	Område 1, øst for A60020, like ved døråpning i underetasjen	<u>Lag 64880</u> : brun siltholdig leire, med noe grus og småstein (<15 mm) gjør den stedvis grålig. Noe innslag røtter og trekull (<5mm). Blandet gjørmete og nedtrampet lag <u>Lag 65130</u> : heterogen, sort kullholdig siltig leire, men noen lommer brunlig siltig leire. Innslag av grus og småstein (>10 mm) og en del trekull (<6mm).	Spor etter gangvei eller inngangsparti (dekket av utvask fra høyereliggende dyrket mark)
65582	65550	Område 1, NØ-hjørne av underetasje i A60020, prøve tatt i overflate av lag	Lagdelt og med tilført sand, grus og mørtel med noe brente skjellfragmenter (fra mollusker, <3mm). Mye aske og svært finkornet trekull (<1mm), mulige beinfragmenter	Mulig spor etter mørtelgulv (bevart av overliggende kalkrik aske og murrester)
66085	65940	Område 1, underetasje i A60020 Liten NS-profil Lag 3 og 5 på tegning 3	<u>Lag 2-3a/3b</u> : En blandet serie av lag, dominert av mørk brun steinholdig siltig leire, gradvis mørkere og meir kullholdig oppover, samt noe mer grus og steinholdig (<25mm). Kullfragmentene er finkornede (<4mm) og blandet med fragmenter av brent granitt (<4mm). <u>Lag 3b</u> : rik på møkk og generelt fosfatrik. <u>Lag 3a</u> : Dominert av varmpåvirket materiale	<u>Gulvnivå</u> : mulig mødding eller en griseinnhengning (3b) samt herdet gulv eller avfall fra ildsted (3a), og trolig spor etter et innendørs avfallsag eller mødding (5)
66089	65940	Lag 3, 4 og 5	<u>Lag 4</u> : Mørk brun silt- og steinholdig leire, med grus og mindre steiner (<15mm), mye fint og noen større biter trekull (<10mm) <u>Lag 5</u> : gjørmete/smussete fosfatrike avsetninger med litt beinrester. I P66089 er laget tidvis noe mørkere brunt, bestående av silt- og steinholdig leire med mye grus (<7mm), ispedd finkornet kull (<2mm) og noen større trekullbiter (<40mm).	
66090	65940	Lag 4		
66410	66092	Område 1 Liten profil på utsiden av A60020s vestmur	<u>Lag 1</u> : mørk brun, muligens varmpåvirket siltig leire (a), med lommer som er mer humusholdig (b) og lommer som er mer kullrike; både trekullbiter (10-40mm) og finkornet kull (<3mm). Også her finnes det spor etter gjødsel.	Spor etter gangvei eller nedtrampet markoverflate
66411	66092	Lagnummer etter tegning 9	<u>Lag 2</u> : grå til mørk brun siltig til humus- og siltholdig leire med finkornet kull (<15mm) og en del beinfragmenter (<12mm) samt spor etter organisk, mineralavleiret gjødsel (kompostering?). <u>Lag 3</u> : kan deles i b) mørk humøs siltig leire med noe grus og mange små beinfragmenter (<1mm), er fostfatrik og har tilfeller av	Kan være fra en byggefase, og med senere spor etter mødding med mat- og

			finkornet trekull (b), mens a) består av grålig brun til mørk brun siltholdig leire med mye grus (<8mm) og trekull (<1,5mm).	slakteavfall, og bruksrester fra ovn
66412	66092		<u>Lag 6:</u> homogen, veldig mørk gråbrun siltholdig leire, med litt fin grus (<2mm) og spor etter finkornet kull. Også deler av in situ podsolprofil. <u>Lag 5:</u> mørk brun siltholdig leire med finkornet kull og mørk brun humøs stein og grusholdig siltig leire (<18mm). Flere større trekullbiter (<7mm). Den kullrike massen er påvirket av fosfatrik drenering, som er forseglet av delvis nedtråkket markoverflate, <u>lag 4:</u> humusholdig siltig leire, med tynne lag av finkornet (<1mm) kullholdig silt og leire med en del grus og mindre steiner (<10mm). <u>Lag 3 og 7:</u> Svakt humøs siltholdig leire, delene som utgjør lag 3 er noe mørke humøse og inneholder litt grus (<7mm). Det er tilfeller av finkornet kull og mulige innslag av fiskebein (<8mm) og planterester (<3,5mm) i prøven	
66289	66264	Område 1 Underetasje i A60020	<u>Lag 4:</u> kompakt mørk gråbrunt silt og leire, ispedd litt grus (2-6mm) og en del finkornet og noen større biter trekull (<7mm), også spor etter gjødsel eller kompostering. Spor etter horisontal steinsetting eller forhøyning <u>Lag 2:</u> grålig brun siltig leire med noe mørke gråbrune områder ispedd finkornet kull og brune svakt humøse områder. Det er en del grus og mindre stein (<25mm) og trekullbiter (<4,5mm) og flekkvis rødlig jordsmonn.	Profilen er karakterisert av en hovedbruksflate eller det som virker å være det originale/ opprinnelig gulv (4) også sport etter mulig steinfundament
66290	66264	Lang ØV-profil, figur 30	<u>Lag 2, 3 og 4:</u> et lag er svakt humøs, gulbrun silt og leire blandet med mørk brun kullrik siltig leire (trolig lag 2 og 4). Det er ispedd noe grus (<7mm), finkornet kull (<2mm) og beinfragmenter (8mm), muligens spor etter slakteavfall. Lag 3 er spesielt rik på beinavfall og dyreavføring (gris?).	Spor etter mødding?
66569	66264	Lagnummer etter tegning 6	<u>Lag 3:</u> Brunt, svakt humøs siltholdig leire med mye grus og medium store skråstilte steiner (<25mm) <u>Lag 2:</u> gråbrunt siltig leire med moderate mengder finkornet kull (<2mm) og en del grus og små stein (<15mm). Noe fosfatrik og spor etter gjødsel/kompostering. <u>Lag 1:</u> Mørk gråbrun siltig leire med mye småstein (<16mm), mulig innslag av varmepåvirket sandstein, svært fint brent mineralsk materiale, små fragmenter brent bein (<1mm) og kull (<0,5mm).	Samme mulige steinfundamentet, som sammen med rivningsmassene (1) tyder på en rampekonstruksjon

8.3 MAKROFOSSILANALYSER

Tabell 6 Oversikt over makrofossilprøver og analyseresultater, organisert etter strukturer og plassering.

PM.nr.	S.nr.	Kontekst	Analyseresultat	Beskrivelse	Tolkning
62258	62250	Branngrav	Kalkbrent kortkalt beinmateriale. Ett korn av havre, tre av bygg og ett ubestemt, samt fragmentert kull av bartrær.	Løse rødlig brungrå masser	Gravgods plasserer den i RT/FVT
63772	63220	Ildsted A60022B	Både kull fra løv- og bartrær. Også to korn av bygg (<i>Hordeum</i>) og et ubestemt	Svært kullholdig brunoransje silt.	Primære bruksfase i høymiddelalderen
64811	64792	Ovn A60022A	35 byggkorn, 14 havrekorn og to ubestemt. 6-radsbygg (<i>Hordeum vulgare</i>) og havre av kultivert type (<i>Avena sativa</i>). Mye ugress som kan knyttes til dyrkbar mark	Heterogent rødlig masse med uklar avgrensning, med spetter av turkis leiere	Primære bruksfase i høymiddelalderen
64302	64150	Ildsted	Forkullet avføring fra geit/sau (ovicaprid) og fiskevirvel. Buskvegetasjon og ved, spor etter borebiller. Både kull fra løv- og bartrær	Steinsatt kullkonsentrasjon like utenfor ytterlivet av A60020s sørmur.	Trolig middelalder. Avføring kan være brensel, mest sannsynlig håndtering av avfall
64349	64006	A64002, sjakt på flaten øst for A60020	Sterilt	Kompakt rødbrunt, silt og leire	Trekull fra hassel og vier er datert til eldre bronsealder
64350	64076		Steril med unntak av et hasselnøttskall og en moderat mengde kull av løvtrær	Sort kullholdig lag av silt og leire	
65351	64323		Sterilt	Gulbrun silt, innslag av grus og sand	

64788	64740	Latrine A60025	Store mengder kull fra nåletrær. Korn av 6-radsbygg (<i>Hordeum vulgare</i>) og mindre antall havrekorn av kultivert type (<i>Avena sativa</i>). Korn er i mindretall i forhold til små ugressfrø	Konsentrasjon av rødbrent sand og mye forkullet og brent materiale.	Sannsynligvis tilhørende bygningens primære bruksfase Også spor av bruk etter brannen i 1368. Materialet har stått åpent lenge nok til å bli kolonisert av insekter før det har blitt brent
401750	64755		Litt trekull, men forkullet insektsuppe og fragmenter fra voksent insekt. Plantematerialet viser et vidt spekter av vill flora	Lik 64740. Funn av brent bein og S13896/9	
66038	64775		Noen få korn av bygg og havre, og det samme vide spekteret av ugressfrø og et «sammenklistrede» bladlignende materiale. Det er også mye trekull fra nåletrær, sporene etter trebiller eller borrebiller.	Lik 64755, men mer omrotet porøst lag, mye varmpåvirket sand og kull	
66037	66011		Noen få korn av bygg og havre, og det samme vide spekteret av ugressfrø og det «sammenklistrede» bladlignende materialet	Kullinse under 64775	
65816	64615	Utside østmur A60020	Mindre enn fem korn	Tettpakket steinkonsentrasjon	Trolig konstruksjons- og/eller bruksfase
65110	64870	Utside østmur A60020, foran døråpning	Mindre enn fem korn	Gulbrunt lag, småstein og noe kull	Trolig konstruksjon eller bruk av bygningen, gangvei / inngangsparti
66293	66644	Underetasje A60020, ØV-profil 66264	Mindre enn fem korn	Gråbrun silt og leire, jevnt med trekull	Mulig opprinnelig gulvnivå
66294	65910		Mindre enn fem korn og forekomst av hasselnøttskall	Brunrød silt, med småstein og kull	
65569	65550	Underetasje A60020, gulvlag/brannlag i NØ-hjørne	Mindre enn fem korn og forekomst av hasselnøttskall. Moderat mengde trekull fra nåletrær og et ugressfrø. Ellers planter fra fuktig gressletter. Trekull fra løvtrær er bedre bevart enn det av nåletrær, fremstår som kvister eller små greiner. Tangfragmenter og stort antall spiralormer (<i>Spirorbis spirorbis</i>).	Kompakt rødoransjet lag med mye aske og finkornet trekull, også sand, grus, mørtel og skjellfragmenter/bein	Spor etter mørtelgulv (Kan være fra brannen i 1698)
66356	66280	A60010 Område 2	Moderat mengde kull fra bartrær, fragmenter av brent bein, samt torv og møkk	Rød varmpåvirket sand og kull	Matavfall; stedet kan ha blitt brukt som ildkilde over flere omganger etter brannen i 1668
66355	66330	A60010 Område 2	Primært sterilt, et lite frø som ikke kan bestemmes og et brent beinfragment	Brun sil med noe kull, i NV-hjørnet av bygningen	
66368	66360	A60010 Område 2	Frø av bjørnebær (<i>Rubus rubus</i>), bringebær (<i>Rubus idaeus</i>) og krekling (<i>Empetrum nigrum</i>), samt spor etter vinranke (<i>Vitis vinifera</i>). Et frø fra enten eple eller pære (<i>Malus/Pyrus</i> sp.), et mulig havrefrø og hasselnøttskall (<i>Corylus avellana</i>). Også spor etter brent fiskebein og ryggvirvler	Kullholdig brannfleck liggende i NV-hjørnet	Sannsynlig spor etter matlagningsone
66570	66560	A60010 Område 2	Spor etter lyngheilandskap, deriblant røsslyng (<i>Calluna vulgaris</i>)	Brannlag fra NV-hjørne	Indikerer at området har vært et vått og næringsfattig
401763	66660, Lag VIIIA	Område 2, Profil A66660 vest for A60030	Et enkelt byggkorn, muligens spor av brent torv pga. funn av jordgryn (<i>Cenococcum geophilum sclerotia</i>). Tre små, ubrente beinfragmenter. Kalkrik aske.	Guloransje silt innslag grunnfjell	
401762	66660, Lag VII		Tilstedeværelse av forkullet sjøgress og ubrente beinfragmenter. Kalkrik aske	Tynt lag med knust kleberstein	Konstruksjonsfase høymiddelalder
401764	66660, Lag VI	Tegning 7	Mye ikke diagnostiserbart beinmateriale. Rygggrad fra gnager og noen fiskebein. Mulig spor etter kalkrik aske. Også spor etter sjøsnegler og sjøgress.	Mørkbrun siltig leire	Mulig spor på spesialisert aktivitet gjennom brenning av tang og tare. Før brannen i 1668

8.4 OSTEOLOGI

Det ble sendt 1950 g brent og fragmentert beinmaterialet fra branngraven til analyse hos Moesgaard Museum (del 12.5). Mesteparten av materialet var mindre enn 1x1 cm, med noen større fragmenter på rundt 2x3 cm. Av dette kunne 10 % identifiseres, primært bestående av kranie- og rørbensfragment, deriblant om lag 15 tannfragmenter, tå- og fingerknokler samt ryggvirvler. Samtlige av de identifiserte fragmentene var humane og ingenting tydet på at det var mer enn ett individ i graven.

Fragmentene var alle lys gråhvite og brent ved >700 °C. En så høy temperatur tilsier en komplett forbrenning av materialet. Brenningen har forårsaket en del kurvelineære transversale frakturer, altså mindre, bøyde tverrgående brudd på de lange rørbeinene, noe som tyder på at knoklene ble brent i frisk tilstand.

Ingen av knokkelementene brukt til å bedømme kjønn er bevart eller identifisert i beinmaterialet, og den gravlagtes kjønn lar seg derfor ikke bestemme. Materialets fragmentariske tilstand vanskeliggjør også aldersbestemmelsen, men her er det likevel noen holdepunkter. Selv om alle tannkronene er borte, så er det flere tannrøtter bevart, hvorav noen tilsynelatende har lukket rotspiss og således indikerer ferdigutviklede tenner. I tillegg indikerer materialets smalede vekt på knappe to kilo om et mer eller mindre fullt utviklet individ, noe flere av kraniefragmentene ytterligere bekrefter. Av de 70 fragmentene fra skalletaket har 30 stk. deler av kraniesuturene bevart. Flere av disse viser tegn på begynnende fusjon, noe som ofte skjer rundt 20–25årsalderen, og slike suturfusjoner forsvinner etter hvert som man blir eldre (ca.+60–70år). Suturefragmentene indikerer dermed at den gravlagte var en voksen person av ukjent kjønn, som var eldre enn 20 år og noe yngre enn 60–70 år (Kveiborg 2018).

8.5 SAMMENDRAG

Samlet gir de naturvitenskaplige analyseresultatene flere klare indikasjoner og i enkelte tilfeller svar på flere av undersøkelsens problemstillinger omkring aktiviteter, bruk og faser, og ikke minst datering.

De eldste dateringene, 2120–1880 f.Kr. (Ua-57499), 1740–1530 f.Kr. (Ua-57496), og 1610–1430 f.Kr. (Ua-57497), viser at det har vært jordbruksaktivitet i området siden overgangen mellom yngre steinalder og eldre bronsealder. Dyrking og bearbeiding av korn har fortsatt i jernalderen, med funn av både bygg og havre i kremasjonsgraven fra romertid. Funn av 6-radsbygg (*Hordeum vulgare*) og diagnostiske havreagner (*Avena*) bekrefter at det dreier seg om dyrket korn og ikke bare viltvoksende kornarter (Ballantyne 2018). De fleste prøvene inneholdt korn og frø, men mengdene varierte fra mindre enn fem som ikke kan identifiseres til påvisning av 35 korn av bygg og 14 korn av havre. Sistnevnt fra ovnen som ble datert til 1280–1400 e.Kr. (Ua-57493). Generelt er plantematerialets bevaringstilstand svært god, noe som trolig skyldes at det enten ble begravd raskt eller beskyttet mot forvitring og nedbrytning gjennom vær, vind, nedtramping o.l. av bevarte steinvegger (Ballantyne 2018).

Utover kornene ble det påvist et vidt spekter av vill flora som gjerne finnes i dyrkbar jord (Ballantyne 2018); som vassarve (*Stellaria media*), meldestokk (*Chenopodium album*) og linbendel (*Spergula arvensis*), så vel som arter mer vanlig på pløyde jorder; som hønsegras

(*Persicaria maculos*) og frø fra syreslekta (*Rumex*). Flere av disse plantene trives under gjødslede forhold, men samlet indikerer de at det kultiverte området omkring kongsgårdanlegget har vært relativt vått og næringsfattig. Dette er støttet av påviste frø fra planter som gjerne vokser på fuktig gressletter; som smalkjempe (*Plantago lanceolata*), knegress (*Danthonia decumbens*) og halvgressplanter fra starrslekta (*Carex* sp.). Flere av prøvene viste også tydelige spor etter utnyttelse av lyngheilandskapet, her representert gjennom funn av frø fra krekling (*Empetrum nigrum*) og stilker av røsslyng (*Calluna vulgaris*). Utover krekling ble det med sikkerhet også spist bjørnebær (*Rubus rubus*), bringebær (*Rubus idaeus*) og enten eple eller pære (*Malus/Pyrus* sp.). Alle frøene som stammer fra frukt og bær er funnet i kontekster knyttet til A60010, men er yngre enn middelalder og må stamme fra bruken av området etter at bygningen var ødelagt.

Inne på område 2 ble det også funnet spor etter en mulig spesialisert aktivitet gjennom innsamling og brenning av tang og tare. Det er ikke helt sikkert hva dette kan representere, men alternativer er produksjon av svart salt eller sjøgressaske brukt som flussmiddel (Ballantyne 2018). En prøve herfra er datert til 1480–1660 e.Kr. (Ua-57501). Mikromorfologianalysene gir også indikasjoner på ulike aktiviteter, for eksempel viser en prøveserie fra en profil vest for A60020 på område 1, altså vendt innover mot gårdsplassen mellom A60010 og Olavskirka, tegn på at et torvlagt område har blitt regelmessig tråkket på over en periode. Dette kan muligens knyttes til bygningens konstruksjonsfase. Stedet har deretter blitt omgjort eller brukt som mødding, hvor det blant annet har blitt dumpet fiskeslo. Det er også spor etter avfall etter matlaging, hvor for eksempel beinfragmenter med redusert kalsiuminnhold indikerer koking (Macphail 2018; jf. Pearce and Luff 1994; Macphail and Goldberg 2017:380, 384). Disse observasjonene kan vise at det er påført masser mellom kirka og A60010, da det er vanskelig å se for seg primær deponering av avfall i området. Muligens har det blitt hentet masser et annet sted fra for å planere under et gulv eller en hellelegning.

Analyseresultatene av prøvene fra underetasjen i A60020 gir også indikasjoner omkring mulige romkonstruksjonen og bruk. I det nordøstlige hjørne, under et aske- og kullblandet lag, var det spor etter et mørtelgulv, eventuelt fundament for et ildsted. Lignende observasjoner andre steder antas å representere «relatively high status domestic space use» (Macphail 2018:6; se også Macphail 2005; Shelley 2005), noe som i dette tilfellet ikke harmonerer helt med andre indikasjoner på bruken av rommet som lager. Det ene profilet (C65940) i underetasjen viser også spor etter det mulige gulvet, her indikerer i tillegg spor etter avføring og annet fosfatrik tilført materiale at området kan ha fungert som mødding i en periode eller eventuelt en midlertidig dyreinnhengning. Profilet som går tvers gjennom hele underetasjen i østlig retning til den møter døråpninga (C66264), viser spor etter dannelsen av et slags gulvnivå med trampet jord og kullfragmenter, som så er etterfulgte av en slags forhøyet leiregulvkonstruksjon, datert til 1030-1210 e.Kr. (Ua-57500), og som etter all sannsynlighet gjenspeiler denne første bruken av området som en konstruksjon. Laget under dette er en av de tidligere nevnte indikasjonene på gammelåker, datert til 2120-1880 f.Kr. (Ua-57499). Her ble det også påvist spor etter gjødsel eller kompostering, mens det ble funnet spor etter husdyrhold i det andre området med påvist gammelåker, nemlig i søkesjakta på flaten øst for A60020. I mellom søkesjakten og A60020, like utenfor døråpninga i underetasjen, viste mikromorfologiprøven også spor etter et nedtråkket inngangsparti (Macphail 2018). Dette har trolig dannet en sti eller vei ned mot

havneområdet i øst, og en prøve like utenfor døråpninga ble datert til 1030-1210 e.Kr. (Ua-57494).

Trekullmaterialet er dominert av fragmenter fra stammer av nåletrær, men det forekom også løvtrær, da primært av mindre greiner eller kvister av eik og ask. Sistnevnte kan tyde på at det var styvinger i området- Flere av trekullbitene viser spor etter «wood boring insects» (Ballantyne 2018). Selv om det ikke er mulig å avgjøre hvilke(n) type borrebiller som har forårsaket skaden på treverket, er det sannsynlig at det er snakk om en av artene som lever av bygningsvirke og tremøbler, som for eksempel mit og mott. I Norge holder de seg gjerne til sjønære bygninger, siden de er vare for kalde vintre og trives i de mest vintermilde områdene nærme havet. Trekull forekommer i flere av prøvene, men ble primært påvist i strukturer som ildsted eller brannlag. I førstnevnte ble det i ett tilfelle funnet sammen med forkullet møkk fra sau eller geit. Det er ikke uvanlig at dyremøkk har blitt bruk som brensel (Charles 1998), men med den hyppige forekomsten av trekull i prøvematerialet virker dette som en usannsynlig forklaring for Avaldsnes, det bør antagelig heller ses på som en form for avfallshåndtering (jf. Ballantyne 2018). Funnene av møkk fra geiter/sauer viser også at det har vært beitedyr på gården. Disse har nok holdt den naturlige tilveksten av busker/trær i området på et minimum, så de nevnte styvingstrær kan ha blitt produsert som dyrefor til bruk når beitet var dårlig, samtidig som det kan ha levert brensel og virke dersom de fikk vokse noen år mellom hver styving.

Spor etter det som virker som ekskrementer, eventuelt avfall fra stall eller fjøs, ble også funnet i latrina i form av løv- eller bladlignende «sammenklistrede» materiale. I mellom ulike lag også ble funnet korn og frø. Materialet har muligens blitt brent av hygieniske årsaker, eller vært i bygningen under en brann. Det var såpass fuktig og kompakt at det ikke har blitt fullstendig forbrent. Funn av forkullede insekter og pupper tyder på at det har lagt åpent og råtnet lenge nok til å bli kolonisert av tovinger (*Diptera*). Det foreligger to dateringer til 1470–1640 e.Kr. (Ua-57498) og 1490–1670 e.Kr. (Ua-57492) fra strukturen.

9 TOLKNING AV LOKALITETEN I LYS AV STRUKTURER OG FUNN

Utgravningen frembragte ny kunnskap om middelalderruinen oppdaget i 2012, så vel som kjennskap til og kunnskap om kongsgårdsanlegg på Avaldsnes i høymiddelalderen. Utgravningen klargjorde størrelsen, funksjonene og utformingen på kongsgårdens bygninger, og det større anlegget som sådan. I tillegg kom det frem spor av to faser med etterfølgende prestegård, hvor den første antagelig går tilbake til senmiddelalder. Observasjoner og funn fra utgravninger fastslo at den første fasen har fortsatt å bruke deler av kongsgårdens bygninger. Utgravningen fant ingen spor etter brudd eller indikasjoner på oppholde mellom de to prestegårdsfasene, så den må ha fortsatt frem til den store brannen i 1698. Denne innledet den andre fasen, da en ny prestegård med flere bygninger og et større hageanlegg ble anlagt på stedet og vært i bruk til utpå tidlig 1900-tall.

Det ble også gjort funn og observasjoner knyttet til bruken av området før høymiddelalderens kongsgård, men i motsetning til de yngre prestegårdsanleggene kunne de ikke settes i direkte sammenheng med kongsgården. De eldste sporene var dyrkningslag som til dels lå under og på flaten øst for A60020, datert til senneolitikum og eldre bronsealder. Det ble også funnet en kremasjonsgrav fra yngre romertid/folkevandringstid og en kokegrop, liggende kun noen meter fra hverandre i nordlig del av A60020.

Kokegropa ble ikke datert, men basert på dateringer av kokegroper fra utgravningene i 2011-12 er den mest sannsynlig fra mellom 350 f.Kr. og 550 e.Kr. (Bauer 2018a:256). De to har altså omtrent samtidige dateringer, og med tanke på det er påviste flere samtidige graver innenfor en radius på omtrent 200 m (jf. Sjurseike 2001; se også Østmo og Bauer 2018c:229) kan de ha inngått i et større gravfelt i området. Innenfor utgravningsområdene ble det ikke funnet spor som kan direkte knyttes til yngre jernalder og tidlig middelalder, dvs. tiden mellom de nevnte strukturene og byggingen av kongsgården i høymiddelalderen.

Resten av middelalderen på Avaldsnes, og således byggingen og bruken av kongsgårdsanlegget, kan deles i tre faser;

- Den første fasen karakteriseres av de første kjente store steinbygningene på Avaldsnes, Olavskirka og A60010, antageligvis bygget ca. 1250–60 basert på stilistiske trekk, skriftlige kilder og relasjonene til A60020 og A60030.
- Den andre fasen begynner med byggingen av A60020 rundt 1300, antageligvis også A60030, og slutter med ødeleggelsen av kongsgårdsanlegget 1368.
- Dette innleder den tredje fasen, som sannsynligvis har fortsatt inn i etterreformatorisk tid

Begge de to store byggefasene i høymiddelalder representerer utvilsomt store kongelige satsinger, og må sees på bakgrunn av den strategiske beliggenheten på Avaldsnes. Kongsgårdsanlegget ligger orientert inn mot og med god oversikt over både Karmsundet og fastlandet, akkurat der hvor sundet tvinges inn i en trangere passasje. Denne representerer en flaskehals i skipsledens, og kontroll her har ført til kontroll over *Norðvegr* (jf. Skre 2018). Stedet har altså fungert som et bindeledd mellom landet nord for Avaldsnes på den ene siden og kontinentet på den andre siden. For eksempel ble tørrfiske, en av landets viktigste eksportvarer på denne tiden, produsert i nord og solgt i sør. Havnene ved Avaldsnes ligger rett ved den vanskeligste og mest strømutsatte delen av Karmsundet, og byggingen av Olavskirken like ved vitner om en synlig demonstrasjon av kongelig tilstedeværelse og makt. Ikke bare har det gitt oversikt over Karmsundet, men innbar også ytterligere kontrollmuligheter. Det uvanlig store og høye kirketårnet har hatt god utsikt både nordover og sørover langs sundet, men har også til de nærmeste delene av vestsiden av øya, og full oversikt over alle de nærmeste havnene (Sand-Eriksen og Nordlie in press). At utgravningen påviste detaljer og dateringer som antyder at A60010 ble påbegynt eller bygget samtidig som Olavskirka, mens resten av kongsgårdsanlegget er bygget eller påbegynt noen årtier etterpå, forsterker kongens demonstrasjon av makt i området.

I og med at Olavskirka og A60010 kan være bygget samtidig er det interessant å se nærmere på enkelte stilistiske trekk og dateringer ved bygningene. For eksempel har den vestlige døråpning i A60010 og sørportalen i kirkeskipet tilnærmet identiske søylebaser, som i tillegg er prydet med lik hundetannornamentikken (Figur 15). Disse to trekkene gjør det sannsynlig at portalene er utført innenfor samme byggefase, det er heller ikke utenkelig at arbeidet tilhører samme håndverkere. Slik hundetannornament er også kjent fra andre samtidige bygninger, deriblant portalen på Utstein kloster bygget i andre halvdel av 1200-tallet (Ekroll og Stige 2000:130, 133) og korbuen i Vangskirka på Voss fra 1277 (Berg 1977:26–28). A60010 har dermed stilistiske trekk som høyst sannsynlig er utført i sammenheng med eller like etter den allment aksepterte dateringen av Olavskirka til 1250 (jf. Lidén 1999:106, 112–117).

I følge sagaen om kong Håkon IV Håkonsson (r. 1217-1263) skal kongen ha bygget en steinkirke på Avaldsnes (*Hákonar saga Hákonarsonar* [1964]:314), som vi trygt kan anta er den samme som står der i dag. Stilmessig passer vinduene, portalene og murene med hans regjeringstid, særlig den senere delen. Et viktig insentiv for å begynne på prosjektet var det pavelig privilegium kongen fikk i 1247, hvor pave Innocent IV bekreftet kongens rett til å velge geistlige til kirker han selv, hans forfedre og etterfølgere bygget (Bagge 1976:48–49; DN 1:43). Testamentet til hans barnebarn, Håkon V Magnusson (r. 1299-1319), fører imidlertid til tvil om kirken ble ferdig på 1260-tallet. I testamentet, som er skrevet en gang mellom 1312 og 1319, er det avsatt midler tolket å gjelde ferdigstillingen av kirka (Lidén 1999:130; DN 4:128). Dette eksisterer altså en salgs konflikt mellom kildene, men som imidlertid forsvinner dersom vi antar at Håkon Vs testamentet ble skrevet med tanke på bygningsdeler utover de essensielle delene av en kirke. Sagaforfatteren kan for eksempel ha vurdert kor og skip som en ferdig kirke, mens for eksempel det massive kirketårnet kan ha kommet til senere, slik som Lidén har foreslått (1999:131). Dessverre har det opprinnelige tårnet blitt revet helt ned, så det er hverken mulig å vurdere om det var stilhistorisk i tråd med resten av kirken eller murt i forband med den. Mens alle avbildningene som finnes av det gamle tårnet ikke er detaljerte nok. Det har imidlertid også blitt foreslått at Håkon Vs testamentet mente andre bygningsdeler (Lidén 1999:134). På denne tiden fikk kongen pavelige godkjenningen til å holde eget presteskap (Helle 1999:77; DN 1:113). Disse tjente i kirken, mens de trolig arbeidet og bodde i nærheten, sannsynligvis på nylig oppdagede kongsgården Basert på utgravningsresultatene er det også sannsynlig at det var på denne tiden, i det som er den andre byggefasen, at bygningene fra den første byggefasen ble fysisk bundet sammen gjennom forbindelsesmuren A60030, og kongsgården og Olavskirken ble ytterligere bundet.

Muligheten for hvilken funksjon A60010 kan ha hatt er mange, og i forbindelse med at det ble observert murrester inne på kirkegården så sent som på tidlig 1800-tall, ble det spekulert i om det kunne være rester etter kapell, sakristi, skrudhus eller kapittelhus (Lidén 1999:134–135). Flere av disse forslagene er mulig, og den nære plasseringen til Olavskirka gjør det også mulig at A60010 har funger som bolig for kannikene. Det er ikke kjent mange eksempler av slike boliger i Norge, men det har blitt foreslått for en bygning revet i Trondheim på 1940-tallet (Ekroll 1997:135), for bygningene sør for Domkirkeruinen på Hamar (Sæther 1995:78), og for bygninger delvis fjernet uten undersøkelse rundt 1900 i Oslo (Fischer 1936:3, 6). Bygningens form, murverkets tykkelse og størrelse, sammen med at den opprinnelig var frittstående, sannsynliggjør derimot også muligheten for at det er snakk om et tårn (R. Meyer pers kom, 14.8.2017, befaring av ruin). Frittstående tårn nær kirker er kjent fra andre middelalderanlegg. Disse kan ha hatt en forsvarsfunksjon, men også fungert som kapell, klokketårn eller lager for verdier tilhørende kirken, eventuelt en kombinasjon av nevnte funksjoner. Tårn av tilsvarende størrelse og form blir ofte kalt et *kastal*, som i middelalderen var en vanlig nordisk betegnelse på forsvarsbygninger, men som i nyere tid har blitt knyttet til frittstående forsvarstårn (Eriksson 1995:13–14; Lovén 1996:36). Flere eksempler i Sverige viser at slike kastal ble bygget ved kirker fordi de ga en strategisk forsvarsfunksjon og fordi de var sikre oppbevaringssteder (Lovén 1996:365–366). Ved nærmere ettersyn er det flere likhetstrekk mellom disse svenske kastalene og A60010 på Avaldsnes (for detaljer om de svenske eksemplene se Lovén 1996:366–70). For eksempel omtrent nøyaktig samme grunnplan og murtykkelse, men også flere av de svenske eksemplene ligget ved særlig påkostede kirker, alltid på sørsiden, og de fleste ved kirker plassert ved viktige ferdselsårer. Noen slike bygninger har også eksistert i Norge,

som for eksempel ved Stavanger Domkirke og ved elvebredden i Trondheim (Ekroll 1997:134-135, 144). Som på Avaldsnes, er de andre kjente eksemplene fra Norges også plassert nær havneområder. Selv om slike tårn kan ha hatt flere funksjoner, har den strategiske og sentrale plasseringen ledet til at de har blitt tolket mot å inneha en kommunikativ og administrativ rolle. Denne kan, for eksempel, være koblet til innsamling og sikker oppbevaring av kongens inntekter, deriblant sakøre, landskyld og leidangskatt.

Selv om det ikke mulig å sikkert fastslå om A60010 har hatt funksjon som et kastal, er plasseringen på Avaldsnes, akkurat hvor Karmsundet går inn i en trangere passasje, ideell i henhold til en slik tolkning. Det kan derimot ikke utelukkes at A60010 helt eller delvis har endret funksjon over tid. Det eneste som kan sis sikkert er at de undersøkte delene av fundamentet viste at de var bredere enn selve muren, noe som ikke var tilfelle for A60020. Dette ga murverket til A60010 et mer solid inntrykk og tyder på at bygningen har vært planlagt høyere enn A60020. Om dette er et resultat av at man har hatt større vilje til å investere tid og ressurser i A60010, eller det kan være et utslag av aldersforskjellen er derimot uvisst. Uavhengig av årsaken, er det sannsynlig at fundamentene til A60010 faktisk hadde større bæreevne, som i tillegg til et breddemål omtrent en meter mindre enn A60020, gjør at (den potensielle) høyden til A60010 åpenbart har vært større enn A60020. Dessverre er det ingen bevarte spor i murverket eller i lagene inne i bygningen som kan bidra til å oppklare funksjonen eller eventuelle endringer i den; all eldre stratigrafi viste seg å være ødelagt av etterreformatorisk begravelse, og ingen spor av gulv eller indre konstruksjoner er bevart. Plasseringen av minst to innganger på bakkenivå indikerer derimot at forsvar ikke var primærfunksjonen til A60010; likevel er begge de bevarte dørene påfallende smale sammenlignet med dørene i både Olavskirka og i A60020. Et annet moment det må tas hensyn til er at bygningen i seg selv ville ha vært enklere å forsvare som frittstående enn bygget sammen med A60020. For om mannskapet ikke var stort nok til å forsvare bygningene, ville angripere enkelt ta seg fra den ene til den andre om de var forbundet. At A60010 opprinnelig har vært frittstående, men så fått A60020 bygget inntil seg i sør og blitt forbundet med Olavskirka i nord gjennom en mur, med en potensiell passasje over bakkenivå, viser at det er sannsynlig at A60010 delvis eller helt har endret funksjon i forbindelse med den andre byggefasen.

Første og andre byggefase trengte nødvendigvis ikke å ha vært helt adskilt, og en nøyaktig datering av overgangen er derimot hverken mulig eller nødvendig for forståelsen av kongsgården. Det er imidlertid sannsynlig at byggearbeidet i den første fasen begynte rundt 1250 og var ferdig rundt 1275, en innsnevring muliggjort på bakgrunn av de stilistiske trekkene nevnt ovenfor, mens dateringer og observasjoner fra A60020 antyder at den andre fasen begynner rundt 1300. En C14-datering på et byggkorn fra ovnen i bygningens førsteetasje ga resultatet 1295–1395 e.Kr. (Ua-57493), en datering støttet av de tre mynter funnet i et planert gulvlag tilhørende ildstedet noen meter lengre nord. Myntene er engelsk sterling av type Long Cross, sannsynligvis tilhørende Edvard I eller Edvard II, således preget mellom 1279 og 1327. Myntene støtter den antatte primære brukstiden av kongsgården legget til årtiene rundt år 1300.

I og med at det ikke er bevart puss eller kalking på de eksponerte murflatene til A60010, og murverket ved støtfuge ikke lot seg demontere, er det derimot ikke mulig å si om A60010 var helt eller delvis ferdigstilt før neste byggefase. Den utstrakte og hyppige bruken av pinningen i murverket til A60020 i forhold til A60010 og Olavskirka (Figur 24)

peker imidlertid mot at A60020 har blitt oppført etter de to andre bygningene. Som følge av at steinene jevnt over blir mindre regelmessige i form, pga. mindre bearbeiding, mindre kritisk utvalg og økende tendens til å sette stein på høykant, økte nemlig bruken av pinningsstein utover 1200-tallet (jf. Ekroll 1997:85-86; A. T. Hommedal pers kom 21.0.2017, befarings av ruin). Så mens byggingen av Olavskirka, og sannsynligvis A60010 kan ses i lys av at kong Håkon IV Håkonsson og hans etterfølgere fikk patronatsrett av Pave Innocent IV i 1247, kan nødvendigheten av et enda større kongsgårdsanlegg ha blitt forsterket av at Pave Clemens V i 1308 tillot kong Håkon V Magnusson å holde eget presteskap. Samlet vitner det om oppbyggingen av et administrativt sentrum med viktige funksjoner i kongens riksstyring på Avaldsnes (Helle 1999: 67-83, 97), og byggingen av A60020 må ses som en viktig del av dette. Ikke bare fungerte bygningen som kongelig residens, men den også huset den kongelige kapellgeistlighet; som i tillegg til sine religiøse tjenester, var kongens lojale rådgivere og administrerte hans inntekter.

Kapellgeistligheten og andre som arbeidet og oppholdt seg ved kongsgården trengte ikke bare losji, men også kost. Utgravningsresultatene viser at store deler av de bevarte delene av A60020 må ses i sammenheng med matlaging og lagring. Det ble blant annet funnet konkrete spor etter en matlagingssone i førsteetasjen, gjennom restene av en ovn. Selv om ovnen ikke er tilstrekkelig bevart til å sikkert avgjøre størrelse, form eller funksjon, er det flere observasjoner som gir gode indikasjoner. For eksempel ble utgravningens største konsentrasjon av korn funnet i fyllmassene til det bevarte ovnskammer. Dette er derimot plassert for nærme bakken for at det rent praktisk går an å lage mat i det og har mest sannsynlig vært et brenningskammer, mens selve matlagingen har foregått et nivå over. Gjenstandsfunn støtter tolkningen av denne delen av A60020 som en matlagingssone. For eksempel ble det funnet baksthyller (13896/71 og 13896/75), som tyder på at ovnen har blitt brukt til å bake flatebrød (jf. Weber 1989:7). For selv om ingen ble funnet i direkte tilknytning til ovnen, ble de, sammen med flere fragmenter av kvernstein (13896/74) og bryner (13896/72), utelukkende funnet i nærheten av ovnen og ildstedet litt lengre nord i første etasje. Også rommet sørøst for ovnen bør ses i sammenheng med mat, men her mest sannsynlig til oppbevaring. I tillegg er det også spor etter en krypkjeller under dette rommet, som på bakgrunn av størrelsen og utformingen må ha hatt en ren praktisk funksjon. Rommet har nok vært en måte å utnytte de naturlige formasjoner, kjent fra blant annet kjellerrommene i Håkonshallen i Bergen (Ekroll 1997:136; Fischer og Fischer 1980:128). Underetasjen har også fungert som et lagerrom; en tolkning som på bakgrunn av den brede døråpningen og orienteringen ned mot havna allerede ble presentert etter utgravningen i 2012. Funn av en rampekonstruksjon under utgravningen i 2017 støtter denne tolkningen. Sammen med den brede døråpningen ville rampekonstruksjonen gjort det enkelt å trille vogner eller tønner inn og ut av rommet, samtidig som den forklarer de store forskjellene i sokkelhøyden, som i vest lå 20 til 40 cm høyere enn i øst.

Selv om det ikke ble funnet noen direkte spor etter flere etasjer enn underetasjen og førsteetasjen, tillater dimensjonene på murverket minst en overetasje i stein, sannsynligvis også flere, enten i stein eller tre. Dette, i tillegg til at ovnen i førsteetasjen er plassert mot midten av bygningen i et forholdsvis lite rom, har ført til den alternative arbeidshypotesen om ovnen som del av et hypokaust system som varmet opp de øvre etasjer gjennom et rørsystem. Dette impliserer derimot et kompleks murverk, noe det ikke ble gjort observasjoner av eller funnet indikasjoner på under utgravningen. Selv om ovner for matlaging som oftest blir plassert mot ytterveggene finnes det andre eksempler på ovner

plassert mot en indre skillevegg, som Olavsklosteret i Oslo fra 1239 (A. T. Hommedal pers kom 21.0.2017, befaring av ruin; Hommedal 1984:85, 90). Med tanke på alle de andre indikasjoner omkring matlaging og lagring er det derfor mer sannsynlig at ovnen og førsteetasjen generelt skal se som en matlagingssone. Dette sannsynliggjør også at de øvre etasjene må hatt funksjon som kongelig residens, med soveværelse og hall. Som en viktig del av kongens administrasjon, ville det nok også ha vært avsatt en del til kapellgeistligheten. Deriblant ett eller flere arbeidsrom, eventuelt sovekammer og oppholdsrom. Sistnevnte kan også ha vært i førsteetasjen. Funn av klebersteiner og fragmenter (f.eks. 13896/11 og 13896/13) i nærheten av ildstedet kan tyde på strukturen har vært en større, muligens dekorativ konstruksjon. Det som er bevart av ildstedet tyder på at det har hatt en vegg mot øst og nord, men vært åpen mot sør og vest. At det ble funnet en hellelegging vest for ildstedet og et planert gulvnivå hvor hellene har blitt fjernet i sør, sannsynliggjør at området fra rommene i sør og til ildstedet har utgjort et større rom på minst 4,5 x 8,5 m. Om ildstedet har fungert som en indre skillevegg mot nord av kan rommet derimot ha vært mye større – det er for eksempel 11 meter til utgravningsområdets ytterkant og hele 26 meter til A60020 møter A60010.

Samtidig med eller like rundt byggingen av A60020, ble også forbindelsesmuren A60030 bygget. Som nevnt tidligere kan den potensielt ha støttet en passasje over bakkenivå, en tolkning forslått tidligere av Lidén (1999:121) på grunnlag av uregelmessigheter i korveggen. Bagge (1976:172) derimot, tolket uregelmessighetene som spor av en forlengelse av koret mot øst, mens både Bauer (2018b:295) og Lidén (1999:130) mente det kunne indikere at grindverksvinduene i koret er sekundære. Det første forslaget er lite overbevisende, da det ikke finnes tilsvarende spor i korets nordmur, mens det andre forslaget er usikkert. Utover å søke etter en forklaring på bruddet i muren er det ingen grunn til å anta at grindverksvinduene er yngre enn kirka, for både byggemåten og stilen er fullt forenlig med tiden rundt 1250 (Lidén 1999:123–125; Ekroll og Stige 2000:136). Det finnes heller ikke tilsvarende spor av brudd i muren vest for grindverksvinduene, og etter oppdagelsen av forbindelsesmuren virker det mer sannsynlig at det har vært en åpning i muren øst for bruddet, altså rett over korportalen. Uregelmessigheten vil i så fall skyldes gjenmuringen av denne åpningen. Oppdagelsen av A60010 støtter tolkningen, og uten sikre spor av en samtidig bygning sør for koret ville det være vanskelig å godta forslaget om en passasje inn i koret over bakkenivå. Det er i tillegg to ytterligere indikasjoner på at dette er reelle muligheter; nemlig at kordøra slår ut og at portalen er mer dekorert på innsiden enn på utsiden, bygningstrekk som visstnok skal være uvanlig i middelalderbygninger (Lidén 1999:135), men som kan tyde på at det har vært et rom foran kordøra. Mangelen på en mur vest for A60030 vanskeliggjør derimot tolkningen noe, men det kan likevel ha vært en vegg av tre i vest, uten større fundamenter. Dette ville forklare mangelen på en parallell mur vest for A60030, og ikke minst det at kordøra slo ut. Dersom etasjen over også var delvis av tre ville det ikke stille like store krav til bæreevnen i første etasjen. Et slikt rom og en passasje mellom Olavskirken og A60010 ville holdt presteskapet som brukte bygningene daglig tørre, og unngått at det ble dratt med søle inn i bygningene. Ikke minst ville det også ha vært et statussymbol, som ga privat tilgang til deler av kirka som ikke var tilgjengelig for allmennheten, så vel som ha fungert som fluktvei om nødvendig.

Samlet utgjorde steinbygningene undersøkt i 2017 østfløyen i kongsgårdanlegget, og sammen med kirka dannet en avgrensning mot nord og øst. De har også avgrenset gårdsplassområdet i de nevnte retningene, mens undersøkelsene i 2011 og 2012 fant mulige

spor av en avgrensning mot vest; en 25 m lang del av en hellelagt gangvei (A32545) ble tolket som tilhørende den høymiddelalderke kongsgården ut fra orientering og plassering (Bauer 2018b:302). Gangveien lå parallelt med A60020, 57 m vest for bygningen og kan ha ledet frem til en inngang i kirketårnet. Fra sørlig ende av A60020 og fem til sørlig del av Olavskirken er det også 57 m, målene indikerer altså et større kvadratisk indre gårdsrom. Her har det nok vært flere bygninger i tre, men som det ikke har blitt funnet spor etter. Det er likevel sannsynlig at det er snakk om bygninger som har huset arbeidere, dyr og råvarer, så vel som ulike verksteder, for eksempel som smeder, trearbeidere, murere og tekstilarbeidere (Figur 54).

Figur 54 Rekonstruksjonsforslag av kongsgårdanlegget og det indre gårdsrommet sett mot nordøst, med karmsundet og havnen i bakgrunnen (Illustrasjon: Arkikon, Ragnar L. Børsheim).

Figur 55 Rekonstruksjonsforslag av kongsgårdanlegget sett fra havna i øst, et storslått skue for alle som fulgte skipsleden gjennom Karmsundet (Illustrasjon: Arkikon, Ragnar L. Børsheim).

En grøft datert til 1299–1394 (Ua-45344) 5 m øst for gangveien, altså inne på den nevnte gårdsplassen, har derimot blitt tolket som å markere en grense mellom gårdsplassen og dyrket mark (Bauer og Østmo 2018b:149). Om denne er samtidig som gangveien betyr det at sistnevnte ligger utenfor gårdsplassen og på dyrket mark, men i og med at gangveien ikke kan dateres direkte er det vanskelig å vurdere om de er samtidige. Grøfta kan derimot antyde at gårdsplassen har blitt utvidet mot vest en gang på 1300-tallet, kanskje forbundet med byggingen av A60020 og A60030.

Samlet har bygningsrestene avdekket i 2017 dannet et 51 m langt murverk, som sammen med koret i Olavskirken har dannet en 70 m langt fasade mot skipsleden og havna i øst (Figur 55). Dette må ha vært et storslått skue for de som kom gjennom Karmsundet, og som med unntak av en mindre steinkirke om lag 1,7 km unna (Haaland 2001:42, 50) var de eneste murbygningene på øya i høymiddelalderen. Kirka har også fungert som nordfløy i anlegget, og det er indikasjoner på at en sørfløy kan ha vært planlagt og så smått påbegynt. Spesielt gjelder dette at den vestlige av de to antatte støttemurene først påvist i 2011-12, viste seg etter utgravningen i 2017 å være minst 1 meter lengre. Denne ligger i tillegg på linje med en ytterligere steinkonstruksjon vest for utgravningsområdet i 2017, tolket som et mulig veggfundament i 2012, noe som gjør det mulig at disse faktisk er rester etter den samme konstruksjonen. Deres totale lengde på minst 5,7 m gjør det usannsynlig at murverket kan ha fungert som støttemur. Å tolke det som spor etter en ringmur fra sørvestlige hjørne av A60020 og mot vest er fristende, men krever da en alternativ forklaring på den tilnærmet identiske steinkonstruksjonen mot sør. Om ingen av de har vært støttemurer, kan de være spor etter et ytterligere bygning sørvest for A60020. På bakgrunn av strukturenes tilstand så er det mulig at denne bygningen eller rommet mot sørvest aldri ble ferdigstilt før ødeleggelsen i 1368. Sammen med sporene etter en ytre grense mot vest, kan det likevel tyde på at kongsgårdsanlegget på Avaldsnes hadde et visst slektskap til andre helt eller delvis lukkede anlegg med gårdsplass, som kongsgården og bispeborgen i Oslo, kongsgården og erkebispegården i Bergen, den kongelige borgen i Tønsberg, anlegget som lå ved Steinhuset på Gran, anlegget på Storøya i Tyrifjorden, og kongsgården på Utstein.

Sammen med de andre av kongens gårder langs Karmsundet ble derimot anlegget på Avaldsnes brent og ødelagt av hanseatene i 1368. Utgravningen i 2017 viser derimot at deler av kongsgården var i bruk etter ødeleggelsen og under den første prestegårdsfasen. For eksempel ble trekull fra ildstedet i førsteetasjen til A60020 datert til 1425-1450 (Ua-60551), mens to dateringer fra latrina på utsiden av østmuren, kun noen meter fra ildstedet, har dateringer til 1470–1640 (Ua-57498) og 1490–1670 (Ua-57492). I latrina ble det også funnet en mynt (13896/4), forslått å være en dansk hvid preget under kong Hans, konge i regent i Norge mellom 1483–1513. I bunnen av latrina ble det også funnet en grov skogs- eller snekkerøks, som basert på skafthullet har en grovdateringsramme mellom 1000-1300. Dette tyder på at latrina opprinnelig var del av det høymiddelalderske kongsgårdsanlegget, reist under Norgesveldets storhetstid på 1300-tallet og ødelagt under Hanseatenes stridigheter med kong Håkon VI Magnusson i 1360-årene. Kongsgårdsanlegget omtales derimot aldri direkte i skriftlige kilder, men indikasjonen på at en stor bygningsmasse må ha lagt et sted langs Karmsundet kan forstås ut av Håkon VI's svært høye erstatningskrav på 500 kilo sølv, fremmet etter Hanseatenes ødeleggelser. Kongsgården på Avaldsnes spilte altså en helt sentral rolle i konflikten som bidro til å bringe Norge inn i den 434 år lange unionen og et kongefelleskapet med Danmark som skulle vare frem til 1814.

Etter at unionen ble inngått i 1380 overtok byene helt som administrative sentra. Avaldsnes kom etter hvert i kirkas eie og ble prestegård. Den første prestegårdsfasen har som nevnt gjenbrukt deler av førsteetasjen i A60020, men det var også flere observasjoner som viste at også underetasjen sør i A60020 var i bruk etter 1368. Deriblant den åpenbar sekundære indre støttemuren og steintrappa. Begge sto oppå lag som var yngre enn kjellermurene, noe både stratigrafiske forhold og gjenstandsfunn viste. Dette gjenstandsmaterialet ga inntrykk av å stamme fra 1600-tallet, men det ble ikke gjort funn som åpenbart kunne tilskrives 1800- eller 1900-tallet. Det virker dermed sannsynlig at kjelleren var i bruk frem til den første prestegården brant ned 1698. Den yngre prestegården er avbildet på malerier fra 1700- og 1800-tallet, og disse viser et større prestegårdskompleks med hageanlegg. Selve presteboligen lå delvis over A60020, og der ble den liggende helt frem til da halve gården ble revet på midten av 1800-tallet. Den gjenstående delen fungerte videre som pakterbolig, mens den nye prestegården ble bygget der Nordvegen historiesenter ligger i dag. Først på begynnelsen av 1900-tallet ble den nye pakterboligen bygget i kanten av Kjellerhaugen litt sør for kongsgårdsanlegget. Denne andre prestegårdsfasen var heldig for bevaringen av den sørlige delen av A60020, for siden den ligger i et søkk har påførte masser gjort at murene her lå 2 meter dypere enn de øvrige murene. Prestegårdsfasen og andre nyere inngrep har imidlertid også ført til omroting av gammelt og nytt materiale, spesielt sårbart der jordlagene mellom markoverflaten og grunnfjellet har vært tynne – som i nordlig del av A60020 og området på flaten i vest, hvor gårdsrommet lå.

10 FORMIDLING OG PUBLIKUMSKONTAKT

Det ble gjennomført et todelt formidlingsopplegg i løpet av utgravningen, begge utviklet og arrangert i samarbeid med Nordvegen Historiesenter og formidler Cathrine Glette. Det ene var fem åpne omvisninger hvor besøkende fikk mulighet til å høre utgravningsleder Erlend Nordlie fortelle om arbeidet og funnen så langt, samt mulighet til å komme tettere inn på utgravningen og til å stille spørsmål til arkeologene (Figur 56 og 57). Det møtte opp mellom 100–150 stykker på den første omvisningen 6. juni, noe som var over all forventning og som medførte at det ikke var mulighet å ha alle inne på utgravningsområdet samtidig. Denne ble derfor gjennomført med at de oppmøtte sto på utsiden av de oppsatte gjerdene og med mulighet for å komme inn etter hvert. De påfølgende fire åpne dagene hadde et noe mindre antall, så her var det mulig å gjennomføre noe eller hele omvisningene på innsiden av gjerdet. Det var generell stor interesse og flere uttrykte ønske om mulighet for åpen omvisning utenom vanlig arbeidstid. Dette ble løst med at feltleder Anette Sand-Eriksen holdt to omvisninger under Middelalderdagen på Avaldsnes søndag 27. august. Tirsdag 5. september stilte også Kongsgårdprosjektet opp på Vikingklubben Karmøys historiekveld og holdt en presentasjon av utgravningen og funnene så langt. Her ble det også satt av tid til spørsmål og samtale.

Den andre delen av formidlingsopplegget var «Kongsgårdsruinen ingen visste om» for 7. trinn, med et eget formidlingshefte laget til bruk for lærerne. Disse inneholdt ressurstekster koblet opp mot læreplanmål og spørsmålsoppgaver med svar. Opplegget hadde flere deler, hvor arkeologidelen ble holdt i felt av Anette Sand-Eriksen. Det var opprinnelig planlagt seks omvisningene for 267 elever pluss lærere og andre voksne, men var så populært at Cathrine Glette holdt to ekstraomvisninger for fire skoleklasser fra både 6. og 7. trinn samt 6 omvisninger for til sammen 14 skoleklasser fra ulike videregående skoler. Også Erlend Nordlie hadde en ekstraordinær omvisning for tre skoleklasser fra videregående opplæring.

Det ble både arrangerte opplegg og mer spontane omvisninger for aktører involvert i prosjektet i ulik grad, så vel som regelmessig kontakt med de mange nysgjerrige forbigangerende (både lokale og turister) som benyttet seg av fritidsområdene rundt.

Figur 56 Omvisning av A60020 inne på område 1, Erlend Nordlie peker og forklarer (Foto: Cathrine Glette)

Figur 57 Formidling ved A60010 inne på område 2. Så mange dukket opp noen måtte stå på utsiden av kirkegårdsmuren da det ikke var plass til flere inne på selve kirkegården (Foto: Cathrine Glette)

I tillegg var det svært mye medieomtale omkring utgravningen og funnene, med innslag på NRK og TV Haugaland, samt en reportasje i radioprogrammet MUSEUM på NRK P2 og flere omtaler i lokalavisen og en lengre artikkel i Aftenposten 21. september 2017. Interessen fortsatt også etter utgravningen, med innslag om kongsgården på Avaldsnes i Norge Nå på NRK 17. april 2018, men ikke minst i forbindelse med dronning Sonjas besøk på Avaldsnes 21. juni 2018 (Figur 58 og 59).

Figur 58 Leder for Kongsgårdprosjekter Avaldsnes, professor Dagfinn Skre informerer dronning Sonja og ordfører Jarle Nilsen om utgravningen i 2017 (Foto: Cathrine Glette)

Figur 59 For første gang på 644 år trådte en representant for det norske kongehuset over terskelen til en av bygningen som ble gravet frem i 2017 – til stor interesse for fremmøtte medier (Foto: Cathrine Glette)

11 LITTERATUR

Allaby, M. 2014: *A Dictionary of Zoology*. Fourth Edition. Series: Oxford Paperback Reference. Oxford University Press.

Andås, M. S. 2003: Merker i stein; Om bygghytten ved domkirken på erkebiskop Øysteins tid. *Trondhjemske samlinger* 20030, 25–42.

Bagge, S. 1976: *Den kongelige norske kapellgeistlighet 1150-1319*. Universitetsforlaget, Oslo.

Ballantyne, R., S. Macheridis, E. Lightfoot og A. Williams 2018: Biological remains. I Skre, D. (red.) *Avaldsnes – A Sea Kings' Manor in First-Millennium Western Scandinavia*, s. 455–509. de Gruyter. Berlin.

Ballantyne, R. 2018: *Assessment of plant remains and invertebrates from the 2017 excavations at Avaldsnes*. Upublisert rapport. McDonald Institute for Archaeological Research, University of Cambridge.

Bauer, E. og M. A. Østmo 2013: Rapport Arkeologisk utgravning. Kongsgårdprosjektet Avaldsnes. Avaldsnes prestegård, 86/1, Karmøy kommune, Rogaland. Upublisert rapport, KHM.

Bauer, E., V. Vandrup Martens, E. Nau og T. Berner 2017: Plan for sikring og konservering av middelalderruin. Avaldsnes. Karmøy kommune. *NIKU oppdragsrapport 32/701*. Oslo

Bauer, E. 2018a: Ch. 13 Political and Ritual Aspects of Cooking Pits. I Skre, D. (red.) *Avaldsnes – A Sea Kings' Manor in First-Millennium Western Scandinavia*: 253–275. de Gruyter. Berlin.

Bauer, E. L. 2018b: Ch.: 14 The High-Medieval Royal Manor. I Skre, D. (red.) *Avaldsnes – A Sea Kings' Manor in First-Millennium Western Scandinavia*: 277–307. de Gruyter. Berlin.

Bauer, E. L. 2018c: Ch.: 15 The Post-Medieval Rectory. I Skre, D. (red.) *Avaldsnes – A Sea Kings' Manor in First-Millennium Western Scandinavia*: 309–325. de Gruyter. Berlin.

Bauer, E. L. og M.A. Østmo, 2018a Ch.: 5 Excavations and Surveys 1985-2012. I Skre, D. (red.) *Avaldsnes – A Sea Kings' Manor in First-Millennium Western Scandinavia*: 65–81. de Gruyter. Berlin.

Bauer, E. L. og M. A. Østmo, 2018b: Ch.: 8 Prehistoric Agriculture. I Skre, D. (red.) *Avaldsnes – A Sea Kings' Manor in First-Millennium Western Scandinavia*: 137–155. de Gruyter. Berlin.

Berg, Arne 1977: Voss kyrkje: Vangskyrkjo på Voss. Kirstes Boktrykkeri, Oslo.

Charles, M. 1998: Fodder from dung: the recognition and interpretation of dung-derived plant material from archaeological sites. *Environmental Archaeology*, 1, s. 111–122.

Diplomatarium Norvegicum (DN), https://www.dokpro.uio.no/dipl_norv/diplom_felt.html

Ekroll, Ø. 1997. Med kleber og kalk. Norsk steinbygging i mellomalderen. Det Norske Samlaget, Oslo.

Ekroll, Ø. og M. Stige 2000: *Kirker i Norge. Middelalder i stein*. ARFO, Oslo.

Eriksson, A. L. 1995: *Maktens boningar. Norska riksborgar under medeltiden*. Almqvist & Wiksell International, Stockholm.

Fischer, G. og D. P. Fischer 1980: *Norske Kongeborger Bind 2 Bergenhus*. Gyldendal Norske Forlag, Oslo.

Geis, Hans-Peter 1966: Geologi og petrografi på Nord-Karmøy. I NGU Årbok 1966.

Kveiborg, J. 2018: *Osteologisk rapport over de brænde knogler frå brannggrav 62250, Kongsgårdprosjektet Avaldsnes, prosjektnr. 280141, saksnr. 2009//5750*. Upublisert rapport. Afdeling for konservering og Naturvidenskab, Moesgaard Museum.

Kristoffersen, S. 1984: *En bygningsarkeologisk undersøkelse av erkestolens gård i Bergen*. Upublisert doktogradsavhandling, Universitetet i Bergen

Haaland, K. H. 2001: *Fra Rogalands middelalder. Bygdekirker i stein. Monumenter over fylkets aristokrati*. Solum Forlag, Oslo

Hákonar saga Hákonarsonar [1964]: Sturla Þorðarson, oversatt av Anne Holtsmark. H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard), Oslo.

Hansen, P. 1800: Historiske Efterretninger om Kong Augvald og andre Mærkværdigheder paa Augvaldnæs. *Archiv for Skolevæsenet og Oplysningens Udbredelse i Christiansands Stift* 1, s. 259-268. København.

Harris, E. C. 1979: *Principles of Archaeological Stratigraphy*. Academic Press, London.

Helle, K. 1999: Olavskirken 1250-1350 – sognekirke og kongelig kapell. I *Kongskyrkje ved Nordvegen. Olavskyrkja på Avaldsnes 750 år*, s. 54-103. Lokalhistorisk stiftelse, Aksdal.

Hernæs, P. 1997: *Karmøys historie bind 1*. Dreyer bok, Stavanger.

Hommedal, A. T. 1997. «Dei gløymde romma» i Erkebispegården. I *Spor- fortidsnytt frå Midt-Norge* 1:17-19. Institutt for arkeologi og kulturhistorie, Vitenskapsmuseet. Wennbergs Trykkeri AS, Trondheim.

Lidén, H. E. 1999: Olavskirken på Avaldsnes. I *Kongskyrkje ved Nordvegen. Olavskyrkja på Avaldsnes 750 år*, s. 104-160. Lokalhistorisk stiftelse, Aksdal.

Lidén, Hans-Emil 1974: *Middelalderen bygger i stein*. Universitetsforlaget, Oslo.

Lovén, Christian 1996: *Borgar och befästningar i det medeltida Sverige*. Kungl. vitterhets historie och antikvitets akademien, Stockholm.

Macphail, R. I. 2005: Soil micromorphology and chemistry. I Shelley, A. (red.) *Dragon Hall, King Street, Norwich: Excavation and Survey of a Late Medieval Merchant's Trading Complex*, Report No. 112, s. 175-178. Norwich, East Anglian Archaeology.

Macphail, R. I. og P. Goldberg 2017: *Applied Soils and Micromorphology in Archaeology*. Cambridge University Press, Cambridge.

- Macphail, R. I., J. Linderholm og S. Eriksson 2017: *Åker gård 7/201 (Nye Åker E6), Hamark, Hedmark, Norway: soil micromorphology (including SEM/EDS), chemistry and magnetic susceptibility studies* (report for Cultural history Museum, University of Oslo): Institute of Archaeology, University of London.
- Macphail, R.I. og J. Linderholm 2018: Microstratigraphy (Soil Micromorphology and Microchemistry, Soil Chemistry, and Magnetic Susceptibility). I Skre, D. (red.) *Avaldsnes – A Sea Kings' Manor in First-Millennium Western Scandinavia*, s. 379–420. de Gruyter. Berlin.
- Macphail, R. 2018: *Kongsgårdprosjektet Avaldsnes 2017; Karmøy Municipality, Rogaland, Norway: soil micromorphology including SEM/EDS*. Upublisert rapport, KHM.
- Nordenborg Myhre, L. 1998: Historier fra en annen virkelighet. Fortellinger om bronsealderen ved Karmsundet
- Nordenborg Myhre, L. 2004: Trialectic archaeology, Monuments and space in Southwestern Norway 1700-500 BC.
- Nøttveit, O.M. 2000: Middelalderens våpen fra Vestlandet. Upublisert hovedoppgave i arkeologi. Universitetet i Bergen
- Pearce, J. og R. Luff 1994: The Taphonomy of Cooked Bone. I Luff, R. og P. Rowley Conwy (red.) *Whither Environmental Archaeology*, Oxbow Monograph 38: Oxford, Oxbow, p. 51-56.
- Possner, L. og Beckel 2018: *Resultat av ¹⁴C datering av makrofossil och träkol från Kongsgårdprosjektet Avaldsnes 2017, Avaldsnes, gm. 86 bnr. 1, Rogaland fylke, Karmøy kommune, Norge. (p.1454)*. Upublisert rapport. Uppsala Universitet.
- Sand-Eriksen, A. og E. Nordlie in press: Ch.:6 The Avaldsnes High Medieval Royal Manor. I Skre, D. (red.) *The Avaldsnes Royal Manor Project. Volume 2: Early Kingship in Western Scandinavia*. de Gruyter. Berlin.
- Shelley, A. 2005: *Dragon Hall, King Street, Norwich: Excavation and Survey of a Late Medieval Merchant's Trading Complex*, Report No. 112, s. 206. East Anglian Archaeology, Norwich.
- Shetelig, H. 1912: Vestlandske graver fra jernalderen. *Bergens museums skrifter, Ny række, volum 2:1*. Bergen.
- Skre, D. 2018. Ch.:29 Sea Kings on the Norðvegr. I Skre, D. (red.) *Avaldsnes – A Sea Kings' Manor in First-Millennium Western Scandinavia: 781–797*. de Gruyter. Berlin.
- Skre, D. (red.) 2018: *Avaldsnes – A Sea Kings' Manor in First-Millennium Western Scandinavia*. de Gruyter. Berlin.
- Skre, D. og M. A. Østmo 2008: *Plan for Kongsgårdprosjektet Avaldsnes 2009-2015*. Upublisert prosjektplan, HF's arkiv, Universitetet i Oslo.
- Stamnes, A. A. og E. L. Bauer, 2018: Geophysical Survey. I Skre, D. (red.) *Avaldsnes – A Sea Kings' Manor in First-Millennium Western Scandinavia: 327–378*. de Gruyter. Berlin.
- Stylegar, F. A. et al. 2011: To ansiktsmasker og en ring fra Avaldsnes i Rogaland. Ett svar og flere spørsmål. *Fornvännen* 106: 10-26.

Williams, D. 1973: Flotation at Sīraf. *Antiquity*, 47:288–292.

Østmo, M. A. 2018. Ch.:20 Artefacts from the 2011-12 Excavations. I Skre, D. (red.) *Avaldsnes – A Sea Kings' Manor in First-Millennium Western Scandinavia*: 513–525. de Gruyter. Berlin.

Østmo, M. A. og E. L. Bauer, 2018a. Ch.: 6 Site Periods and Key contexts. I Skre, D. (red.) *Avaldsnes – A Sea Kings' Manor in First-Millennium Western Scandinavia*: 83-101. de Gruyter. Berlin.

Østmo, M. A. og E. L. Bauer, 2018b. Ch.: 7 The Prehistoric Settlement and Buildings. I Skre, D. (red.) *Avaldsnes – A Sea Kings' Manor in First-Millennium Western Scandinavia*: 103-135. de Gruyter. Berlin.

Østmo, M. A. og E. L. Bauer, 2018c. Ch.: 12 Grave Monuments. I Skre, D. (red.) *Avaldsnes – A Sea Kings' Manor in First-Millennium Western Scandinavia*: 227-251. de Gruyter. Berlin.

12 VEDLEGG

12.1 STRUKTURLISTE

A.nr	Navn	Type	Form i flate	Bunn	Sider	Lengde	Bredde	Dybde	Primærfarge	Kompakthet	Avgrensning
61640	Hellelagt trasé	Konstruksjon	Rektangulær			375	245				Skarp
61650	Prestegårdskjeller	Lag	Ujevn			650	550		Mørk brungrå	Plastisk	Diffus
61765	Rivningslag	Lag	Ujevn			600	450		Gråbrunt/grønt	Kompakt	Varierende
61945	Rivningslag	Lag	Ujevn			450	250				Varierende
62060	Hjørnekvader, A60010	Konstruksjon				77	46				
62390	Utvasket brannlag	Lag	Ujevn			125	100	50	Svart	Plastisk	Klar
62250	Branngrav	Konstruksjon	Oval	Avrundet		48	43		Rødlig brungrå	Løs	Klar
62420	Blandet lag	Lag	Oval			390	180				Diffus
62400	Ildsted (A60022B)	Konstruksjon	Oval	Avrundet	Avrundet	40	30	13	Sort	Plastisk	Klar
62445		Konstruksjon	Rektangulær			170	110				Klar
61666	Mulig planert gulvlag	Lag	Rektangulær			320/175	240/130		Brun	Kompakt	Varierende
62310	Ildsted/bål	Konstruksjon	Rund			100	90		Svart	Porøs	Klar
62320	Leirelag	Lag	Rektangulær			160	80		Turkis	Kompakt	Varierende
62340	Leirelag	Lag	Kvadratisk			200	175		Turkis	Kompakt	Varierende
62485	Renne i hellelag	Konstruksjon				280	10,15				
62575	Mulig planert gulvlag	Lag	Ujevn			140	105		Lysebrun	Plastisk	Varierende
62590	Blandet lag	Lag	Rektangulær			300	300		Brunt	Kompakt	
62465	Sekundær trapp	Konstruksjon	Ujevn	Flat		92	66				Klar
62445	Ildsted (A60022B)	Konstruksjon				170	110				Klar
62625	Blandet lag	Lag	Ujevn			320	270		Brun	Løs	Klar
62615	Blandet siltlag	Lag	Kvadratisk	Flat	Lodrette	85	45		Brun		Klar
62560	Steinpakning	Konstruksjon				200	70				Klar
62540	Siltlag	Lag	Ujevn			130	60		Rødbrunt	Kompakt	Varierende
62375	Steinpakning	Konstruksjon	Rektangulær			95	35				Klar

62690	Sandlag, fyllmasser	Lag	Oval	Avrundet	Ujevne	230	145		Grønn	Løs	Varierende
62710	Leirelag, med stein	Lag	Oval			170/130	70/35	20	Grå	Kompakt	Klar
62770	Rivningslag?	Lag	Halvsirkel			230	160		Grå		Varierende
62810	Blandet lag	Lag	Ujevn			180	170		Brun	Plastisk	Klar
62730	Siltlag	Lag	Rektangulær			120	35		Brunsort	Løs	Klar
62750	Mørtellag	Lag	Ujevn			117	26	1-2	Gulbrun	Kompakt	Klar
62830	Rotete hellelag	Lag	Ujevn			400	400				Varierende
62840	Fint hellelag	Lag	Varierende			175	150				Klar
63150	Sokkel, gulv?	Konstruksjon?	Ujevn			95	85				Klar
63160	Siltlag	Lag	Rund			190	130		Brun	Plastisk	Klar
63200	Skillevegg (A60021B)	Konstruksjon	Rektangulær			390	97				Klar
63374	Lag som utgjør den større konstruksjonen A60022A, ildsted	Lag, leire	Ujevn			215	140		Rødbrun	Hard	
64640		Lag, leire	Rektangulær			390	230			Kompakt	
64792		Lag, leire	Kvadratisk			215	150		Rød	Porøs og kompakt	Diffus
64815		Lag, heller og silt	Rektangulær	Skrå	Ulike	95	65		Brun	Løs	Varierende
64850		Lag, kull og silt	Kvadratisk	Ujevn	Ujevne	225	180		Brun	Kompakt	Varierende
63220	Kull-lag	Lag	Ujevn			240	190		Sort	Fjærende	Klar
63630	Blandet lag	Lag	Rektangulær			390	105				Diffus
63075	Sandlag	Lag	Ujevn			75	30				Klar
63805	Matjord	Lag				950	350		Brun		
63810	Blandet gruslag	Lag	Ujevn			620	200		Grønn		
61825	Mur, del av A60010	Konstruksjon				250	100				
63920	Rivningslag	Lag				550	240		Brungrå		
64023	Blandede lag i	Lag				300	110		Brun		
64006	søkesjakt på flate øst for	Lag				400	150		Rødbrun		
64076	A60020	Lag				290	180		Brunsort		

64323		Lag				400	150		Gulbrun		
63970	Skillevegg (A60021A)	Konstruksjon	Rektangulær	Flat	Lodrette	270	80				Klar
64033	Siltlag	Lag	Ujevn			sannsynlig hele underetasjen			Brun	Kompakt	
63990	Blandet gruslag	Lag	Oval			700	270		Rødbrunt		
64115	Rivningslag	Lag	Rektangulær			150/130	40/50				Varierende
64155	Siltlag	Lag	Ujevn			425	190		Rødbrun		Varierende
64165	Grus/stein	Lag	Rektangulær			95	60				Klar
64150	Ildsted	Lag	Rund			130	115		Sort	Plastisk	Klar
64305		Konstruksjon	Avlang			125	47		Kull og stein		Klar
64200	Steinsetting	Konstruksjon	Oval			320	85				Klar
64995	Rivningslag	Lag				150	90	70			
64530	Siltlag	Lag	Triangulær			250	150	20	Brun		
64535	Siltlag	Lag	Triangulær			200	150		Brungul		
64509	Rivningslag	Lag	Ujevn			400	175		Brun	Porøs	Klar
64615	Steinkonsentrasjon	Lag	Ujevn			330	215		Gråbrun		Klar
64630	Mørtellag	Lag	Rektangulær			320	80		Brun	Myk	Klar
64660	Siltlag	Lag	Ujevn			260	240		Brun		
64615	Steinkonsentrasjon, rivningslag	Lag	Ujevn			200	70	40			
64722	Blandet rivningslag	Lag				330	210		Brun		
64750	Siltlag	Lag	Ujevn			350	300		Brun		
64830	Blandet lag	Lag	Ujevn			470	215				
64870	Siltlag	Lag				580	415		Gulbrun	Myk	
64880	Siltlag	Lag				450	500		Rødbrun		
64740	Latrine A60025	Lag	Halvmåne			45	20		Rødsort	Porøs	Klar
64755		Lag	Ujevn			17	7		Brunsort	Porøs	Diffus
64775		Lag, blandet	Ujevn			150	120			Løs	Diffus
64780		Lag	Kvadratisk			55	35				
65945		Konstruksjon	L-forma			113	52				Klar
66011		Lag, kull	Rektangulær			130	75		Sort		Klar

66095		Lag	Ujevn			127	125		Rødbrun		Klar
66761		Kutt i grunnf.	Kvadratisk			152	137				
65010	Steinkonsentrasjon	Lag				190	140				
64995	Siltlag	Lag	Oval			280	115		Brun		
65040	Rivningslag	Lag	Ujevn			415	230		Brun		
65065	Siltlag	Lag	Ujevn			170	90		Grårød		
65090	Blandet lag	Lag	Ujevn			90	80		Brun		
65100	Stein, hellelegging?	Konstruksjon	Kvadratisk			80	70				Diffus
65190	Siltlag	Lag	Oval			400	80		Rødbrun		
65205	Siltlag	Lag				250	115		Gråbrun		
65240	Mørtelblandet silt	Lag	Rektangulær			200	75		Gråbrun	Plastisk	Klar
65275	Kullblandet silt	Lag	Kvadratisk	Skrå		300	215		Brun	Kompakt	
65300	Blandet lag	Lag	Ujevn			220	195		Gulbrun		
65248	Rivningslag	Lag	Oval			210	140		Mørkebrun		
65335	Siltlag	Lag	Oval			150	95		Rødbrun		
64495	Rivningslag	Lag	Ujevn			270	250			Kompakt	
65363	Rivningslag	Lag	L-forma			190/235	160/150		Mørtelgul	Porøs	
65405	Steinkonsentrasjon	Lag	Ujevn			415	125		Gråbrun		
65435	Steinpakning	Lag	Kvadratisk			60	50				
65445	Mørtelblandet	Lag	Oval			90/65	55/40			Løs	
65460	Kullinse	Lag	Ujevn			55	20				
65475	Rivningslag	Lag	Avlang			730	80		Gråbrun		
65480	Mørtel	Lag	Rektangulær			130	35			Løs	
65490	Hellelegging	Konstruksjon	Kvadratisk			290	200				
65520	Siltlag	Lag	L-form			200	145		Gulbrun/gråbrun		Diffus
65530	Rivningslag	Lag	Rektangulær			220	112			Kompakt	
65540	Gulvlag / brannlag i underetasjen Sistnevnte påbegynt 2012	Lag	Ujevn			185	148		Rødoransje og brunt		Skarp
65550		Lag	Ujevn			90/77	85/60		Rødoransje/svart	Sementert	Skarp
65700		Lag	Ujevn			300	175		Rødsvart		Skarp

45915		Lag	Rektangulær			250	230		Rødoransje	Sementert	Skarp
65575	Blandet siltlag	Lag	Rund	Ujevn		175	160		Rødbrun		
65605	Blandet siltlag	Lag	Ujevn			485	155		Lysebrun		
65625	Blandet lag	Lag	Kvadratisk	Ujevn		130	120				
65640	Rivningslag?	Lag	Ujevn			200	125		Grønnbrun	Løs	
65685		Lag	Ujevn			215	135				
65713	Steiner	Konstruksjon	Avlang			259	85				
65830	Blandet mørtellag	Lag	Ujevn			320	235		Brun		
65845		Lag	Ujevn			340	300				
65865	Blandet siltlag	Lag	Rund			325	300		Gulbrun		
65880	Rivningslag	Lag	Rektangulær			240	100		Brungul-sort		Varierende
65890	Blandet mørtellag	Lag	Ujevn			225	130		Brun		Varierende
65910	Blandet siltlag	Lag	Kvadratisk			495	400		Gulbrun		Klar
66045	Mørtellag	Lag	Avlang			740	60		Hvitgul		
66113	Blandet mørtellag	Lag	Ujevn	Ujevn	Skrå	675	125		Hvitbrun	Kompakt	Klar
66150		Lag	Rektangulær			475	130				
66206	Mulig MA grav	Konstruksjon									
66240	Blandet lag	Lag	Ujevn			277	230	1-30	Grå		
66280	Brannflekk	Lag	Ujevn			65	30		Rødsort		Skarp
66330	Siltlag	Lag	Triangulær			165	137		Brun		
66340	Sandlag	Lag	Avlang			200	75		Lysebrun/hvit		
66360	Brannflekk	Lag	Oval			57	41		Sort/oransje	Løs	Klar
66370	Kvader, vestre døråpning A60010	Konstruksjon				58	47				
66390	Siltlag	Lag	Ujevn			170	165		Brun		
66415	Gruslag	Lag	Oval			215	150		Brun		
66435	Rivningslag	Lag	Triangulær			200	190		Grå		
66446	Dørhelle	Konstruksjon				130	60				
66480	Murrester, del av A60010	Konstruksjon				107	58				
66560	Brannlag	Lag	Rektangulær			85	53				

66575	Blandet siltlag	Lag	Kvadratisk			370	263		Brun		Varierende
66590	Blandet siltlag	Lag	Ujevn			365	207	Tykt	Lysebrun		Varierende
66606	Siltlag	Lag	Triangulær			140	136		Lysebrun		
66611	Drenering, 1600-tall	Konstruksjon	Rund			185	140				Klar
66624	Drenering, MA	Konstruksjon	Rektangulær			284	92				Klar
66644		Lag	Halvmåne			350	190				
66655	Rivningslag?	Lag	Avlang			600	90				
66666	Hjørnekvader, A60010	Konstruksjon				85	58				
66670	Mur, A60010	Konstruksjon	Rektangulær			1210	865				Skarp
66750	Murrest, A60020	Konstruksjon	Ujevn			112	74				Klar
66755			Ujevn			140	160				Diffus
66782	3 kutt i grunnfjellet	Konstruksjon	Rektangulær Oval Rund			30 45 16	15 22 15				Skarp
66816			Oval			45	33				
66817	Stein, skråning	Konstruksjon	Rektangulær			44	22				
66844	Teglstein		Rektangulær			23	13				
66859	Kokegrop	Konstruksjon	Oval		Avrundet	150	96		Brunrød		Klar
66877	Steinkonstruksjon, prestegårdskjeller	Konstruksjon	U-formet			365	190				Klar
66934	Hellelegging, prestegårdskjeller	Konstruksjon	Kvadratisk			310	230				Klar
66955		Lag	L-form			117	110				
66977	Dørhelle	Konstruksjon	Rektangulær			145	95				
67126	Murrest, A60020	Konstruksjon	Rektangulær			100	55				
67133	Dørhelle?	Konstruksjon	Rektangulær			84	31				
67142	Terskelstein, vestre døråpning A60010	Konstruksjon	Rektangulær			112	19-38				
67151	Søylebase	Konstruksjon	Rektangulær			45	24				

12.2 PRØVELISTE

AM Prøvenr. 2017/10-	Prøvetype	Intrasis nr.	Kontekst	Nat.vit. prøvenr.	Prøvestatus
1	Kullprøve	60750	60748		Materiale overlevert til AM
2	MOV	60796	46229		Forbrukt
3	MOV	60797	46229		Forbrukt
4	MOV	60798	46229		Forbrukt
5	MOV	60799	46229		Forbrukt
6	MOV	60831	46239		Forbrukt
7	MOV	60832	46239		Forbrukt
8	MOV	60833	46239		Forbrukt
9	MOV	60834	46239		Forbrukt
10	MOV	60835	46239		Forbrukt
11	MOV	60836	46239		Forbrukt
12	Makroprøve	62258	62250		Materiale overlevert til AM
13	Kullprøve	401782	66095		Materiale overlevert til AM
14	Kullprøve	62317	62310		Materiale overlevert til AM
15	Kullprøve	62409	62400	Ua-60551	Materiale overlevert til AM
16	Kullprøve	62612	62575		Materiale overlevert til AM
17	Kullprøve	62688	62310		Materiale overlevert til AM
18	Kullprøve	63627	63220		Materiale overlevert til AM
19	Makroprøve	63772	63220		Forbrukt
20	Makro-/Kullprøve	64302	64150		Materiale overlevert til AM
21	Mikromorfologi	64347	64002		Forbrukt
22	Mikromorfologi	64348	64002		Forbrukt
23	Makroprøve	64349	64006		Forbrukt
24	Makroprøve	64350	64076	Ua-57496	Forbrukt
25	Makroprøve	64351	64323	Ua-57497	Forbrukt
26	Makroprøve	64658	64495		Materiale overlevert til AM
27	Makroprøve	64659	64509		Materiale overlevert til AM
28	Makroprøve	64788	64740	Ua-57492	Materiale overlevert til AM
29	Kullprøve	64789	64740		Materiale overlevert til AM
30	Makroprøve	64791	64740		Materiale overlevert til AM
31	Makroprøve	64811	64713	Ua-57493	Forbrukt
32	Makroprøve	64902	64870		Materiale overlevert til AM
33	Makroprøve	65110	64870	Ua-57494	Forbrukt
34	Mikromorfologi	65186	65185		Forbrukt
35	Makroprøve	65187	65185		Materiale overlevert til AM
36	Makroprøve	65232	65205		Materiale overlevert til AM
37	Prøve	65470	65460		Materiale overlevert til AM
38	Kullprøve	65471	65460		Materiale overlevert til AM
39	Kullprøve	401783	60025		Materiale overlevert til AM
40	Makroprøve	65569	65550	Ua-60550	Materiale overlevert til AM
41	Makroprøve	65571	64740		Materiale overlevert til AM
42	Mikromorfologi	65582	65550		Forbrukt
43	Makro-/Kullprøve	65816	64615		Materiale overlevert til AM

44	Kullprøve	66036	66011		Materiale overlevert til AM
45	Makroprøve	66037	66011	Ua-57498	Materiale overlevert til AM
46	Makroprøve	66038	64775		Materiale overlevert til AM
47	Kullprøve	66084	65940		Materiale overlevert til AM
48	Mikromorfologi	66085	65940		Forbrukt
49	Makroprøve	66087	66082		Materiale overlevert til AM
50	Makroprøve	66088	66082		Materiale overlevert til AM
51	Mikromorfologi	66089	65940		Forbrukt
52	Mikromorfologi	66090	65940		Forbrukt
53	Tåbein	66220	66206		Materiale overlevert til AM
54	Mikromorfologi	66289	66264		Forbrukt
55	Mikromorfologi	66290	66264		Forbrukt
56	Mikromorfologi	66291	66264		Materiale overlevert til AM
57	Makroprøve	66292	66264		Materiale overlevert til AM
58	Makroprøve	66293	66264	Ua-57499	Materiale overlevert til AM
59	Makroprøve	66294	66264	Ua-57500	Forbrukt
60	Makroprøve	66355	66330		Materiale overlevert til AM
61	Makroprøve	66356	66280	Ua-57501	Materiale overlevert til AM
62	Makroprøve	66368	66360	Ua-57495	Materiale overlevert til AM
63	Mikromorfologi	66410	66092		Forbrukt
64	Mikromorfologi	66411	66092		Forbrukt
65	Mikromorfologi	66412	66092		Forbrukt
66	Mikromorfologi	66569	66264		Forbrukt
67	Makroprøve	66570	66560	Ua-57502	Forbrukt
68	Makroprøve	66662	60102		Materiale overlevert til AM
69	Makroprøve	401750	64755		Materiale overlevert til AM
70	Makroprøve	401762	66660		Materiale overlevert til AM
71	Makroprøve	401763	66660		Materiale overlevert til AM
72	Makroprøve	401764	66113		Materiale overlevert til AM

12.3 TILVEKSTTEKST

S13896/1-111

Boplassfunn (gårdsanlegg) fra **middelalder/nyere tid** fra OMRÅDE 1 og OMRÅDE 2, av AVALDSNES (86), KARMØY K., ROGALAND.

1) **Mynt** penny av sølvlegering, var. Long cross.
 England, Edward I (1272-1307) London, sterling 1 g. , North 1991, class 4c, pl.I.17.
Mål: Diam: 1,9 cm. Vekt: 1,0 gram.
Datering: 1272-1307 e.Kr.

2) **Mynt** penny av sølvlegering, var. Long cross.
 England, Edward I (1272-1307) eller Edward II (1307-1327), sterling1 g. North 1991 pl. I.
Mål: Diam: 1,9 cm. Vekt: 1,0 gram.
Datering: 1272-1377 e.Kr.

3) **Mynt** penny av sølvlegering, var. Long cross.
England, Edward I-III (1272-1377), London (?), sterling 0,7 g. North 1991 pl.I.
Mål: Diam: 1,7 cm. Vekt: 0,7 gram.
Datering: 1272-1327 e.Kr.

4) **Mynt** penny av sølvlegering.
England, Edward I-III (1272-1377), sterling 0,6 g, North 1991 pl.I.
Mål: Diam: 1,7 cm. Vekt: 0,6 gram.
Datering: 1272-1377 e.Kr.

5) **Mynt** skilling av sølvlegering. *Antall fragmenter: 6*
Danmark, Frederik III (?) 1648-1670, I skilling ukjent årstall, som Schou 1660 nr. 82. Tre fragmenter stm. 9, 12 og 13 mm, samt noen små smuler.
Datering: 1648-1670 e.Kr.

6) **Mynt** skilling av sølvlegering.
Danmark, Frederik III (1648-1670), København og Lyngby, II skilling 1650, 1,2 g, Schou 1650 nr. 43.
Mål: Diam: 1,8 cm. Vekt: 1,2 gram.
Datering: 1648-1670 e.Kr.

7) **Mynt** skilling av sølvlegering.
Danmark (Norge), Christian V (1670-1699), Kongsberg, II skilling 1698, 1,2 g. Schou 1698 nr. 4
Mål: Diam: 1,7 cm. Vekt: 1,2 gram.
Datering: 1698 e.Kr.

8) **Øks** skjeggøks av jern. *Gjenstandsdeler: hode.*
Skjeggøks av jern, nærmest som Grieg 1944, fig. 93, men med smalere blad og egg. Kraftig forlenget nakke, med rektangulære skafthullfliker både i øvre og nedre kant av skafthullet. L.: 200 mm, egg br.: 84 mm. Nakke h.: 77 mm, nakke br.: 35 mm. Skafthullet er avrundet triangulært, nedre åpning l.: 36 mm, stbr.: 24 mm, øvre åpning l.: 22 mm, br.: 20 mm. Skjegg l.: 93 mm. Fastrustet tre på blad og nakke.
Mål: Stl: 20,3 cm. Stb: 4,0 cm. Sth: 10,6 cm. Vekt: 1766 gram.
Datering: 1200-1300 e.Kr.

9) **Skaft** av messing/jern. *Antall fragmenter: 2*
Skaft av jern med tynt messingbelegg på begge bredsider, limt av to fragmenter. Skaftet er flatt, t.: 3-4 mm, med svakt konkave langsider, br.: 11-13 mm, 9 mm på midten. Skaftet har bølget avslutning, knekt i den andre enden. Dekor i tre felt, ett med tre kryss og to innrammete felt med rettlinjete båndfletninger. Stl: 66 mm.
Mål: Stl: 6,6 cm. Stb: 1,3 cm. Stt: 0,4 cm. Vekt: 16,70 gram.

10) **Bygningsstein** av kleber. *Gjenstandsdeler: Veggstein.*
Hugget kleberstein, knekt. Trolig veggstein med sotet visflate. Bumerker og mulig steinhuggermerke.
Mål: L: 39,0 cm. B: 26,0 cm. T: 10,5 cm.

11) **Bygningsstein** av kleber. *Gjenstandsdeler: Kapitél.*
Søylehode, gurtbue
Mål: L: 32,0 cm. B: 23,0 cm. T: 6,0 cm.

12) Bygningsstein av kleber.

Hugget kvadratisk kleberstein med avrundet hull i senter, diam.: 55-70 mm. Mulig lykt / morter.
Mål: L: 10,0 cm. B: 8,5 cm. T: 8,5 cm. H: 10,0 cm. Vekt: 1403 gram.

13) Bygningsstein av kleber. *Gjenstandsdeler:* Dekorelement.

Pent hugget klebersteinfragment, dekorativt. Seks hugde bølger, mulig spor etter to til.
Skadet/knekt.

Mål: L: 14,0 cm. B: 8,0 cm. T: 3,0 cm. Vekt: 758 gram.

14) Bygningsstein av kleber.

Større avlangt kleberstein, avrundet kanter, grov tekstur..

Mål: L: 33,0 cm. B: 14,0 cm. T: 12,0 cm.

15) Bygningsstein femkantet av kleber. *Gjenstandsdeler:* Dekorelement.

Pent hugget klebersteinsfragment, femkantet. Huggspor/riller på undersiden, baksiden knek.

Mål: L: 10,0 cm. B: 10,0 cm. T: 7,0 cm. Vekt: 1875 gram.

16) Bygningsstein av kleber.

Stor hugget kleberstein, flere profiler. Mulig låsestein til dørhvevlving. Brukket.

Mål: L: 39,0 cm. B: 36,0 cm. T: 18,0 cm.

17) Bygningsstein av kleber. *Gjenstandsdeler:* Skyteskår.

Hugget med profiler, mulig skyteskår. Slitespor.

Mål: L: 42,0 cm. B: 22,0 cm. T: 12,0 cm.

18) Bygningsstein av kleber.

En flate med forheftningsgrop, generelt grov. Mulig svakt bumerke.

Mål: L: 17,0 cm. B: 9,0 cm. T: 4,5 cm. Vekt: 1733 gram.

19) Bygningsstein av kleber. *Gjenstandsdeler:* Dekorelement.

Pent hugget, dekorativt. Buede sider møtes i en spiss. Hugglinjer på underside.

Mål: L: 11,0 cm. B: 11,0 cm. T: 3,5 cm. Vekt: 882 gram.

20) Bygningsstein av kleber. *Gjenstandsdeler:* Veggstein.

Full av bumerker på langside, Forheftningsgroper, 10 stk. Mørtelrester.

Mål: L: 20,0 cm. B: 20,0 cm. T: 7,0 cm. Vekt: 3100 > gram.

21) Bygningsstein av kleber. *Gjenstandsdeler:* Hjørnestein.

Med bumerker.

Mål: L: 16,5 cm. B: 8,0 cm. T: 6,5 cm.

22) Bygningsstein rektangulær av kleber. *Gjenstandsdeler:* Hjørnestein.

Mål: L: 47,0 cm. B: 26,0 cm. T: 26,0 cm. H: 21,0 cm.

23) Teglstein . Antall: 3.

Bygningsstein av tegl. En med spor etter mørtel, en med innskrift. L.: 135-190 , br.: 120-130 , t.: 50-85. Vekt: 2145-2547 g.

24) Skaft av tann, hvalross.

Skaft av hvalrosstann med kvadratisk tverrsnitt, dekorert med to parallelle linjer på alle fire sider. Knekt i ene enden, hvor det er boret inn et festehull, diam.: 7 mm, l.: 27 mm.

Mål: L: 7,0 cm. B: 1,4 cm. T: 1,3 cm. Vekt: 13,10 gram.

25) **Knivskaft** femkantet av bein. *Gjenstandsdeler: Holk. Antall fragmenter: 3*

Tre sammenpassede fragmenter av holk av bein til knivskaft, st. tv.: 15-17 mm. Holken er femkantet med dekor på fire av fem sider. Den femte, lengste siden uten dekor. Feste-hull på begge sider av det skarpeste hjørnet, diam.: 6 mm. Dekor av doble linjer langs kanten med tredoble punktsirkler langs midten, st.diam.: 10 mm. Tvm.: 17-26 mm, stbr.: 20 mm.

Mål: L: 2,5 cm. B: 2,0 cm. H: 2,2 cm. Vekt: 4,75 gram.

26) **Knivskaft** av sølvlegering. *Gjenstandsdeler: Holk.*

Profilert beslag/holk til kniv av sølvlegering med endeskive og to små spiker til festing. St. diam.: 24 mm, minste diam.: 21 mm, l.: 18 mm. Beslaget har seksten små riflede trekanter med spissene delvis krummet over endeskiven. Endeskiven er av gevir (?), t.: 4 mm, br.: 4 mm. Inni beslaget sitter et tynt, sirkulært trespon.

Mål: L: 1,8 cm. Diam: 2,4 cm. Vekt: 6,92 gram.

27) **Remspenne** enkeltspenne av messing, var. rund spenneramme.

Remspenne med rund spenneramme og bevart, bevegelig torn. Ringen er bølget, med elleve konvekskonkave buer, l.: 5 mm, t.: 2-3 mm. Ring ytre diam.: 23 mm. Torn l.: 22 mm.

Mål: Diam: 2,3 cm. Vekt: 2,1 gram.

28) **Krampe** av jern. *Antall fragmenter: 2*

Krampe av jernten med rundt tverrsnitt, diam.: 3 mm, i to sammenpassende fragmenter. Stl.: 24

Mål: L: 2,4 cm. B: 1,3 cm. Vekt: 2,42 gram.

Funnet i lag tolket som gulvlag tilhørende ildsted 62445, dette er det samme stratigrafiske lag som myntene 13896/1-3 er funnet i

29) **Pilspiss** firsidig av jern, var. armbrøstpil.

Armbrøstpil/bolt av jern, med firsidig tverrsnitt, st.: 11x12 mm. L.: 72 mm, hvorav tange 28

Mål: L: 7,2 cm. Stb: 1,2 cm. Stt: 1,1 cm. Vekt: 30,5 gram.

30) **Beslag** rektangulært av kobberlegering. *Antall fragmenter: 2*

Beslag (?) av kobberlegering, rektangulært og flatt, begge ender krummer mot undersiden.

Langsidenes ytterkanter med smalt profilert bånd; midtpartiet med nettingmønster av små innstemplede sirkler/groper, ett stempel har gått tvers gjennom metallet og fem har etterlatt merker på baksiden. Knekt i begge ender, det ene bruddet er skrått. Stl.: 27 mm, br.: 15 mm, t.: 1

Mål: B: 1,5 cm. T: 0,1 cm. Stl: 2,7 cm. Vekt: 2,25 gram.

31) **Beslag** kantbeslag av kobberlegering.

Deformert kantbeslag av bronse med én konveks originalkant. De øvrige kantene er bruddflater.

Ett hull i en bruddkant. Stl.: 50 mm, stbr.: 13 mm, t.: 0,8 mm.

Mål: Stl: 5,0 cm. Stb: 1,3 cm. Stt: 0,1 cm. Vekt: 1,9 gram.

32) **Beslag** båndformet av kobberlegering.

Langt tynt stykke korrodert kobber brettet innover seg selv. Mål er av nåværende form, utbrettet ville gjenstanden vært like under 100 mm. Brukket på alle sider. Ruglete lysgrønn overflate, noen områder med brun patina.

Mål: L: 5,1 cm. B: 4,9 cm. T: 0,1 cm. Vekt: 11,85 gram.

33) **Gryte** av kobberlegering. *Gjenstandsdeler: Veggskår.*

Lett kurvet plate eller skår, med to dekorative halvkuler, diam.: 50 mm, plassert med 15 mm mellomrom. Mulig spor etter fastkorrodert organisk materiale.

Mål: L: 5,7 cm. B: 3,7 cm. T: 0,2 cm. Vekt: 20,62 gram.

34) **Gryte** av kobberlegering. *Gjenstandsdeler:* rand.

En drøy fjerdedel av rand og hals av kobbergryte med markert hals og skrå, fortykket rand, nærmest Grieg 1933, fig. 124. Opprinnelig diameter ca 18 cm. Rand korde l.: 118 mm, sth.: 46

Mål: L: 13,2 cm. B: 4,6 cm. T: 0,4 cm. Vekt: 161,7 gram.

35) **Gryte** m. føtter av kobberlegering. *Gjenstandsdeler:* fot. *Antall fragmenter:* 1

Tresidet, kjegleformet fot til kobberkar/gryte, med litt av karveggen bevart. H.: 27-41 mm, tverrsnitt øverst 23 x 23 x 20 mm.

Mål: Sth: 4,1 cm. Vekt: 40 gram.

36) **Fragment** av kobberlegering. *Antall:* 2.

To ubestemmelige fragment: det ene avlangt med plankonveks form. l.: 52, br.: 17 mm, t.: 7 mm, vekt 9,5 g. Det andre tykk plankonveks form, l.: 26 mm, br.: 16 mm, t.: 11 mm, vekt 11,2 g. En flat og en ujevn/avrundet side.

Vekt: 20,7, samlet gram.

37) **Plate** avlang av kobberlegering. *Gjenstandsdeler:* Fragment.

Avlang, irregulær, svakt bøyd plate. Fragment av noe større. Ene langsiden rett, andre avrundet. Kantene enten knekt eller veldig slitt. Svak sirkulær forhøyning på ene siden, mulig dekorelement.

Mål: L: 3,8 cm. B: 1,7 cm. T: 0,4 cm. Vekt: 8,2 gram.

38) **Fragment** av kobberlegering/jernutfelling.

Uregelmessig firkantet bronsefragment innkapslet i korrosjon.

Mål: L: 4,5 cm. B: 4,3 cm. T: 2,6 cm. Vekt: 59,7 gram.

39) **Fragment** av kobberlegering.

Avlang, ujevn form. En side relativt flat, en ruglete. Kortsidene 40-45 mm, bredden strekker seg henholdsvis 35 og 15 mm innover før den møter en sirkulær utforming, br.: 75 mm, t.: 7-20 mm, primært rundt 15 mm.

Mål: L: 11,5 cm. B: 7,5 cm. T: 2,0 cm. Vekt: 317,66 gram.

40) **Nøkkel** vridlås-nøkkel av jern.

Håndtak total l.: 95 mm. Skaft l.: 65 mm, diam.: 12 mm. Diffus overgang mellom skaft og hode. Hodet l.: 25 mm, diam.: 17 mm. Et utstikkende trekantet øre, ca. 3 mm, rester etter to til. Hodet avsluttes i butt tapp, 8 mm. Skjæret, l.: 24 mm, br.: 8,5 mm, t.: 6 mm, sitter på 4 mm forhøyning. Har to små utstikkende tapper/tenner.

Mål: L: 9,5 cm. B: 2,5 cm. Vekt: 45,33 gram.

41) **Spiker** av jern. *Gjenstandsdeler:* stilk.

Krum spikerstilk, l.: 43 mm, stbr.: 5 mm. Rest av korrosjonsblære i den brede enden.

Mål: L: 4,3 cm. Stb: 0,5 cm.

42) **Plate** irregulært av jern.

Irregulær tynn metallplate, trolig jern. En side glatt og lett konveks, andre korrodert med en ru, ujevn overflate. Tung i forhold til størrelse

Mål: L: 2,2 cm. B: 2,0 cm. T: 0,2 cm. Vekt: 3,7 gram.

43) **Blyfragment** irregulær av bly.

Irregulær klump av bly. Rektangulært avtrykk på ene siden, l.: 22, br.: 12 mm.

Mål: L: 5,7 cm. B: 2,3 cm. T: 2,0 cm. Vekt: 116 gram.

44) Organisk Materiale

Flatt fragment av ubestemmelig organisk materiale.

Mål: L: 1,7 cm. B: 1,5 cm. T: 0,1 cm. Vekt: 0,4 gram.

45) Leirkar av keramikk, var. Østengelsk. *Gjenstandsdal: Skår.*

Lyst finmagret keramikkskår. Gods lyst grått til beige, enkelte sorte prikker. Innside lysrosa med glasurflekke. Utside klar lysgrønn glasur, noen små mørke flekker, dekorert med tre avrundede riller. Svak innovervendt konveks form.

Mål: L: 2,3 cm. B: 2,6 cm. T: 0,4 cm. Vekt: 2,79 gram.

Datering: 1250-1400 e.Kr.

46) Leirkar av keramikk, steintøy, var. Siegburg. *Gjenstandsdal: Skår.*

Lysgrått magret steintøy. Fullstendig sintret, flere synlige hvite partikler som ligner på den lysgrå innsiden. Utsiden har lys brunoransj glasur, mulig saltglasur. Dreiespor og enkelte små mørke flekker.

Mål: L: 4,4 cm. B: 3,3 cm. T: 0,4 cm. Vekt: 7,42 gram.

Datering: 1280-1350 e.Kr

47) Leirkar av keramikk, Steintøy, var. Frechen el. Raeren. *Gjenstandsdal: Skår. Antall fragmenter: 2*

Sekundær brent steintøy, vanskelig å bestemme. Trolig fra middelalder bla. pga. mangel på glasur på innsiden og svart, matt trolig saltglasur på utsiden. Spor etter dreining, ujevn overflate. Godset har en grå grunnfarge, mørkere mot flatene, trolig skyldes brannskade.

Mål: Lite irregulært skår på 1,5 x 1 cm L: 3,0 cm. B: 5,1 cm. T: 0,5 cm. Vekt: 10.98 gram.

Datering: 1066-1537 e.Kr.

48) Leirkar. *Gjenstandsdal: Skår.*

Leirgods, glasert ut- og innside. Sekundært brent, derfor vanskelig å ytterligere bestemme glaur. Krakelert, fra mørkrødlig til gulig nyanse. Ty.: 4-5,5 mm.

Mål: L: 2,9 cm. B: 2,4 cm. T: 0,6 cm. Vekt: 4,32 gram.

Datering: 1066-1537 e.Kr

49) Leirkar av keramikk. *Gjenstandsdal: Skår.*

Finkornet grå keramikk, hardt brent. Klare fine dreiespor. Ytre overflate glattet, litt mørkere enn bruddflatene.

Mål: L: 2,5 cm. B: 2,5 cm. T: 0,5 cm. Vekt: 4 gram.

Datering: 1350-1450 e.Kr

50) Leirkar av keramikk, Steintøy, var. Siegburg. *Gjenstandsdal: Skår.*

Lyst beige steintøy. Matt saltglasur på utsiden, fine dreiespor på innsiden.

Mål: L: 3,8 cm. B: 3,6 cm. T: 0,4 cm. Vekt: 6,52 gram.

Datering: 1350-1500 e.Kr.

51) Leirkar miniatyrbeholder av keramikk, var. Raeren. *Gjenstandsdal: Skår med hank.*

Saltglasert kantfragment av miniatyrbeholder (mulig saltpote eller salvekrukke) med motstående håndtak. Glansfull og gulbrun glaur.

Mål: L: 3,9 cm. B: 3,2 cm. T: 0,4 cm. Vekt: 11,1 gram.

52) Leirkar , var. Raeren. *Gjenstandsdal: Bunnskår. Antall fragmenter: 2*

Grått steintøy, to fragmenter. Skinnende rik saltglasert utside, enkelte mørke flekker. Innside grå

med lysrøde striper. Bunn 42 mm, høyde opp til 18 mm med en vegg som svinger innover. Tydelig dreiespor på undersiden.

Mål: L: 5,6 cm. B: 3,2 cm. T: 0,7 cm. H: 1,8 cm. Vekt: 25,26 gram.

53) **Leirkar** av keramikk, steintøy, var. Siegburg. *Gjenstandsdeler:* Skår.

Skår av mulig Jakobkanne i lysgrått, helsintret steintøy. Tilnærming til bølgefot. Utside mulig glasur.

Mål: L: 6,9 cm. B: 4,6 cm. T: 0,5 cm. Vekt: 28,98 gram.

54) **Leirkar** av keramikk, steintøy, var. Siegburg. *Gjenstandsdeler:* Randskår.

Randskår av lysgrått steintøy. Flere riller/linjer fra dreining. Diam.: ca. 50 mm.

Mål: L: 3,8 cm. B: 4,9 cm. T: 0,5 cm. Vekt: 19,28 gram.

55) **Leirkar**, var. Frechen el. Raeren. *Gjenstandsdeler:* Bunnskår. *Antall fragmenter:* 2

Grått steintøy, bunnfragment med skadet bølgefot. Lysbrun flekkete saltglasur. To fragmenter av samme gjenstand.

Mål: L: 8,1 cm. B: 4,6 cm. T: 1,2 cm. Vekt: 12 gram.

Datering: 1400/1500 e.Kr

56) **Leirkar** av keramikk, var. Raeren. *Gjenstandsdeler:* Skår.

Grått steintøy. Utvendig lysbrun skinnende saltglasur. Innsiden lysgrå med beige striper. Svakt avrundet i begge lengderetninger, synlige dreiespor.

Mål: L: 8,2 cm. B: 5,1 cm. T: 0,5 cm. Vekt: 28,21 gram.

Datering: 1400/1500 e.Kr

57) **Leirkar** av keramikk, var. Raeren el. Frechen. *Gjenstandsdeler:* Skår.

Grovkornet grått steintøy. Skinnende lysbrun saltglasur, enkelte mørke flekker

Mål: L: 4,0 cm. B: 4,5 cm. T: 1,0 cm. Vekt: 27,8 gram.

Datering: 1400/1500 e.Kr

58) **Leirkar** av keramikk, var. Nederlandsk. *Antall:* 6. *Gjenstandsdeler:* Skår.

Seks keramikkskår, rødgods; to hanker, ett randskår og tre veggskår.

Vekt: 48 gram.

59) **Leirkar** av keramikk. *Antall:* 6. *Gjenstandsdeler:* Skår.

Seks keramikkskår, rødgods; en hank, ett randskår og fire veggskår.

60) **Spiker** av jern/tre.

Bøyd flat spiker med treverk. Bøyd spiss 13 mm.

Mål: L: 5,0 cm. Diam: 1,2 cm. Vekt: 5,57 gram.

61) **Nagle** av jern/tre. *Gjenstandsdeler:* Klinknagle.

Stilk l.: 34 mm, diam.: 12 mm. Hodet l.: 16 mm, diam.: 29 mm. Bevart treverk.

Mål: L: 5,0 cm. Diam: 2,9 cm. Vekt: 27,37 gram.

62) **Uviss** av jern, var. Beslag, hengsel.

Avlang, trapesformet festeanordning, mulig beslag eller hengsel. Noe trevirke på baksiden.

Stilkens butte ende, br.: 5,5 mm, t.: 4 mm. Overgang til krummende hode, br.: 10 mm, t.: 6 mm.

Hode, br.: 18,5 mm. t.: 7 mm.

Mål: L: 5,3 cm. B: 1,9 cm. Vekt: 8,87 gram.

63) Klinknagle av jern.

Stilk l.: 40 mm, diam.: 10 mm. Hodet l.: 20 mm, diam.: 30-35 mm.

Mål: L: 6,0 cm. Vekt: 39,3 gram.

64) Uviss avlang av jern. *Antall fragmenter: 3*

Avlang konveks jerngjenstand, porøs. Observerert som et helt stykke under graving, mye gikk tapt pga. dens tilstand. Br.: 35 til 70 mm, t.: 20 til 25 mm..

Mål: L: 23,0 cm. B: 7,0 cm. Vekt: 270 gram.

65) Uviss av jern. *Antall fragmenter: 8*

Flere mindre porøse biter med jern. Oppgitt mål av største fragmentet, kan virke som del av en plate.

Mål: L: 3,0 cm. B: 2,2 cm. T: 0,4 cm. Vekt: 15, samlet gram.

66) Spiker u-formet av jern.

Bøyd stor spiker med rundt hode. Trolig total l.: ca. 130 mm.

Mål: L: 5,9 cm. B: 5,2 cm. Diam: 2,5 cm. Vekt: 43,67 gram.

67) Spiker av jern.

Liten spiker med noe bevart treverk, metall på utsiden av treverket..

Mål: L: 3,1 cm. Vekt: 11,22 gram.

68) Søkke av bergart, fylitt.

Garnsøkkke av fylitt, opprinnelig ovalt, nå knekt i begge ender, med ett hull omtrent på midten, diam.: 7 mm. Halvt hull i ene bruddflaten.

Mål: L: 5,6 cm. B: 4,6 cm. T: 0,5 cm. Vekt: 40 gram.

69) Søkke snøresøkke av kleber, var. Jarstein type B.

Ovalt snøresøkke med tilnærming til omløpsfurer og festehull i senter. Hull diam.: 7 mm.

Mål: L: 14,4 cm. B: 4,6 cm. T: 4,1 cm. Vekt: 459,15 gram.

70) Søkke garnsøkke av skifer, var. Triangulært.

Grovt utformet garnsøkke(/vevlodd), skade på ene langsiden. Triangulær, tilnærmet dråpeformet. Bikonisk hull til oppheng, diam.: 9 mm.

Mål: L: 11,0 cm. B: 9,0 cm. T: 2,2 cm. Vekt: 353,13 gram.

71) Bakstehelle av skifer. *Gjenstandsdel: Fragment.*

Lite bruddstk. av bakstehelle med rifler på begge sider.

Mål: L: 9,5 cm. B: 6,5 cm. T: 0,9 cm. Vekt: 69,4 gram.

72) Bryne rektangulært tverrsnitt av skifer.

Endefragment av bryne med rektangulært tverrsnitt, av skifer. L.: 83 mm, br.: 12-13 mm, t.:8-12

Mål: L: 8,1 cm. B: 1,2 cm. T: 1,2 cm. Vekt: 20,85 gram.

72) Bryne rektangulært tverrsnitt av skifer.

Endefragment av bryne med rektangulært tverrsnitt, av skifer. L.: 106 mm, br.: 14-26 mm, t.:11-13 mm.

Mål: L: 10,6 cm. B: 2,6 cm. T: 1,4 cm. Vekt: 56 gram.

72) Bryne av skifer.

Bryne med rektangulært tverrsnitt, av skifer. L.: 116 mm, br.: 28-30 mm, t.:10-13 mm.

Mål: L: 11,5 cm. B: 3,0 cm. T: 1,2 cm. Vekt: 91,22 gram.

72) **Bryne** rektangulært tverrsnitt av skifer.

Endefragment av bryne med rektangulært tverrsnitt, av skifer. L.: 36 mm, br.: 19-22 mm, t.: 8-11

Mål: L: 6,1 cm. B: 2,2 cm. T: 1,1 cm. Vekt: 26,73 gram.

72) **Bryne** trapesoid tverrsnitt av bergart.

Endefragment av bryne med trapesoid tverrsnitt, av skifer. L.: 63 mm, br.: 18-20 mm, t.: 9-10

Mål: L: 6,2 cm. B: 1,9 cm. T: 0,9 cm. Vekt: 19,56 gram.

72) **Bryne** rektangulært tverrsnitt av bergart, var. Gamle gårdsanlegg. *Gjenstandsdeler:* Fragment.

Endefragment av bryne med rektangulært tverrsnitt, av skifer. L.: 103 mm, br.: 28-34 mm, t.: 23-30 mm. Et stykke av ene breidsiden slått av ved bruddet.

Mål: L: 10,3 cm. B: 3,5 cm. T: 2,7 cm. Vekt: 186,11 gram.

72) **Bryne** av skifer, var. Gamle gårdsanlegg. *Antall:* 2. *Gjenstandsdeler:* Fragment.

To endefragmenter av to forskjellige bryne. Ene enel.: 143 mm, br.: 25-33 mm, t.: 22-29 mm, det andre l.: 131 mm, br.: 24-27 mm, t.: 14-20 mm, lite brukt og skadet i overflaten.

Mål: L: 14,0 cm. B: 3,3 cm. T: 2,7 cm. Vekt: 385,75, Samlet gram.

73) **Bygningsstein** av kleber.

Grovt klebersteinsfragment, trekantet tverrsnitt, brukket i begge ender og generelt skadet.

Avrundet hjørne.

Mål: L: 20,0 cm. B: 9,0 cm. T: 7,0 cm. Vekt: 2467 gram.

73) **Bygningsstein** av kleber. Kantstein

Mål: L: 12,0 cm. B: 10,0 cm. T: 6,0 cm. Vekt: 1379 gram.

73) **Bygningsstein** av kleber.

Pent hugget kantfragment med tre sider, den ene skrå. Tydelige linjer og overganger, glatte flater

Mål: L: 14,5 cm. B: 13,0 cm. T: 6,0 cm. Vekt: 1396 gram.

73) **Bygningsstein** av kleber.

Stor firkantet stein, knekt.

Mål: L: 40,0 cm. B: 28,0 cm. T: 9,0 cm.

73) **Bygningsstein** av kleber. *Antall:* 2.

To fragmenter. Det ene sirkulært, l.: 80 mm, br.: 50, t.: 25 mm, vekt 166 gram, det andre med profiler og spiss, l.: 180 mm, br.: 120 mm, t.: 60 mm, vekt 1977 gram.

Område 2. Det største fragmentet er lik 13896/19

73) **Bygningsstein** av kleber.

Mindre fragment, en bevart hugd/rett flate. Har sotflekker og mulig bumerke.

Mål: L: 15,0 cm. B: 7,5 cm. T: 3,0 cm. Vekt: 481 gram.

73) **Bygningsstein** av kleber.

Lite dekorelement, mulig avrundet profil/innramming.

Mål: L: 10,0 cm. B: 4,0 cm. T: 1,5 cm. Vekt: 93,2 gram.

73) **Bygningsstein** av kleber.

Skålformet fragment.

Mål: L: 14,0 cm. B: 9,0 cm. T: 4,0 cm. Vekt: 960 gram.

73) **Bygningsstein** av kleber.

Hugget klebersteinfragment, en side med bølgeprofiler.

Mål: L: 16,0 cm. B: 13,0 cm. T: 7,5 cm. Vekt: 1985 gram.

73) **Bygningsstein** av kleber.

Klebersteinsfragment, innramming til vindu eller dør. Tre hugde flater, mindre sideflatene skrår.

Mål: L: 17,0 cm. B: 11,0 cm. T: 5,0 cm. Vekt: 1341 gram.

73) **Bygningsstein** av kleber.

Lite klebersteinsfragment, en huggflate, ellers knekt.

Mål: L: 14,0 cm. B: 7,0 cm. T: 5,5 cm. Vekt: 542 gram.

73) **Bygningsstein** av kleber. *Antall: 2.*

Sterkt varmepåvirket kleberstein, et fragment er mineralene glasserte

Mål: L: 10,0 cm. B: 10,0 cm. T: 3,0 cm. Vekt: 530 gram.

74) **Kvernstein** av bergart, glimmerskifer.

Mål: L: 12,0 cm. B: 2,0 cm. T: 3,0 cm. Vekt: 772 gram.

74) **Kvernstein** av bergart, granatglimmerskifer, var. Hyllestad.

Fragment av enten over- eller underligger. Store granater.

Mål: L: 14,5 cm. B: 9,0 cm. T: 2,0 cm. Vekt: 421,5 gram.

74) **Kvernstein** av bergart, glimmerskifer.

Kan ikke bestemmes nærmere

Mål: L: 19,5 cm. B: 12,0 cm. T: 2,5 cm. Vekt: 790 gram.

74) **Kvernstein** av bergart, granatglimmerskifer, var. Saltdal.

Kantfragment, buet. Brun, små sorte granater, brent i overflaten på den ene siden. Bit av malerflaten med slitespor.

Mål: L: 24,0 cm. B: 18,0 cm. T: 2,2 cm. Vekt: 2010 gram.

74) **Kvernstein** av bergart, granatglimmerskifer. *Gjenstandsdel: Fragment overligger.*

Tilnærmet ingen spor etter grananterm svak krumming i overflaten.

Mål: L: 19,0 cm. B: 17,0 cm. Vekt: 2009 gram.

74) **Kvernstein** av bergart, granatglimmerskifer, var. Hyllestad.

Fragment av enten over- eller underligger. Store granater.

Mål: L: 21,0 cm. B: 16,0 cm. T: 3,0 cm. Vekt: 2022 gram.

75) **Bakstehelle** av bergart. *Antall fragmenter: 3*

Ett stort, to mindre like fragmenter. Avrundet kant, riller.

Mål: L: 35,0 cm. B: 24,0 cm. T: 2,0 cm. Vekt: 3065 gram.

76) **Helle** takhelle av skifer. *Gjenstandsdel: Fragment.*

Mulig fragment av takhelle. Med flere hugg/skrapespor.

Mål: L: 30,0 cm. B: 13,0 cm. T: 2,3 cm. Vekt: 1450 gram.

77) **Hestesko** av jern.

Mål: L: 11,4 cm. B: 10,5 cm. Vekt: 325 gram.

78) **Gryte** av kobberlegering. *Gjenstandsdeler*: fot.

Fragment av grytefot, knekt i begge ender.

Mål: L: 3,0 cm. B: 2,0 cm. T: 2,0 cm. Vekt: 57,3 gram.

79) **Fragment** rektangulært av jern.

Rektangulært avlangt metallstykke. Butt tilspissing med hode, l.: 4 mm, i ene enden. Mulig del av parerstang, eventuelt liten meisel.

Mål: L: 7,0 cm. B: 0,7 cm. T: 0,7 cm. Vekt: 16,88 gram.

80) **Nagle** av jern. *Gjenstandsdeler*: hode.

Naglehode.

Mål: Diam: 1,8 cm. Vekt: 2,15 gram.

81) **Fragment** av kobberlegering. *Gjenstandsdeler*: Fragment.

Fragment av bronseblekk.

Mål: L: 3,2 cm. B: 0,7 cm. T: 0,1 cm. Vekt: 0,85 gram.

82) **Mynt** av ukjent.

Myntlignende stk. metall, brettet dobbelt. Knappt synlig preg langs kanten.

Mål: Diam: 1,5 cm. Vekt: 1,27 gram.

83) **Fragment** sirkulær av bly.

Bøyd sirkulært stykke i bly.

Mål: T: 0,3 cm. Diam: 1,9 cm. Vekt: 6,6 gram.

84) **Fragment** u-formet av bly.

Sammenkveilet stykke bly.

Mål: L: 2,5 cm. B: 1,7 cm. T: 0,7 cm. Vekt: 9 gram.

85) **Fragment** rektangulær av bly.

Lite fragment i bly, brukket. Har tre stykker utstikkende tapper, uniformt utført med lik avstand (2 mm) fra hverandre.

Mål: L: 2,5 cm. B: 1,1 cm. T: 0,7 cm. Vekt: 3,64 gram.

86) **Skive** bøyd av ukjent.

Bøyd skive med hull i midten, kantene tar nesten borti hverandre. Ytre diam.: 18 mm, indre diam.: 7 mm.

Mål: T: 0,2 cm. Diam: 1,8 cm. Vekt: 2,7 gram.

87) **Meisel** av jern.

Meisel av jern. Hode 11-18 mm. Butt ende.

Mål: L: 10,6 cm. B: 1,7 cm. T: 1,4 cm. Vekt: 61,71 gram.

88) **Klinknagle** . *Gjenstandsdeler*: roe.

Roe, l.: 20 mm, br.: 18 mm, t.: 4-5 mm tykk, 4 mm lang tapp på platen. Stilk, l.: 11 mm.

Mål: L: 2,4 cm. B: 2,0 cm. Vekt: 9,23 gram.

89) **Beslag** u-formet av jern.

Avlangt med irregulær, bølget form. Innsiden synes å ha en profil/kant, liten bit fastkorrodert

treverk. Ruglete utside, en liten rund tapp, trolig del av en liten spiker eller nagle.

Mål: L: 6,4 cm. B: 3,2 cm. T: 1,2 cm. Vekt: 31,11 gram.

90) **Fragment** av kobberlegering. *Antall: 2.*

To små fragmenter. Den ene sirkulært, diam.: 11 mm. Flat på ene siden, avflaket eller knekt og avrundet på den andre. Den andre gjenstanden er avlang/halvmåneformet.

Mål: L: 2,4 cm. B: 1,3 cm. T: 0,7 cm. Vekt: 8,5 gram.

91) **Fragment** rombeformet av kobberlegering.

Korrodert gjenstand, flaker av på baksiden.

Mål: L: 3,2 cm. B: 1,4 cm. T: 0,4 cm. Vekt: 5,6 gram.

92) **Blyfragment** av bly.

Smeltet bly.

Mål: L: 3,8 cm. B: 2,4 cm. T: 0,6 cm. Vekt: 17,75 gram.

93) **Spiker** av jern. *Antall: 2.*

To korroderte spiker, l. 29 og 31 mm, vekt hhv. 5,92 og 5,68 g.

Vekt: 11,62 gram.

94) **Spiker** av tre/jern. *Gjenstandsdeler: stilk.*

Spikerstilk med fastrustet tre.

Mål: L: 4,3 cm. B: 1,4 cm. T: 0,4 cm. Vekt: 3,5 gram.

95) **Nagle** av jern.

Større nagle, korrodert, med fastrustet tre.

Mål: L: 6,5 cm. Diam: 2,0 cm. Vekt: 21,92 gram.

96) **Spiker** av jern. *Gjenstandsdeler: stilk.*

Spikerstilk.

Mål: L: 2,3 cm. B: 0,7 cm. Vekt: 2,44 gram.

97) **Spiker** av jern.

Større spiker, firkantet hode. Stilk med firkantet tverrsnitt.

Mål: L: 10,0 cm. Vekt: 33,7 gram.

98) **Nagle** av jern. *Antall: 3.*

Tre nagler, noe ulik utforming. L: 80-150 mm, br.: 9-12 mm, diam.: 27-35 mm, Samlet vekt: 180

99) **Bolt** av jern.

Svært korrodert gjenstand, muligens en bolt.

Mål: L: 12,2 cm. B: 1,7 cm. T: 1,9 cm. Vekt: 98,66 gram.

100) **Fragment** av jern.

Svakt krummet jernstang med butte ender, l.: 26-58 mm, br.: 12-16 mm, t.:13 mm. Midt på stangen er det en utstikker, l.: 11 mm.

Vekt: 21,37 gram.

101) **Klinknagle** av jern. *Antall: 3.*

Tre klinknagler av jern med bevart roe og hode L.:37-50 mm, br.:20-34 mm, t.:8-10 mm.

Vekt:10-34 g

102) **Nagle** av jern.

Mål: L: 3,0 cm. B: 1,7 cm. *Diam:* 1,3 cm. *Vekt:* 10,3 gram.

103) **Nagle** av jern. *Gjenstandsdel:* Hode.

Ovalt hode til nagle/spiker med liten del av stilk. *Diam.:* 17-23 mm

Mål: L: 1,5 cm. *Vekt:* 8 gram.

104) **Spiker** av jern. *Antall:* 2.

Spiker, l.: 55 mm, br.: 4 mm og spikerstilk, l.: 34 mm, br.: 7 mm.

Vekt: 9,5, samlet gram.

105) **Nagle** av jern. *Gjenstandsdel:* stilk.

Mål: L: 3,9 cm. B: 1,4 cm. T: 0,9 cm. *Vekt:* 7,6 gram.

106) **Spiker**. *Antall:* 3.

To større nagler/spiker med kraftige hoder; en mindre, tynnere spiker. Svært korroderte

Mål: L: 6,0 cm. *Diam:* 3,5 cm. *Vekt:* 107 gram.

107) **Spiker** av jern. *Antall:* 9.

Blant annet en nagle med stort hode, diam.: 35 mm, Tre mindre spiker, konvekse hoder. Avkapp med firkantet tverrsnitt.

Vekt: 245, samlet gram.

108) **Dolk** av flint.

Fragment av flateretusjert dolkblad, knekt i begge ender og brent.

Mål: L: 5,0 cm. B: 2,4 cm. T: 0,8 cm. *Vekt:* 9 gram.

109) **Flekke** av flint. *Antall:* 2.

To knekte flekker. L: 16-30 mm, br.: 11-12 mm, t.: 3-5 mm. *Vekt:* 0,6-1,82 g.

Mål: L: 3,0 cm. B: 1,2 cm. T: 0,5 cm. *Vekt:* 1,82 gram.

110) **Kjerne** av flint. *Gjenstandsdel:* Fragment.

Mål: L: 3,0 cm. B: 2,5 cm. *Vekt:* 22,84 gram.

111) **Bygningsstein** av kleber. *Gjenstandsdel:* Fragmenter. *Antall fragmenter:* 8

Åtte fragmenter i varierende størrelse, l.: 95-200 mm, br.: 70-130 mm, t.: 50-70 mm. Ett brannskadd med spor etter kull. Noen med profiler, huggmerker og/eller heftingsspor.

Funnomstendighet: Arkeologisk etterundersøkelse Kongsgårdsanlegg funnet ved undersøkelse i 2017 av middelalderruin oppdaget i 2012. Lokaliteten ligger på en brink som vender utover mot Karmsundet i øst, og besto i alt av to adskilte (utgravnings)områder. Område 2 ligger på innsiden av kirkegårdsmuren like inntil St.Olavskirken, området var dekket av gressplen og noen få gravstøtter. Langs kirkegårdsmuren sto det flere store løvtrær som var i konflikt med murverket og måtte felles. Område 1 ligger omtrent 15 meter sør før dette, og like nord for veien ned til Nordvegen historieenter. Terrenget knakk markant nedover i øst før det flater ut i et lett kupert landskap brukt til beite for sauer. Mot parkeringsplassen i vest var der noen mindre løvtrær, samt en større lønn som måtte fjernes. De to områdene er adskilt av en gangsti ned til sundet og øyene samt kirkegårdsmuren.

Orienteringsoppgave: Lokaliteten ligger i mellom St.Olavskirken i nord og Nordvegen Historieenter i sørøst, i vest grenser den til kirkens parkeringsplass.

Kartreferanse/-koordinater: Projeksjon: EU89-UTM; Sone 32, N: 6585491, Ø: 289224
LokalitetsID: 34379

Funnet av: Erlend Nordlie/Anette Sand-Eriksen.
Funnår: 2017

Litteratur: North, Jefferey 1991: English Hammered Coinage. Vol. 2. Edward I to Charles II 1272-1662
Schou, H.H. 1926: Beskrivelse af Danske og Norske Mønter 1448-1814 og Danske mønter 1815-1923, 1926
Grieg, S. 1944: Hugg og støtvåpen fra middelalderen. Nordisk kultur XII:B. Våpen, s. 90-133.
Grieg, S. 1933: Middelalderske byfund fra Bergen og Oslo. Utgitt av Det norske videnskapsakademi i Oslo.
Olsen, O.M. 2004: Medieval fishing tackle from Bergen. The Bryggen papers. Main series no. 5

Katalogisert av: Anette Sand-Eriksen
Myntregistreringer: Linn Eikje Ramberg

S13897/1-6

Gravfunn fra romertid/folkevandringstid fra OMRÅDE 1, fra AVALDSNES (86), KARMØY K., ROGALAND.

1) Spinnehjul rett basis, rett topp av leire, *var.* II C.

Spinnehjul av brent leire med rett basis - og toppflate og konvekse sideflater. Diam.: 32 mm, h.: 24 mm. Tenhull diam.: 7 mm

Mål: H: 2,4 cm. Diam: 3,2 cm.

Vekt: 25,3 gram.

2) Kam trelagskam av gevir/bronse. *Antall fragmenter: 18*

Atten fragmenter av trelagskam av gevir med bronsenagler. Fire frag. mellomplate, tre frag. med rester etter tenner. Ett er endestykke, har dekor på utsiden/profilen i form av syv små prikker (12x7,5x4 mm). Tre frag. kamskinne med linjedekor. Ni frag. av tenner, syv mindre (største på 6,5x3x1 mm), to av hjørnetann (12x4,5x3 mm). To nagler i bronse (9x3 mm). Den ene er knekt, den andre hel.

Vekt: 2,6 gram.

3) Leirkar buket av keramikk. *Gjenstandsdeler: skår.*

Meget fragmentert, buket leirkar av grovt kvartsmagret gods. Magringkornene er avrundet, stm.: inntil 4 mm. Karet har avrundet rand, stedvis avflatet på toppen og antydning til fasett på innsiden, strøket med fingeren. Halsen er kort og heller innover. Karet har glattet inn- og utside, innsiden mørk grå, utsiden skifter i mange sjatteringer, fra rødbrun til gråbrun. Godst.: inntil 13 mm, rand t.: 8-10 mm. Karet foreligger i mange hundre avskallinger og en mindre andel skår, skår stm.: 67 mm, hvorav tretten skår/avskallinger av randen, seks skår passer sammen to og to. Rand diam. > 30 cm.

Vekt: 2348 gram

4) Leirkar av keramikk, *var.* finere bordkar. *Gjenstandsdeler: skår. Antall fragmenter: 19*

Nitten skår og avskallinger av finere bordkar, hvorav ett randskår og ett skår med dekor.

Randskåret med vanlig, avsmalnende buttspisset rand, skår stt.: 5 mm. Den bevarte dekoren består av en hulkile mellom to smale furer. Godset er kvartsmagret, magringkorn inntil 2 mm,

gods t.: 5-6 mm.

Vekt: 30 gram.

5) Leire brent av leire.

En klump brent leire, vekt: 2,2 g.

Vekt: 2,2 gram.

6) Bein brent av bein, menneske.

Brente bein, vekt: 1950 g, derav tretten frag. tenner, vekt 0,76 g.

7) Trekull av trekull.

0,1 g trekull, plukket ut av keramikken.

Vekt: 0,1 gram.

Funnomstendighet: Arkeologisk utgravning Funnet i 2017 i forbindelse med undersøkelse av middealderruin ID 83833. Branngraven ble oppdaget ved fjerning av en stor rot da det fremkom en konsentrasjon brent bein. Graven lå like utenfor nordlige del av middelalderruinens vestmur, i et omrotet område preget av etterreformatoriske prestegårdshager med tilhørende hellelegginger.

Orienteringsoppgave: Like sør for St.Olavskirens parkeringsplass og nordvest for middelalderruinen. Noen meter vestsørvest står det en rekke trær og bak disse et stabbur.

Kartreferanse/-koordinater: Projeksjon: EU89-UTM; Sone 32, N: 6585491, Ø: 289224.

LokalitetsID: 34379

Funnet av: Anette Sand-Eriksen.

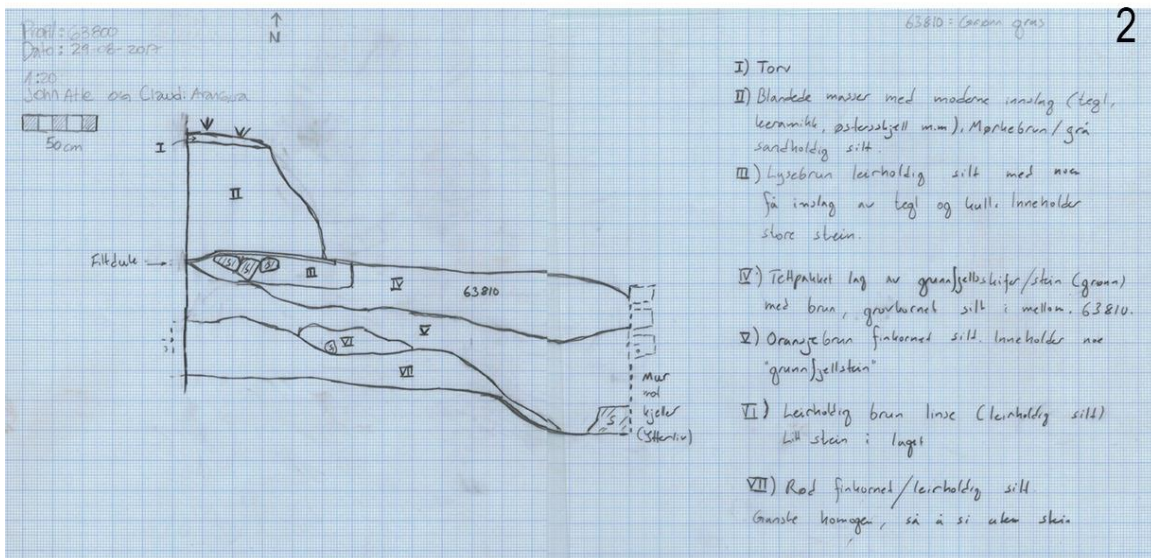
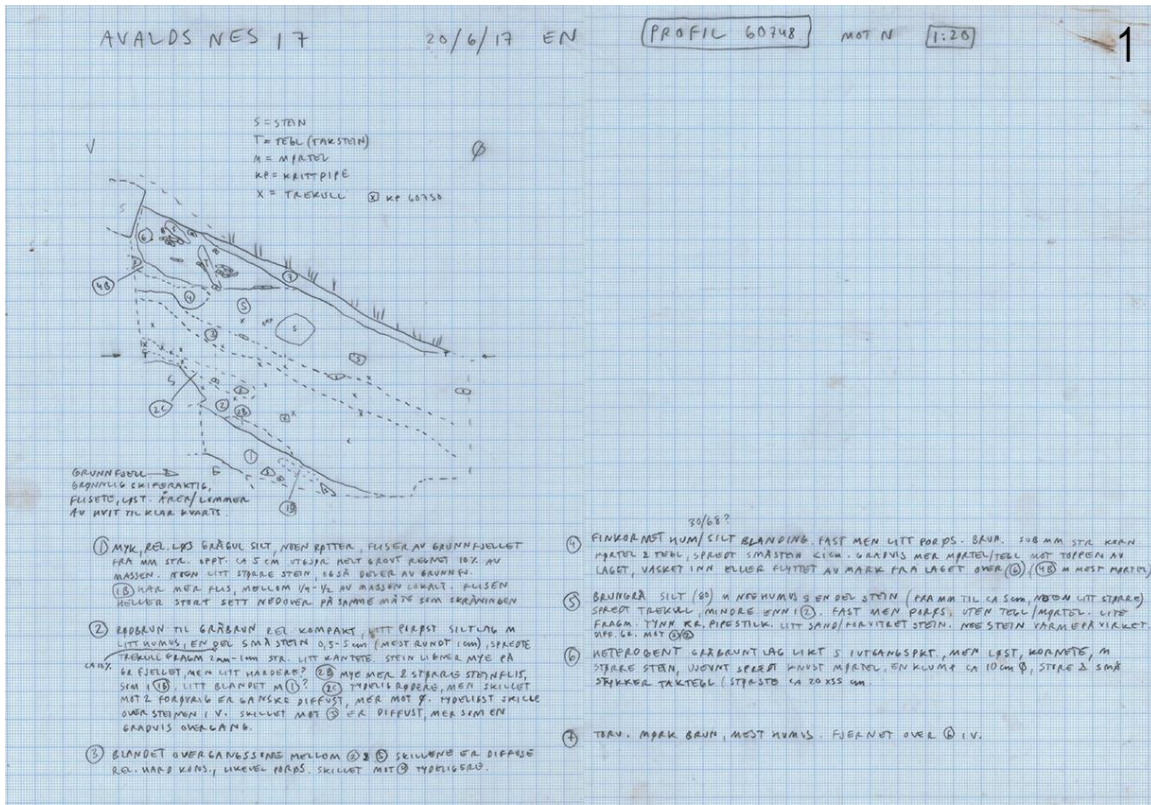
Funnår: 2017.

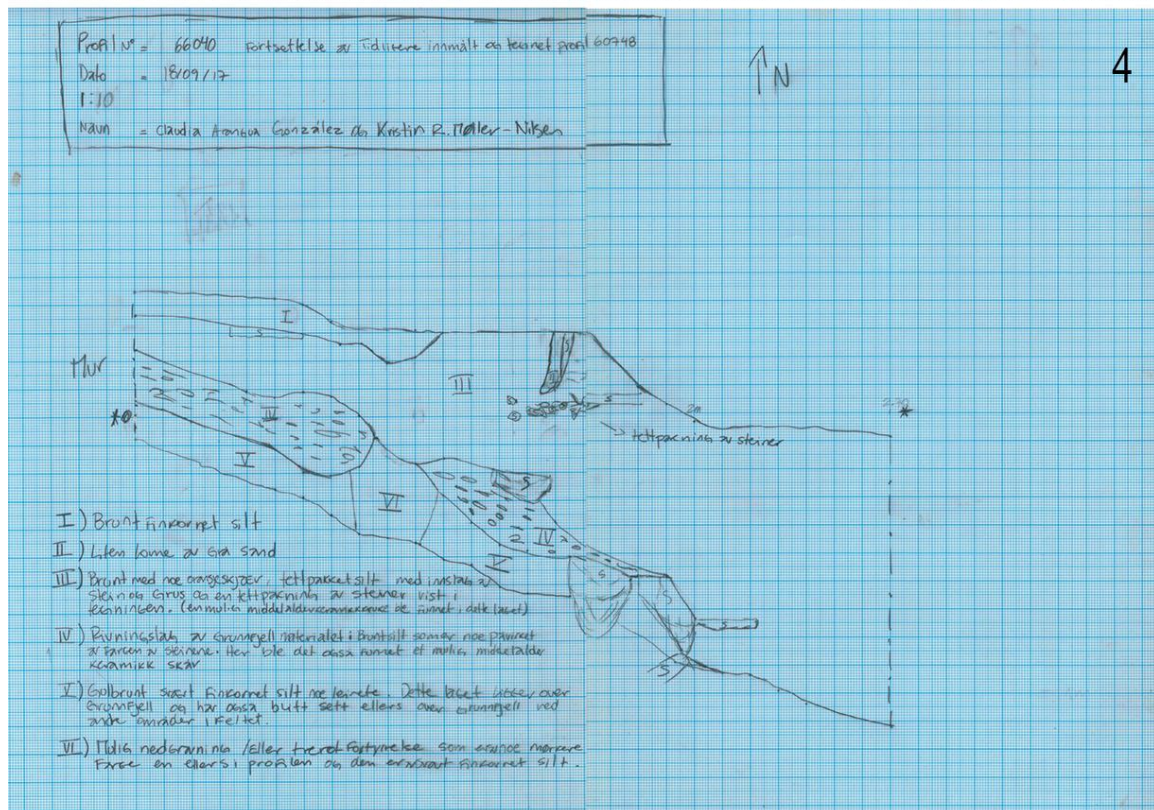
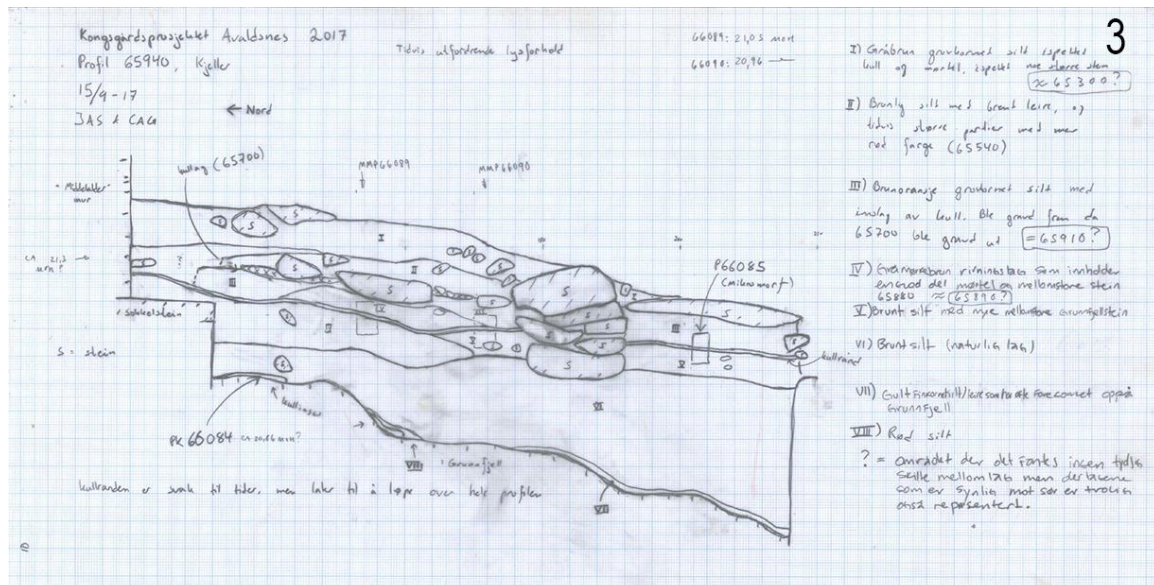
Litteratur: Hofseth, E. Høigård1985: Det går i spinn. Forsøk på klassifikasjon av spinnehjul i Rogaland. I: J. R. Næss (red.) Artikkelsamling I. AmS-Skrifter 11. Arkeologisk museum i Stavanger, s. 33-61.

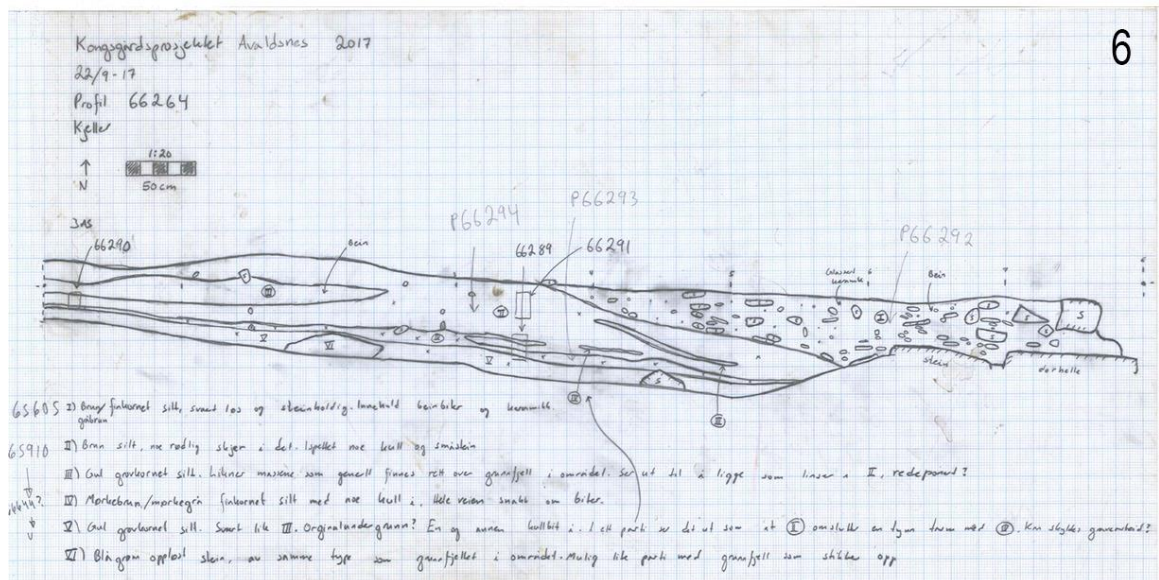
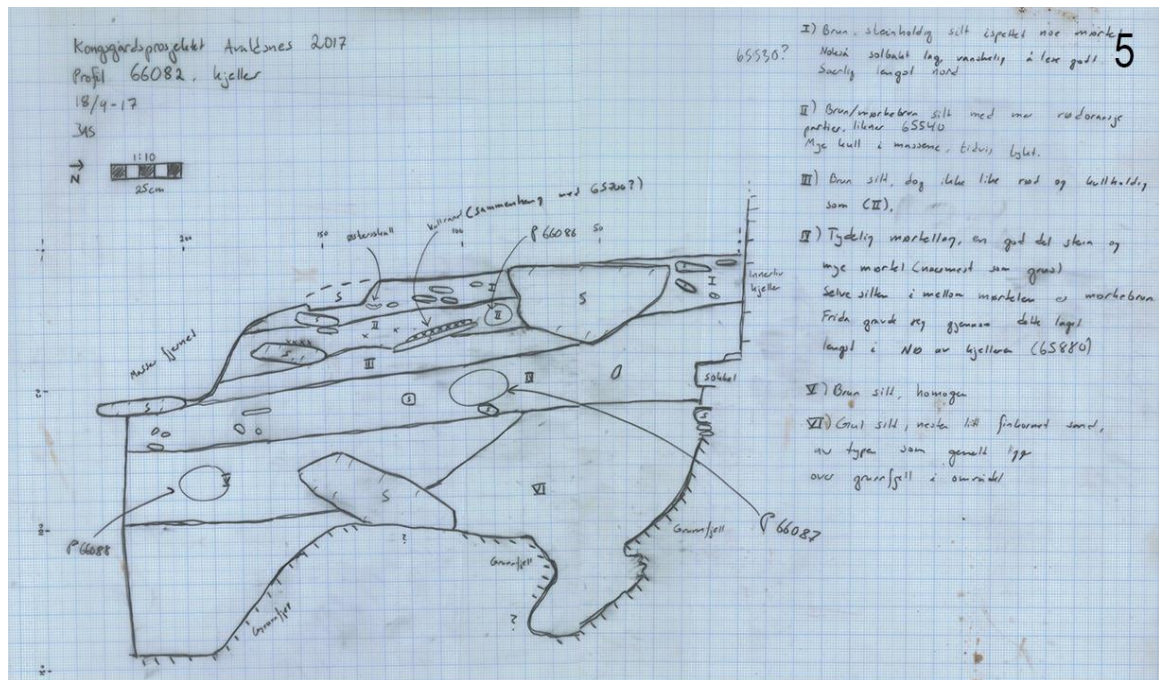
Katalogisert av: Anette Sand-Eriksen

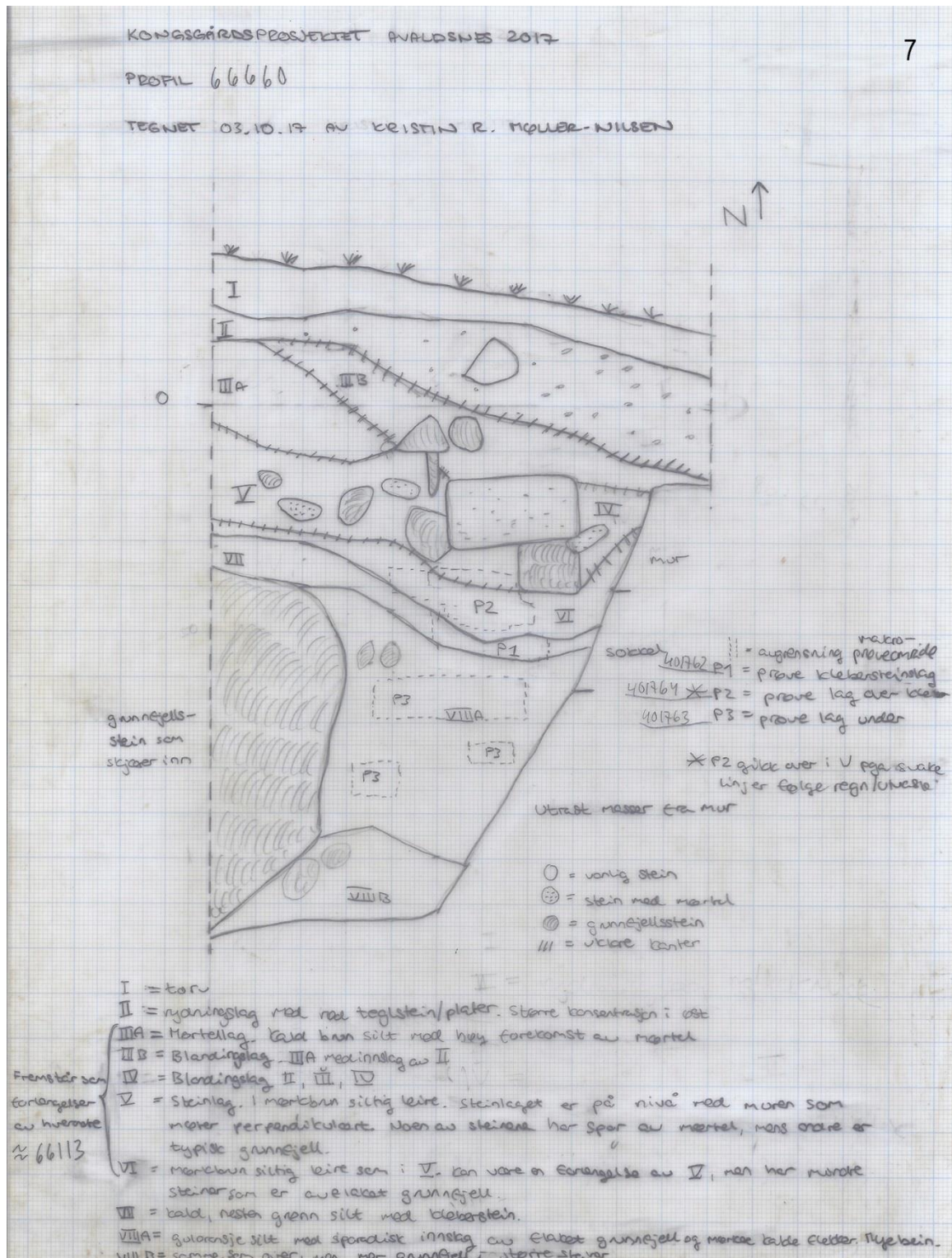
12.4 TEGNINGER

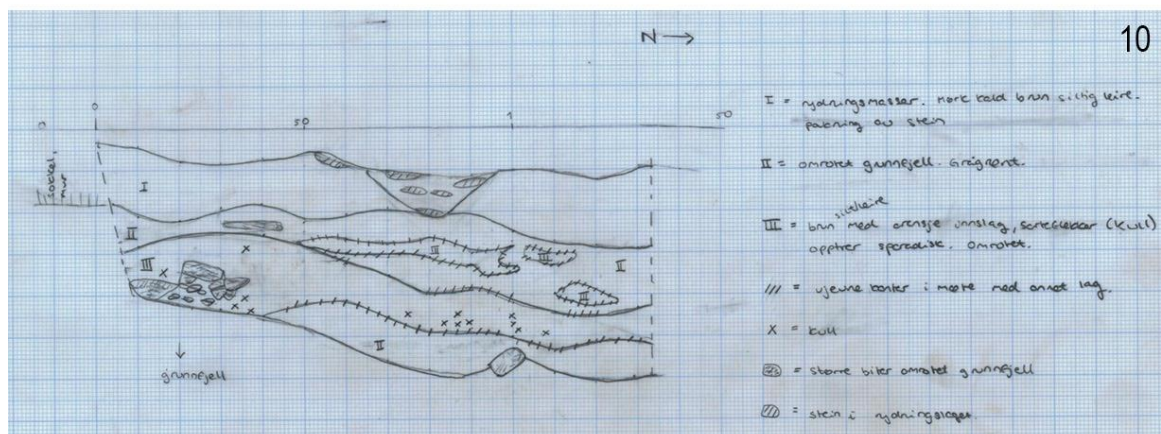
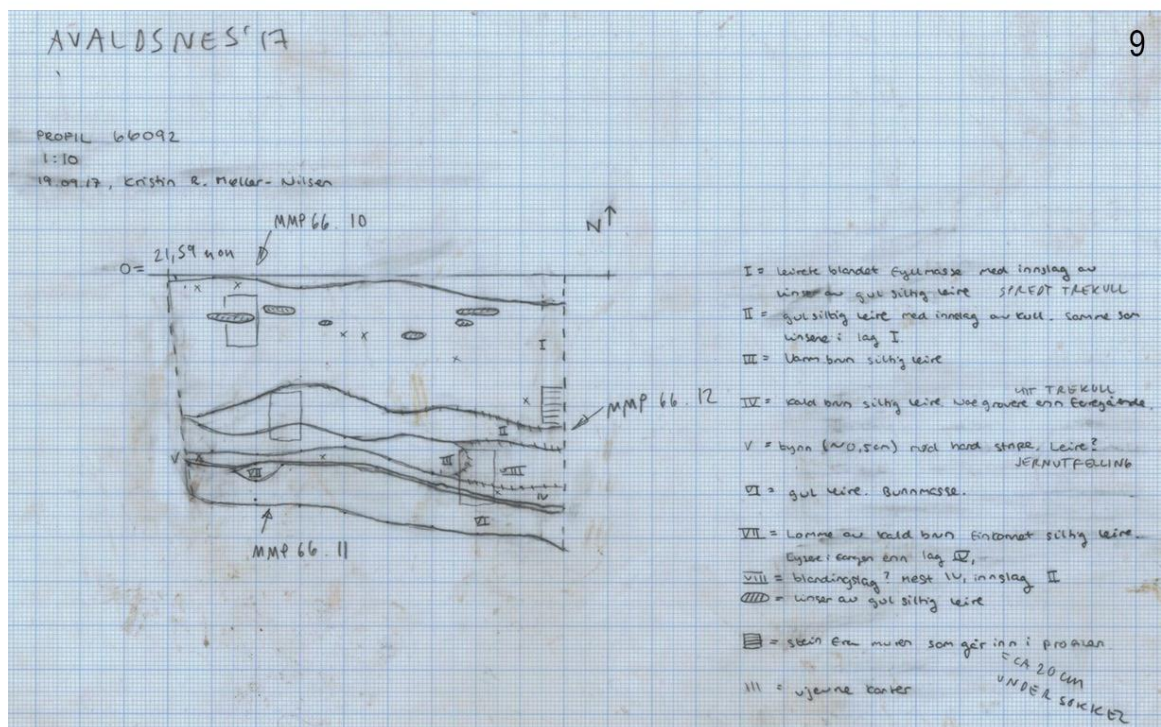
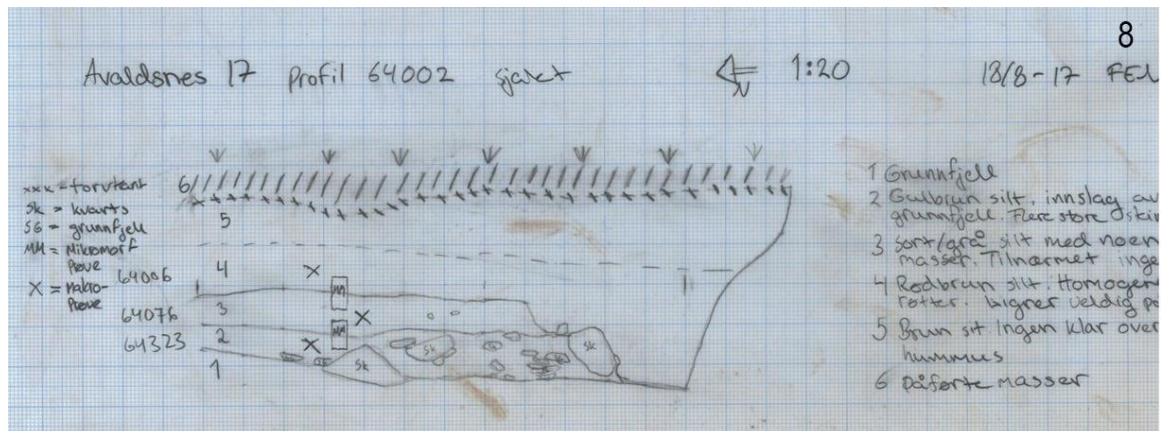
Struktur	Tegningsnr.	Hvem
60748, nordlig søkesjakt skråning øst for A60020	1	EN
63800, profil vest for vestmur	2	JAS/CAG
65940, nord-sør profil nord i underetasje (parallell med 66082)	3	JAS/CAG
66040, mindre profil utside østmur (forlengelse av 60748)	4	CAG/KMN
66082, nord-sør profil nord i underetasje (parallell med 65940)	5	JAS
66264, øst-vest profil i underetasjen	6	JAS
66660, mellom A60010 og koret, vest for A60030	7	KMN
64002, søkesjakt på flate øst for A60020	8	FEN
66092, mindre profil mot utside vestmur	9	KMN
66608, nord-sør profil sør i underetasje	10	KMN
60921, Sørlig søkesjakt skråning øst for A60020	11	FEN

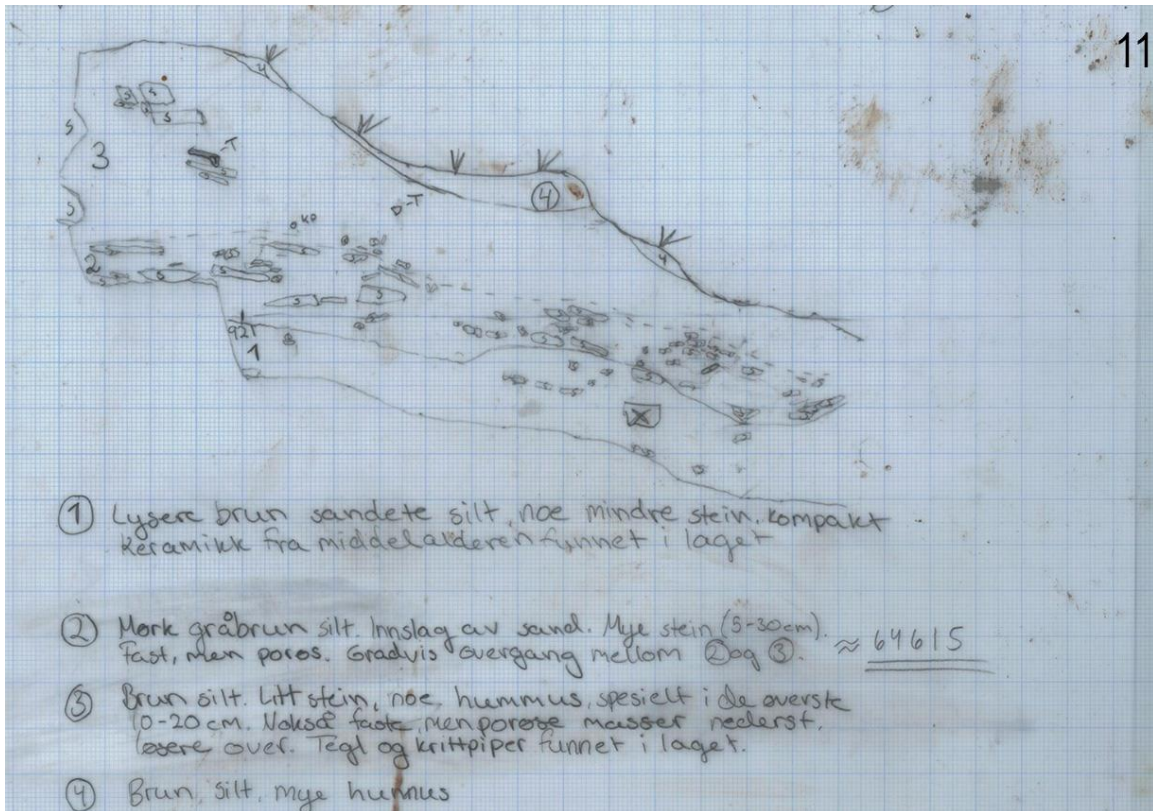

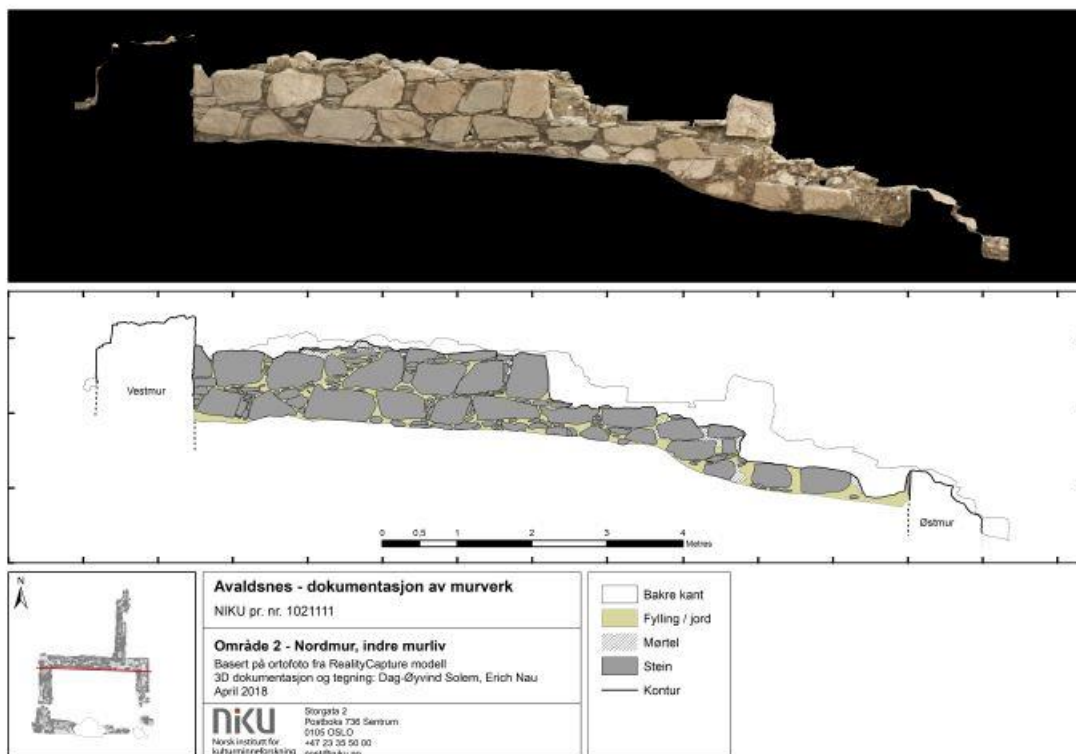
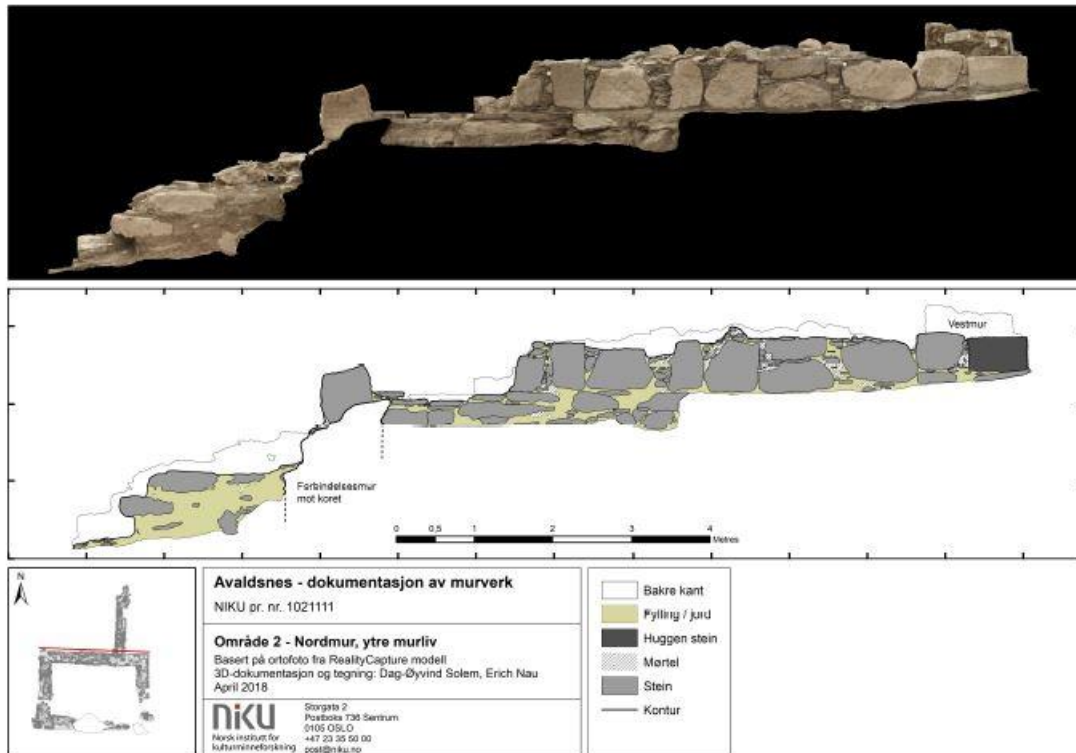

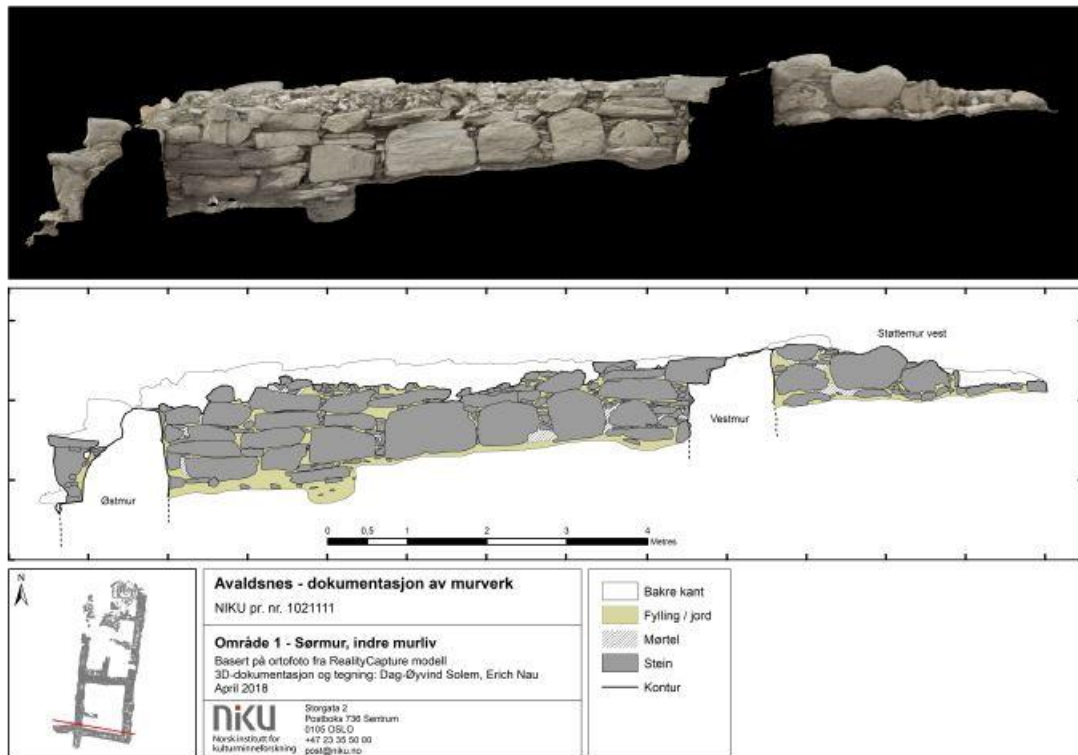

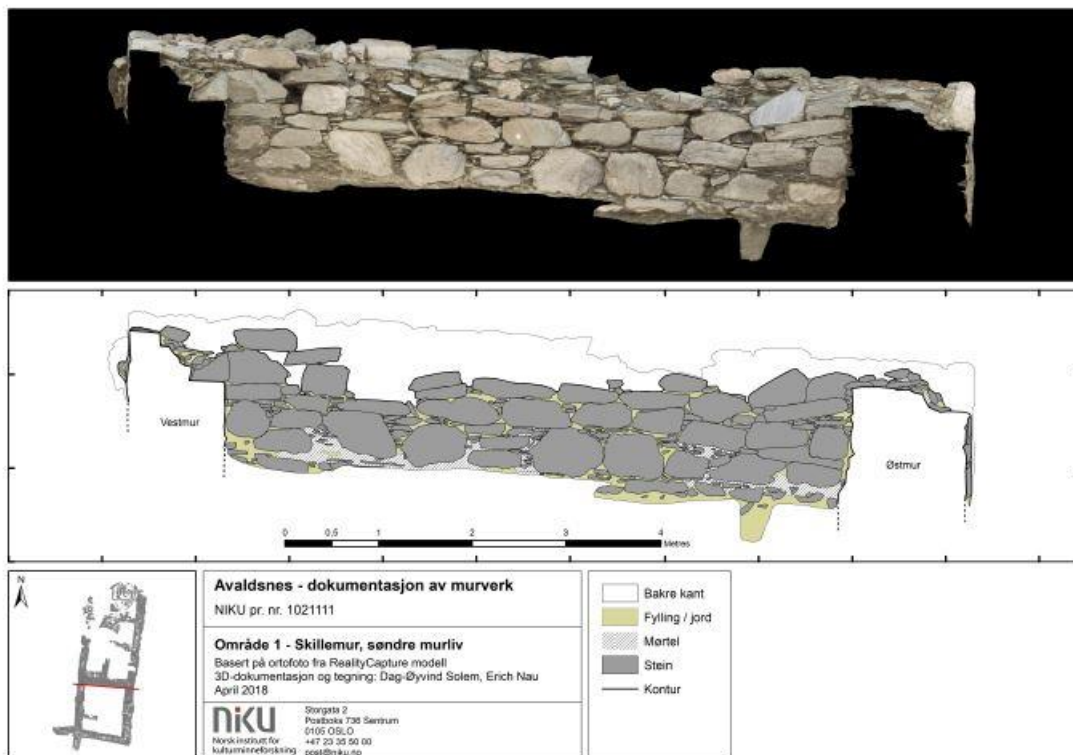
12.5 3D-MODELL, NIKU

Nau og Engtrø Solem 2018: 18-19, vedlegg A

Nau og Engtrø Solem 2018: 9, vedlegg A

Nau og Engtrø Solem 2018: 12, vedlegg A

12.6 FOTOLISTE

AM-nummer	Foto graf	Motiv	Dato	Mot
Sf153689	FEN	Funnbilde moderne mødding	31.7.17	
Sf153690	FEN	Funnbilde moderne mødding	31.7.17	
Sf153691	FEN	Funnbilde moderne mødding glass/jern	31.7.17	
Sf153692	FEN	Funnbilde moderne mødding glass/jern	31.7.17	
Sf153693	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153694	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153695	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153696	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153697	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153698	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153699	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153700	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153701	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153702	ARS	Profil 62411	31.7.17	sør
Sf153703	ARS	Profil 62411	31.7.17	sør
Sf153704	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153705	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153706	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153707	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153708	ARS	Profil 62411	31.7.17	nordvest
Sf153709	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153710	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153711	ARS	Profil 62411	31.7.17	nordvest
Sf153712	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153713	ARS	Profil 62411	31.7.17	vest
Sf153714	ARS	Profil 62411	31.7.17	nordvest
Sf153715	ARS	Profil 62411	31.7.17	nordvest
Sf153716	ARS	Profil 62411	31.7.17	nordvest
Sf153717	ASE	Branngrav A62250	1.8.17	vest
Sf153718	ASE	Branngrav A62250	1.8.17	sørvest
Sf153719	ASE	Branngrav A62250	1.8.17	sørøst
Sf153720	ASE	Branngrav A62250	1.8.17	sørøst
Sf153721	ASE	Branngrav A62250	1.8.17	sørøst
Sf153722	ASE	Branngrav A62250	1.8.17	sørøst
Sf153723	ASE	Arbeidsbilde Frida sålder	1.8.17	
Sf153724	ASE	Arbeidsbilde, John Atle, Claudia, Andreas rensner	1.8.17	
Sf153725	ASE	Branngrav A62250	1.8.17	sørøst
Sf153726	ASE	Branngrav A62250	1.8.17	sørøst
Sf153727	FEN	Funnbilde 61650	1.8.17	
Sf153728	FEN	Funnbilde 61650	1.8.17	
Sf153729	CAG	Området NV for kjelleren, lag 60632 og 60652 - slettes	1.8.17	vest
Sf153730	CAG	Arbeidsbilde	1.8.17	
Sf153731	CAG	Arbeidsbilde	1.8.17	

Sf153732	CAG	Arbeidsbilde	1.8.17	
Sf153733	CAG	Arbeidsbilde	1.8.17	
Sf153734	CAG	Arbeidsbilde	1.8.17	
Sf153735	CAG	Arbeidsbilde	1.8.17	
Sf153736	CAG	Arbeidsbilde	1.8.17	
Sf153737	CAG	Område NV for kjelleren, lag 60632 og 60652	1.8.17	vest
Sf153738	CAG	Område NV for kjelleren, lag 60632 og 60652	1.8.17	vest
Sf153739	CAG	Område NV for kjelleren, lag 60632 og 60652	1.8.17	sør
Sf153740	CAG	Område NV for kjelleren, lag 60632 og 60652	1.8.17	sør
Sf153741	CAG	Område NV for kjelleren, lag 60632 og 60652 - ovenfra	1.8.17	vest
Sf153742	CAG	Område NV for kjelleren, lag 60632 og 60652	1.8.17	nord
Sf153743	CAG	Område NV for kjelleren, lag 60632 og 60652	1.8.17	sør
Sf153744	ARS	Fortsettelse vestmur nord for kjeller	1.8.17	nord
Sf153745	ARS	Fortsettelse vestmur nord for kjeller	1.8.17	nord
Sf153746	ARS	Fortsettelse vestmur nord for kjeller	1.8.17	nord
Sf153747	ARS	Fortsettelse vestmur nord for kjeller	1.8.17	nord
Sf153748	FEN	Kullfleck 62310	1.8.17	øst
Sf153749	FEN	Kullfleck 62310	1.8.17	øst
Sf153750	FEN	61880 plan nivå	1.8.17	sør
Sf153751	FEN	61880 plan nivå	1.8.17	øst
Sf153752	FEN	61880 plan nivå	1.8.17	øst
Sf153753	FEN	61880 plan nivå	1.8.17	øst
Sf153754	FEN	61880 plan nivå	1.8.17	øst
Sf153755	FEN	61880 plan nivå	1.8.17	sør
Sf153756	FEN	62390 utvasket brannlag	1.8.17	nord
Sf153757	FEN	62390 utvasket brannlag	1.8.17	nord
Sf153758	FEN	62390 utvasket brannlag	1.8.17	sør
Sf153759	JAS	Brannlag/ildsted? 62400	1.8.17	nord
Sf153760	JAS	Brannlag/ildsted? 62400	1.8.17	nord
Sf153761	JAS	Brannlag/ildsted? 62400	1.8.17	øst
Sf153762	JAS	Brannlag 62400 tømt	1.8.17	nord
Sf153763	FEN	62250 Branngrav	1.8.17	sør
Sf153764	FEN	62250 Branngrav	1.8.17	sør
Sf153765	FEN	62250 Branngrav	1.8.17	vest
Sf153766	FEN	62250 Branngrav	1.8.17	vest
Sf153767	FEN	62250 Branngrav	1.8.17	nord
Sf153768	FEN	62250 Branngrav	1.8.17	nord
Sf153769	FEN	62250 Branngrav	1.8.17	øst
Sf153770	JAS	62400 etter at laget er fjernet	1.8.17	nord
Sf153771	JAS	62400 etter at laget er fjernet	1.8.17	nord
Sf153772	CAG	Utvasket Brannlag 62390, underveis i fjerning av laget	1.8.17	sør
Sf153773	CAG	Utvasket Brannlag 62390, underveis i fjerning av laget	1.8.17	sør
Sf153774	CAG	Utvasket Brannlag 62390, underveis i fjerning av laget	1.8.17	øst
Sf153775	CAG	Utvasket Brannlag 62390, underveis i fjerning av laget	1.8.17	vest
Sf153776	CAG	Utvasket Brannlag 62390, underveis i fjerning av laget	1.8.17	nord
Sf153777	FEN	62250 Branngrav	1.8.17	vest

Sf153778	FEN	62250 Branngrav	1.8.17	sør
Sf153779	FEN	62250 Branngrav	1.8.17	øst
Sf153780	FEN	62250 Branngrav	1.8.17	nord
Sf153781	FEN	62250 Branngrav, delt i kvadranter	1.8.17	vest
Sf153782	FEN	62250 Branngrav, delt i kvadranter	1.8.17	vest
Sf153783	EN	Stykke forkullet eik i bunn av lag 60632	1.8.17	øst
Sf153784	EN	Stykke forkullet eik i bunn av lag 60632	1.8.17	øst
Sf153785	EN	Keramikk lag 60632	1.8.17	
Sf153786	EN	Keramikk lag 60632	1.8.17	
Sf153787	ASE	F62410 spinnehjul	2.8.17	
Sf153788	ASE	F62410 spinnehjul	2.8.17	
Sf153789	ASE	F62410 spinnehjul	2.8.17	
Sf153790	ASE	F62410 spinnehjul	2.8.17	
Sf153791	ASE	62420	2.8.17	øst
Sf153792	ASE	62420	2.8.17	sør
Sf153793	ASE	62420	2.8.17	sør
Sf153794	FEN	62250 Branngrav fjernet	2.8.17	vest
Sf153795	CAG	62465	3.8.17	sør
Sf153796	CAG	62465	3.8.17	sørvest
Sf153797	CAG	62465 ovenfra	3.8.17	
Sf153798	CAG	62465 ovenfra	3.8.17	
Sf153799	CAG	62485 vannrenne -området lengst øst	3.8.17	nord
Sf153800	CAG	62485 vannrenne - området lengst vest	3.8.17	nord
Sf153801	CAG	62485 hele vannrennen	3.8.17	øst
Sf153802	CAG	62485 hele vannrennen	3.8.17	vest
Sf153803	CAG	62485 hele vannrennen	3.8.17	øst
Sf153804	ASE	Brynestein fra 61666	3.8.17	
Sf153805	ASE	Brynestein fra 61666	3.8.17	
Sf153806	FEN	Funn 62440 middelalder mynt	4.8.17	
Sf153807	FEN	Funn 62440 middelalder mynt.	4.8.17	
Sf153808	FEN	Funn 62440 middelalder mynt.	4.8.17	
Sf153809	FEN	Funn 62440 middelalder mynt.	4.8.17	
Sf153810	FEN	Funn 62440 middelalder mynt.	4.8.17	
Sf153811	FEN	Funn 62440 middelalder mynt.	4.8.17	
Sf153812	FEN	Funn 62440 middelalder mynt.	4.8.17	
Sf153813	FEN	Funn 62440 middelalder mynt.	4.8.17	
Sf153814	FEN	Funn 62440 middelalder mynt.	4.8.17	
Sf153815	FEN	Funn 62440 middelalder mynt.	4.8.17	
Sf153816	FEN	Funn 62440 middelalder mynt.	4.8.17	
Sf153817	FEN	Funn 62530 middelalder mynt.	4.8.17	
Sf153818	FEN	Funn 62530 middelalder mynt.	4.8.17	
Sf153819	FEN	Funn 62530 middelalder mynt.	4.8.17	
Sf153820	FEN	Funn 62530 middelalder mynt.	4.8.17	
Sf153821	FEN	Funn 62530 middelalder mynt.	4.8.17	
Sf153822	FEN	Funn 62530 middelalder mynt.	4.8.17	
Sf153823	CAG	Området nord for østlig kjellervegg (nord i felt)	4.8.17	sør

Sf153824	CAG	Området nord for østlig kjellervegg (nord i felt)	4.8.17	øst
Sf153825	CAG	Området nord for østlig kjellervegg (nord i felt)	4.8.17	sør
Sf153826	ARS	61666 sør for muren.	7.8.17	nord
Sf153827	ARS	61666 sør for muren.	7.8.17	nord
Sf153828	ARS	61666 sør for muren.	7.8.17	nord
Sf153829	ARS	61666 sør for muren.	7.8.17	nord
Sf153830	CAG	Steinlegging nord for kjelleren	7.8.17	vest
Sf153831	CAG	Steinlegging nord for kjelleren	7.8.17	øst
Sf153832	CAG	Steinlegging nord for kjelleren	7.8.17	sør
Sf153833	CAG	Steinlegging nord for kjelleren	7.8.17	vest
Sf153834	CAG	Hellelag 62560	7.8.17	vest
Sf153835	CAG	Hellelag 62560	7.8.17	øst
Sf153836	CAG	Hellelag 62560	7.8.17	vest
Sf153837	CAG	Hellelag 62560	7.8.17	sør
Sf153838	CAG	Hellelag 62560	7.8.17	sør
Sf153839	CAG	Lag 62590	7.8.17	øst
Sf153840	CAG	Lag 62590	7.8.17	øst
Sf153841	CAG	Lag 62590	7.8.17	sør
Sf153842	CAG	Lag 62590	7.8.17	sørvest
Sf153843	FEN	62625 plan nivå.	7.8.17	øst
Sf153844	FEN	62625 plan nivå.	7.8.17	sørvest
Sf153845	JAS	62575 kullrand i 67575	7.8.17	nord
Sf153846	JAS	Profil 62400.	7.8.17	nord
Sf153847	JAS	62575 delvis fjernet.	7.8.17	nord
Sf153848	ARS	62615 sekundære heller på mur.	7.8.17	vest
Sf153849	ARS	62615 sekundære heller på mur.	7.8.17	vest
Sf153850	ARS	62615 sekundære heller på mur.	7.8.17	sør
Sf153851	JAS	62625 etter tømming.	7.8.17	øst
Sf153852	JAS	62625 etter tømming.	7.8.17	øst
Sf153853	JAS	62625 etter tømming.	7.8.17	sør
Sf153854	ASE	62730 brunsort blandet sand og leirelag.	8.8.17	øst
Sf153855	ASE	62730 brunsort blandet sand og leirelag.	8.8.17	nord
Sf153856	ASE	62750 mørtel.	8.8.17	nord
Sf153857	ASE	62750 mørtel.	8.8.17	øst
Sf153858	JAS	62810 renset.	8.8.17	nord
Sf153859	JAS	62810 renset.	8.8.17	nord
Sf153860	ARS	62840 fint hellelag.	8.8.17	sør
Sf153861	ARS	62840 fint hellelag.	8.8.17	sørøst
Sf153862	ARS	63075 sandlag.	8.8.17	øst
Sf153863	ARS	63075 sandlag.	8.8.17	sør
Sf153864	FEN	62770 steinlag kjellermur.	8.8.17	øst
Sf153865	FEN	62770 steinlag kjellermur.	8.8.17	øst
Sf153866	FEN	62770 steinlag kjellermur.	8.8.17	øst
Sf153867	CAG	Forskjellige funn som fant sted i lag 62830.	8.8.17	
Sf153868	CAG	Forskjellige funn som fant sted i lag 62830.	8.8.17	
Sf153869	CAG	Forskjellige funn som fant sted i lag 62830, men lengst nord.	8.8.17	

Sf153870	CAG	Forskjellige funn som fant sted i lag 62830, men lengst nord.	8.8.17	
Sf153871	CAG	Forskjellige funn som fant sted i lag 62830.	8.8.17	
Sf153872	CAG	Forskjellige funn som fant sted i lag 62830.	8.8.17	
Sf153873	CAG	Forskjellige funn som fant sted i lag 62830.	8.8.17	
Sf153874	CAG	Besøkbilde av blant annet forskjellige finans og politisk aktører.	8.8.17	
Sf153875	CAG	Besøkbilde av blant annet forskjellige finans og politisk aktører.	8.8.17	
Sf153876	CAG	Arbeidsbilde.	8.8.17	
Sf153877	CAG	Besøkbilde av blant annet forskjellige finans og politisk aktører.	8.8.17	
Sf153878	ASE	Detaljbilder av mørtel mellom 62400 og 63100.	8.8.17	nordøst
Sf153879	ASE	Detaljbilder av mørtel mellom 62400 og 63100.	8.8.17	nordøst
Sf153880	CAG	Besøkbilde av blant annet forskjellige finans og politisk aktører.	8.8.17	
Sf153881	CAG	Arbeidsbilde.	8.8.17	
Sf153882	CAG	Arbeidsbilde.	8.8.17	
Sf153883	CAG	Arbeidsbilde.	8.8.17	
Sf153884	CAG	Besøkbilde av blant annet forskjellige finans og politisk aktører.	8.8.17	
Sf153885	CAG	Besøkbilde av blant annet forskjellige finans og politisk aktører.	8.8.17	
Sf153886	CAG	Besøkbilde av blant annet forskjellige finans og politisk aktører.	8.8.17	
Sf153887	CAG	Besøkbilde av blant annet forskjellige finans og politisk aktører.	8.8.17	
Sf153888	CAG	Arbeidsbilde.	8.8.17	
Sf153889	CAG	Arbeidsbilde.	8.8.17	
Sf153890	CAG	Besøkbilde av blant annet forskjellige finans og politisk aktører.	8.8.17	
Sf153891	CAG	Besøkbilde av blant annet forskjellige finans og politisk aktører.	8.8.17	
Sf153892	CAG	Besøkbilde av blant annet forskjellige finans og politisk aktører.	8.8.17	
Sf153893	CAG	Besøkbilde av blant annet forskjellige finans og politisk aktører.	8.8.17	
Sf153894	JAS	K63150.	8.8.17	sør
Sf153895	JAS	K63150.	8.8.17	nord
Sf153896	JAS	K63150, nærbilde av kalk under stein.	8.8.17	
Sf153897	JAS	K63160.	8.8.17	øst
Sf153898	JAS	63200.	9.8.17	øst
Sf153899	JAS	63200.	9.8.17	vest
Sf153900	JAS	Nærbilde av nedskjæring ved 63200.	9.8.17	
Sf153901	FEN	63374 leirlag.	9.8.17	sør
Sf153902	FEN	63374 leirlag.	9.8.17	nordøst
Sf153903	FEN	63374 leirlag.	9.8.17	nord
Sf153904	FEN	63374 leirlag.	9.8.17	nord
Sf153905	JAS	63400 etter 63180 er fjernet.	9.8.17	øst
Sf153906	JAS	63400 etter 63180 er fjernet.	9.8.17	øst

Sf153907	JAS	K63220 framrenset kull lag.	10.8.17	nord
Sf153908	JAS	K63220 framrenset kull lag.	10.8.17	nord
Sf153909	ARS	63630.	10.8.17	
Sf153910	ARS	63630.	10.8.17	nordvest
Sf153911	ARS	63630.	10.8.17	nordvest
Sf153912	ARS	63630.	10.8.17	nordvest
Sf153913	JAS	Formidling, åpen dag.	10.8.17	nordvest
Sf153914	JAS	Formidling, åpen dag.	10.8.17	sør
Sf153915	JAS	Formidling, åpen dag.	10.8.17	sør
Sf153916	ASE	Funnbilde.	10.8.17	
Sf153917	ASE	Funnbilde.	10.8.17	
Sf153918	ASE	Funnbilde.	10.8.17	
Sf153919	ASE	Funnbilde.	10.8.17	
Sf153920	ASE	Funnbilde.	10.8.17	
Sf153921	ASE	Funnbilde.	10.8.17	
Sf153922	ASE	Funnbilde.	10.8.17	
Sf153923	ASE	Funnbilde.	10.8.17	
Sf153924	JAS	63220/62390 under fjerning.	11.8.17	nord
Sf153925	JAS	Arbeidsbilde.	11.8.17	
Sf153926	ARS	63630 før fjerning av heller.	11.8.17	vest
Sf153927	ARS	63630 før fjerning av heller.	11.8.17	vest
Sf153928	ARS	63630 før fjerning av heller. østlig del.	11.8.17	vest
Sf153929	ARS	63630 før fjerning av heller. østlig del.	11.8.17	vest
Sf153930	ARS	63630 før fjerning av heller. Sørlig, vestlig og østlig del.	11.8.17	nord
Sf153931	ARS	63630 før fjerning av heller. Sørlig, vestlig og østlig del.	11.8.17	nord
Sf153932	ARS	63630 før fjerning av heller. Sørlig, vestlig og østlig del.	11.8.17	vest
Sf153933	ARS	63630 før fjerning av heller. Sørlig, vestlig og østlig del.	11.8.17	vest
Sf153934	ARS	63630 før fjerning av heller. Sørlig, vestlig og østlig del.	11.8.17	vest
Sf153935	ASE	Steingrøft vest for kjeller.	14.8.17	sørvest
Sf153936	ASE	Steingrøft vest for kjeller.	14.8.17	sørvest
Sf153937	ASE	Steingrøft vest for kjeller.	14.8.17	vest
Sf153938	ASE	Steingrøft vest for kjeller.	14.8.17	nord
Sf153939	ASE	Steingrøft vest for kjeller.	14.8.17	nord
Sf153940	JAS	63783.	14.8.17	vest
Sf153941	JAS	63783.	14.8.17	vest
Sf153942	ARS	45150 antagelig samme som 60322.	15.8.17	sør
Sf153943	ARS	45150 antagelig samme som 60322.	15.8.17	nord
Sf153944	CAG	Trolig mur 61825 (Kirkegården).	15.8.17	sør
Sf153945	CAG	Trolig mur 61825 (Kirkegården).	15.8.17	sørvest
Sf153946	CAG	Trolig mur 61825 (Kirkegården).	15.8.17	vest
Sf153947	CAG	Trolig mur 61825 (Kirkegården).	15.8.17	øst
Sf153948	ARS	45150 under rensing, prosess med fjerning av stein.	15.8.17	vest
Sf153949	ARS	45150 under rensing, prosess med fjerning av stein.	15.8.17	vest
Sf153950	CAG	Arbeidsbilde Fridas nedgraving.	15.8.17	
Sf153951	CAG	Arbeidsbilde Fridas nedgraving.	15.8.17	
Sf153952	CAG	Arbeidsbilde Fridas nedgraving.	15.8.17	

Sf153953	CAG	Arbeidsbilde Fridas nedgraving.	15.8.17	
Sf153954	CAG	Arbeidsbilde Fridas nedgraving.	15.8.17	
Sf153955	CAG	Arbeidsbilde Fridas nedgraving.	15.8.17	
Sf153956	CAG	Arbeidsbilde Fridas nedgraving.	15.8.17	
Sf153957	ARS	Gruslag 63810.	16.8.17	sør
Sf153958	ARS	Gruslag 63810.	16.8.17	sør
Sf153959	ARS	Gruslag 63810.	16.8.17	sør
Sf153960	JAS	Rivningslag sør for kjeller.	16.8.17	vest
Sf153961	JAS	Rivningslag sør for kjeller.	16.8.17	vest
Sf153962	JAS	Rivningslag sør for kjeller.	16.8.17	vest
Sf153963	JAS	Rivningslag sør for kjeller.	16.8.17	nord
Sf153964	JAS	Rivningslag sør for kjeller.	16.8.17	øst
Sf153965	JAS	Undersøkelse kvadrant i rivningslag.	16.8.17	vest
Sf153966	ASE	63970 steinrekke.	16.8.17	vest
Sf153967	ASE	63970 steinrekke.	16.8.17	øst
Sf153968	FEN	Kullflekke i kirkegård.	16.8.17	nord
Sf153969	FEN	Kullflekke i kirkegård.	16.8.17	nord
Sf153970	FEN	Kullflekke i kirkegård.	16.8.17	nord
Sf153971	FEN	Kullflekke i kirkegård.	16.8.17	nord
Sf153972	FEN	Rådsmøte.	16.8.17	øst
Sf153973	FEN	Rådsmøte.	16.8.17	nord
Sf153974	FEN	Rådsmøte.	16.8.17	nordøst
Sf153975	ARS	Rivningslag 63920 under rensing prosses.	17.8.17	vest
Sf153976	ARS	Rivningslag 63920 under rensing prosses.	17.8.17	nord
Sf153977	ARS	Rivningslag 63920 under rensing prosses.	17.8.17	øst
Sf153978	ARS	Feil men litt kunstnerisk bilde.	17.8.17	
Sf153979	ARS	Lag 6385 ved vest kjellermur.	17.8.17	nord
Sf153980	ARS	Lag 6385 ved vest kjellermur.	17.8.17	øst
Sf153981	ARS	Lag 6385 ved vest kjellermur.	17.8.17	sør
Sf153982	EN	Profil 64004 i sjakt på terreng nedenfor kjelleren.	17.8.17	øst
Sf153983	EN	Profil 64004 i sjakt på terreng nedenfor kjelleren.	17.8.17	øst
Sf153984	EN	Profil 64004 i sjakt på terreng nedenfor kjelleren.	17.8.17	øst
Sf153985	EN	Lag 64006 i sjakt på terreng nedenfor kjelleren.	17.8.17	øst
Sf153986	EN	Lag 64006 i sjakt på terreng nedenfor kjelleren.	17.8.17	øst
Sf153987	EN	Lag 64006 i sjakt på terreng nedenfor kjelleren.	17.8.17	øst
Sf153988	EN	Lag 64006 i sjakt på terreng nedenfor kjelleren.	17.8.17	sør
Sf153989	EN	Profil 64004 i sjakt på terreng nedenfor kjelleren.	17.8.17	nord
Sf153990	JAS	64033 fremrenset.	17.8.17	vest
Sf153991	JAS	64033 fremrenset.	17.8.17	vest
Sf153992	JAS	64033 fremrenset.	17.8.17	vest
Sf153993	JAS	64033 fremrenset.	17.8.17	øst
Sf153994	JAS	Oversikt 64033, Arbeidsbilde.	17.8.17	øst
Sf153995	EN	Lag 64076 under lag 64006 i sjakt øst for muren.	17.8.17	nord
Sf153996	EN	Lag 64076 under lag 64006 i sjakt øst for muren.	17.8.17	nord
Sf153997	EN	Lag 64076 under lag 64006 i sjakt øst for muren.	17.8.17	sør
Sf153998	CAG	Lag 64323 som lå under 64076 i sjakt øst for muren.	17.8.17	øst

Sf153999	CAG	Lag 64323 som lå under 64076 i sjakt øst for muren.	17.8.17	nord
Sf154000	CAG	Lag 64323 som lå under 64076 i sjakt øst for muren.	17.8.17	nord
Sf154001	CAG	Lag 64323 som lå under 64076 i sjakt øst for muren.	17.8.17	øst
Sf154002	FEN	Profil sjakt på flate 64002	18.8.17	øst
Sf154003	FEN	Profil sjakt på flate 64002	18.8.17	øst
Sf154004	FEN	Profil sjakt på flate 64002	18.8.17	øst
Sf154005	FEN	Profil sjakt på flate 64002	18.8.17	øst
Sf154006	FEN	Profil sjakt på flate 64002	18.8.17	øst
Sf154007	FEN	Profil sjakt på flate 64002	18.8.17	øst
Sf154008	FEN	Profil sjakt på flate 64002	18.8.17	øst
Sf154009	FEN	Profil sjakt på flate 64002	18.8.17	øst
Sf154010	FEN	Profil sjakt på flate 64002	18.8.17	øst
Sf154011	ASE	Oversikt område vest for kjelleren	18.8.17	nord
Sf154012	ASE	Oversikt område vest for kjelleren	18.8.17	øst
Sf154013	ASE	Oversikt område vest for kjelleren	18.8.17	øst
Sf154014	ASE	Rivningslag 64115 (nordlig del).	18.8.17	øst
Sf154015	ASE	Rivningslag 64115 (sørlig del).	18.8.17	øst
Sf154016	ASE	Rivningslag 64115 (sørlig del).	18.8.17	nord
Sf154017	ASE	Steinkonsentrasjon 64200.	18.8.17	vest
Sf154018	ASE	Steinkonsentrasjon 64200.	18.8.17	nord
Sf154019	ASE	64165 Stein/grus haug	18.8.17	vest
Sf154020	ASE	64155 rødt siltsandlag med profil (nordlig del).	18.8.17	nord
Sf154021	JAS	64150 kulelager/ildsted?.	18.8.17	nordvest
Sf154022	JAS	64150 kulelager/ildsted?.	18.8.17	nordvest
Sf154023	JAS	64150 kulelager/ildsted?.	18.8.17	nordøst
Sf154024	FEN	Bunn 64360 i sjakt øst for muren.	18.8.17	øst
Sf154025	FEN	Bunn 64360 i sjakt øst for muren.	18.8.17	nord
Sf154026	FEN	Bunn 64360 i sjakt øst for muren.	18.8.17	nord
Sf154027	FEN	Bunn 64360 i sjakt øst for muren.	18.8.17	vest
Sf154028	FEN	Bunn 64360 i sjakt øst for muren.	18.8.17	sør
Sf154029	FEN	Bunn 64360 i sjakt øst for muren.	18.8.17	sør
Sf154030	FEN	34475 og 344780	21.8.17	vest
Sf154031	FEN	34475 og 344780	21.8.17	sør
Sf154032	ASE	34475 og 344780	21.8.17	øst
Sf154033	ASE	Arbeidsbilde.	18.8.17	
Sf154034	ASE	Utsiden av vest kjellermur.	18.8.17	sørøst
Sf154035	ASE	Utsiden av vest kjellermur.	18.8.17	øst
Sf154036	ASE	Funn 64493.	18.8.17	
Sf154037	ASE	Funn 64493.	18.8.17	
Sf154038	JAS	Falleklar Stein i østkjellermur.	22.8.17	vest
Sf154039	JAS	Falleklar Stein i østkjellermur.	22.8.17	vest
Sf154040	JAS	Falleklar Stein i østkjellermur.	22.8.17	vest
Sf154041	CAG	Arbeidsbilde.	22.8.17	
Sf154042	CAG	Arbeidsbilde.	22.8.17	
Sf154043	CAG	Arbeidsbilde.	22.8.17	
Sf154044	CAG	Arbeidsbilde.	22.8.17	

Sf154045	CAG	Arbeidsbilde.	22.8.17	
Sf154046	CAG	64495 Rivningslag og 64496	22.8.17	sørvest
Sf154047	CAG	64495 Rivningslag og 64496	22.8.17	vest
Sf154048	CAG	64495 Rivningslag og 64496	22.8.17	sørvest
Sf154049	JAS	64509, raslag ved port i østmuren.	22.8.17	vest
Sf154050	JAS	64509, raslag ved port i østmuren.	22.8.17	vest
Sf154051	FEN	Profil sjaktende i sørvest av kjellermuren.	22.8.17	vest
Sf154052	FEN	Profil sjaktende i sørvest av kjellermuren.	22.8.17	vest
Sf154053	FEN	Profil sjaktende i sørvest av kjellermuren.	22.8.17	vest
Sf154054	FEN	64535.	22.8.17	vest
Sf154055	FEN	64535.	22.8.17	vest
Sf154056	FEN	64535.	22.8.17	øst
Sf154057	FEN	64535.	22.8.17	øst
Sf154058	FEN	64535.	22.8.17	øst
Sf154059	ASE	64605 moderne mur i nord.	22.8.17	nord
Sf154060	ASE	64605 moderne mur i nord.	22.8.17	sør
Sf154061	JAS	Utenfor døren i østkjellermur etter av 64509 er fjernet.	22.8.17	vest
Sf154062	JAS	Utenfor døren i østkjellermur etter av 64509 er fjernet.	22.8.17	vest
Sf154063	JAS	Utenfor døren i østkjellermur etter av 64509 er fjernet.	22.8.17	vest
Sf154064	JAS	Arbeidsbilde.	22.8.17	vest
Sf154065	JAS	Utenfor døren i østkjellermur etter av 64509 er fjernet.	22.8.17	sørvest
Sf154066	CAG	Oversiktsbilde av østkjellermur.	22.8.17	vest
Sf154067	CAG	Oversiktsbilde av østkjellermur.	22.8.17	sørvest
Sf154068	CAG	Oversiktsbilde av østkjellermur.	22.8.17	vest
Sf154069	ARS	64640 leirelag.	23.8.17	nord
Sf154070	ARS	64640 leirelag.	23.8.17	nord
Sf154071	ARS	64640 leirelag.	23.8.17	sør
Sf154072	FEN	Profil sjaktende i sørvest av kjellermuren.	23.8.17	vest
Sf154073	FEN	Profil sjaktende i sørvest av kjellermuren.	23.8.17	vest
Sf154074	FEN	Profil sjaktende i sørvest av kjellermuren.	23.8.17	vest
Sf154075	FEN	Profil sjaktende i sørvest av kjellermuren.	23.8.17	vest
Sf154076	FEN	Profil sjaktende i sørvest av kjellermuren.	23.8.17	vest
Sf154077	FEN	Støttemur vest rensset og lag 45720 i området rund muren.	23.8.17	øst
Sf154078	FEN	Støttemur vest rensset og lag 45720 i området rund muren.	23.8.17	øst
Sf154079	FEN	Støttemur vest rensset og lag 45720 i området rund muren.	23.8.17	øst
Sf154080	FEN	Støttemur vest rensset og lag 45720 i området rund muren.	23.8.17	øst
Sf154081	CAG	64615 konstruksjon av stein som ligger foran og under østmur.	23.8.17	vest
Sf154082	CAG	64615 konstruksjon av stein som ligger foran og under østmur.	23.8.17	sør
Sf154083	CAG	64615 konstruksjon av stein som ligger foran og under østmur.	23.8.17	sør
Sf154084	CAG	64615 konstruksjon av stein som ligger foran og under østmur.	23.8.17	vest
Sf154085	JAS	64660 brunt lag.	23.8.17	sørøst
Sf154086	JAS	64660 brunt lag.	23.8.17	sørøst
Sf154087	ASE	64740, tønne/bevart tre.	23.8.17	nordvest
Sf154088	ASE	64740, tønne/bevart tre.	23.8.17	nordvest
Sf154089	ASE	64740, 64755 og 64780.	23.8.17	vest
Sf154090	ASE	64740, 64755 og 64780.	23.8.17	øst

Sf154091	ASE	64740, 64755 og 64780.	23.8.17	sør
Sf154092	ASE	64740, 64755 og 64780.	23.8.17	vest
Sf154093	ASE	64740, 64755 og 64780.	23.8.17	sør
Sf154094	ASE	64740, 64755 og 64780.	23.8.17	vest
Sf154095	ASE	64740, 64755 og 64780.	23.8.17	nord
Sf154096	CAG	Lag 64615 foran inngangen østkjellermur, etter rensing.	23.8.17	vest
Sf154097	CAG	Lag 64615 foran inngangen østkjellermur, etter rensing.	23.8.17	vest
Sf154098	FEN	64750.	23.8.17	sør
Sf154099	FEN	64750.	23.8.17	sør
Sf154100	FEN	64750.	23.8.17	sør
Sf154101	FEN	64750.	23.8.17	sør
Sf154102	ASE	64740.	23.8.17	vest
Sf154103	ASE	64740.	23.8.17	vest
Sf154104	ASE	64740 m/etter fjerning av 64780.	23.8.17	vest
Sf154105	ASE	64740 m/etter fjerning av 64780.	23.8.17	vest
Sf154106	ASE	64740 detalj trevirke.	23.8.17	vest
Sf154107	CAG	Skoleklasse omvisning nummer 1.	24.8.17	
Sf154108	CAG	Skoleklasse omvisning nummer 1.	24.8.17	
Sf154109	CAG	Skoleklasse omvisning nummer 1.	24.8.17	
Sf154110	CAG	Skoleklasse omvisning nummer 1.	24.8.17	
Sf154111	CAG	Skoleklasse omvisning nummer 1.	24.8.17	
Sf154112	CAG	Skoleklasse omvisning nummer 1.	24.8.17	
Sf154113	CAG	Skoleklasse omvisning nummer 1.	24.8.17	
Sf154114	CAG	Arbeidsbilde.	24.8.17	
Sf154115	CAG	Arbeidsbilde.	24.8.17	
Sf154116	CAG	Arbeidsbilde.	24.8.17	
Sf154117	CAG	Skoleklasse omvisning nummer 1 pluss arbeidsbilde.	24.8.17	
Sf154118	CAG	Skoleklasse omvisning nummer 2.	24.8.17	
Sf154119	CAG	Besøk av flere ansatte fra ams.	24.8.17	
Sf154120	CAG	Besøk av flere ansatte fra ams.	24.8.17	
Sf154121	CAG	Besøk av flere ansatte fra ams.	24.8.17	
Sf154122	ARS	Mulig ovn i 64792, målestokk 30 cm.	24.8.17	sør
Sf154123	ARS	Mulig ovn i 64792, målestokk 30 cm.	24.8.17	sør
Sf154124	ARS	Mulig ovn i 64792, målestokk 30 cm.	24.8.17	sør
Sf154125	ARS	64815 heller på murkrone.	24.8.17	øst
Sf154126	ARS	64815 heller på murkrone.	24.8.17	øst
Sf154127	ARS	64815 murkrone og heller.	24.8.17	sør
Sf154128	ARS	64792 bunn.	24.8.17	sør
Sf154129	ARS	64792 bunn.	24.8.17	sør
Sf154130	ARS	64792 bunn.	24.8.17	sør
Sf154131	ARS	64792 bunn.	24.8.17	sør
Sf154132	ARS	64792	24.8.17	sør
Sf154133	ARS	64792	24.8.17	sør
Sf154134	ARS	64792	24.8.17	sør
Sf154135	FEN	64830.	24.8.17	øst
Sf154136	FEN	64830.	24.8.17	øst

Sf154137	FEN	64830 pluss område rundt.	24.8.17	sør
Sf154138	FEN	64830 pluss område rundt.	24.8.17	sør
Sf154139	FEN	64830.	24.8.17	vest
Sf154140	FEN	64830.	24.8.17	vest
Sf154141	FEN	64830.	24.8.17	nord
Sf154142	FEN	64830.	24.8.17	nord
Sf154143	CAG	Skoleklasse omvisning nummer 3.	24.8.17	
Sf154144	CAG	Skoleklasse omvisning nummer 4.	24.8.17	
Sf154145	CAG	Skoleklasse omvisning nummer 4.	24.8.17	
Sf154146	ARS	Lite hjørne "glemt" dokumentasjon før fjerning.	24.8.17	nord
Sf154147	ARS	Lite hjørne "glemt" dokumentasjon før fjerning.	24.8.17	nord
Sf154148	ARS	Lite hjørne "glemt" dokumentasjon før fjerning.	24.8.17	nord
Sf154149	ARS	Lite hjørne "glemt" dokumentasjon før fjerning.	24.8.17	nord
Sf154150	ARS	64870.	24.8.17	sør
Sf154151	ARS	64870.	24.8.17	sør
Sf154152	ARS	64870.	24.8.17	vest
Sf154153	ASE	64496 (vevlodd).	24.8.17	
Sf154154	ASE	64496 (vevlodd).	24.8.17	
Sf154155	ASE	61636 (garmsøkke).	24.8.17	
Sf154156	ASE	61636 (garmsøkke).	24.8.17	
Sf154157	ASE	Funn av keramikk som trolig er middelalder 64900.	24.8.17	
Sf154158	ASE	Funn av keramikk som trolig er middelalder 64900.	24.8.17	
Sf154159	ASE	Funn av keramikk som trolig er middelalder 401540.	24.8.17	
Sf154160	ASE	Funn av keramikk som trolig er middelalder 64901.	24.8.17	
Sf154161	ASE	Funn av keramikk som trolig er middelalder 64901.	24.8.17	
Sf154162	ASE	Funn av keramikk som trolig er middelalder 60920.	24.8.17	
Sf154163	ASE	Funn av keramikk som trolig er middelalder 60920.	24.8.17	
Sf154164	ASE	Funn av keramikk som trolig er middelalder 64787.	24.8.17	
Sf154165	ASE	Funn av keramikk som trolig er middelalder 64787.	24.8.17	
Sf154166	ASE	Funn av keramikk som trolig er middelalder 61563.	24.8.17	
Sf154167	ASE	Funn av keramikk som trolig er middelalder 61563.	24.8.17	
Sf154168	ASE	Funn av keramikk som trolig er middelalder 62689.	24.8.17	
Sf154169	ASE	Funn av keramikk som trolig er middelalder 62689.	24.8.17	
Sf154170	ASE	Tre til felling.	25.8.17	
Sf154171	ASE	Tre til felling.	25.8.17	
Sf154172	ASE	Tre til felling.	25.8.17	
Sf154173	ASE	Tre til felling.	25.8.17	
Sf154174	ASE	Tre til felling.	25.8.17	
Sf154175	ASE	Tre til felling.	25.8.17	
Sf154176	ASE	Tre til felling.	25.8.17	
Sf154177	ASE	Tre til felling.	25.8.17	
Sf154178	ASE	Tre til felling.	25.8.17	
Sf154179	ASE	Tre til felling.	25.8.17	
Sf154180	ASE	Tre til felling.	25.8.17	
Sf154181	ASE	Tre til felling.	25.8.17	
Sf154182	ASE	Tre til felling.	25.8.17	

Sf154183	CAG	Lag 64880, brunnsilt.	25.8.17	nord
Sf154184	CAG	Lag 64880, brunnsilt.	25.8.17	nordøst
Sf154185	CAG	Lag 64880, brunnsilt.	25.8.17	sørøst
Sf154186	CAG	Lag 64880, brunnsilt.	25.8.17	sør
Sf154187	ARS	Se lagbeskrivelse 64850.	25.8.17	øst
Sf154188	FEN	65610 rivningsmasser.	25.8.17	øst
Sf154189	FEN	65610 rivningsmasser.	25.8.17	øst
Sf154190	FEN	64995.	25.8.17	sør
Sf154191	FEN	64995.	25.8.17	sør
Sf154192	FEN	64995.	25.8.17	sør
Sf154193	ARS	64792 sørside.	25.8.17	nord
Sf154194	CAG	Slettes.	25.8.17	nord
Sf154195	JAS	65040, mørtellag/raslag?.	28.8.17	sør
Sf154196	JAS	65040, mørtellag/raslag?.	28.8.17	øst
Sf154197	JAS	65040, mørtellag/raslag?.	28.8.17	øst
Sf154198	ASE	65065.	28.8.17	nord
Sf154199	ASE	65065.	28.8.17	øst
Sf154200	JAS	Arbeidsbilde.	28.8.17	vest
Sf154201	JAS	Arbeidsbilde.	28.8.17	vest
Sf154202	ASE	65090.	28.8.17	øst
Sf154203	ASE	65090.	28.8.17	øst
Sf154204	ASE	65090.	28.8.17	sør
Sf154205	ASE	65100.	28.8.17	sør
Sf154206	ASE	65100.	28.8.17	nord
Sf154207	JAS	Arbeidsbilde, gul silt fra kjeller dør.	28.8.17	vest
Sf154208	JAS	Arbeidsbilde, gul silt fra kjeller dør.	28.8.17	nordøst
Sf154209	ASE	F63823 større nagle.	28.8.17	
Sf154210	ASE	F63823 (beslag).	28.8.17	
Sf154211	ASE	F63823.	28.8.17	
Sf154212	CAG	Mørk masser ved området fra porten til østkjellermur.	28.8.17	vest
Sf154213	CAG	Mørk masser ved området fra porten til østkjellermur.	28.8.17	nord
Sf154214	CAG	Mørk masser ved området fra porten til østkjellermur.	28.8.17	vest
Sf154215	CAG	Mørk masser ved området fra porten til østkjellermur.	28.8.17	nordvest
Sf154216-154255	FEN	Sekundær mur fotogrammetri.	28.8.17	
Sf154256	ARS	64792.	29.8.17	sør
Sf154257	ARS	64792.	29.8.17	sør
Sf154258	ARS	64792.	29.8.17	øst
Sf154259	ARS	64792.	29.8.17	nord
Sf154260	CAG	Profil ved vest kjellermur 63800.	29.8.17	nord
Sf154261	CAG	Profil ved vest kjellermur 63800.	29.8.17	nord
Sf154262	EN	Arbeidsbilde kjellerruin før rivning av sekundær mur.	29.8.17	nord
Sf154263	EN	Arbeidsbilde kjellerruin før rivning av sekundær mur.	29.8.17	nord
Sf154264	EN	Arbeidsbilde kjellerruin før rivning av sekundær mur.	29.8.17	øst
Sf154265	JAS	65130, mørkebrunt lag.	29.8.17	vest
Sf154266	JAS	65130, mørkebrunt lag.	29.8.17	vest

Sf154267	JAS	65130, mørkebrunt lag.	29.8.17	nordøst
Sf154268	CAG	Lag under 64880, liten sjakt på utsiden av øst kjellermur.	29.8.17	vest
Sf154269	CAG	Lag under 64880, liten sjakt på utsiden av øst kjellermur.	29.8.17	nordvest
Sf154270	CAG	Lag under 64880 , liten sjakt på utsiden av øst kjellermur.	29.8.17	sør
Sf154271	ARS	64792 før fjerning av stein.	29.8.17	nord
Sf154272	ARS	64792 før fjerning av stein.	29.8.17	nord
Sf154273	ARS	64792 før fjerning av stein.	29.8.17	sør
Sf154274	JAS	65185, snitt av 65130.	29.8.17	vest
Sf154275	JAS	65185, snitt av 65130.	29.8.17	vest
Sf154276	JAS	65185, snitt av 65130.	29.8.17	vest
Sf154277	JAS	65185, snitt av 65130.	29.8.17	vest
Sf154278	JAS	65185, snitt av 65130.	29.8.17	vest
Sf154279	JAS	65185, snitt av 65130.	29.8.17	vest
Sf154280	JAS	65185, snitt av 65130.	29.8.17	vest
Sf154281	ASE	Arbeidsbilde, fjerning av sekundærmur.	29.8.17	
Sf154282	ASE	Arbeidsbilde, fjerning av sekundærmur.	29.8.17	
Sf154283	ASE	Arbeidsbilde, fjerning av sekundærmur.	29.8.17	
Sf154284	FEN	65205.	29.8.17	øst
Sf154285	FEN	65205.	29.8.17	vest
Sf154286	FEN	Muskat på kjellermur øst.	30.8.17	
Sf154287	FEN	Muskat og JAS detektorer.	30.8.17	
Sf154288	FEN	Muskat og JAS detektorer.	30.8.17	
Sf154289	FEN	Muskat og JAS detektorer.	30.8.17	
Sf154290	FEN	Muskat og JAS detektorer.	30.8.17	
Sf154291	FEN	Muskat og JAS detektorer.	30.8.17	
Sf154292	FEN	Muskat og JAS detektorer.	30.8.17	
Sf154293	FEN	Muskat og JAS detektorer.	30.8.17	
Sf154294	FEN	Muskat og JAS detektorer.	30.8.17	
Sf154295	FEN	Muskat i kjelleren.	30.8.17	
Sf154296	FEN	Muskat og ASE setter opp stasjonen.	30.8.17	
Sf154297	FEN	Muskat og ASE setter opp stasjonen.	30.8.17	
Sf154298	FEN	Muskat jobber inne.	30.8.17	
Sf154299	FEN	Muskat jobber inne.	30.8.17	
Sf154300	FEN	Muskat jobber inne.	30.8.17	
Sf154301	FEN	Muskat jobber inne.	30.8.17	
Sf154302	FEN	Muskat jobber inne.	30.8.17	
Sf154303	FEN	Muskat jobber inne.	30.8.17	
Sf154304	CAG	Profil i sjakt, nordsiden av inngangen i østkjellermur.	30.8.17	nordvest
Sf154305	CAG	Profil i sjakt, nordsiden av inngangen i østkjellermur.	30.8.17	nordvest
Sf154306	CAG	Profil i sjakt, nordsiden av inngangen i østkjellermur.	30.8.17	nord
Sf154307	FEN	65248.	30.8.17	sør
Sf154308	FEN	65248.	30.8.17	øst
Sf154309	FEN	Renset vest mur.	30.8.17	sør
Sf154310	FEN	Renset vest mur.	30.8.17	øst
Sf154311	ARS	65275.	30.8.17	sør
Sf154312	ARS	65275.	30.8.17	vest

Sf154313	ARS	65275.	30.8.17	vest
Sf154314	ASE	65300, gruslag over brannlag inne i kjelleren.	30.8.17	sør
Sf154315	ASE	65300, gruslag over brannlag inne i kjelleren.	30.8.17	vest
Sf154316	CAG	Omvisning oppvekst og kulturkomiteen.	30.8.17	
Sf154317	CAG	Omvisning oppvekst og kulturkomiteen.	30.8.17	
Sf154318	CAG	Arbeidsbilde.	30.8.17	
Sf154319	CAG	Arbeidsbilde.	30.8.17	
Sf154320	CAG	Arbeidsbilde.	30.8.17	
Sf154321	CAG	Arbeidsbilde.	30.8.17	
Sf154322	CAG	Skoleklasseomvisning nummer 1 pluss arbeidsbilde.	31.8.17	
Sf154323	CAG	Skoleklasseomvisning nummer 2 pluss arbeidsbilde.	31.8.17	
Sf154324	CAG	Skoleklasseomvisning nummer 3 pluss arbeidsbilde.	31.8.17	
Sf154325	CAG	Arbeidsbilde.	31.8.17	
Sf154326	CAG	Arbeidsbilde.	31.8.17	
Sf154327	CAG	Skoleklasseomvisning nummer 4 pluss arbeidsbilde.	31.8.17	
Sf154328	ARS	64495, rivningslag.	31.8.17	sør
Sf154329	ARS	64495, rivningslag.	31.8.17	øst
Sf154330	JAS	Røddlig lag under 65040, under fremrensing.	31.8.17	nord
Sf154331	JAS	Røddlig lag under 65040, under fremrensing.	31.8.17	øst
Sf154332	JAS	Røddlig lag under 65040, under fremrensing.	31.8.17	øst
Sf154333	ARS	Bunnen av østre del av 64495.	1.9.17	vest
Sf154334	ARS	Bunnen av østre del av 64495.	1.9.17	vest
Sf154335	ARS	65363 søndre del.	1.9.17	øst
Sf154336	ARS	65363 søndre del.	1.9.17	øst
Sf154337	ARS	65363 hullet i muren	1.9.17	vest
Sf154338	ARS	65363 hullet i muren	1.9.17	vest
Sf154339	ARS	65363 hullet i muren	1.9.17	vest
Sf154340	ARS	65363 hullet i muren	1.9.17	vest
Sf154341	ARS	65363 nordlig del.	1.9.17	øst
Sf154342	ARS	65363 nordlig del.	1.9.17	øst
Sf154343	FEN	65405 steinpakning sør.	4.9.17	vest
Sf154344	FEN	65405 steinpakning sør.	4.9.17	vest
Sf154345	FEN	65405 steinpakning nord.	4.9.17	vest
Sf154346	FEN	65405 steinpakning nord.	4.9.17	vest
Sf154347	FEN	65405 steinpakning nord.	4.9.17	vest
Sf154348	FEN	65405 steinpakning.	4.9.17	nord
Sf154349	FEN	65405 steinpakning.	4.9.17	nord
Sf154350	FEN	65435.	4.9.17	nord
Sf154351	FEN	65435.	4.9.17	vest
Sf154352	ARS	Brunt lag under 65363.	4.9.17	øst
Sf154353	ARS	Brunt lag under 65363.	4.9.17	øst
Sf154354	ARS	Brunt lag under 65363.	4.9.17	øst
Sf154355	ARS	Brunt lag under 65363.	4.9.17	øst
Sf154356	ARS	Brunt lag under 65363 østre del.	4.9.17	vest
Sf154357	ARS	Brunt lag under 65363 østre del.	4.9.17	vest
Sf154358	ARS	Brunt lag under 65363 vestre del.	4.9.17	øst

Sf154359	ARS	Brunt lag under 65363 vestre del.	4.9.17	øst
Sf154360	FEN	65405 etter fjerning av 65435.	4.9.17	sør
Sf154361	FEN	65405 etter fjerning av 65435.	4.9.17	sør
Sf154362	FEN	65405 etter fjerning av 65435.	4.9.17	sørvest
Sf154363	FEN	65405 etter fjerning av 65435 sør.	4.9.17	vest
Sf154364	FEN	65405 etter fjerning av 65435 sør.	4.9.17	vest
Sf154365	FEN	65405 etter fjerning av 65435 nord.	4.9.17	vest
Sf154366	FEN	65405 etter fjerning av 65435.	4.9.17	nord
Sf154367	FEN	65405 etter fjerning av 65435.	4.9.17	nord
Sf154368	FEN	65405 etter fjerning av 65435.	4.9.17	øst
Sf154369	FEN	65405 etter fjerning av 65435.	4.9.17	øst
Sf154370	ASE	65445 mørtellag på innsiden av kjeller, vestmur.	4.9.17	sør
Sf154371	ASE	65445 mørtellag på innsiden av kjeller, vestmur.	4.9.17	sør
Sf154372	ASE	65445 mørtellag på innsiden av kjeller, vestmur.	4.9.17	vest
Sf154373	ASE	65445 mørtellag på innsiden av kjeller, vestmur.	4.9.17	vest
Sf154374	JAS	Brannlag under 65040/65300.	4.9.17	øst
Sf154375	JAS	Brannlag under 65040/65300.	4.9.17	øst
Sf154376	ASE	65460 kullissene under 65445.	4.9.17	nordvest
Sf154377	ASE	Arbeidsbilde.	4.9.17	
Sf154378	ASE	F401588, kvernstein fra 61093.	5.9.17	
Sf154379	ASE	F401594, kvernstein fra 64830.	5.9.17	
Sf154380	ASE	F401607, sølvholk? Til skaft (detektorfunn).	5.9.17	
Sf154381	ASE	F401608, ringspenne (detektorfunn).	5.9.17	
Sf154382	ASE	F65441, emne til spinnehjul? Funnet i 65148.	5.9.17	
Sf154383	ASE	F65441, emne til spinnehjul? Funnet i 65148.	5.9.17	
Sf154384	ASE	F6354, flintdolk funnet i bunn av 65300(mot Brannlag).	5.9.17	
Sf154385	ASE	F6354, flintdolk funnet i bunn av 65300(mot Brannlag).	5.9.17	
Sf154386	ASE	F62415.	5.9.17	
Sf154387	ASE	F62415.	5.9.17	
Sf154388	ASE	Oversiktsbilde av tre rundt kirken.	5.9.17	nord
Sf154389	ASE	Oversiktsbilde av tre rundt kirken.	5.9.17	nordvest
Sf154390	ASE	Oversiktsbilde av tre rundt kirken.	5.9.17	nordvest
Sf154391	ASE	Fjerning av trær.	6.9.17	nord
Sf154392	ASE	Fjerning av trær.	6.9.17	nord
Sf154393	ASE	Fjerning av trær.	6.9.17	nord
Sf154394	ASE	65490.	6.9.17	øst
Sf154395	ASE	65480.	6.9.17	vest
Sf154396	ASE	65480.	6.9.17	sør
Sf154397	ASE	65490.	6.9.17	vest
Sf154398	ASE	65490.	6.9.17	nord
Sf154399	CAG	Omvisning videregående skole klasseelever.	6.9.17	
Sf154400	CAG	Omvisning videregående skole klasseelever.	6.9.17	
Sf154401	CAG	Arbeidsbilde.	6.9.17	
Sf154402	FEN	65520.	6.9.17	vest
Sf154403	FEN	65520.	6.9.17	vest
Sf154404	FEN	Arbeidsbilde.	6.9.17	

Sf154405	CAG	Fjerning av trær.	6.9.17	
Sf154406	CAG	Fjerning av trær.	6.9.17	
Sf154407	JAS	65540.	6.9.17	øst
Sf154408	JAS	65540.	6.9.17	øst
Sf154409	JAS	65530 mørtellag.	6.9.17	øst
Sf154410	JAS	65530 mørtellag.	6.9.17	øst
Sf154411	CAG	Fjerning av trær.	7.9.17	
Sf154412	CAG	Skoleklasse omvisning nummer 1.	7.9.17	
Sf154413	ARS	Under 65530, før graving av rød lag.	7.9.17	nord
Sf154414	ARS	Under 65530, før graving av rød lag.	7.9.17	nord
Sf154415	ARS	Under 65530, før graving av rød lag.	7.9.17	nord
Sf154416	ARS	Under 65530, før graving av rød lag.	7.9.17	nord
Sf154417	FEN	Steinopptrekk	7.9.17	
Sf154418	FEN	Steinopptrekk	7.9.17	
Sf154419	FEN	Slettes.	7.9.17	
Sf154420	FEN	Slettes.	7.9.17	
Sf154421	ASE	64740 etter snitting.	7.9.17	nordvest
Sf154422	ASE	64740 etter snitting.	7.9.17	nordvest
Sf154423	ASE	64740 etter snitting.	7.9.17	nord
Sf154424	ASE	64740 etter snitting.	7.9.17	nord
Sf154425	ASE	64740 etter snitting.	7.9.17	nord
Sf154426	ASE	64740 etter snitting.	7.9.17	nord
Sf154427	ASE	64740 etter snitting.	7.9.17	nord
Sf154428	CAG	Skoleklasseomvisning Nummer 2.	7.9.17	
Sf154429	EN	Lag 65550, brannlag i nordøsthjørne i kjelleren.	7.9.17	nord
Sf154430	EN	Lag 65550, brannlag i nordøsthjørne i kjelleren.	7.9.17	nord
Sf154431	EN	Lag 65550, brannlag i nordøsthjørne i kjelleren.	7.9.17	nord
Sf154432	ARS	Under 65530, før graving av østre del av 65540.	7.9.17	nord
Sf154433	ARS	Under 65530, før graving av østre del av 65540.	7.9.17	nord
Sf154434	JAS	65540, etter fjerning.	7.9.17	øst
Sf154435	JAS	65540, etter fjerning.	7.9.17	øst
Sf154436	ASE	64775.	8.9.17	øst
Sf154437	ASE	64775.	8.9.17	sør
Sf154438	ASE	64775.	8.9.17	vest
Sf154439	ASE	64775.	8.9.17	vest
Sf154440	ASE	64775.	8.9.17	vest
Sf154441	ASE	64775.	8.9.17	nordvest
Sf154442	ASE	64775.	8.9.17	nordvest
Sf154443	ASE	64775, viser bearbeiding av grunnfjell.	8.9.17	nord
Sf154444	ASE	64775, viser bearbeiding av grunnfjell.	8.9.17	nord
Sf154445	JAS	Omvisning.	8.9.17	
Sf154446	JAS	65605.	8.9.17	vest
Sf154447	JAS	64775, viser bearbeiding av grunnfjell.	8.9.17	øst
Sf154448	FEN	65625.	8.9.17	nord
Sf154449	FEN	65625.	8.9.17	nord
Sf154450	ARS	Renne i Stein.	11.9.17	sør

Sf154451	ARS	Renne i Stein.	11.9.17	sør
Sf154452	ARS	Renne i Stein, vestlig del.	11.9.17	sørvest
Sf154453	ARS	Renne i Stein, østlig del.	11.9.17	sørvest
Sf154454	ARS	Renne i Stein, østlig del.	11.9.17	sør
Sf154455	JAS	65640, uheldig lysforhold.	11.9.17	øst
Sf154456	JAS	65640, uheldig lysforhold.	11.9.17	nord
Sf154457	ASE	Arbeidsbilde.	11.9.17	
Sf154458	ASE	Arbeidsbilde.	11.9.17	
Sf154459	CAG	Bunn av 64775.	11.9.17	vest
Sf154460	CAG	Bunn av 64775.	11.9.17	nord
Sf154461	CAG	Bunn av 64775.	11.9.17	sør
Sf154462	CAG	Bunn av 64775.	11.9.17	vest
Sf154463	CAG	Heller før fjerning på svorsiden av kjellermur.	12.9.17	øst
Sf154464	CAG	Heller før fjerning på svorsiden av kjellermur.	12.9.17	øst
Sf154465	CAG	Heller før fjerning på svorsiden av kjellermur.	12.9.17	vest
Sf154466	CAG	Heller før fjerning på svorsiden av kjellermur.	12.9.17	vest
Sf154467	CAG	Heller før fjerning på svorsiden av kjellermur.	12.9.17	nord
Sf154468	EN	Oversikt mur vest i kjeller.	12.9.17	vest
Sf154469	EN	Murkrone vest mur i kjeller.	12.9.17	sør
Sf154470	EN	Murkrone vest mur i kjeller.	12.9.17	sør
Sf154471-154485	EN	Forsøk fotogrammetri antagelig ikke brukbare.	12.9.17	
Sf154486-154576	EN	Fotogrammetri innsiden av vest mur i kjeller som var i ferd med å rase ut, også tilsvarende trapp som var plassert i denne mur.	12.9.17	
Sf154577	FEN	Arbeidsbilde.	12.9.17	
Sf154578	FEN	Arbeidsbilde.	12.9.17	
Sf154579	FEN	Arbeidsbilde.	12.9.17	
Sf154580	ASE	Utsiden av sørmur.	12.9.17	nord
Sf154581	ASE	Utsiden av sørmur.	12.9.17	øst
Sf154582	ASE	Utsiden av sørmur.	12.9.17	nordøst
Sf154583	ASE	Utsiden av sørmur.	12.9.17	nordvest
Sf154584	ASE	Utsiden av sørmur.	12.9.17	nordvest
Sf154585	FEN	Kjeller etter fjerning av Brannlag.	12.9.17	øst
Sf154586	FEN	Kjeller etter fjerning av Brannlag.	12.9.17	øst
Sf154587	FEN	Kjeller etter fjerning av Brannlag.	12.9.17	øst
Sf154588	FEN	Kjeller etter fjerning av Brannlag.	12.9.17	sør
Sf154589	FEN	Kjeller etter fjerning av Brannlag.	12.9.17	sør
Sf154590	FEN	Kjeller etter fjerning av Brannlag.	12.9.17	sør
Sf154591-154648	FEN	Fotogrammetri av innsiden av vest kjellermur.	13.9.17	
Sf154649	FEN	65845 kjeller sørøst.	13.9.17	øst
Sf154650	FEN	65845 kjeller sørøst.	13.9.17	sør
Sf154651	FEN	65845 kjeller nordøst.	13.9.17	nord
Sf154652	FEN	65845 kjeller nordøst.	13.9.17	øst
Sf154653	FEN	Kjellerinngangen.	13.9.17	øst
Sf154654	FEN	Kjellerinngangen, trolig slettes på grunn av synlig kamera rem.	13.9.17	øst

Sf154655	FEN	Kjellerinngangen.	13.9.17	øst
Sf154656	FEN	Kjellerinngangen.	13.9.17	øst
Sf154657	JAS	65890 før/under graving.	13.9.17	nord
Sf154658	CAG	Nedskjæring i grunnfjell rett på utsiden av østmur	13.9.17	vest
Sf154659	CAG	Nedskjæring i grunnfjell rett på utsiden av østmur	13.9.17	vest
Sf154660	CAG	Nedskjæring i grunnfjell rett på utsiden av østmur	13.9.17	vest
Sf154661	CAG	Nedskjæring i grunnfjell rett på utsiden av østmur	13.9.17	sørvest
Sf154662	JAS	65550 vest for profilbenk.	13.9.17	nord
Sf154663	JAS	65550 vest for profilbenk.	13.9.17	nord
Sf154664	JAS	65910 før bortgraving.	14.9.17	nord
Sf154665	JAS	65910 før bortgraving.	14.9.17	nord
Sf154666	JAS	Omvisning.	14.9.17	
Sf154667	JAS	Omvisning.	14.9.17	
Sf154668	FEN	65880 etter fjerning.	14.9.17	øst
Sf154669	JAS	Regnbue, arbeidsbilde.	14.9.17	
Sf154670	JAS	Regnbue, arbeidsbilde.	14.9.17	
Sf154671	CAG	Lag av grunnfjell rivningsmasser og fast grunnfjell i bunnen.	14.9.17	nord
Sf154672	CAG	Lag av grunnfjell rivningsmasser og fast grunnfjell i bunnen.	14.9.17	nordvest
Sf154673	CAG	Lag av grunnfjell rivningsmasser og fast grunnfjell i bunnen.	14.9.17	nordvest
Sf154674	CAG	Lag av grunnfjell rivningsmasser og fast grunnfjell i bunnen.	14.9.17	nordvest
Sf154675	ASE	Arbeidsbilde, John Atle og profil.	15.9.17	
Sf154676	ASE	Arbeidsbilde, Claudia og profil.	15.9.17	
Sf154677	JAS	Nærbilde av profil 65940.	15.9.17	øst
Sf154678	JAS	Nærbilde av profil 65940.	15.9.17	øst
Sf154679	JAS	Nærbilde av profil 65940.	15.9.17	øst
Sf154680	JAS	Nærbilde av profil 65940.	15.9.17	øst
Sf154681	JAS	Oversikt av profil 65940.	15.9.17	øst
Sf154682	JAS	Oversikt av profil 65940.	15.9.17	øst
Sf154683	EN	Arbeidsbilde, lunsj.	15.9.17	
Sf154684	EN	Arbeidsbilde, lunsj.	15.9.17	
Sf154685	EN	Arbeidsbilde, lunsj.	15.9.17	
Sf154686	EN	Arbeidsbilde, lunsj.	15.9.17	
Sf154687	ASE	64775.	15.9.17	vest
Sf154688	ASE	64775.	15.9.17	vest
Sf154689	ASE	64775.	15.9.17	vest
Sf154690	ASE	Øks funnet i 64775, funn 66005.	15.9.17	nord
Sf154691	ASE	Øks funnet i 64775, funn 66005.	15.9.17	nord
Sf154692	ASE	Øks funnet i 64775, funn 66005.	15.9.17	nord
Sf154693	ASE	Øks funnet i 64775, funn 66005.	15.9.17	nord
Sf154694	ASE	Øks funnet i 64775, funn 66005.	15.9.17	nord
Sf154695	ASE	Øks funnet i 64775, funn 66005.	15.9.17	nord
Sf154696	ASE	Øks funnet i 64775, funn 66005. Bildet tatt ovenfra og ned.	15.9.17	
Sf154697	ASE	Øks funnet i 64775, funn 66005. Bilde tatt ovenfra og ned.	15.9.17	
Sf154698	ASE	Øks funnet i 64775, funn 66005.	15.9.17	vest
Sf154699	ASE	Øks funnet i 64775, funn 66005.	15.9.17	nordvest
Sf154700	ASE	Arbeidsbilde, Erlend med øks.	15.9.17	

Sf154701	ASE	Øks fjernet fra lag 64775, funn 66005.	15.9.17	
Sf154702	ASE	Øks fjernet fra lag 64775, funn 66005.	15.9.17	
Sf154703	ASE	Øks fjernet fra lag 64775, funn 66005.	15.9.17	
Sf154704	ASE	Øks fjernet fra lag 64775, funn 66005.	15.9.17	
Sf154705	ASE	Øks fjernet fra lag 64775, funn 66005.	15.9.17	
Sf154706	ASE	Øks fjernet fra lag 64775, funn 66005.	15.9.17	
Sf154707	CAG	Profil 66040.	18.9.17	nord
Sf154708	CAG	Profil 66040 vestlig side.	18.9.17	nord
Sf154709	CAG	Profil 66040 østlig side.	18.9.17	nord
Sf154710	CAG	Oversiktsbilde a profil 66040.	18.9.17	nord
Sf154711	ASE	Profil 66092, nordprofil.	18.9.17	nord
Sf154712	ASE	Profil 66092, nordprofil.	18.9.17	nord
Sf154713	ASE	Profil 66092, nordprofil.	18.9.17	nord
Sf154714	ASE	Profil 66092, østvegg med mur.	18.9.17	øst
Sf154715	ASE	Profil 66092, østvegg med mur.	18.9.17	øst
Sf154716	ASE	Profil 66092, østvegg med mur.	18.9.17	øst
Sf154717	JAS	Profil 66082.	18.9.17	vest
Sf154718	JAS	Nærbilde av profil 66082.	18.9.17	vest
Sf154719	JAS	Nærbilde av profil 66082.	18.9.17	vest
Sf154720	JAS	Nærbilde av profil 66082.	18.9.17	vest
Sf154721	JAS	Nærbilde av profil 66082.	18.9.17	vest
Sf154722	JAS	Nærbilde av profil 66082.	18.9.17	vest
Sf154723	JAS	Nærbilde av profil 66082.	18.9.17	vest
Sf154724	EN	Profil under vest murvegg på innsiden av kjeller.	19.9.17	vest
Sf154725	EN	Profil under vest murvegg på innsiden av kjeller.	19.9.17	vest
Sf154726	EN	Profil under vest murvegg på innsiden av kjeller.	19.9.17	vest
Sf154727	EN	Kutt i undergrunn inne i kjeller.	19.9.17	vest
Sf154728	EN	Kutt i undergrunn inne i kjeller.	19.9.17	sør
Sf154729	CAG	Lag 66095 (laget under der øksen ble funnet).	19.9.17	vest
Sf154730	CAG	Lag 66095 (laget under der øksen ble funnet).	19.9.17	nordøst
Sf154731	CAG	Lag 66095 (laget under der øksen ble funnet).	19.9.17	sørvest
Sf154732	ASE	Funn 401699.	19.9.17	
Sf154733	ASE	Funn 401699.	19.9.17	
Sf154734	ASE	Funn 401699.	19.9.17	
Sf154735	ASE	Funn 401699.	19.9.17	
Sf154736	ASE	Funn 401699.	19.9.17	
Sf154737	ASE	401646 skår av kobberkar?	19.9.17	
Sf154738	ASE	401670 kobberlegering med dekor, slirebeslag.	19.9.17	
Sf154739	ASE	65008.	19.9.17	
Sf154740	ASE	Armbrøstpil (detektorfunn løsmasser 401668).	19.9.17	
Sf154741	ASE	65815 mulig klebersteinlykt.	19.9.17	
Sf154742	ASE	65815 mulig klebersteinlykt.	19.9.17	
Sf154743	ASE	65937 kleberstein, hjørne? Bumerker.	19.9.17	
Sf154744	ASE	65937 kleberstein, hjørne? Bumerker.	19.9.17	
Sf154745	ASE	401653 kleberstein.	19.9.17	
Sf154746	JAS	Føtter fra grav under sokkel.	21.9.17	øst

Sf154747	JAS	Føtter fra grav under sokkel.	21.9.17	øst
Sf154748	JAS	Føtter fra grav under sokkel pluss mur profil.	21.9.17	øst
Sf154749	CAG	Kullfleck i kirkegård på utsiden av muren som går vest til øst.	22.9.17	sør
Sf154750	CAG	Kullfleck i kirkegård på utsiden av muren som går vest til øst.	22.9.17	øst
Sf154751	CAG	Kullfleck i kirkegård på utsiden av muren som går vest til øst.	22.9.17	sør
Sf154752	JAS	66264 profil oversikt.	22.9.17	nord
Sf154753	JAS	66264 profil oversikt.	22.9.17	nord
Sf154754	JAS	66264 profil oversikt.	22.9.17	nord
Sf154755	JAS	66264 profil oversikt.	22.9.17	nord
Sf154756	JAS	66264, nærbilde fra vest mot øst.	22.9.17	nord
Sf154757	JAS	66264, nærbilde fra vest mot øst.	22.9.17	nord
Sf154758	JAS	66264, nærbilde fra vest mot øst.	22.9.17	nord
Sf154759	JAS	66264, nærbilde fra vest mot øst.	22.9.17	nord
Sf154760	JAS	66264, nærbilde fra vest mot øst.	22.9.17	nord
Sf154761	JAS	66264, nærbilde fra vest mot øst.	22.9.17	nord
Sf154762	JAS	66264, nærbilde fra vest mot øst.	22.9.17	nord
Sf154763	JAS	66264, nærbilde fra vest mot øst.	22.9.17	nord
Sf154764	JAS	66264, nærbilde fra vest mot øst.	22.9.17	nord
Sf154765	JAS	66264, nærbilde fra vest mot øst.	22.9.17	nord
Sf154766	JAS	66264, nærbilde fra vest mot øst.	22.9.17	nord
Sf154767	JAS	66264, nærbilde fra vest mot øst.	22.9.17	nord
Sf154768	CAG	Riksantikvar besøk.	22.9.17	
Sf154769	CAG	Riksantikvar besøk.	22.9.17	
Sf154770	CAG	Riksantikvar besøk.	22.9.17	
Sf154771	ASE	66280 brent område 2, sand/kull.	22.9.17	sør
Sf154772	ASE	66280 brent område 2, sand/kull.	22.9.17	sør
Sf154773	ASE	Presserunde.	22.9.17	
Sf154774	ASE	Presserunde.	22.9.17	
Sf154775	ASE	Presserunde.	22.9.17	
Sf154776	ASE	Presserunde.	22.9.17	
Sf154777	ASE	Presserunde.	22.9.17	
Sf154778	ASE	Presserunde.	22.9.17	
Sf154779	CAG	Utsiden av nordsørgående mur kirkegården.	22.9.17	øst
Sf154780	CAG	Utsiden av nordsørgående mur kirkegården.	22.9.17	øst
Sf154781	JR	66240 opprenset flate.	25.9.17	sør
Sf154782	JR	66240 trapperom.	25.9.17	øst
Sf154783	JR	66240 trapperom.	25.9.17	vest
Sf154784	JR	66240 trapperom.	25.9.17	nord
Sf154785	JAS	61765, vest på tårnmur.	25.9.17	vest
Sf154786	JAS	61765, tårnmurvest.	25.9.17	sørvest
Sf154787	JAS	61765, tårnmurvest.	25.9.17	sørøst
Sf154788	CAG	Kiste funnet på utsiden av hjørnet til nordvestgående mur	26.9.17	nord
Sf154789	CAG	Kiste funnet på utsiden av hjørnet til nordvestgående mur	26.9.17	nord
Sf154790	CAG	Kiste funnet på utsiden av hjørnet til nordvestgående mur	26.9.17	vest
Sf154791	JAS	66330, brunlig lag i nordvest hjørne av tårn.	26.9.17	nord
Sf154792	JAS	66330, brunlig lag i nordvest hjørne av tårn.	26.9.17	vest

Sf154793	JAS	66340, sandlag i dørinngang.	26.9.17	sør
Sf154794	JAS	66340, sandlag i dørinngang.	26.9.17	vest
Sf154795	JR	66240 trapperom oversikt.	26.9.17	nord
Sf154796	JAS	66360, brannlag på innsiden tårn.	26.9.17	nord
Sf154797	JAS	66360, brannlag på innsiden tårn.	26.9.17	vest
Sf154798	JAS	66390, brunt lag i dør, på innsiden av tårnet.	26.9.17	vest
Sf154799	JAS	Gruslag 66415 innsiden tårnet.	26.9.17	vest
Sf154800	CAG	Brannlag 66560, innsiden av NVmur.	26.9.17	vest
Sf154801	CAG	Brannlag 66560, innsiden av NVmur.	26.9.17	vest
Sf154802	CAG	Brannlag 66560, innsiden av NVmur.	26.9.17	nord
Sf154803	CAG	Brannlag 66560, innsiden av NVmur.	26.9.17	vest
Sf154804	CAG	Brannlag 66560, innsiden av NVmur.	26.9.17	nord
Sf154805	CAG	Brannlag 66560, etter at brente massene har blitt fjernet.	27.9.17	vest
Sf154806	CAG	Brannlag 66560, etter at brente massene har blitt fjernet.	27.9.17	nord
Sf154807	KMN	Profil 66608 mot vest, inkludert detaljbilder.	27.9.17	vest
Sf154808	KMN	Profil 66608 mot vest, inkludert detaljbilder.	27.9.17	vest
Sf154809	KMN	Profil 66608 mot vest, inkludert detaljbilder.	27.9.17	vest
Sf154810	KMN	Profil 66608 mot vest, inkludert detaljbilder.	27.9.17	vest
Sf154811	KMN	Profil 66608 mot vest, inkludert detaljbilder.	27.9.17	vest
Sf154812	JAS	Gruslag i tårn, 66590.	27.9.17	vest
Sf154813	JAS	Gruslag i tårn, 66590.	27.9.17	nord
Sf154814	CAG	Oransjelag i sørvestre hjørne, innsiden av tårnet. Laget har blitt kuttet av forskjellig graver som kan ses i bildet.	27.9.17	vest
Sf154815	CAG	Oransjelag i sørvestre hjørne, innsiden av tårnet. Laget har blitt kuttet av forskjellig graver som kan ses i bildet.	27.9.17	vest
Sf154816	CAG	Oransjelag i sørvestre hjørne, innsiden av tårnet. Laget har blitt kuttet av forskjellig graver som kan ses i bildet.	27.9.17	nord
Sf154817	JAS	Brunlag under brannlag 66560, mulig samme som brunlaget sett ellers i tårnet.	27.9.17	nord
Sf154818	EN	Drenering i kjeller vest i sjakt.	21.9.17	sør
Sf154819	EN	Drenering i kjeller vest i sjakt.	27.9.17	sør
Sf154820	EN	Drenering i kjeller vest i sjakt.	27.9.17	sør
Sf154821	EN	Drenering i kjeller vest i sjakt.	27.9.17	sør
Sf154822	EN	Drenering i kjeller vest i sjakt.	27.9.17	vest
Sf154823	EN	66611, steinfylt nedgraving.	28.9.17	sør
Sf154824	EN	Drenering? Med vestmur kjeller i bakgrunn.	28.9.17	vest
Sf154825	EN	Drenering? Med vestmur kjeller i bakgrunn.	28.9.17	vest
Sf154826	EN	Drenering? Med vestmur kjeller i bakgrunn.	28.9.17	nord
Sf154827	EN	Snittet drenering.	28.9.17	vest
Sf154828	EN	Snittet drenering.	28.9.17	vest
Sf154829	EN	Snittet drenering.	28.9.17	vest
Sf154830	ASE	Mur før steinen i bildet raste, kirkegården.	29.9.17	øst
Sf154831	ASE	Mur før steinen i bildet raste, kirkegården.	29.9.17	sørøst
Sf154832	ASE	Mur før steinen i bildet raste, kirkegården..	29.9.17	sørøst
Sf154833	ASE	Mur før steinen i bildet raste, kirkegården.	29.9.17	øst
Sf154834	EN	Arbeidsbilde / oversiktsbilde tårnet.	29.9.17	øst
Sf154835	EN	Inngangen tårn kirkegården	29.9.17	øst

Sf154836	EN	Arbeidsbilde/oversiktsbilde tårnet kirkegården.	29.9.17	øst
Sf154837	EN	Østlige side av tårn inngangen, kirkegården.	29.9.17	sørøst
Sf154838	EN	Tårn inngangen.	29.9.17	sørøst
Sf154839	EN	Tårn inngangen.	29.9.17	sørøst
Sf154840	EN	Tårn inngangen.	29.9.17	sørøst
Sf154841	EN	Arbeidsbilde pluss inngangen mot nord av tårnet.	29.9.17	sør
Sf154842	EN	Inngangen mot nord i tårnet, kirkegård.	29.9.17	sør
Sf154843	EN	Vestøstgående mur mot nord i tårnet, kirkegården.	29.9.17	vest
Sf154844	EN	Vestøstgående mur mot nord i tårnet, kirkegården.	29.9.17	vest
Sf154845	EN	Arbeidsbilde pluss inngangen nord i tårnet, kirkegården.	29.9.17	nord
Sf154846	EN	Arbeidsbilde pluss inngangen nord i tårnet, kirkegården.	29.9.17	nord
Sf154847	EN	Arbeidsbilde pluss inngangen nord i tårnet, kirkegården.	29.9.17	nord
Sf154848	EN	Oversiktsbilde dosjakt etter at kongsgården var ferdig gravd.	29.9.17	nord
Sf154849	EN	Oversiktsbilde sør delen av anlegget med kirken i bakgrunnen.	29.9.17	nordvest
Sf154850	EN	Oversiktsbilde sør delen av anlegget med kirken i bakgrunnen.	29.9.17	nordvest
Sf154851	EN	Inngangen i kjelleren.	29.9.17	vest
Sf154852	EN	Inngangen i kjelleren.	29.9.17	øst
Sf154853	EN	Inngangen i kirken (lik inngangen i tårnet i kirkegården)	29.9.17	nordvest
Sf154855	ASE	Stubbe (66624) før fjerning.	2.10.17	vest
Sf154856	ASE	Stubbe (66624) før fjerning.	2.10.17	nord
Sf154857	CAG	Nordsørgående mur i kirkegården, bilde av stein som fjernes	2.10.17	vest
Sf154858	CAG	Nordsørgående mur i kirkegården, bilde av stein som fjernes	2.10.17	vest
Sf154859	CAG	Nordsørgående mur i kirkegården, bilde av stein som fjernes	2.10.17	vest
Sf154860	CAG	Nordsørgående mur i kirkegården, bilde av stein som fjernes	2.10.17	sørvest
Sf154861	JAS	Stein som fjernes fra nordsørgående mur møt øst i kirkegården.	3.10.17	øst
Sf154862	JAS	Nordsørgående mur i kirkegården, bilde av stein som fjernes	3.10.17	nord
Sf154863	JAS	Nordsørgående mur i kirkegården, bilde av stein som fjernes	3.10.17	vest
Sf154864	CAG	Raslag 66645, kirkegården.	3.10.17	sør
Sf154865	CAG	Raslag 66645, kirkegården.	3.10.17	vest
Sf154866	CAG	Raslag 66645, kirkegården.	3.10.17	vest
Sf154867	CAG	Raslag 66645, kirkegården.	3.10.17	vest
Sf154868	CAG	Raslag 66645, kirkegården. Bedre renset.	3.10.17	sør
Sf154869	ASE	Statsrådsbesøk.	3.10.17	
Sf154870	ASE	Statsrådsbesøk.	3.10.17	
Sf154871	ASE	Statsrådsbesøk.	3.10.17	
Sf154872	ASE	Statsrådsbesøk.	3.10.17	
Sf154873	CAG	Statsrådsbesøk.	3.10.17	
Sf154874	CAG	Statsrådsbesøk.	3.10.17	
Sf154875	CAG	Statsrådsbesøk.	3.10.17	
Sf154876	CAG	Statsrådsbesøk.	3.10.17	
Sf154877	CAG	Statsrådsbesøk.	3.10.17	
Sf154878	CAG	Arbeidsbilde.	3.10.17	
Sf154879	CAG	Arbeidsbilde.	3.10.17	
Sf154880	CAG	Arbeidsbilde.	3.10.17	
Sf154881	CAG	Statsrådsbesøk.	3.10.17	

Sf154882	CAG	Statsrådsbesøk.	3.10.17	
Sf154883	KMN	Profil 66660, kirkegården.	3.10.17	nord
Sf154884	KMN	Profil 66660, kirkegården.	3.10.17	nord
Sf154885	KMN	Profil 66660, kirkegården.	3.10.17	nord
Sf154886	KMN	Profil 66660, kirkegården.	3.10.17	nord
Sf154887	KMN	Profil 66660, kirkegården.	3.10.17	nord
Sf154888	CAG	Arbeidsbilde.	3.10.17	
Sf154889	CAG	Arbeidsbilde.	3.10.17	
Sf154890	CAG	Arbeidsbilde.	3.10.17	
Sf154891	CAG	Kull/brent området. P66662 er tatt derfra.	5.10.17	vest
Sf154892	CAG	Kull/brent området. P66662 er tatt derfra..	5.10.17	sørvest
Sf154893	CAG	Kull/brent området. P66662 er tatt derfra.	5.10.17	sørvest
Sf154894	CAG	66750, mur og 66755 Rivningslag.	5.10.17	nordvest
Sf154895	CAG	Rester av mur og mørtel, sjakt utsiden kirkegårdsmur	5.10.17	vest
Sf154896	CAG	Rester av mur og mørtel, sjakt utsiden kirkegårdsmur	5.10.17	vest
Sf154897	CAG	Rester av mur og mørtel, sjakt utsiden kirkegårdsmur	5.10.17	sørvest
Sf154898	CAG	Rester av mur og mørtel, sjakt utsiden kirkegårdsmur	5.10.17	nordøst
Sf154899	CAG	Rester av mur og mørtel, sjakt utsiden kirkegårdsmur	5.10.17	øst
Sf154900	CAG	Rester av mur og mørtel, sjakt utsiden kirkegårdsmur	5.10.17	nordvest
Sf154901	CAG	Rester av mur og mørtel, sjakt utsiden kirkegårdsmur	5.10.17	vest
Sf154902	CAG	Rester av mur og mørtel, sjakt utsiden kirkegårdsmur	5.10.17	vest
Sf154903	CAG	Rester av mur og mørtel, sjakt utsiden kirkegårdsmur	5.10.17	sørvest
Sf154904	CAG	Rester av mur og mørtel, sjakt utsiden kirkegårdsmur	5.10.17	vest
Sf154905	CAG	Rester av mur og mørtel, sjakt utsiden kirkegårdsmur	5.10.17	sørvest
Sf154906	CAG	Rester av mur og mørtel, sjakt utsiden kirkegårdsmur	5.10.17	sørvest
Sf154907	CAG	Rester av mur og mørtel, sjakt utsiden kirkegårdsmur	5.10.17	sør
Sf154908	CAG	Rester av mur og mørtel, sjakt utsiden kirkegårdsmur	5.10.17	sør
Sf154909	CAG	Rester av mur og mørtel, sjakt utsiden kirkegårdsmur	5.10.17	vest
Sf154910	CAG	Rester av mur og mørtel, sjakt utsiden kirkegårdsmur	5.10.17	vest
Sf154911	ASE	John Atle flotterer	6.10.17	vest
Sf154912	ASE	John Atle flotterer	6.10.17	
Sf154913	JAS	Anette flotterer	6.10.17	
Sf154914	JAS	Anette flotterer	6.10.17	
Sf154915	CAG	Mørtel og mulig rester av mur på utsiden av kirkegårdsmuren.	9.10.17	sør
Sf154916	CAG	Mørtel og mulig rester av mur på utsiden av kirkegårdsmuren.	9.10.17	sørøst
Sf154917	CAG	Mørtel og mulig rester av mur på utsiden av kirkegårdsmuren.	9.10.17	sørøst
Sf154918	CAG	Mørtel og mulig rester av mur på utsiden av kirkegårdsmuren.	9.10.17	sørvest
Sf154919	CAG	Mørtel og mulig rester av mur på utsiden av kirkegårdsmuren.	9.10.17	vest
Sf154920	CAG	Mørtel og mulig rester av mur på utsiden av kirkegårdsmuren.	9.10.17	sørvest
Sf154921	CAG	Jevn helle/flate, trolig mur på utsiden av kirkegårdsmuren.	9.10.17	vest
Sf154922	CAG	Jevn helle/flate, trolig mur på utsiden av kirkegårdsmuren.	9.10.17	nord
Sf154923	CAG	Jevn helle/flate, trolig mur på utsiden av kirkegårdsmuren.	9.10.17	sør
Sf154924	CAG	Siste omvisning	9.10.17	
Sf154925	CAG	Siste omvisning	9.10.17	
Sf154926	CAG	Siste omvisning	9.10.17	
Sf154927	CAG	Omrotet murrester og fast mørtellag på bakken	9.10.17	nord

Sf154928	CAG	Omrotet murrester og fast mørtellag på bakken	9.10.17	sør
Sf154929	CAG	Omrotet murrester og fast mørtellag på bakken	9.10.17	nord
Sf154930	CAG	Omrotet murrester og fast mørtellag på bakken	9.10.17	sør
Sf154931	CAG	Brent område og to symmetriske stein + mørtel i profil	9.10.17	sør
Sf154932	CAG	Brent område og to symmetriske stein + mørtel i profil	9.10.17	sør
Sf154933	CAG	Brent område og to symmetriske stein + mørtel i profil	9.10.17	vest
Sf154934	CAG	Sjakt på utsiden av kirkegårdsmuren. Mørtel på grunnfjell	9.10.17	øst
Sf154935	CAG	Sjakt på utsiden av kirkegårdsmuren. Mørtel på grunnfjell	9.10.17	øst
Sf154936	CAG	Sjakt på utsiden av kirkegårdsmuren. Mørtel på grunnfjell	9.10.17	nord
Sf154937	CAG	Sjakt på utsiden av kirkegårdsmuren. Mørtel på grunnfjell	9.10.17	vest
Sf154938	CAG	Moderne prestegårdskjeller	10.10.17	sørvest
Sf154939	CAG	Moderne prestegårdskjeller	10.10.17	sørvest
Sf154940	CAG	Moderne prestegårdskjeller	10.10.17	nordøst
Sf154941	CAG	Moderne prestegårdskjeller	10.10.17	nordøst
Sf154942	CAG	Moderne prestegårdskjeller	10.10.17	sørøst
Sf154943	CAG	Moderne prestegårdskjeller	10.10.17	øst
Sf154944	CAG	Fortsettelse av kongsgårdmur som er nordsørgående mot øst	10.10.17	nord
Sf154945	CAG	Fortsettelse av kongsgårdmur som er nordsørgående mot øst	10.10.17	nordvest
Sf154946	CAG	Fortsettelse av kongsgårdmur som er nordsørgående mot øst	10.10.17	øst
Sf154947	CAG	Fortsettelse av kongsgårdmur som er nordsørgående mot øst	10.10.17	øst
Sf154948	CAG	Fortsettelse av kongsgårdmur som er nordsørgående mot øst	10.10.17	øst
Sf154949	EN	Oversikt over utgravningsområde	10.10.17	nord
Sf154950	EN	Oversikt over utgravningsområde	10.10.17	nord
Sf154951	EN	Oversikt mur i sør, koret	10.10.17	nord
Sf154952	EN	Oversikt mur i sør, kirka	10.10.17	nordvest
Sf154953	EN	Oversikt østmur i sør, kirka	10.10.17	nordvest
Sf154954	EN	Oversikt kirka og porttårn	10.10.17	nordvest
Sf154955	EN	Oversikt porttårn og kor	10.10.17	nordøst
Sf154956	EN	Porttårn, kirkegårdsmur og stubbe	10.10.17	øst
Sf154957	EN	Porttårn utsikt	10.10.17	øst
Sf154958	EN	Prestegårdskjeller, kokegrop og mur	10.10.17	sør
Sf154959	EN	Østmur, sokkel, fundament, grunnfjell	10.10.17	sør
Sf154960	CAG	Funn 62689	10.10.17	
Sf154961	CAG	Funn 62689	10.10.17	
Sf154962	JAS	Kasse 1	10.10.17	
Sf154963	JAS	Kasse 1	10.10.17	
Sf154964	JAS	Kasse 1	10.10.17	
Sf154965	JAS	Kasse 2	10.10.17	
Sf154966	JAS	Kasse 2	10.10.17	
Sf154967	JAS	Kasse 2	10.10.17	
Sf154968	JAS	Kasse 3	10.10.17	
Sf154969	JAS	Kasse 3	10.10.17	
Sf154970	JAS	Kasse 3	10.10.17	
Sf154971	JAS	Kasse 4	10.10.17	
Sf154972	JAS	Kasse 4	10.10.17	
Sf154973	JAS	Kasse 4	10.10.17	

Sf154974	JAS	Kasse 4	10.10.17	
Sf154975	JAS	Kasse 5	10.10.17	
Sf154976	JAS	Kasse 5	10.10.17	
Sf154977	JAS	Kasse 5	10.10.17	
Sf154978	JAS	Kasse 6	10.10.17	
Sf154979	JAS	Kasse 6	10.10.17	
Sf154980	JAS	Kasse 6	10.10.17	
Sf154981	JAS	Kasse 6	10.10.17	
Sf154982	JAS	Kasse 6	10.10.17	
Sf154983	JAS	Kasse 6	10.10.17	
Sf154984	JAS	Kasse 6	10.10.17	
Sf154985	JAS	Kasse 7	10.10.17	
Sf154986	JAS	Kasse 7	10.10.17	
Sf154987	JAS	Annet	10.10.17	
Sf154988	JAS	Annet	10.10.17	
Sf154989	JAS	Annet	10.10.17	
Sf154990	KMN	Funn 65008. Slett	10.10.17	
Sf154991	KMN	Funn 65008, side	10.10.17	
Sf154992	KMN	Funn 65008, høykant	10.10.17	
Sf154993	KMN	Funn 401698	10.10.17	
Sf154994	KMN	Funn 401698	10.10.17	
Sf154995	KMN	Funn 401698	10.10.17	
Sf154996	KMN	Funn 401698	10.10.17	
Sf154997	KMN	Funn 401698	10.10.17	
Sf154998	KMN	Funn 401719	10.10.17	
Sf154999	KMN	Funn 401719	10.10.17	
Sf155000	KMN	Funn 401719	10.10.17	
Sf155001	KMN	Funn 401719	10.10.17	
Sf155002	KMN	Funn 65699	10.10.17	
Sf155003	KMN	Funn 65699	10.10.17	
Sf155004	KMN	Funn 65699	10.10.17	
Sf155005	KMN	Funn 65699	10.10.17	
Sf155006	KMN	Funn 401668	10.10.17	
Sf155007	KMN	Funn 401668	10.10.17	
Sf155008	KMN	Funn 401559	10.10.17	
Sf155009	KMN	Funn 401559	10.10.17	
Sf155010	KMN	Funn 401559	10.10.17	
Sf155011	KMN	Funn 401559	10.10.17	
Sf155012	KMN	Funn 401559	10.10.17	
Sf155013	KMN	Funn 401696	10.10.17	
Sf155014	KMN	Funn 401696	10.10.17	
Sf155015	KMN	Funn 401696	10.10.17	
Sf155016	KMN	Funn 401696	10.10.17	
Sf155017	KMN	Funn 401696	10.10.17	
Sf155018	KMN	Funn 65657	10.10.17	
Sf155019	KMN	Funn 65657	10.10.17	

Sf155020	KMN	Funn 65698	10.10.17	
Sf155021	KMN	Funn 65698	10.10.17	
Sf155022	KMN	Funn 65698	10.10.17	
Sf155023	KMN	Funn 65698	10.10.17	
Sf155024	KMN	Funn 65698	10.10.17	
Sf155025	KMN	Funn 65698	10.10.17	
Sf155026	KMN	Funn 65698, detalj	10.10.17	
Sf155027	KMN	Funn 66041, stor 1/2	10.10.17	
Sf155028	KMN	Funn 66041, stor 1/2	10.10.17	
Sf155029	KMN	Funn 66041, stor 1/2	10.10.17	
Sf155030	KMN	Funn 66041, stor 1/2	10.10.17	
Sf155031	KMN	Funn 66041, stor 1/2	10.10.17	
Sf155032	KMN	Funn 66041, liten 2/2	10.10.17	
Sf155033	KMN	Funn 66041, liten 2/2	10.10.17	
Sf155034	KMN	Funn 66041, sammen	10.10.17	
Sf155035	KMN	Funn 66041, sammen	10.10.17	
Sf155036	KMN	Funn 66041, sammen	10.10.17	
Sf155037	KMN	Funn 66041, sammen	10.10.17	
Sf155038	KMN	Funn 66041, sammen	10.10.17	
Sf155039	KMN	Funn 66041, sammen	10.10.17	
Sf155040	ASE	Full bil	12.10.17	
Sf155041	ASE	Full bil	12.10.17	
Sf155042	CAG	Detaljbilde. Profil i inngangen stjerne/blomst	12.10.17	øst
Sf155043	CAG	Detaljbilde. Profil i inngangen stjerne/blomst, ovenfra	12.10.17	øst
Sf155044	CAG	Detaljbilde. Profil i inngangen stjerne/blomst, ovenfra	12.10.17	øst
Sf155045	CAG	Detaljbilde. Profil i inngangen stjerne/blomst, ovenfra	12.10.17	øst
Sf155046	CAG	Detaljbilde. Profil i inngangen stjerne/blomst, ovenfra	12.10.17	øst
Sf155047	CAG	Detaljbilde. Profil i inngangen stjerne/blomst, ovenfra	12.10.17	sørøst
Sf155048	CAG	Detaljbilde. Inngangen	12.10.17	øst
Sf155049	CAG	Detaljbilde. Inngangen	12.10.17	øst
Sf155050	CAG	Detaljbilde. Inngangen	12.10.17	
Sf155051	CAG	Detaljbilde. Profil i inngangen stjerne/blomst	12.10.17	sørøst
Sf155052	CAG	Detaljbilde. Profil i inngangen stjerne/blomst	12.10.17	sørøst
Sf155053	CAG	Detaljbilde. Profil i inngangen stjerne/blomst	12.10.17	sørøst
Sf155054	CAG	Detaljbilde av X, nordlig side av inngangen	12.10.17	
Sf155055	CAG	Detaljbilde av X, nordlig side av inngangen	12.10.17	øst
Sf155056	CAG	Detaljbilde terskel	12.10.17	
Sf155057	CAG	Detaljbilde terskel	12.10.17	øst
Sf155058	CAG	Detaljbilde terskel, avlang fordypning	12.10.17	øst
Sf155059	CAG	Detaljbilde terskel, avlang fordypning	12.10.17	øst
Sf155060	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	sørøst
Sf155061	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	sørøst
Sf155062	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	nordøst
Sf155063	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	nord
Sf155064	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	nordvest
Sf155065	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	nordvest

Sf155066	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	nordvest
Sf155067	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	vest
Sf155068	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	sørvest
Sf155069	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	nordøst
Sf155070	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	nordøst
Sf155071	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	nordøst
Sf155072	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	nord
Sf155073	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	nordvest
Sf155074	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	nord
Sf155075	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	nordøst
Sf155076	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	nord
Sf155077	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	nordøst
Sf155078	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	sørøst
Sf155079	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	sør
Sf155080	CAG	Oversiktsbilder	12.10.17	sør
Sf155081	EN	Oppstart	7.6.17	nord
Sf155082	EN	Oppstart	7.6.17	nord
Sf155083	EN	Oppstart	7.6.17	nord
Sf155084	EN	Oppstart	7.6.17	nord
Sf155085	EN	Anette og John Atle venter spent på første gravetak	7.6.17	øst
Sf155086	EN	Anette og John Atle venter spent på første gravetak	7.6.17	øst
Sf155087	EN	Oppstart	7.6.17	nordvest
Sf155088	EN	Oppstart	7.6.17	nordvest
Sf155089	EN	Oppstart	7.6.17	nordvest
Sf155090	EN	Oppstart	7.6.17	sør
Sf155091	EN	Oppstart	7.6.17	sørøst
Sf155092	EN	Oppstart	7.6.17	sør
Sf155093	EN	Maskinen kjører inn på felt	7.6.17	nordvest
Sf155094	EN	Første gravetak	7.6.17	vest
Sf155095	JAS	Offisiell markering av utgravningens oppstart. Folk ankommer	8.6.17	sør
Sf155096	JAS	Offisiell markering av utgravningens oppstart. Folk ankommer	8.6.17	nord
Sf155097	JAS	Offisiell markering av utgravningens oppstart.	8.6.17	nord
Sf155098	JAS	Offisiell markering av utgravningens oppstart.	8.6.17	vest
Sf155099	JAS	Offisiell markering. Middelaldermusikk	8.6.17	nordvest
Sf155100	JAS	Offisiell markering. Middelaldermusikk	8.6.17	sørøst
Sf155101	JAS	Offisiell markering. Middelaldermusikk	8.6.17	sørøst
Sf155102	JAS	Offisiell markering. Middelaldermusikk	8.6.17	sørøst
Sf155103	JAS	Offisiell markering. Middelaldermusikk	8.6.17	sørøst
Sf155104	JAS	Offisiell markering. Ordfører Jarle Nilsen taler	8.6.17	sør
Sf155105	JAS	Offisiell markering. Ordfører Jarle Nilsen taler	8.6.17	nord
Sf155106	JAS	Offisiell markering. Ordfører Jarle Nilsen taler	8.6.17	sørøst
Sf155107	JAS	Offisiell markering. Prosjektleder Dagfinn Skre taler	8.6.17	sørøst
Sf155108	JAS	Offisiell markering. Prosjektleder Dagfinn Skre taler	8.6.17	nordøst
Sf155109	JAS	Offisiell markering. Prosjektleder Dagfinn Skre taler	8.6.17	sørvest
Sf155110	JAS	Offisiell markering. Prosjektleder Dagfinn Skre taler	8.6.17	sørøst

Sf155111	JAS	Offisiell markering. Ruinen avdukes av Skre og Nilsen	8.6.17	nordøst
Sf155112	JAS	Offisiell markering. Ruinen avdukes av Skre og Nilsen	8.6.17	nordøst
Sf155113	JAS	Offisiell markering. Ruinen avdukes av Skre og Nilsen	8.6.17	nordøst
Sf155114	JAS	Offisiell markering. Ruinen avdukes av Skre og Nilsen	8.6.17	nordøst
Sf155115	JAS	Offisiell markering. Ruinen avdukes av Skre og Nilsen	8.6.17	sør
Sf155116	JAS	Offisiell markering. Ruinen avdukes av Skre og Nilsen	8.6.17	sør
Sf155117	JAS	Offisiell markering. Ruinen avdukes av Skre og Nilsen	8.6.17	sørøst
Sf155118	JAS	Offisiell markering. Middelaldermusikk	8.6.17	nordøst
Sf155119	JAS	Offisiell markering. Middelaldermusikk	8.6.17	nordøst
Sf155120	JAS	Offisiell markering. Middelaldermusikk	8.6.17	nordøst
Sf155121	ASE	Statusbilde av ruinen mot slutt av første uke	9.6.17	øst
Sf155122	ASE	Statusbilde av ruinen mot slutt av første uke	9.6.17	sør
Sf155123	ASE	Erlend instruerer de andre i mulig middelaldermur	13.6.17	nordøst
Sf155124	ASE	Frida, Andreas og John Atle renser østlig mur	13.6.17	øst
Sf155125	ASE	Konsentrasjon av stein direkte under og delvis i torv.	13.6.17	sørøst
Sf155126	ASE	Konsentrasjon av stein direkte under og delvis i torv.	13.6.17	sørøst
Sf155127	ASE	Oversiktsbilde over ruinen	13.6.17	øst
Sf155128	ASE	Oversiktsbilde over ruinen	13.6.17	øst
Sf155129	JAS	Prosjektleder Dagfinn Skre informerer	14.6.17	sør
Sf155130	JAS	Prosjektleder Dagfinn Skre informerer	14.6.17	øst
Sf155131	ASE	Prosjektleder Dagfinn Skre	14.6.17	sørøst
Sf155132	ASE	Utgravningsleder Erlend Nordli informerer om utgravningen	14.6.17	sørøst
Sf155133	ASE	Utgravningsleder Erlend Nordli informerer utgravningen	14.6.17	sør
Sf155134	ASE	John Atle finner mur mot NV-hjørne av ruinen	14.6.17	vest
Sf155135	ASE	Oversikt	14.6.17	nordøst
Sf155136	ASE	Oversikt	14.6.17	nord
Sf155137	EN	Arbeidsbilde	15.6.17	sør
Sf155138	EN	Arbeidsbilde	15.6.17	sør
Sf155139	EN	Arbeidsbilde	15.6.17	sør
Sf155140	EN	Arbeidsbilde	15.6.17	sør
Sf155141	EN	Arbeidsbilde med A60219 og 6024	15.6.17	sør
Sf155142	EN	A60219 og A60242	15.6.17	sør
Sf155143	EN	A60219 og A60242	15.6.17	sør
Sf155144	EN	A60219 og A60242	15.6.17	sør
Sf155145	EN	A60219 og A60242	15.6.17	øst
Sf155146	EN	A60219 og A60242	15.6.17	vest
Sf155147	EN	Arbeidsbilde/oversikt øst-mur	15.6.17	nord
Sf155148	EN	Arbeidsbilde/oversikt øst-mur	15.6.17	nord
Sf155149	EN	Arbeidsbilde/oversikt øst-mur	15.6.17	nord
Sf155150	EN	A60322	15.6.17	nord
Sf155151	EN	A60322	15.6.17	sør
Sf155152	EN	A60322	15.6.17	vest
Sf155153	EN	A60322. Steinur over østmur	15.6.17	vest
Sf155154	EN	Hugget kleberstein med bumerker	15.6.17	vest
Sf155155	EN	Hugget kleberstein med bumerker	15.6.17	vest
Sf155156	EN	Hugget kleberstein med bumerker	15.6.17	vest

Sf155157	EN	Hugget kleberstein med bumerker	15.6.17	vest
Sf155158	EN	Hugget kleberstein med bumerker	15.6.17	vest
Sf155159	EN	Hugget kleberstein med bumerker	15.6.17	vest
Sf155160	EN	Hugget kleberstein med profiler	15.6.17	vest
Sf155161	EN	Hugget kleberstein med profiler	15.6.17	vest
Sf155162	EN	Hugget kleberstein med profiler	15.6.17	vest
Sf155163	EN	Arbeidsbilde	15.6.17	nord
Sf155164	EN	Arbeidsbilde	15.6.17	nord
Sf155165	EN	Arbeidsbilde	15.6.17	vest
Sf155166	EN	Arbeidsbilde	15.6.17	sør
Sf155167	EN	Område med ny mur, mulig første etasje til ruinen	15.6.17	sør
Sf155168	EN	Område med ny mur, mulig første etasje til ruinen	15.6.17	sør
Sf155169	FEN	Arbeidsbilde. John Atle og Anette graver søkesjakt	19.6.17	vest
Sf155170	ASE	Hugget kleberstein og tegl hos nordvegen historiesenter	19.6.17	vest
Sf155171	ASE	Hugget kleberstein og tegl hos nordvegen historiesenter	19.6.17	vest
Sf155172	ASE	Hugget kleberstein og tegl hos nordvegen historiesenter	19.6.17	vest
Sf155173	JAS	Hellesteinslag. Trolig fra prestegården	20.6.17	øst
Sf155174	JAS	Hellesteinslag. Trolig fra prestegården	20.6.17	vest
Sf155175	JAS	Brannlag over hellesteinslag 60653	20.6.17	vest
Sf155176	JAS	Brannlag over hellesteinslag 60653	20.6.17	nord
Sf155177	FEN	Profil 46229 før Vibeke tar nye prøver	21.6.17	nord
Sf155178	FEN	Profil 46229 før Vibeke tar nye prøver	21.6.17	nord
Sf155179	FEN	Profil 46239 før Vibeke tar nye prøver	21.6.17	nord
Sf155180	FEN	Profil 46239 før Vibeke tar nye prøver	21.6.17	nord
Sf155181	ASE	Vibeke Martens renser opp før jordkjemiprøver	22.6.17	øst
Sf155182	ASE	Ferdig renset 46229	22.6.17	nord
Sf155183	ASE	Vibeke tegner 46229	22.6.17	nord
Sf155184	EN		22.6.17	sør
Sf155185	EN	Dagfinn inspiserer arbeidet	22.6.17	øst
Sf155186	EN	Dagfinn inspiserer arbeidet	22.6.17	øst
Sf155187	EN	Anette får opplæring av Vibeke Martens	22.6.17	nord
Sf155188	EN	Anette får opplæring av Vibeke Martens	22.6.17	øst
Sf155189	EN	Anette får opplæring av Vibeke Martens	22.6.17	sør
Sf155190	EN	Anette får opplæring av Vibeke Martens	22.6.17	sør
Sf155191	EN	Anette får opplæring av Vibeke Martens	22.6.17	sør
Sf155192	EN	Anette får opplæring av Vibeke Martens	22.6.17	sør
Sf155193	ASE	Renset nordprofil 46229 klar for prøvetaking	22.6.17	nord
Sf155194	ASE	Renset nordprofil 46239 klar for prøvetaking	22.6.17	nord
Sf155195	ASE	Nordprofil sjakt 60658	26.6.17	nord
Sf155196	ASE	Nordprofil sjakt 60658	26.6.17	nord
Sf155197	ASE	Nordprofil sjakt 60658	26.6.17	nord
Sf155198	ASE	Nordprofil sjakt 60658	26.6.17	nordøst
Sf155199	ASE	Nordprofil sjakt 60658	26.6.17	nordøst
Sf155200	ASE	Nordprofil sjakt 60658	26.6.17	nordøst
Sf155201	ASE	Vestprofil sjakt 60658	26.6.17	vest
Sf155202	ARS	Brannlag 60894	26.6.17	vest

Sf155203	ARS	Brannlag 60894	26.6.17	vest
Sf155204	ARS	Brannlag 60894	26.6.17	vest
Sf155205	ASE	Brannlag 60894	26.6.17	vest
Sf155206	ASE	Brannlag 60894	26.6.17	vest
Sf155207	ASE	Brannlag 60894	26.6.17	sør
Sf155208	ASE	Brannlag 60894	26.6.17	sørvest
Sf155209	ASE	Rivningslag 60894	26.6.17	nord
Sf155210	ARS	Rivningslag 60894	26.6.17	sørvest
Sf155211	ARS	Rivningslag 60894	26.6.17	sørvest
Sf155212	ARS	Rivningslag 60894	26.6.17	nordvest
Sf155213	ARS	Rivningslag 60894	26.6.17	sørvest
Sf155214	ARS	Rivningslag 60894	26.6.17	sørvest
Sf155215	ARS	Rivningslag 60894	26.6.17	sørvest
Sf155216	ARS	Rivningslag 60894	26.6.17	nordvest
Sf155217	ARS	Rivningslag 60894	26.6.17	nord
Sf155218	ARS	Rivningslag 60894	26.6.17	sør
Sf155219	FEN	Nordprofil av sjakt 60914. Detaljbilde 1/4	26.6.17	nordvest
Sf155220	FEN	Nordprofil av sjakt 60914. Detaljbilde 2/4	26.6.17	nord
Sf155221	FEN	Nordprofil av sjakt 60914. Detaljbilde 3/4	26.6.17	nord
Sf155222	FEN	Nordprofil av sjakt 60914. Detaljbilde 4/4	26.6.17	nord
Sf155223	FEN	Nordprofil av sjakt 60914. Oversikt	26.6.17	nordvest
Sf155224	FEN	Vestprofil av sjakt 60914	26.6.17	vest
Sf155225	FEN	Vestprofil av sjakt 60914	26.6.17	vest
Sf155226	FEN	Vestprofil av sjakt 60914	26.6.17	vest
Sf155227	FEN	Arbeidsbilde. Østmuren i forgrunnen	27.6.17	vest
Sf155228	FEN	Arbeidsbilde. Østmuren i forgrunnen	27.6.17	vest
Sf155229	FEN	Arbeidsbilde. Østmuren i forgrunnen	27.6.17	vest
Sf155230	FEN	Profilbilde av n-s jordbank inne i ruinen	27.6.17	vest
Sf155231	FEN	Profilbilde av n-s jordbank inne i ruinen	27.6.17	vest
Sf155232	EN	Sekundær mur inne i ruinen (61076) og rivningslag rundt	27.6.17	nord
Sf155233	EN	Sekundær mur inne i ruinen (61076) og rivningslag rundt	27.6.17	nord
Sf155234	EN	Sekundær mur inne i ruinen (61076) og rivningslag rundt	27.6.17	øst
Sf155235	EN	Sekundær mur inne i ruinen (61076) og rivningslag rundt.	27.6.17	sør
Sf155236	EN	Sekundær mur inne i ruinen (61076) og rivningslag rundt.	27.6.17	vest
Sf155237	EN	Sekundær mur inne i ruinen (61076) og rivningslag rundt.	27.6.17	vest
Sf155238	EN	Sekundær mur inne i ruinen (61076) og rivningslag rundt.	27.6.17	øst
Sf155239	EN	Sekundær mur inne i ruinen (61076) og rivningslag rundt.	27.6.17	vest
Sf155240	EN	Sekundær mur inne i ruinen (61076) og rivningslag rundt.	27.6.17	vest
Sf155241	FEN	Bilder til 3D-modell av fragment hugget kleberstein (61072)	28.6.17	vest
Sf155242	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest
Sf155243	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest
Sf155244	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest
Sf155245	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest
Sf155246	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest
Sf155247	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest
Sf155248	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest

Sf155249	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest
Sf155250	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest
Sf155251	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest
Sf155252	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest
Sf155253	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest
Sf155254	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest
Sf155255	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest
Sf155256	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest
Sf155257	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest
Sf155258	FEN	Bilder til 3D-modell	28.6.17	vest
Sf155259	EN	Sekundær mur 61076, plan	29.6.17	vest
Sf155260	EN	Sekundær mur 61076 sørside, plan	29.6.17	vest
Sf155261	EN	Sekundær mur 61076 nordside, plan	29.6.17	vest
Sf155262	EN	Kjellermur vest, rivningslag 61093 og sekundærmur 61076	29.6.17	øst
Sf155263	EN	Kjellermur vest, rivningslag 61093 og sekundærmur 61076	29.6.17	øst
Sf155264	EN	Kjellermur vest, rivningslag 61093 og sekundærmur 61076	29.6.17	øst
Sf155265	EN	Kjellermur vest	29.6.17	nord
Sf155266	EN	Kjellermur vest og sekundærmur	29.6.17	nord
Sf155267	FEN	61193 og profil sekundærmur 61076	29.6.17	sør
Sf155268	FEN	61193 og profil sekundærmur 61076	29.6.17	sør
Sf155269	FEN	61193 og profil sekundærmur 61076	29.6.17	sør
Sf155270	FEN	61193 og profil i kjellermur nord + 61160	29.6.17	nord
Sf155271	FEN	61193 og profil i kjellermur nord + 61160	29.6.17	nord
Sf155272	FEN	61076, 61193 og profil i kjellermur nord + 61160	29.6.17	nord
Sf155273	FEN	61076, 61193 og profil i kjellermur nord + 61160	29.6.17	nord
Sf155274	FEN	61193, 61160 og kjellermur nord	29.6.17	nord
Sf155275	FEN	Arbeidsbilde	29.6.17	nord
Sf155276	FEN	Rivningslag 61205 og kjellermur nord	30.6.17	nord
Sf155277	FEN	Rivningslag 61205 og kjellermur nord	30.6.17	nord
Sf155278	FEN	Rivningslag 61205 og kjellermur nord	30.6.17	nord
Sf155279	FEN	Rivningslag 61205 og kjellermur nord	30.6.17	nord
Sf155280	FEN	Rivningslag 61205 og kjellermur nord	30.6.17	nord
Sf155281	FEN	Rivningslag 61205 og kjellermur nord	30.6.17	nord
Sf155282	FEN	Rivningslag 61205 og kjellermur nord	30.6.17	nord
Sf155283	FEN	Arbeidsbilde. Besøk av detektorister	30.6.17	nord
Sf155284	FEN	Arbeidsbilde. Besøk av detektorister	30.6.17	nord
Sf155285	ARS	Sekundærmur (61076)	4.7.17	nord
Sf155286	ARS	Sekundærmur (61076)	4.7.17	nord
Sf155287	ARS	Sekundærmur (61076)	4.7.17	nord
Sf155288	ARS	Sekundærmur (61076)	4.7.17	sør
Sf155289	ARS	Sekundærmur (61076)	4.7.17	sør
Sf155290	ARS	Sekundærmur (61076)	4.7.17	sør
Sf155291	ARS	Sekundærmur (61076)	4.7.17	sør
Sf155292	ARS	Sekundærmur (61076)	4.7.17	sør
Sf155293	ARS	Sekundærmur (61076)	4.7.17	nord
Sf155294	ARS	Sekundærmur (61076)	4.7.17	øst

Sf155295	ARS	Sekundærmur (61076)	4.7.17	øst
Sf155296	ARS	Sekundærmur (61076)	4.7.17	vest
Sf155297	ASE	Funn fra lag 60370	5.7.17	øst
Sf155298	ASE	Funn fra lag 61093	5.7.17	øst
Sf155299	ASE	Oversiktsbilde av fortsettelsen til 60370 helt i nord	5.7.17	nord
Sf155300	ASE	Oversiktsbilde av fortsettelsen til 60370 helt i nord	5.7.17	nord
Sf155301	ASE	Oversiktsbilde av fortsettelsen til 60370 helt i nord	5.7.17	sør
Sf155302	ASE	Oversiktsbilde av fortsettelsen til 60370 helt i nord	5.7.17	sør
Sf155303	ASE	Oversiktsbilde av fortsettelsen til 60370 helt i nord	5.7.17	sør
Sf155304	ASE	Oversiktsbilde av fortsettelsen til 60370 helt i nord	5.7.17	øst
Sf155305	ASE	Oversiktsbilde av fortsettelsen til 60370 helt i nord	5.7.17	øst
Sf155306	ASE	Stort oppmøte ved første åpen dag	6.7.17	nord
Sf155307	ASE	Stort oppmøte ved første åpen dag	6.7.17	nord
Sf155308	ASE	Stort oppmøte ved første åpen dag	6.7.17	nord
Sf155309	ASE	Stort oppmøte ved første åpen dag	6.7.17	nord
Sf155310	ASE	Stort oppmøte ved første åpen dag	6.7.17	nord
Sf155311	ASE	Stort oppmøte ved første åpen dag	6.7.17	nord
Sf155312	ASE	Stort oppmøte ved første åpen dag	6.7.17	nord
Sf155313	ASE	Stort oppmøte ved første åpen dag	6.7.17	nord
Sf155314	FEN	Funn fra 60370	6.7.17	nord
Sf155315	FEN	Funn fra 60370	6.7.17	nord
Sf155316	FEN	Funn fra 60370. Jern	6.7.17	nord
Sf155317	FEN	Funn fra 60370. Jern	6.7.17	nord
Sf155318	FEN	Kleberstein. Svakt bumerke	7.7.17	nord
Sf155319	FEN	Kleberstein. Svakt bumerke	7.7.17	nord
Sf155320	FEN	Kleberstein. Merker til heftig av kalkmørtel	7.7.17	nord
Sf155321	FEN	Kleberstein. Merker til heftig av kalkmørtel	7.7.17	nord
Sf155322	FEN	Kleberstein. Kan minne om et søylehode, ikke ulikt et kapitel	7.7.17	nord
Sf155323	FEN	Kleberstein. Kan minne om et søylehode, ikke ulikt et kapitel	7.7.17	nord
Sf155324	FEN	Kleberstein. Kan minne om et søylehode, ikke ulikt et kapitel	7.7.17	nord
Sf155325	FEN	Siden på den delen som har knekt av.	7.7.17	nord
Sf155326	FEN	Skiferhelle. Muligen brukt til takhelle. Har huggmerker.	7.7.17	nord
Sf155327	FEN	Kleberstein. Profiler på tre sider bevart,	7.7.17	nord
Sf155328	FEN	Kleberstein. Profiler på tre sider bevart,	7.7.17	nord
Sf155329	FEN	Kleberstein. Profiler på tre sider bevart,	7.7.17	nord
Sf155330	FEN	Tegl fra middelalder	7.7.17	nord
Sf155331	FEN	Tegl fra middelalder	7.7.17	nord
Sf155332	FEN	Hestesko funnet av detektorister	7.7.17	nord
Sf155333	FEN	Hestesko funnet av detektorister	7.7.17	nord
Sf155334	FEN	Mulig grytefot	7.7.17	nord
Sf155335	FEN	Mulig grytefot	7.7.17	nord
Sf155336	FEN	Mulig grytefot	7.7.17	nord
Sf155337	FEN	Løsmunnet fra sjakt innside av mur. Kokekar?	7.7.17	nord
Sf155338	FEN	Løsmunnet fra sjakt innside av mur. Kokekar?	7.7.17	nord
Sf155339	FEN	Løsmunnet fra sjakt innside av mur. Kokekar?	7.7.17	nord
Sf155340	ASE	Arbeidsbilde kirkegård	10.7.17	nord

Sf155341	ASE	Arbeidsbilde vafler	10.7.17	nord
Sf155342	FEN	Arbeidsbilde mur kirkegård	10.7.17	øst
Sf155343	ASE	Mynt	10.7.17	øst
Sf155344	ASE	Mynt	10.7.17	øst
Sf155345	FEN	Mur kirkegård	10.7.17	nord
Sf155346	FEN	Mur kirkegård	10.7.17	nordvest
Sf155347	FEN	Mur kirkegård	10.7.17	sør
Sf155348	FEN	Arbeidsbilde kirkegård	10.7.17	sør
Sf155349	FEN	Rivningslag og mur, kirkegård	11.7.17	vest
Sf155350	FEN	Rivningslag og mur, kirkegård	11.7.17	vest
Sf155351	FEN	Rivningslag og mur, kirkegård	11.7.17	vest
Sf155352	FEN	Rivningslag og mur, kirkegård	11.7.17	vest
Sf155353	FEN	Rivningslag og mur, kirkegård	11.7.17	sør
Sf155354	FEN	Rivningslag og mur, kirkegård	11.7.17	sør
Sf155355	CAG	Rivningslag over mur 61815, område 2.	11.7.17	vest
Sf155356	CAG	Rivningslag over mur 61815, område 2.	11.7.17	vest
Sf155357	CAG	Innerliv av 61815, og mot vest av 61765	11.7.17	nord
Sf155358	CAG	Innerliv av 61815, og mot vest av 61765	11.7.17	nord
Sf155359	CAG	Innerliv av 61815, og mot vest av 61765	11.7.17	nord
Sf155360	CAG	Innerliv av 61815, og mot vest av 61765	11.7.17	nord
Sf155361	CAG	Innerliv av 61815, og mot vest av 61765	11.7.17	nord
Sf155362	CAG	Innerliv av 61815, og mot vest av 61765	11.7.17	nord
Sf155363	CAG	Rivningslag over 61815	11.7.17	nord
Sf155364	CAG	Rivningslag over 61815	11.7.17	nord
Sf155365	FEN	Rivningslag i nord over 61815	12.7.17	sør
Sf155366	FEN	Rivningslag i nord over 61815	12.7.17	sør
Sf155367	FEN		12.7.17	vest
Sf155368	ARS	Liten mur i sør av område 2	12.7.17	sør
Sf155369	ARS	Liten mur i sør av område 2	12.7.17	sør
Sf155370	ARS	Liten mur i sør av område 2	12.7.17	sørøst
Sf155371	ARS	Liten mur i sør av område 2	12.7.17	sør
Sf155372	ARS	Liten mur i sør av område 2	12.7.17	sør
Sf155373	ARS	Liten mur i sør av område 2	12.7.17	sør
Sf155374	ASE	Helletrasé	13.7.17	sør
Sf155375	ASE	Helletrasé	13.7.17	sør
Sf155376	ASE	Helletrasé	13.7.17	sør
Sf155377	ASE	Helletrasé	13.7.17	sør
Sf155378	ASE	Helletrasé	13.7.17	sør
Sf155379	ASE	Helletrasé	13.7.17	sør
Sf155380	CAG	Rivningsmasser (brun siltholdig jord og mur i sør)	13.7.17	vest
Sf155381	CAG	Rivningsmasser (brun siltholdig jord og mur i sør)	13.7.17	vest
Sf155382	CAG	Rivningsmasser (brun siltholdig jord og mur i sør)	13.7.17	vest
Sf155383	CAG	Rivningsmasser (brun siltholdig jord og mur i sør)	13.7.17	vest
Sf155384	ARS	Etter fjerning av rivningslag	13.7.17	nord
Sf155385	ARS	Etter fjerning av rivningslag	13.7.17	nord
Sf155386	ARS	Etter fjerning av rivningslag	13.7.17	nord

Sf155387	ARS	Etter fjerning av rivningslag	13.7.17	nord
Sf155388	ARS	Etter fjerning av rivningslag	13.7.17	nord
Sf155389	ARS	Etter fjerning av rivningslag	13.7.17	nord
Sf155390	ARS	Etter fjerning av rivningslag	13.7.17	nord
Sf155391	CAG	Rivningsmasser (brun siltholdig jord og mur i sør)	14.7.17	sør
Sf155392	CAG	Rivningsmasser (brun siltholdig jord og mur i sør)	14.7.17	sør
Sf155393	CAG	Rivningsmasser (brun siltholdig jord og mur i sør)	14.7.17	sørvest
Sf155394	CAG	Mur område 2	14.7.17	vest
Sf155395	CAG	Mur område 2	14.7.17	vest
Sf155396	CAG	Mur område 2	14.7.17	vest
Sf155397	CAG	Mur område 2	14.7.17	nordvest
Sf155398	CAG	Arbeidsbilde område 2	14.7.17	nordøst
Sf155399	CAG	Arbeidsbilde område 2	14.7.17	sørvest
Sf155400	ASE	Oversiktsbilde område 2	14.7.17	nord
Sf155401	EN	Oversiktsbilde område 2, hjørnekvader	14.7.17	sør
Sf155402	EN	Oversiktsbilde område 2, hjørnekvader	14.7.17	øst
Sf155403	EN	Oversiktsbilde område 2, hjørnekvader	14.7.17	nord
Sf155404	EN	Oversiktsbilde område 2, hjørnekvader	14.7.17	vest
Sf155405	EN	Østmuren begynner å komme frem	20.6.17	
Sf155406	EN	Østmuren begynner å komme frem	20.6.17	
Sf155407	EN	Østmuren begynner å komme frem, helt i kanten av brinken	20.6.17	
Sf155408	EN	Statusbilde. Vibeke Martens på besøk	22.6.17	
Sf155409	EN	Oversiktsbilde	22.6.17	
Sf155410	EN	Oversiktsbilde, Rivningsmasser utside østmur	22.6.17	
Sf155411	EN	Oversiktsbilde, Rivningsmasser utside østmur	22.6.17	
Sf155412	EN	Oversiktsbilde. Hellelegging fra prestegård i fremkant	22.6.17	
Sf155413	EN	Oversiktsbilde, arbeidsbilde	22.6.17	
Sf155414	EN	Oversiktsbilde.	22.6.17	
Sf155415	EN	Østmuren kommer tydeligere frem	26.6.17	
Sf155416	EN	Utsiden av østmuren	26.6.17	
Sf155417	EN	Utsiden av østmuren	26.6.17	
Sf155418	EN	Utsiden av østmuren	26.6.17	
Sf155419	EN	Oversiktsbilde av hele område 1	7.7.17	
Sf155420	EN	Oversiktsbilde av hele område 1	7.7.17	
Sf155421	EN	Oversiktsbilde, område 1. Kjelleren	7.7.17	
Sf155422	EN	Oversiktsbilde, område 1. Hellelegginger	7.7.17	
Sf155423	EN	Oversiktsbilde, område 1. Hellelegginger	7.7.17	
Sf155424	EN	Oversiktsbilde, område 1. Hellelegginger	7.7.17	
Sf155425	EN	Oversiktsbilde av hele område 1	7.7.17	
Sf155426	EN	Oversiktsbilde, område 1. Hellelegginger	7.7.17	
Sf155427	EN	Sleivfoto	7.7.17	
Sf155428	EN	Oversiktsbilde av hele område 1	7.7.17	
Sf155429	EN	Oversiktsbilde av hele område 1	7.7.17	
Sf155430	EN	Oversiktsbilde av hele område 1	7.7.17	
Sf155431	EN	Oversiktsbilde av hele område 1	7.7.17	

Sf155432	EN	Utsiden av østmuren	7.7.17	
Sf155433	EN	Utsiden av østmuren	7.7.17	
Sf155434	EN	Oversiktsbilde, arbeid. Hellelegging fra prestegård i fremkant	2.8.17	
Sf155435	EN	Oversiktsbilde, arbeid. Hellelegging fra prestegård i fremkant	2.8.17	
Sf155436	EN	Oversiktsbilde, arbeid. Hellelegging fra prestegård i fremkant	2.8.17	
Sf155437	EN	Oversiktsbilde, arbeid. Hellelegging fra prestegård i fremkant	2.8.17	
Sf155438	EN	Oversiktsbilde, arbeid. Hellelegging fra prestegård i fremkant	2.8.17	
Sf155439	EN	Oversiktsbilde, arbeid. Hellelegging fra prestegård i fremkant	2.8.17	
Sf155440	EN	Oversiktsbilde, arbeid.	2.8.17	
Sf155441	EN	Oversiktsbilde, arbeid.	2.8.17	
Sf155442	EN	Oversiktsbilde, arbeid.	2.8.17	
Sf155443	EN	Oversiktsbilde, arbeid.	2.8.17	
Sf155444	EN	Oversiktsbilde, arbeid.	2.8.17	
Sf155445	EN	Oversiktsbilde, arbeid.	2.8.17	
Sf155446	EN	Oversiktsbilde, arbeid.	2.8.17	
Sf155447	EN	Oversiktsbilde, arbeid.	2.8.17	
Sf155448	EN	Oversiktsbilde	2.8.17	
Sf155449	EN	Oversiktsbilde, ovenfra. Underetasjen middelalderruin fremkant	8.8.17	
Sf155450	EN	Oversiktsbilde, ovenfra. Underetasjen middelalderruin fremkant	8.8.17	
Sf155451	EN	Oversiktsbilde, ovenfra. Underetasjen middelalderruin bakkant	8.8.17	
Sf155452	EN	Oversiktsbilde, ovenfra. Hellelegging fra prestegård	8.8.17	
Sf155453	EN	Oversiktsbilde, ovenfra. Hellelegging, ildsted og østmur	8.8.17	
Sf155454	EN	Oversiktsbilde, ovenfra. Hellelegging, ildsted og østmur	8.8.17	
Sf155455	EN	Oversiktsbilde, ovenfra. Hellelegging, ildsted og østmur	8.8.17	
Sf155456	EN	Oversiktsbilde, arbeidsbilde, ovenfra.	8.8.17	
Sf155457	EN	Oversiktsbilde, arbeidsbilde, ovenfra.	8.8.17	
Sf155458	EN	Oversiktsbilde, ovenfra. Hellelegging, ildsted og østmur	8.8.17	
Sf155459	EN	Oversiktsbilde, ovenfra. Hellelegging, ildsted og østmur	10.8.17	
Sf155460	EN	Oversiktsbilde, ovenfra. Hellelegging, ildsted og østmur	10.8.17	
Sf155461	EN	Oversiktsbilde, ovenfra. Hellelegging og østmur	10.8.17	
Sf155462	ASE	Oversiktsbilde område 2, kirkegård	10.8.17	
Sf155463	ASE	Oversiktsbilde område 2, kirkegård	10.8.17	
Sf155464	ASE	Oversiktsbilde område 2, kirkegård	10.8.17	
Sf155465	ASE	Oversiktsbilde område 2, kirkegård	10.8.17	
Sf155466	ASE	Oversiktsbilde område 2, kirkegård	10.8.17	
Sf155467	EN	Oversiktsbilde område 1	6.9.17	
Sf155468	EN	Oversiktsbilde av hele område 1	6.9.17	
Sf155469	EN	Oversiktsbilde av hele område 1	6.9.17	
Sf155470	EN	Oversiktsbilde område 1	6.9.17	
Sf155471	EN	Oversiktsbilde område 1, underetasje	6.9.17	
Sf155472	EN	Oversiktsbilde område 1, underetasje	6.9.17	
Sf155473	EN	Oversiktsbilde av hele område 1	6.9.17	
Sf155474	EN	Oversiktsbilde område 1, første etasje. Etter fjerning av heller	6.9.17	
Sf155475	EN	Oversiktsbilde område 1, første etasje. Etter fjerning av heller	6.9.17	

Sf155476	ASE	Arbeidsbilde område 2, rensing av mur	5.10.17	
Sf155477	ASE	Arbeidsbilde område 2	5.10.17	
Sf155478	ASE	Arbeidsbilde område 2, rensing av mur	5.10.17	
Sf155479	ASE	Oversiktsbilde område 2, østmur	5.10.17	
Sf155480	ASE	Oversiktsbilde område 2, østmur	5.10.17	